

SHREEMATHE RAMANUJAYA NAMAHA.
ASMATH GURUBHYO NAMAHA.

VALMIKI RAMAYANAM
5. SUNDARA KANDAM

DIGITIZED
BY GOPALAN PARAVASTU
FEBRUARY 2021.
SOURCE: SRIMADVALMIKI
RAMAYANAM (SANSKRIT) 1933
BY SRI R. NARAYANASWAMY AIYAR

శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణం.

5 సుందర కాండః.

ప్రథమ స్కంధః - సాగర లంఘనం

తతో రావణ నీతాయాః సీతాయాః శత్రు కర్శనః	
ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణా చరితే పథి	1
దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వందం చిక్రీర్షన్ కర్మ వానరః	
సముదగ్ర శిరో గ్రీవో గవాంపతిరివా బభౌ	2
అథ వైడూర్య వర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః	
ధీరః సలిల కల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్	3
ద్విజాన్ విత్రాసయన్ ధీమానురసా పాదపాన్ హరన్	
మృగాంశ్చ సుబహూన్ నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ	4
నీల లోహిత మాంజిష్ఠ పత్రవర్ణైః సీతాశితైః	
స్వభావ విహితై శ్చిత్తై ర్ధాతుభిః సమలంకృతమ్	5
కామరూపిభిరావిష్ట మభీక్ష్ణం సపరిచ్ఛదైః	
యక్ష కిన్నర గంధర్వై ర్దేవకల్పైశ్చ పన్నగైః	6
స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరా యుతే	
తిష్ఠన్ కపివర స్తత్ర హ్రాదే నాగ ఇవా బభౌ	7
స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయమ్భువే	
భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్	8
అంజలిం ప్రాఙ్ముఖః కుర్వన్ పవనాయాత్మయోనయే	
తతో హి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్	9
ప్లవంగ ప్రవరై ర్ద్వష్టైః ప్లవనే కృత నిశ్చయః	
వవృధే రామ వృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు	10
నిష్ప్రమాణ శరీరః సన్ లిలఙ్ఘయిషు రర్ణవమ్	

బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్	11
స చదాలాఽచలాశ్చాపి ముహూర్తం కపి పీడితః	
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్	12
తేన పాదప ముక్తేన పుష్పౌషేణ సుగన్ధినా	
సర్వతః సంవృతః శైలో బభౌ పుష్పమయో యథా	13
తేన చోత్తమ వీర్యేణ పీడ్యమానః స పర్వతః	
సలిలం సంప్రసుశ్రావ మదం మత్త ఇవ ద్విపః	14
పీడ్యమానస్తు బలినా మహేన్ద్ర స్తేన పర్వతః	
రీతీ ర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజన రాజతీః	15
ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనః శిలాః	
మధ్యమేనార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీ రివానలః	16
గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః	
గుహావిష్టాని భూతాని వినేదు ర్వికృతైః స్వరైః	17
స మహాసత్త్వ సన్నాదః శైలపీడా నిమిత్తజః	
పృథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ	18
శిరోభిః పృథుభిః సర్పా వ్యక్త స్వస్తిక లక్షణైః	
వమన్తః పావకం ఘోరం దదంశు ర్దశనైః శిలాః	19
తా స్తదా సవిషై ర్దష్టాః కుపితై సై ర్మహాశిలాః	
జజ్వలుః పావకోద్ధీష్టా బిభిదుశ్చ సహస్రదా	20
యాని చౌషధ జాలాని తస్మిన్ జాతాని పర్వతే	
విషఘ్నూన్యపి నాగానాం న శేకుః శమితుం విషమ్	21
భిద్యతేయం గిరి ర్భూతై రితి మత్వా తపస్వినః	
త్రస్తా విద్యాధరా స్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీ గణైః సహ	22
పానభూమి గతం హిత్వా హైమమాసవ భాజనమ్	
పాత్రాణి చ మహార్థాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్	23
లేహ్య నుచ్ఛావచాన్ భక్ష్యాన్ మాంసాని వివిధాని చ	
ఆర్ద్రభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్సరూన్	24
కృత కణ్ఠ గుణాః క్షీబా రక్త మాల్యానులేపనాః	

రక్షాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే	25
హార నూపుర కేయూర పారిహార్యధరాః స్త్రీయః	
విస్మితాః సస్మితా స్తస్థురాకాశే రమణైః సహ	26
దర్శయన్తో మహావిద్యాం విద్యాధర మహర్షయః	
సప్రియా స్తస్థురాకాశే వీక్షాం చకృశ్చ పర్వతమ్	27
శుశృవుశ్చ తదా శబ్దమ్ ఋషీణాం భావితాత్మనామ్	
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేమ్బరే	28
ఏష పర్వత సంకాశో హనూమాన్ మారుతాత్మజః	
తితీర్షతి మహావేగః సముద్రం మకరాలయమ్	29
రామార్థం వానరార్థం చ చికిర్షన్ కర్మ దుష్కరమ్	
సముద్రస్య పరంపారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తు మిచ్ఛతి	30
ఇతి విద్యాధరాః శృత్వా వచ స్తేషాం తపస్వినాం	
త మప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వానరర్షభం	31
దుధువే చ స రోమాణి చకమ్పే చాచలోపమః	
ననాద చ సుమహానాదం స మహానివ తోయదః	32
ఆనుపూర్వ్యేణ వృత్తం చ లాంగూలం రోమభిశ్చితమ్	
ఉత్పతిష్ఠన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగమ్	33
తస్య లాంగూల మావిద్ధ మాత్త వేగస్య పృష్ఠతః	
దదృశే గరుడేనేవ హ్రీయమాణో మహోరగః	34
బాహూ సంస్తమ్భయామాస మహాపరిఘ సన్నిభౌ	
ససాద చ కపిః కట్ట్యాం చరణౌ సంచుకోచ చ	35
సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాం స్తథైవ చ శిరోధరామ్	
తేజః సత్త్వం తథా వీర్యమావివేశ స వీర్యవాన్	36
మార్గమాలోకయన్ దూరాదూర్ష్య ప్రణిహితేక్షణః	
రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశ మవలోకయన్	37
పద్భ్యాం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుఞ్జరః	
నికుంచ్య కర్ణౌ హనుమా నుత్పతిష్ఠన్ మహాబలః	38
వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్	

యథా రాఘవ నిర్ముక్తః శరః శ్వసన విక్రమః	39
గచ్ఛే త్త ద్వద్గమిష్యామి లంకాం రావణ పాలితామ్	
న హి ద్రక్ష్యామి యది తాం లఙ్కాయాం జనకాత్మజామ్	40
అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయమ్	
యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామి కృతశ్రమః	41
బద్ధ్వా రాక్షస రాజానమానయిష్యామి రావణమ్	
సర్వథా కృత కార్యోఽహ మేష్యామి సహ సీతయా	42
ఆనయిష్యామి వా లఙ్కాం సముత్పాట్య సరావణామ్	
ఏవముక్త్యా తు హనుమాన్ వానరాన్ వానరోత్తమః	43
ఉత్పాతాథ వేగేన వేగవానఽవిచారయన్	
సుపర్ణ మివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః	44
సముత్పతతి తస్మింస్తు వేగా త్తే నగ రోహిణః	
సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుః సమంతతః	45
స మత్త కోయష్టిభకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః	
ఉద్వహ న్నూరు వేగేన జగామ విమలేమ్బరే	46
ఊరు వేగోద్ధతా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయుః	
ప్రస్థితం దీర్ఘ మధ్వానం స్వబంధు మివ బాన్ధవాః	47
తదూరు వేగోన్మథితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః	
అనుజగ్ము ర్ఘనూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్	48
సుపుష్పితాగ్రై ర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః	
హనూమాన్ పర్వతాకారో బభూవాద్భుత దర్శనః	49
సారవన్తోఽథ యే వృక్షా న్యమజ్జల్లవణామ్భుసి	
భయాదివ మహేన్ద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే	50
స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిః సాఙ్కర కోరకైః	
శుశుభే మేఘ సంకాశః ఖడ్గోత్తై రివ పర్వతః	51
విముక్తా స్తస్య వేగేన ముక్త్యా పుష్పాణి తే దృమాః	
అవశీర్యంత సలిలే నివృత్తాః సుహృదో యథా	52
లఘుత్వేనోపపన్నం తద్విచిత్రం సాగరేపతత్	

దృమాణాం వివిధం పుష్పం కపి వాయు సమీరితమ్	53
పుష్పామే నానువిద్ధేన నానావర్ణేన వానరః బభౌ మేఘ ఇవోద్యన్ వై విద్యుద్గణ విభూషితః	54
తస్య వేగ సమాధూతైః పుష్పై స్తోయమద్యశ్యత తారాభిరభిరామాభిరుదితాభిరివామ్బరమ్	55
తస్యామ్బర గతౌ బాహూ దద్యశాతే ప్రసారితౌ పర్వతాగ్రా ద్వినిష్క్రాంతౌ పంచాస్యావివ పన్నగౌ	56
పిబన్నివ బభౌ శ్రీమాన్ సోర్కిమాలం మహార్ణవమ్ పిపాసురివ చాకాశం దద్యశే స మహాకపిః	57
తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయు మార్గానుసారిణః నయనే విప్రకాశేతే పర్వత స్థా వివాఽనలౌ	58
పిళ్ళే పిళ్ళాక్ష ముఖ్యస్య బృహతీ పరిమణ్ణలే చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చన్ద్ర సూర్యా వివవోదితౌ	59
ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్ర మాబభౌ సంధ్యయా సమభిస్సుప్తం యథా సూర్యస్య మణ్ణలమ్	60
లాంగూలం చ సమావిద్ధం ప్లవమానస్య శోభతే అమ్బరే వాయుపుత్రస్య శక్త ధ్వజ ఇవోచ్చ్రితః	61
లాంగూల చక్రేణ మహాన్ శుక్ల దంష్ట్రోఽనిలాత్మజః వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః	62
స్పిగ్దేశేనాభితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః మహతా దారితే నేవ గిరిర్గైరిక ధాతునా	63
తస్య వానర సింహస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్ కక్షాన్తర గతో వాయుః జీమూత ఇవ గర్జతి	64
భే యథా నిపతంతుల్కా హ్యుత్తరాన్తాద్వినిస్సుతా ద్యశ్యతే సానుబన్ధా చ తథా స కపికుణ్డరః	65
పతత్ప్రతంగ సంకాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా	66
ఉపరిష్ఠా చ్చరీరేణ ఛాయయా చాఽవగాఢయా	

సాగరే మారుతావిష్టా నౌ రివాసీత్ తదా కపిః	67
యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః	
స స తస్యోరు వేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్మతే	68
సాగర స్యోర్మిజాలానా మురసా శైల వర్షణా	
అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుష్టవే స మహాకపిః	69
కపి వాతశ్చ బలవాన్ మేఘ వాతశ్చ నిస్సృతః	
సాగరం భీమ నిర్దోషం కమ్పయామాసతు ర్భృశమ్	70
వికర్షన్నూర్మి జాలాని బృహన్తి లవణామ్భసః	
పుష్టవే కపిశార్దూలో వికిర న్నివ రోదసీ	71
మేరు మందర సంకాశానుద్గతాన్ స మహార్ణవే	
అత్యక్రామన్ మహావేగ స్తరఙ్గాన్ గణయన్నివ	72
తస్య వేగ సముద్ఘాతం జలం సజలదం తదా	
అమ్బర స్థం విబభ్రాజ శారదాభ్ర మివాతతం	73
తిమి నక్ర ఝషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతా స్తదా	
వస్త్రాఽపకర్షణే నేవ శరీరాణి శరీరిణామ్	74
ప్లవమానం సమీక్యాథ భుజఙ్గాః సాగరాలయాః	
వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణ మితి మేనిరే	75
దశ యోజన విస్తీర్ణా త్రింశ ద్యోజనమాయతా	
ఛాయా వానరసింహస్య జలే చారుతరాఽభవత్	76
శ్వేతాభ్ర ఘన రాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ	
తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా లవణామ్భసి	77
శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః	
వాయు మార్గే నిరాలమ్బే పక్షవానివ పర్వతః	78
యేనాఽసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః	
తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీ కృత ఇవార్ణవః	79
ఆపాతే పక్షి సంఘానాం పక్షిరాజ ఇవాబభౌ	
హనుమాన్ మేఘ జాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా	80
ప్రవిశ న్నభ్రజాలాని నిష్పతంతశ్చ పునః పునః	

ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్మణే	81
పాండరారుణ వర్ణాని నీల మాంజిష్ఠకాని చ	
కపినా కృష్ణమాణాని మహాబ్రాణి చకాశిరే	82
ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవగం త్వరితం తదా	
వవృషుః పుష్పవర్షాణి దేవ గన్ధర్వ చారణాః	83
తతాప న హి తం సూర్యః ప్లవన్తం వానరేశ్వరమ్	
సిషేవే చ తదా వాయూ రామ కార్యార్థ సిద్ధయే	84
ఋషయ స్తుష్టువు శ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా	
జగుశ్చ దేవ గన్ధర్వాః ప్రశంసన్తో మహాజసం	85
నాగాశ్చ తుష్టువు ర్యక్షా రక్షాంసి విబుధాః ఖగాః	
ప్రేక్ష్యాకాశే కపివరం సహసా విగత క్షమమ్	86
తస్మిన్ ప్లవగశార్ధూలే ప్లవమానే హనూమతి	
ఇక్ష్యాకు కుల మానార్ధీ చిన్తయామాస సాగరః	87
సాహాయ్యం వానరేస్త్రస్య యది నాహం హనూమతః	
కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతామ్	88
అహ మిక్ష్యాకు నాథేన సగరేణ వివర్ధితః	
ఇక్ష్యాకు సచివశ్చాయం నాఽవనీదితుమర్హతి	89
తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః	
శేషం చ మయి విశ్రాన్తః సుఖేనాఽతిపతిష్యతి	90
ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్వీం సముద్ర శ్చన్న మమ్భసి	
హిరణ్యనాభం మైనాక మువాచ గిరిసత్తమమ్	91
త్వమిహాఽసుర సంఘానాం పాతాళతల వాసినామ్	
దేవరాజ్ఞా గిరి శ్రేష్ఠ పరిఘః సన్నివేశితః	92
త్వ మేషాం జాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతామ్	
పాతాళస్యాఽప్రమేయస్య ద్వార మావృత్య తిష్ఠసి	93
తిర్య గూర్ధ్వమఽథ శ్చైవ శక్తి ప్లే శైల వర్ధితుమ్	
తస్మాత్ సంవోదయామి త్వా ముత్తిష్ఠ నగ సత్తమ	94
స ఏష కపిశార్దూల స్త్వా ముపైష్యతి వీర్యవాన్	

హనూమాన్ రామ కార్యార్థం భీమకర్మా ఖమాష్టుతః	95
అస్య సాహ్యం మయా కార్య మిక్ష్వాకు హిత వర్తినః	
మమ హీక్షాకవః పూజ్యః పరంపూజ్యతమా స్తవ	96
కురు సాచివ్యమ౭స్మాకం న నః కార్యమ౭తిక్రమేత్	
కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్	97
సలిలా దూర్ష్యముత్తిష్ఠ తిష్ఠ త్వేష కపి స్వయి	
అస్మాకమతిథి శ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతాం వరః	98
చామీకర మహానాభ దేవ గన్ధర్వ సేవిత	
హనూమాం స్వయి విశ్రాంత స్తతః శేషం గమిష్యతి	99
కాకుత్స్థ స్యాన్మశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్	
శ్రమం చ ప్లవగేస్తస్య సమీక్ష్యోత్థాతు మర్హసి	100
హిరణ్యనాభో మైనాకో నిశమ్య లవణామ్బుసః	
ఉత్పాత జలా త్తూర్ణం మహాద్భుమ లతాయుతః	101
స సాగర జలం భిత్త్వా బభూవా౭భ్యుత్థిత స్తదా	
యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మి ర్ద్దివాకరః	102
స మహాత్మా ముహూర్తేన పర్వతః సలిలావృతః	
దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః	103
శాతకుమ్భమయైః శృభ్జైః సకిన్నర మహోరగైః	
ఆదిత్యోదయ సంకాశైరాలిఖద్భిరివామ్బురమ్	104
తస్య జామ్బూనదైః శృభ్జైః పర్వతస్య సముత్థితైః	
ఆకాశం శస్త్ర సంకాశమభవత్ కాంచన ప్రభమ్	105
జాతరూపమయైః శృభ్జై ర్బ్రాజమానైః స్వయం ప్రభైః	
ఆదిత్య శత సంకాశః నో౭భవత్ గిరిసత్తమః	106
తముత్థితమసంగేన హనూమానగ్రతః స్థితమ్	
మధ్యే లవణ తోయస్య విఘ్నో౭య మితి నిశ్చితః	107
స తముచ్చితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః	
ఉరసా పాతయామాస జీమూత మివ మారుతః	108
స తదా పాతిత స్తేన కపినా పర్వతోత్తమః	

బుద్ధ్యా తస్య కపేర్వేగం జహర్ష చ ననాద చ	109
తమాకాశగతం వీర మాకాశే సముపస్థితః	
ప్రీతో హృష్ట మనా వాక్య మబ్రవీత్ పర్వతః కపిమ్	110
మానుషం ధారయన్ రూప మాత్మనః శిఖరే స్థితః	
దుష్కరం కృతవాన్ కర్మ త్వ మిదం వానరోత్తమ	111
నిపత్య మమ శృణ్గేషు విశ్రమస్వ యథాసుఖమ్	
రాఘవస్య కులే జాతై రుదధిః పరివర్ధితః	112
స త్వాం రామ హితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః	
కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః	113
సోఽయం తత్ ప్రతికారార్థీ త్వత్తః సమ్మాన మర్హతి	
త్వన్నిమిత్త మఽనేనాహం బహుమానాత్ ప్రబోదితః	114
యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష సమాప్లుతః	
తవ సానుషు విశ్రాంతః శేషం ప్రకమతా మితి	115
తిష్ఠ త్వం హరిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతామ్	
తదిదం గన్ధవత్ స్వాదు కన్ధ మూల ఫలం బహు	116

తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రమ్య శ్వో గమిష్యసి	
అస్మాకమపి సంబంధః కపిముఖ్య త్వయాఽస్తి వై	117
ప్రఖ్యాత స్త్రిషు లోకేషు మహాగుణ పరిగ్రహః	
వేగవన్తః ప్లవన్తో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ	118
తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వా మహం కపికుఞ్జర	
అతిధిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా	119
ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునర్యాద్యశో భవాన్	
త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః	120
పుత్ర స్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుఞ్జర	

పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞ పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః	121
తస్మాత్ త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణమ్	
పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్	122
తేఽభిజగ్ము ర్దిశః సర్వా గరుడాఽనిల వేగినః	
తత స్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాః సహర్షిభిః	123
భూతాని చ భయం జగ్ము స్తేషాం పతన శక్యయా	
తతః కృద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః	124
పక్షాం శ్చిచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః	
స మాముపగతః కృద్ధో వజ్ర ముద్యమ్య దేవరాట్	125
తతోఽహం సహసా క్షిప్తః శ్వసనేన మహాత్మానా	
అస్మింల్లవణ తోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ	126
గుప్తపక్షః సమగ్రశ్చ తవ పిత్రాఽభిరక్షితః	
తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యో హి మమ మారుతః	127
త్వయా మే హ్యేష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః	
అస్మి న్నేవం గతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ	128
ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వ మర్హసి మహాకపే	
శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ కపి సత్తమ	129
ప్రీతిం చ బహు మన్యస్వ ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్	
ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠ స్థం నగోత్తమ మబ్రవీత్	130
ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిధ్యం మన్యరేషోఽపనీయతామ్	
త్వరతే కార్య కాలో మే హ్యహశ్చ వ్యతివర్తతే	131
ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్య మిహాంతరా	
ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైల మాలభ్య హరిపుంగవః	132
జగా మాకాశ మావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ	
స పర్వత సముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః	133
పూజిత శ్చోపపన్నాభిరాశీర్భిరఽనిలాత్మజః	
అధోర్ద్వం దూర ముత్పత్య హిత్వా శైల మహార్ణవౌ	134
పితుః పన్దాన మాస్థాయ జగామ విమలేఽమృరే	

తతశ్చోర్ధ్వగతిం ప్రాప్య గిరిం తమఽవలోకయన్	135
వాయుసూను ర్నిరాలమ్బే జగామ విమలేఽమ్బరే	
తద్ద్వితీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్	136
ప్రశశంసుః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః	
దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టా స్తత్ర స్థా స్తస్య కర్మణా	137
కాఞ్చనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః	
ఉవాచ వచనం శ్రీమాన్ పరితోషాత్ సగద్గదమ్	138
సునాభం పర్వత శ్రేష్ఠం స్వయ మేవ శచీపతిః	
హిరణ్యనాభ శైలేన్ద్ర పరితుష్టోఽస్మి తే భృశమ్	139
అభయం తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య యథాసుఖమ్	
సాహ్యం కృతం త్వయా సౌమ్య విక్రాన్తస్య హనూమతః	140
క్రమతో యోజన శతం నిర్భయస్య భయే సతి	
రామస్యైష హితాయైవ యాతి దాశరథే ర్ఘః	141
సత్రియాం కుర్వతా తస్య తోషితోఽస్మి భృశం త్వయా	
తతః ప్రహర్షమఽగమద్విపులం పర్వతోత్తమః	142
దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుమ్	
స వై దత్త వరః శైలో బభూవాఽవస్థిత స్తదా	143
హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్	
తతో దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః	144
అబృవన్ సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగ మాతరమ్	
అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్ ప్లవతే సాగరోపరి	145
హనూమా న్నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విష్ణుమాచర	
రాక్షసం రూప మాస్థాయ సుఖైరం పర్వతోపమమ్	146
దంష్ట్రా కరాళమ్ పిఙ్గాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభః స్ఫుశమ్	
బలమిచ్ఛామహీ జ్ఞాతుం భూయశ్చాఽస్య పరాక్రమమ్	147
త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి	
ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరఽభిసత్కృతా	148
సముద్ర మధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః	

వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహమ్	149
ప్లవమానం హనూమస్తమావృత్యేద మువాచ హ	
మమ భక్షః ప్రదిష్ట స్త్వ మీశ్వరై ర్వానరర్షభ	150
అహం త్వాం భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననమ్	
ఏవముక్తః సురసయా ప్రాణ్ణలిర్వానరర్షభః	151
ప్రహృష్ట వదనః శ్రీమాన్ సురసాం వాక్య మబ్రవీత్	
రామో దాశరథిః శ్రీమాన్ ప్రవిష్టో దణ్డకా వనమ్	152
లక్ష్మణేన సహ బ్రాత్రా వైదేహ్య చాపి భార్యయా	
అన్య కార్య విషక్తస్య బద్ధ వైరస్య రాక్షసైః	153
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ	
తస్యాః సకాశం దూతోహం గమిష్యే రామ శాసనాత్	154
కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసినీ	
అథ వా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్	155
ఆగమిష్యామి తే వక్తం సత్యం ప్రతిశ్ఛణోమి తే	
ఏవముక్తా హనుమతా సురసా కామరూపిణీ	156
అబ్రవీ న్నాఽతివర్తే న్మాం కశ్చి దేష వరో మమ	
తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్య మబ్రవీత్	157
బలం జిజ్ఞాసమానా వై నాగమాతా హనూమతః	
ప్రవిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ	158
వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా	
వ్యాదాయ వక్తం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః	159
ఏవముక్తః సురసయా కృద్ధో వానరపుంగవః	
అబ్రవీత్ కురు వై వక్తం యేన మాం విషహిష్యసే	160
ఇత్యుక్త్వా సురసా కృద్ధో దశ యోజన మాయతామ్	
దశ యోజన విస్తారో బభూవ హనుమాం స్తదా	161
తం దృష్ట్వా మేఘ సంకాశం దశ యోజన మాయతం	
చకార సురసాఽప్యాస్యం వింశద్యోజన మాయతం	162
తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం చాస్యం వాయుపుత్రః సుబుద్ధిమాన్	

దీర్ఘ జిహ్వం సురసయా సుఘోరం నరకోపమం	163
స సంక్షిప్యాత్మనః కాయం జీమూత ఇవ మారుతిః	
తస్మిన్ ముహూర్తే హనుమాన్ బభూవాంగుష్ఠ మాత్రకః	164
సోఽభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాజవః	
అన్తరిక్షే స్థితః శ్రీమానిదం వచన మబ్రవీత్	165

ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోస్తు తే	
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీ ద్వర స్తవ	166
తం దృష్ట్వా వదనాన్ ముక్తం చన్ద్రం రాహు ముఖాదివ	
అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్	167
అర్థ సిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్	
సమానయస్వ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా	168
తత్ తృతీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్	
సాధు సాధ్యతి భూతాని ప్రశశంసు స్తదా హరిమ్	169
జగా మాకాశ మావిశ్య వేగేన గరుడోపమః	
సేవితే వారి ధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే	170
చరితే కైశికాచార్యై రైరావత నిషేవితే	
సింహ కుంజర శార్దూల పతగోరగ వాహనైః	171
విమానైః సంపతద్భిశ్చ విమలైః సమలంకృతే	
వజ్రాశని సమాఘాతైః పావకై రుపశోభితే	172
కృత పుణ్యైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరలంకృతే	
వహతా హవ్యమత్యర్థం సేవితే చిత్రభానునా	173
గ్రహ నక్షత్ర చన్ద్రార్క తారాగణ విభూషితే	
మహర్షిగణ గన్ధర్వ నాగ యక్ష సమాకులే	174
వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసు నిషేవితే	

దేవరాజ గజాక్రాన్తే చన్ద్ర సూర్య పథే శివే	175
వితానే జీవలోకస్య వితతో బ్రహ్మ నిర్మితే	
బహుశః సేవితే వీరై ర్విద్యాధరగణైర్వరైః	176
జగామ వాయుమార్గే చ గరుత్మానివ మారుతిః	
హనుమాన్ మేఘ జాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా	177
కాలాగరు సవర్ణాని రక్త పీత సితాని చ	
కపినా కృష్ణమాణాని మహాబ్రాణి చకాశిరే	178
ప్రవిశ న్నబ్ర జాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః	
ప్రావృషీన్ద్రు రివా భాతి నిష్పతన్ ప్రవిశం స్తదా	179
ప్రద్యుశ్యమానః సర్వత్ర హనుమాన్ మారుతాత్మజః	
భేజేఽమ్బరం నిరాలంబం లంబపక్ష ఇవాద్రిరాట్	180
ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ	
మనసా చిన్తయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ	181
అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యఽహమాశితా	
ఇదం హి మే మహాత్ సత్త్వం చిరస్య వశమాగతమ్	182
ఇతి సంచిన్త్య మనసా ఛాయామఽస్య సమాక్షిపత్	
ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చిన్తయామాస వానరః	183
సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృత పరాక్రమః	
ప్రతిలోమేన వాతేన మహా నౌ రివ సాగరే	184
తిర్య గూర్ధ్వ మఽధశ్చైవ వీక్షమాణ స్తతః కపిః	
దదర్శ స మహాత్ సత్త్వ ముత్థితం లవణామ్బుసః	185
తద్దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతి ర్వికృతాననం	
కపిరాజేన కథితం సత్త్వ మద్భుత దర్శనమ్	186
ఛాయా గ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాఽత్ర సంశయః	
స తాం బుద్ధ్వార్థ తత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్ కపిః	187
వ్యవర్ధత మహాకాయః ప్రావృషీవ వలాహకః	
తస్య సా కాయ ముద్వీక్ష్య వర్ధమానం మహాకపిః	188
వక్తం ప్రసారయామాస పాతాళాంతర సన్నిభమ్	

ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్ 189

స దదర్శ తత స్తస్యా వివృతం సుమహాన్ముఖమ్
కాయ మాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః 190

స తస్యా వివృతే వక్త్రే వజ్ర సంహననః కపిః
సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిపపాత మహాబలః 191

ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధ చారణాః
గ్రస్యమానం యథా చస్త్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా 192

తత స్తస్యా నఖై స్తీక్ణైః మర్మాణ్యుత్కృత్య వానరః
ఉత్పాతాథ వేగేన మనః సంపాత విక్రమః 193

తాం తు దృష్ట్వా చ దృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య చ
స కపిప్రవరో వేగా ద్వప్పదే పునరాత్మవాన్ 194

హృతహృత్ సా హనుమతా పపాత విధురాఽమ్భసి
స్వయంభువేవ హనుమాన్ సుప్త స్తస్యా వినాశనే 195

తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికామ్
భూతాన్యాకాశ చారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమమ్ 196

భీమమద్య కృతంకర్మ మహాత్ సత్త్వం త్వయా హతమ్
సాధయాఽర్థ మఽభిప్రీతమరిష్టం ప్లవతాం వర 197

యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేస్త్ర యథా తవ
స్మృతి ర్ఘ్నతి ర్మతి ర్దాక్ష్యం స కర్మసు న సీదతి 198

స తైః సంభావితః పూజ్యైః ప్రతిపన్న ప్రయోజనః
జగామాకాశ మావిశ్య పన్న గాఽశనవత్ కపిః 199

ప్రాప్త భూయిష్ఠ పారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్
యోజనానాం శతస్యాన్తే వనరాజిం దదర్శ సః 200

దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధ దృమ భూషితమ్

ద్వీపం శాఖామ్యగ శ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ	201
సాగరం సాగరానూపం సాగరానూపజాన్ దృమాన్	
సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయన్	202
స మహామేఘు సంకాశం సమీక్ష్యాత్మాన మాత్మవాన్	
నిరున్ధన్త మివాకాశం చకార మతిమాన్ మతిమ్	203
కాయ వృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్టైవ రాక్షసాః	
మయి కౌతూహలం కుర్య రితి మేనే మహాకపిః	204
తతః శరీరం సంక్షిప్య తన్ మహీధర సన్నిభమ్	
పునః ప్రకృతిమాపేదే వీత మోహ ఇవాత్మవాన్	205
తద్రూపమఽతిసంక్షిప్య హనూమాన్ ప్రకృతౌ స్థితః	
త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలి వీర్యహరో హరిః	206
స చారు నానావిధ రూపధారీ	
పరం సమాసాద్య సముద్ర తీరమ్	
పరైరఽశక్యం ప్రతిపన్న రూపః	
సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః	207
తతః స లమ్బస్య గిరేః సమ్మృద్ధే	
విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే	
సకేతకోద్ధాలక నారికేళే	
మహాద్రికూట ప్రతిమో మహాత్మా	208
తతస్తు సంప్రాప్య సముద్ర తీరం	
సమీక్ష్య లంకాం గిరిరాజ మూర్ధ్ని	
కపిస్తు తస్మిన్ నిపపాత పర్వతే	
విధూయ రూపం వ్యథయన్ మృగ ద్విజాన్	209
స సాగరం దానవ పన్నగా యుతం	
బలేన విక్రమ్య మహోర్మి మాలినమ్	
నిపత్య తీరే చ మహోదధే స్తదా	
దదర్శ లఙ్కామఽమరావతీ మివ	210
<u>ద్వితీయ స్కంధః - నిశాగమ ప్రతీక్షా</u>	

స సాగరమఽనాధ్యప్యమఽతిక్రమ్య మహాబలః	
త్రికూట శిఖరే లఙ్కాం స్థితాం స్వస్థో దదర్శ హ	1
తతః పాదప ముక్తేన పుష్పవర్షేణ వీర్యవాన్	
అభివృష్టః స్థిత స్తత్ర బభౌ పుష్పమయో యథా	2
యోజనానాం శతం శ్రీమాం స్తీర్థ్యాపుత్రమ విక్రమః	
అనిశ్చాసన్ కపి స్తత్ర న గ్ధానిమధిగచ్ఛతి	3
శతాన్యఽహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూన్యపి	
కిం పునః సాగరస్యాన్తం సంఖ్యాతం శతయోజనమ్	4
స తు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః	
జగామ వేగవాంలఙ్కాం లఙ్ఘయిత్వా మహోదధిమ్	5
శాద్వలాని చ నీలాని గన్ధవన్తి వనాని చ	
గండవన్తి చ మధ్యేన జగామ నగవన్తి చ	6
శైలాంశ్చ తరుభిశ్చన్నాన్ వనరాజీశ్చ పుష్పితాః	
అభిచక్రామ తేజస్వీ హనుమాన్ ప్లవగర్షభః	7
స తస్మిన్నచలే తిష్ఠన్ వనానుపవనాని చ	
స నగాగ్రే స్థితాం లఙ్కాం దదర్శ పవనాత్మజః	8
సరలాన్ కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాన్	
ప్రియాలాన్ ముచులిన్దాంశ్చ కుటజాన్ కేతకానపి	9
ప్రియంగూన్ గన్ధపూర్ణాంశ్చ నీపాన్ సప్తచ్ఛదాం స్తథా	
అసనాన్ కోవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితాన్	10
పుష్పభార నిబద్ధాంశ్చ తథా ముకుళితానపి	
పాదపాన్ విహగాకీర్ణాన్ పవనాధూత మస్తకాన్	11
హంస కారణ్ణవా కీర్ణా వాపీః పద్మోత్పలా యుతాః	
ఆక్రీడాన్ వివిధాన్ రమ్యాన్ వివిధాంశ్చ జలాశయాన్	12
సంతతాన్ వివిధై ర్వుక్షైః సర్వర్తు ఫల పుష్పితైః	
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుణ్డరః	13
సమాసాద్య చ లక్ష్మీవాంలఙ్కాం రావణ పాలితామ్	
పరిఖాభిః సపద్మాభిః సోత్పలాభిరలంకృతామ్	14

సీతాపహరణా త్తేన రావణేన సురక్షితామ్	
సమన్తా ద్విచరద్భిశ్చ రాక్షసైః కామరూపిభిః	15
కాఞ్చనేనావృతాం రమ్యాం ప్రాకారేణ మహాపురీమ్	
గ్రహైశ్చ గ్రహ సంకాశైః శారదాంబుద సన్నిభైః	16
పాండరాభిః ప్రతోలీభిరుచ్ఛాభిరభిసంవృతాం	
అట్టాలక శతాకీర్ణాం పతాకా ధ్వజ మాలినీమ్	17
తోరణైః కాఞ్చనై ర్దీప్తాం లతా పంక్తి విచిత్రితైః	
దదర్శ హనుమాంలజ్ఞాం దివి దేవపురీ మివ	18
గిరి మూర్ధ్ని స్థితాం లజ్ఞాం పాణ్డరై ర్భవనైః శుభైః	
స దదర్శ కపిః శ్రీమాన్ పురమాకాశగం యథా	19
పాలితాం రాక్షసేస్తేణ నిర్మితాం విశ్వకర్మణా	
ప్లవమానా మివాకాశే దదర్శ హనుమాన్ పురీమ్	20
వప్ర ప్రాకార జఘనాం విపులాంబు నవామ్బరాం	
శతమ్పీ శూల కేశాంతామట్టాలక వతంసకాం	21
మనసేవ కృతాం లంకాం నిర్మితాం విశ్వకర్మణా	
ద్వార ముత్తర మాసాద్య చింతయామాస వానరః	22
కైలాస నిలయ ప్రఖ్యమాలిఖంత మివాఽమ్బరం	
డీయమానా మివాకాశ ముచ్చిత్రై ర్భవనోత్తమైః	23
సంపూర్ణాం రాక్షసై ర్హోరై ర్నాగై ర్భోగవతీ మివ	
అచిన్త్యాం సుకృతాం స్పష్టాం కుబేరాద్యుపేతాం పురా	24
దంష్ట్రీభి ర్భహుభిః శూరైః శూల పట్టస పాణిభిః	
రక్షితాం రాక్షసై ర్హోరై ర్గుహా మాశేవిషై రివ	25
తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం సాగరం చ నిరీక్ష్య సః	
రావణం చ రిపుం ఘోరం చింతయామాస వానరః	26
ఆగత్యాఽపీహ హరయో భవిష్యన్తి నిరర్థకాః	
న హి యుద్ధేన వై లజ్ఞా శక్యా జేతుం సురైరపి	27
ఇమాం తు విషమాం దుర్గాం లజ్ఞాం రావణ పాలితామ్	
ప్రాప్యాఽపి స మహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః	28

అవకాశో న సాన్వ్యఽస్య రాక్షసేష్వభిగమ్యతే	
న దానస్య న భేదస్య నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే	29
చతుర్థా మేవ హి గతి ర్వానరాణాం మహాత్మనామ్	
వాలి పుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్ఞశ్చ ధీమతః	30
యావ జ్ఞానామి వైదేహీం యది జీవతి వా న వా	
తత్రైవ చిన్తయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజామ్	31
తతః స చిన్తయామాస ముహూర్తం కపికుఞ్జరః	
గిరి శృణ్ణే స్థిత స్తస్మిన్ రామస్యాభ్యుదయే రతః	32
అనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పురీ	
ప్రవేష్టుం రాక్షసై ర్గుప్తా క్వారై ర్బల సమన్వితైః	33
ఉగ్రౌజనో మహావీర్యా బలవన్తశ్చ రాక్షసాః	
వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గితా	34
లక్ష్మ్యలక్ష్మ్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లజ్కా పురీ మయా	
ప్రవేష్టుం ప్రాప్త కాలో మే కృత్యం సాధయితుం మహాత్	35
తాం పురీం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః	
హనూమాంశ్చిన్తయామాస వినిశ్చస్య ముహుర్ముహుః	36
కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజామ్	
అదృష్టో రాక్షసేన్ద్రేణ రావణేన దురాత్మనా	37
న వినశ్యేత్ కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః	
ఏకామేకశ్చ పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజామ్	38
భూతాశ్చార్థా విపద్యన్తే దేశ కాల విరోధితాః	
విక్లబం దూత మాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా	39
అర్ధానర్ధాన్తరే బుద్ధి ర్నిశ్చితాపి న శోభతే	
ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్ణిత మానినః	40
న వినశ్యేత్ కథం కార్యం వైక్లబ్యం న కథం భవేత్	
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్	41
మయి దృష్టే తు రక్షోభీ రామస్య విదితాత్మనః	
భవేద్వ్యర్థ మిదం కార్యం రావణానర్థ మిచ్ఛతః	42

న హి శక్యం క్వచిత్ స్థాతుమఽవిజ్ఞాతేన రాక్షసైః	
అపి రాక్షస రూపేణ కిముతాఽన్యేన కేనచిత్	43
వాయురఽప్యత్ర నాజ్ఞాత శ్చరేదితి మతిర్మమ	
న హ్యస్త్యఽవిదితం కించి ద్రాక్షసానాం బలీయసామ్	44
ఇహోఽహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంవృతః	
వినాశ ముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హీయతే	45
తదఽహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం ప్రాస్వతాం గతః	
లజ్కామభిగమిష్యామి రాఘవస్వార్థ సిద్ధయే	46
రావణస్య పురీం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదామ్	
విచిన్వన్ భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజామ్	47
ఇతి సంచిన్త్య హనుమాన్ సూర్య స్యాస్తమయం కపిః	
ఆచకాంక్షే తదా వీరో వైదేహ్య దర్శనోత్సుకః	48
సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్షిప్య మారుతిః	
పృషదంశక మాత్రః సన్ బభూవాద్భుత దర్శనః	49
ప్రదోషకాలే హనుమాం స్తూర్ణ ముత్కుత్స్య వీర్యవాన్	
ప్రవివేశ పురీం రమ్యాం సువిభక్త మహాపథామ్	50
ప్రాసాదమాలా వితతాం స్తమ్భైః కాఞ్చన రాజితైః	
శాతకుమ్భమయై ర్జాలై ర్గన్ధర్వ నగరోపమామ్	51
సప్త భౌమాష్ట భౌమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీమ్	
తలైః స్పాటిక సంకీర్ణైః కార్తస్వర విభూషితైః	52
వైడూర్య మణి చిత్రైశ్చ ముక్తా జాల విరాజితైః	
తలైః శుశుభిరే తాని భవనాన్యత్ర రక్షసామ్	53
కాఞ్చనాని విచిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసామ్	
లజ్కా ముద్యోతయామాసుః సర్వతః సమలంకృతామ్	54
అచిన్త్యా మద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లజ్కాం మహాకపిః	
ఆసీద్విషణ్ణో హ్యుష్ణశ్చ వైదేహ్య దర్శనోత్సుకః	55
స పాణ్డరోద్విద్ధ విమాన మాలినీం	
మహార్థ జామ్బూనద జాల తోరణామ్	

యశస్వినీం రావణ బాహు పాలితాం	
క్షపాచరై ర్భీమబలైః సమావృతామ్	56
చన్ద్రోఽపి సాచివ్య మివాఽస్య కుర్వన్	
తారాగణై ర్మధ్య గతో విరాజన్	
జ్యోత్స్నా వితానేన వితత్య లోకమ్	
ఉత్తిష్ఠతే నైక సహస్ర రశ్మిః	57
శంఖ ప్రభం క్షీర మృణాల వర్ణమ్	
ఉద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానమ్	
దదర్శ చన్ద్రం స కపిప్రవీరః	
పోష్ఠాయమానం సరసీవ హంసం	58
<u>తృతీయ స్సర్గః - లంకాధీదేవతా విజయః</u>	
స లమ్బ శిఖరే లమ్బే లమ్బ తోయద సన్నిభే	
సత్త్వ మాస్థాయ మేధావీ హనుమాన్ మారుతాత్మజః	1
నిశి లజ్కాం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుఞ్జరః	
రమ్య కానన తోయాఢ్యాం పురీం రావణ పాలితామ్	2
శారదామ్బుధర ప్రఖ్యై ర్భవనైరుపశోభితామ్	
సాగరోపమ నిర్దోషాం సాగరానిల సేవితామ్	3
సుపుష్ప బలసంగుప్తాం యదైవ విటపావతీమ్	
చారు తోరణ నిర్యూహం పాణ్డర ద్వార తోరణామ్	4
భుజగా చరితాం గుప్తాం శుభాం భోగవతీ మివ	
తాం సవిద్యుద్ధనా కీర్ణాం జ్యోతిర్గణ నిషేవితామ్	5
మంద మారుత సంచారాం యథా చాఽప్యమరావతీమ్	
శాతకుమ్భేన మహతా ప్రాకారేణాభిసంవృతామ్	6
కిష్కిణీజాల మోషాభిః పతాకాభిరలంకృతామ్	
ఆసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకారమభిపేదివాన్	7
విస్మయావిష్ట హృదయః పురీమాలోక్య సర్వతః	

జామ్బూనదమయై ర్ద్వారై ర్వేడూర్య కృత వేదికై:	8
వజ్ర స్ఫటిక ముక్తాభి ర్మణి కుట్టిమ భూషితై:	
తప్త హాటక నిర్యూహై రాజతామలపాణ్డరై:	9
వైడూర్య తల సోపానై: స్ఫాటికాన్తర పాంసుభి:	
చారు సంజవనోపేతై: ఖమివోత్పతితై: శుభై:	10
క్రోశ్చ బర్హిణ సంఘుష్టై: రాజహంస నిషేవితై:	
తూర్యభరణ నిర్దోషై: సర్వత: ప్రతినాదితామ్	11
వస్వోకసారా ప్రతిమాం సమీక్ష్య నగరీం తత:	
ఖ మివోత్పతితాం లజ్కాం జహర్ష హనుమాన్ కపి:	12
తాం సమీక్ష్య పురీం రమ్యాం రాక్షసాధిపతే: శుభామ్	
అనుత్తమామృద్ధిమతీం చిన్తయామాస వీర్యవాన్	13
నేయ మన్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుం బలాత్	
రక్షితా రావణబలైరుద్యతాయుధ ధారిభి:	14
కుముదాఽఙ్గదయో ర్వాపి సుషేణస్య మహాకపి:	
ప్రసీద్ధేయం భవే ద్భూమి ర్మైన్ద ద్వివిదయోరఽపి	15
వివస్వత స్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణ:	
ఋక్షస్య కేతుమాలస్య మమ చైవ గతి ర్భవేత్	16
సమీక్ష్య తు మహాబాహూ రాఘవస్య పరాక్రమమ్	
లక్ష్మణస్య చ విక్రాన్త మభవత్ ప్రీతిమాన్ కపి:	17
తాం రత్నవసనోపేతాం గోష్ఠాగారావతంసకామ్	
యన్త్రాగార స్తనీమృద్ధాం ప్రమదా మివ భూషితామ్	18
తాం నష్ట తిమిరాం దీప్తై ర్భాస్వరైశ్చ మహాగృహై:	
నగరీం రాక్షసేన్ద్రస్య దదర్శ స మహాకపి:	19
అథ సా హరిశార్దులం ప్రవిశంతం మహాబల:	

నగరీ స్వేన రూపేణ దదర్శ పవనాత్మజం	20
సా తం హరివరం దృష్ట్వా లంకా రావణ పాలితా	
స్వయమేవోత్థితా తత్ర వికృతానన దర్శనా	21
పురస్తాత్ కపివర్యస్య వాయుసూనోరఽతిష్ఠత	
ముంచమానా మహానాద మబ్రవీత్ పవనాత్మజమ్	22
క స్త్వం కేన చ కార్యేణ ఇహ ప్రాప్తో వనాలయ	
కథయ స్వేహ యత్తత్త్వం యావత్ప్రాణా ధరంతి తే	23
న శక్యం ఖల్వీయం లంకా ప్రవేష్టుం వానర త్వయా	
రక్షితా రావణ బలైరఽభిగుప్తా సమంతతః	24
అథ తా మబ్రవీ ద్వీరో హనుమానగ్రతః స్థితాం	
కథయిష్యామి తే తత్త్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి	25
కా త్వం విరూప నయనా పురద్వారేఽవతిష్ఠసే	
కిమర్థం చాపి మాం రుద్ధ్వా నిర్భర్షయసి దారుణా	26
హనూమద్వచనం శృత్వా లంకా సా కామరూపిణీ	
ఉవాచ వచనం కృద్ధా పరుషం పవనాత్మజమ్	27
అహం రాక్షసరాజస్య రావణస్య మహాత్మనః	
ఆజ్ఞా ప్రతీక్షా దుర్ధర్షా రక్షామి నగరీమిమాం	28
న శక్యా మామవజ్ఞాయ ప్రవేష్టుం నగరీ త్వయా	
అద్య ప్రాణైః పరిత్యక్తః స్వస్వస్యే నిహతో మయా	29
అహం హి నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ	
సర్వతః పరిరక్షామి హ్యేత త్తే కథితం మయా	30
లంకాయా వచనం శృత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః	
యత్నవాన్ స హరిశ్రేష్ఠః స్థితః శైల ఇవాపరః	31
స తాం స్త్రీరూప వికృతాం దృష్ట్వా వానరపుంగవః	
ఆబభాషేఽథ మేధావీ సత్త్వవాన్ ప్లవగర్షభః	32
ద్రక్ష్యామి నగరీం లంకాం సాట్ట ప్రాకారతోరణాం	
ఇత్యర్థ మిహ సంప్రాప్తః పరం కౌతూహలం హి మే	33
వనాన్యపవనా నీహ లంకాయాః కాననాని చ	

సర్వతో గృహ ముఖ్యాని ద్రష్టు మాగమనం హి మే	34
తస్య తద్వచనం శృత్వా లంకా సా కామరూపిణీ	
భూయ ఏవ పునర్వాక్యం బభాషే పరుషాక్షరం	35
మా మఽనిర్జిత్య దుర్బుద్ధే రాక్షసేశ్వర పాలితాం	
న శక్యమఽద్య తే ద్రష్టుం పురీయం వానరాఽధమ	36
తతః స హరిశార్దూల స్తామువాచ నిశాచరీం	
దృష్ట్వా పురీ మిమాం భద్రే పునర్యాస్యే యదాగతం	37
తతః కృత్వా మహానాదం సా వై లంకా భయావహం	
తలేన వానర శ్రేష్ఠం తాడయామాస వేగితా	38
తత స్స కపిశార్దూలో లంకాయా తాడితో భృశం	
ననాద సుమహానాదం వీర్యవాన్ పవనాత్మజః	39
తతః సంవర్తయామాస వామ హస్తస్య సోఽంగుళీః	
ముష్టి నాఽభిజఘనైనాం హనూమాన్ క్రోధమూర్చితః	40
స్త్రీ చేతి మన్యమానేన నాఽతిక్రోధః స్వయం కృతః	
సా తు తేన ప్రహారేణ విహ్వలాంగీ నిశాచరీ	41
పపాత సహసా భూమౌ వికృతానన దర్శనా	
తతస్తు హనుమాన్ ప్రాజ్ఞ స్తాం దృష్ట్వా వినిపాతితం	42

కృపాం చకార తేజస్వీ మన్యమానః స్త్రీయం తు తాం	
తతో వై భృశ సంవిగ్నా లంకా సా గద్గదాక్షరం	43
ఉవాచాఽగర్వితం వాక్యం హనూమంతం ప్లవంగమం	
ప్రసీద సుమహాబాహో త్రాయస్వ హరిసత్తమ	44
సమయే సౌమ్య తిష్ఠన్తి సత్త్వవంతో మహాబలాః	
అహం తు నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ	45
నిర్జితాఽహం త్వయా వీర విక్రమేణ మహాబల	

ఇదం చ తథ్యం శృణు వై బృవంత్యా మే హరీశ్వర	46
స్వయంభువా పురా దత్తం వరదానం యథా మమ	
యదా త్వాం వానరః కశ్చిద్విక్రమాద్వశమానయేత్	47
తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం రక్షసాం భయ మాగతం	
స హి మే సమయః సౌమ్యః ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్	48
స్వయంభు విహితః సత్యో న తస్యాస్తి వ్యతిక్రమః	
సీతా నిమిత్తం రాజ్ఞస్తు రావణస్య దురాత్మనః	49
రక్షసాం చైవ సర్వేషాం వినాశః సముపస్థితః	
తత్ ప్రవిశ్య హరిశ్శేష్ఠ పురీం రావణ పాలితాం	50
విధత్స్వ సర్వకార్యాణి యాని యానీఽహ వాంఛసి	
ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వర	
పురీం శుభాం రాక్షసముఖ్య పాలితాం	
దిదృక్షయా త్వం జనకాత్మజాం సతీం	
విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖం.	51
<u>చతుర్థ స్సర్గః - లంకాపురీ ప్రవేశః</u>	
స నిర్జిత్య పురీం శ్రేష్ఠాం లంకాం తాం కామరూపిణీం	
విక్రమేణ మహాతేజా హనూమాన్ కపిసత్తమః	1
అద్వారేణ మహాబాహుః ప్రాకార మభిపుష్లువే	
నిశి లంకాం మహాసత్త్వే వివేశ కపికుంజరః	2
ప్రవిశ్య నగరీం లంకాం కపిరాజ హితంకరః	
చక్రేథ పాదం సవ్యం చ శత్రుణాం స తు మూర్ధని	3
ప్రవిష్టః సత్త్వ సంపన్నో నిశాయాం మారుతాత్మజః	
స మహాపథ మాస్థాయ ముక్తాపుష్ప విరాజితమ్	4
తతస్తు తాం పురీం లంకాం రమ్యామభియయౌ కపిః	
హసితోత్కృష్ట నినదై స్థూర్య ఘోష పురస్సరైః	5
వజ్రాంకుశ నికాశైశ్చ వజ్రజాల విభూషితైః	
గృహముఖ్యైః పురీ రమ్యా బభాసే ద్యౌరివాఽమ్బుధైః	6
ప్రజజ్వాల తదా లక్ష్మో రక్షగణ గృహైః శుభైః	

సీతాబ్ర సద్యశై శ్చిత్రైః పద్మ స్వస్తిక సంస్థితైః	7
వర్ధమాన గృహైశ్చాపి సర్వతః సువిభూషితా	
తాం చిత్రమాల్యాభరణాం కపిరాజ హితంకరః	8
రాఘవార్థం చరన్ శ్రీమాన్ దదర్శ చ ననన్ద చ	
భవనా ద్భవనం గచ్ఛన్ దదర్శ పవనాత్మజః	9
వివిధాకృతి రూపాణి భవనాని తత స్తతః	
శుశ్రావ మధురం గీతం త్రిస్తాన స్వర భూషితమ్	10
స్త్రీణాం మద సమ్మద్ధానాం దివి చాఽప్సరసా మివ	
శుశ్రావ కాశ్చీ నినదం నూపురాణాం చ నిస్స్వనమ్	11
సోపాన నినదాంశ్చైవ భవనేషు మహాత్మానామ్	
ఆస్సోటిత నినదాంశ్చ క్షేళితాంశ్చ తత స్తతః	12
శుశ్రావ జపతాం తత్ర మంత్రాన్ రక్షోగృహేషు వై	
స్వాధ్యాయ నిరతాంశ్చైవ యాతుధానాన్ దదర్శ సః	13
రావణ స్తవ సంయుక్తాన్ గర్జతో రాక్షసానపి	
రాజమార్గం సమావృత్య స్థితం రక్షోబలం మహాత్	14
దదర్శ మధ్యమే గుల్మే రాక్షసస్య చరాన్ బహూన్	
దీక్షితాన్ జటిలాన్ ముణ్డాన్ గోఽజినామ్బర వాససః	15
దర్శముష్టి ప్రహరణానగ్నికుణ్డాయుధాం స్తథా	
కూటముద్గర పాణీంశ్చ దణ్డాయుధ ధరానపి	16
ఏకాక్షా నేక కర్ణాంశ్చ లమ్బోదర పయోధరాన్	
కరాలాన్ భుగ్న వక్త్రాంశ్చ వికటాన్ వామనాం స్తథా	17
ధన్వినః ఖడ్గినశ్చైవ శతఘ్నీ ముసలాయుధాన్	
పరిఘోత్తమ హస్తాంశ్చ విచిత్ర కవచో జ్వలాన్	18
నాఽతిస్థూలా న్నాఽతికృశా న్నాఽతిదీర్ఘాఽతిప్రాస్వకాన్	
నాఽతిగౌరా న్నాఽతికృష్ణా న్నాఽతికుట్టా న్నవామనాన్	19
విరూపాన్ బహురూపాంశ్చ సురూపాంశ్చ సువర్చసః	
పతకాధ్వజినశ్చైవ దదర్శ వివిధాయుధాన్	20
శక్తి వృక్షాయుధాం శ్చైవ పట్టిశాఽశని ధారిణః	

క్షపణీ పాశహస్తాంశ్చ దదర్శ స మహాకపిః	21
స్రగ్వీణ స్త్వనులిప్తాంశ్చ వరాభరణ భూషితాన్	
నానావేష సమాయుక్తాన్ యథా స్వైరగతాన్ బహూన్	22
తీక్ష్ణశూల ధరాంశ్చైవ వజ్రిణశ్చ మహాబలాన్	
శత సాహస్ర మవ్యగ్రమారక్షం మధ్యమం కపిః	23
రక్షోధిపతి నిర్దిష్టం దదర్శాంతఃపురాఽగ్రతః	
స తదా తద్గుహం దృష్ట్వా మహాహాటక తోరణం	24
రాక్షసేన్ద్రస్య విఖ్యాతమఽద్రి మూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితం	
పుండరీకావతంసాభిః పరిఖాభిః సమావృతం	25
ప్రాకారావృతమత్యన్తం దదర్శ స మహాకపిః	
త్రివిష్టపనిభం దివ్యం దివ్యనాద వినాదితమ్	26
వాజి హేషిత సంఘుష్టం నాదితం భూషణై స్తథా	
రథై ర్యానై ర్విమానైశ్చ తథా గజ హయైః శుభైః	27
వారణైశ్చ చతుర్దశైః శ్వేతాబ్ర నిచయోపమైః	
భూషితం రుచిర ద్వారం మత్తైశ్చ మృగ పక్షిభిః	28
రక్షితం సుమహావీర్యై ర్యాతుధానైః సహస్రశః	
రాక్షసాధిపతే ర్గుప్త మావివేశ గృహం కపిః	29
స హేమ జాంబూనద చక్రవాలం	
మహార్థ ముక్తా మణి భూషితాంతం	
పరార్థ్య కాలాగరు చందనాక్షం	
స రావణాంతఃపుర మావివేశ	30
<u>పంచమ స్కంధః - భవన విచయః</u>	
తతః స మధ్యం గత మంశుమన్తం	
జ్యోత్స్నా వితానం మహాదుద్వమన్తమ్	
దదర్శ ధీమాన్ దివి భానుమన్తం	
గోష్ఠి వృషం మత్త మివ భ్రమన్తమ్	1
లోకస్య పాపాని వినాశయన్తం	
మహోదధిం చాపి సమేఘయన్తమ్	

భూతాని సర్వాణి విరాజయంతం దదర్శ శీతాంశుమఽథాభియాంతమ్	2
యా భాతి లక్ష్మీర్భువి మందరస్థా తథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా తద్దైవ తోయేషు చ పుష్కరస్థా రరాజ సా చారు నిశాకరస్థా	3
హంసో యథా రాజత పంజరస్థః సింహో యథా మందర కందరస్థః వీరో యథా గర్విత కుఞ్జరస్థః చంద్రోఽపి బభ్రాజ తథామృరస్థః	4
స్థితః కకుద్మానివ తీక్ష్ణ శృఙ్గో మహాచలః శ్వేత ఇవోచ్ఛశృఙ్గః హస్తీవ జామ్బూనద బద్ధ శృఙ్గో రారాజ చంద్రః పరిపూర్ణ శృంగః	5
వినష్ట శీతామ్బు తుషార పంకో మహాగ్రహ గ్రాహ వినష్ట పంకః ప్రకాశలక్ష్మ్యాశ్రయ నిర్మలాంకో రరాజ చంద్రో భగవాన్ శశాంకః	6
శిలాతలం ప్రాప్య యథా మృగేంద్రో మహారణం ప్రాప్య యథా గజేంద్రః రాజ్యం సమాసాద్య యథా నరేంద్రః తథా ప్రకాశో విరరాజ చంద్రః	7
ప్రకాశ చంద్రోదయ నష్ట దోషః ప్రవృద్ధ రక్షః పిశితాశదోషః రామాభిరామేరిత చిత్త దోషః స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ ప్రదోషః	8
తన్త్రీ స్వనాః కర్ణ సుఖాః ప్రవృత్తాః స్వపన్తి నార్యః పతిభిః సువృత్తాః	

నక్తంచరాశ్చాపి తథా ప్రవృత్తా	
విహర్తు మత్యద్భుత రౌద్ర వృత్తాః	9
మత్త ప్రమత్తాని సమాకులాని	
రథాఽశ్వ భద్రాసన సంకులాని	
వీరశ్రియా చాపి సమాకులాని	
దదర్శ ధీమాన్ స కపిః కులాని	10
పరస్పరం చాధిక మాక్షిపన్తి	
భుజాంశ్చ పీనానధివిక్షిపన్తి	
మత్త ప్రలాపా నధివిక్షిపన్తి	
మత్తాని చాన్యోన్య మధిక్షిపన్తి	11
రక్షాంసి వక్షాంసి చ విక్షిపన్తి	
గాత్రాణి కాంతాసు చ విక్షిపన్తి	
రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపన్తి	
దృఢాని చాపాని చ విక్షిపన్తి	12
దదర్శ కాంతాశ్చ సమాలపంత్యః	
తథాపరా స్తత్ర పునః స్వపంత్యః	
సురూప వక్తాశ్చ తథా హాసంత్యః	
కృద్ధాః పరాశ్చాపి వినిశ్చ్వసంత్యః	13
మహా గజై శ్చాపి తథా నదద్భిః	
సుపూజితైశ్చాపి తథా సుసద్భిః	
రరాజ వీరైశ్చ వినిశ్చ్వసద్భిః	
ప్రాదో భుజశ్చైరివ నిశ్చ్వసద్భిః	14
బుద్ధి ప్రధానాన్ రుచిరాభిధానాన్	
సంశ్రద్ధధానాన్ జగతః ప్రధానాన్	
నానావిధానాన్ రుచిరాభిధానాన్	
దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాన్	15
ననన్ద దృష్ట్వా చ స తాన్ సురూపాన్	
నానాగుణా నాత్మగుణానురూపాన్	

విద్యోతమానాన్ స తదానురూపాన్	
దదర్శ కాంశ్చిచ్ఛ పునర్విరూపాన్	16
తతో వరార్థాః సువిశుద్ధ భావాః	
తేషాం స్త్రియ స్తత్ర మహానుభావాః	
ప్రియేషు పానేషు చ సక్త భావా	
దదర్శ తారా ఇవ సుప్రభావాః	17
శ్రియా జ్వలన్తీ స్త్రపయోపగూడా	
నిశీధ కాలే రమణోపగూడాః	
దదర్శ కాశ్చిత్ ప్రమదోపగూడా	
యథా విహంగాః కుసుమోపగూడాః	18
అన్యః పునర్లర్మ్య తలోపవిష్టాః	
తత్ర ప్రియాజ్కేషు సుఖోపవిష్టాః	
భర్తుః ప్రియా ధర్మపరా నివిష్టా	
దదర్శ ధీమాన్ మదనాభివిష్టాః	19
అప్రావృతాః కాఞ్చనరాజి వర్ణాః	
కాశ్చిత్ పరార్థ్యా స్తపనీయ వర్ణాః	
పునశ్చ కాశ్చిచ్ఛ శలక్మవర్ణాః	
కాన్త ప్రహీణా రుచిరాంగ వర్ణాః	20
తతః ప్రియాన్ ప్రాప్య మనోఽభిరామాన్	
సుప్రీతి యుక్తాః ప్రసమీక్య రామాః	
గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామా	
హరిప్రవీరః స దదర్శ రామాః	21
చన్ద్ర ప్రకాశాశ్చ హి వక్త్ర మాలా	
వక్త్రాక్షి పక్షాశ్చ సునేత్ర మాలాః	
విభూషణానాం చ దదర్శ మాలాః	
శతప్రదానామివ చారు మాలాః	22
న త్వేవ సీతాం పరమాఽభిజాతాం	
పథి స్థితే రాజకులే ప్రజాతామ్	

లతాం ప్రపుల్లా మివ సాదు జాతాం	
దదర్శ తన్వీం మనసాభిజాతామ్	23
సనాతనే వర్మని సన్నివిష్టాం	
రామేక్షణాం తాం మదనాభివిష్టామ్	
భర్తుర్మనః శ్రీమదనుప్రవిష్టాం	
స్త్రీభ్యో వరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టామ్	24
ఉష్ణార్దితాం సానుసృతాసు కణ్ఠీం	
పురా వరాల్లోత్తమ నిష్క కణ్ఠీమ్	
సుజాత పక్షా మభిరక్త కణ్ఠీం	
వనే ప్రన్యతామివ నీల కణ్ఠీమ్	25
అవ్యక్త రేఖా మివ చన్ద్రరేఖాం	
పాంసు ప్రదిగ్ధా మివ హేమ రేఖామ్	
క్షత ప్రయాథా మివ బాణ రేఖాం	
వాయు ప్రభిన్నా మివ మేఘ రేఖామ్	26
సీతా మఽపశ్యన్ మనుజేశ్వరస్య	
రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య	
బభూవ దుఃఖాభిహత శ్చిరస్య	
ప్లవంగమో మన్ద ఇవాచిరస్య	27
షష్ఠ స్సర్గః - రావణ గృహవేక్షణం	
స నికామం విమానేషు విషణ్ణః కామరూప ధృత్	
విచచార పునర్లకాం లాఘవేన సమన్వితః	1
ఆససాదాఽథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేన్ద్ర నివేశనమ్	
ప్రాకారేణాఽర్కవర్ణేన భాస్వరేణాఽభిసంవృతమ్	2
రక్షితం రాక్షసైర్భీమైః సింహౌరివ మహాధ్వనమ్	
సమీక్షమాణో భవనం చకాశే కపికుఞ్జరః	3
రూప్యకోపహితై శ్చిత్రై స్తోరణై ర్థేమ భూషితైః	
విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్యాభి ర్ద్వారైశ్చ రుచిరై ర్ఘృతమ్	4
గజాస్థితైర్మహామాత్రైః శూరైశ్చ విగత శ్రమైః	

ఉపస్థితమసంహార్యై ర్థయైః స్యన్దనయాయిభిః	5
సింహ వ్యాఘ్ర తను త్రాణై ర్దాన్త కాఞ్చన రాజతైః	
ఘోషవద్భి ర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితం రథైః	6
బహురత్న సమాకీర్ణం పరాధ్యాయన భాజనమ్	
మహారథ సమావాసం మహారథ మహాసనమ్	7
దృశ్యైశ్చ పరమోదారై సై సైశ్చ మృగ షక్తిభిః	
వివిధై ర్బహుసాహస్రైః పరిపూర్ణం సమన్తతః	8
వినీతైరన్తపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితమ్	
ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః పరిపూర్ణం సమన్తతః	9
ముదిత ప్రమదారత్నం రాక్షసీన్ద్ర నివేశనమ్	
వరాభరణ సంప్రదైః సముద్ర స్వన నిస్స్వనమ్	10
తద్రాజగుణ సంపన్నం ముఖ్యైశ్చ వరచన్దనైః	
మహాజనైః సమాకీర్ణం సింహైరివ మహాద్వనం	11
భేరీ మృదఙ్గాభిరుతం శంఖ ఘోష వినాదితమ్	
నిత్యార్చితం పర్వహుతం పూజితం రాక్షసై స్సదా	12
సముద్ర మివ గమ్భీరం సముద్ర మివ నిస్స్వనమ్	
మహాత్మానో మహాద్వేశ్చ మహారత్న పరిచ్ఛదమ్	13
మహారత్న సమాకీర్ణం దదర్శ స మహాకపిః	
విరాజమానం వపుషా గజాఽశ్వ రథ సంకులమ్	14
లంకాభరణమిత్యేవ సోఽమన్యత మహాకపిః	
చచార హనుమాం స్తత్ర రావణస్య సమీపతః	15
గృహాద్గృహం రాక్షసానా ముద్యానాని చ వానరః	
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః	16
అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనమ్	
తతోఽన్యత్ పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్	17
అథ మేఘ ప్రతీకాశం కుమ్భకర్ణ నివేశనమ్	
విభీషణస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః	18
మహోదరస్య చ గృహం విరూపాక్షస్య చైవ హి	

విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనం విద్యున్మాల్ స్తడైవ చ	19
వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుష్పవే స మహాకపిః	
శుకస్య చ మహావేగః సారణస్య చ ధీమతః	20
తథా చేస్త్రజితో వేశ్మ జగామ హరియూధపః	
జమ్బుమాల్ః సుమాల్శ్చ జగామ భవనం తతః	21
రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశతో స్తడైవ చ	
వజ్రకాయస్య చ తథా పుష్పవే స మహాకపిః	22
ధూమ్రాక్షస్య చ సంపాతేర్భవనం మారుతాత్మజః	
విద్యుద్భాపస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ	23
శుకనాసస్య వక్రస్య శరస్య వికటస్య చ	
హ్రస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః	24
యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః	
విద్యుజ్జిహ్వస్త్రజిహ్వనాం తథా హస్తీముఖస్య చ	25
కరాళస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి	
క్రమమాణః క్రమేణైవ హనుమాన్ మారుతాత్మజః	26
తేషు తేషు మహార్థేషు భవనేషు మహాయశాః	
తేషా మృద్ధిమతా మృద్ధిం దదర్శ స మహాకపిః	27
సర్వేషాం సమతిక్రమ్య భవనాని సమంతతః	
ఆససాదాఽథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేస్త్ర నివేశనమ్	28
రావణస్యోపశాయిన్యో దదర్శ హరి సత్తమః	
విచరన్ హరిశార్దూలో రాక్షసీ ర్వికృతేక్షణాః	29
శూల ముద్గర హస్తాశ్చ శక్తి తోమర ధారిణీః	
దదర్శ వివిధాన్ గుల్కాం స్తస్య రక్షఃపతే ర్గుహే	30
రాక్షసాంశ్చ మహాకాయా న్నానాప్రహరణోద్యతాన్	
రక్తాన్ శ్వేతాన్ సితాంశ్చాపి హరితాంశ్చ మహాజవాన్	31
కులీనాన్ రూపసంపన్నాన్ గజాన్ పరగజారుజాన్	
నిష్ఠితాన్ గజశిక్షాయా మైరావత సమాన్ యుధి	32
నిహన్త్రాన్ పరసైన్యానాం గృహే తస్మిన్ దదర్శ సః	

క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్ స్రవతశ్చ యథా గిరీన్	33
మేఘస్తనిత నిర్ఘోషాన్ దుర్ధర్షాన్ సమరే పరైః	
సహస్రం వాహినీ స్తత్ర జామ్బూనద పరిష్కృతాః	34
దదర్శ రాక్షసేన్ద్రస్య రావణస్య నివేశనే	
శిబికా వివిధాకారాః స కపిర్మారుతాత్మజః	35
హేమజాల పరిచ్ఛిన్నా స్తరుణాదిత్య వర్చసః	
లతాగృహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలాగృహాణి చ	36
క్రీడాగృహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకానపి	
కామస్య గృహకం రమ్యం దివాగృహకమేవ చ	37
దదర్శ రాక్షసేన్ద్రస్య రావణస్య నివేశనే	
స మన్దరగిరి ప్రఖ్యం మయూర స్థాన సంకులమ్	38
ధ్వజ యష్టిభిరాకీర్ణం దదర్శ భవనోత్తమమ్	
అనేక రత్నసంకీర్ణం నిధిజాల సమావృతః	39
దీర నిష్ఠిత కర్మాన్తం గృహం భూతపతే రివ	
అర్చిర్చిశ్చాపి రత్నానాం తేజసా రావణస్య చ	40
విరరాజాఽథ తద్వేశ్మ రశ్మిమానివ రశ్మిభిః	
జామ్బూనదమయాన్యేవ శయనాన్యాసనాని చ	41
భాజనాని చ శుభ్రాణి దదర్శ హరియూధపః	
మధ్వాసవ కృత క్లేదం మణి భాజన సంకులమ్	42
మనోరమమసంబాధం కుబేర భవనం యథా	
నూపురాణాం చ ఘోషేణ కాంచీనాం నినదేన చ	43
మృదఙ్గతల ఘోషైశ్చ ఘోషవద్భిర్వినాదితమ్	
ప్రాసాద సంఘాత యుతం స్త్రీరత్న శత సంకులమ్	44
సువ్యూఢ కక్ష్యం హనుమాన్ ప్రవివేశ మహాగృహమ్	
<u>సప్తమ స్కంధః - పుష్పక దర్శనం</u>	
స వేశ్మజాలం బలవాన్ దదర్శ	
వ్యాసక్త వైడూర్య సువర్ణ జాలమ్	
యథా మహాత్ ప్రావృషి మేఘ జాలం	

విద్యుత్ప్సనద్ధం సవిహంగ జాలమ్	1
నివేశనానాం వివిధాశ్చ శాలాః	
ప్రధాన శంఖాయుధ చాప శాలాః	
మనోహరాశ్చాపి పునర్విశాలా	
దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చస్త్ర శాలాః	2
గృహాణి నానావసురాజితాని	
దేవాసురైశ్చాపి సుపూజితాని	
సర్వైశ్చ దోషైః పరివర్జితాని	
కపిర్దదర్శ స్వబలార్జితాని	3
తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని	
మయేన సాక్షాదీవ నిర్మితాని	
మహీతలే సర్వగుణోత్తరాణి	
దదర్శ లంకాధిపతే ర్గృహాణి	4
తతో దదర్శోచ్చిత మేఘరూపం	
మనోహరం కాంచన చారురూపమ్	
రక్షోఽధిపస్యాత్మబలాను రూపం	
గృహోత్తమం హ్యప్రతిరూప రూపమ్	5
మహీతలే స్వర్గమివ ప్రకీర్ణం	
శ్రియా జ్వలంతం బహురత్న కీర్ణమ్	
నానాతరూణాం కుసుమావకీర్ణం	
గిరేరివార్యం రజసావకీర్ణమ్	6
నారీ ప్రవేశైరివ దీప్యమానం	
తటిద్భిరమ్భోదవదర్శ్యమానమ్	
హంస ప్రవేశైరివ వాహ్యమానం	
శ్రియాయుతం ఖే సుకృతాం విమానమ్	7
యథా నగార్యం బహుధాతు చిత్రం	
యథా నభశ్చ గ్రహ చస్త్ర చిత్రమ్	
దదర్శ యుక్తీకృత మేఘ చిత్రం	

విమాన రత్నం బహురత్న చిత్రమ్	8
మహీ కృతా పర్వత రాజి పూర్ణా శైలాః కృతా వృక్ష వితాన పూర్ణాః వృక్షాః కృతాః పుష్ప వితాన పూర్ణాః పుష్పం కృతం కేసర పత్ర పూర్ణమ్	9
కృతాని వేశ్మాని చ పాణ్డరాణి తథా సుపుష్పాణ్యపి పుష్కరాణి పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి ధన్యాని చిత్రాణి తథా వనాని	10
పుష్పాహ్వయం నామ విరాజమానం రత్న ప్రభాభిశ్చ విఘ్నూర్ణమానమ్ వేశ్మోత్తమానామపి చోచ్ఛమానం మహాకపి స్తత్ర మహావిమానమ్	11
కృతాశ్చ వైడూర్యమయా విహంగా రూప్య ప్రవాళైశ్చ తథా విహంగాః చిత్రాశ్చ నానావసుభిర్భుజంగా జాత్యానురూపాస్తురగాః శుభాంగాః	12
ప్రవాళ జామ్బూనద పుష్ప పక్షాః సలీలమావర్జిత జిహ్వా పక్షాః కామస్య సాక్షాదివ భాన్తి పక్షాః కృతా విహంగాః సుముఖాః సుపక్షాః	13
నియుజ్యమానాస్తు గజాః సుహస్తాః సకేసరా శ్చోత్పల పత్ర హస్తాః బభూవ దేవీ చ కృతా సుహస్తా లక్ష్మీ స్తథా పద్మిని పద్మ హస్తా	14
ఇతీవ తద్గృహమభిగమ్య శోభనం సవిస్మయో నగమివ చారు శోభనమ్ పునశ్చ తత్ పరమ సుగన్ధి సున్దరం	

హిమాత్యయే నగమివ చారు కన్దరమ్	15
తతః స తాం కపిరభిపత్య పూజితాం	
చరన్ పురీం దశముఖ బాహుపాలితామ్	
అద్యశ్య తాం జనక సుతాం సుపూజితాం	
సుదుఃఖితః పతిగుణ వేగ నిర్ణితామ్	16
తత స్తదా బహువిధ భావితాత్మనః	
కృతాత్మనో జనక సుతాం సువర్తనః	
అపశ్యతోఽభవదఽతిదుఃఖితం మనః	
సుచక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః	17
<u>అష్టమ స్కంధః - పుష్పకానువర్ణనం</u>	
స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితం	
మహద్విమానం బహురత్న చిత్రితం	
ప్రతప్త జాంబూనద జాల కృత్రిమం	
దదర్శ వీరః పవనాత్మజః కపిః	1
తదప్రమేయాప్రతికార కృత్రిమం	
కృతం స్వయం సాధ్వితీ విశ్వకర్మణా	
దివం గతం వాయుపథే ప్రతిష్ఠితం	
వ్యరాజతాదిత్య పథస్య లక్ష్మవత్	2
న తత్ర కించి న్న కృతం ప్రయత్నతో	
న తత్ర కించి న్న మహార్థ రత్నవత్	
న తే విశేషా నియతాః సురేష్వపి	
న తత్ర కించి న్న మహావిశేషవత్	3
తపః సమాధాన పరాక్రమార్జితమ్	
మనః సమాధాన విచారచారిణం	
అనేక సంస్థాన విశేష నిర్మితం	
తత స్తతస్తుల్య విశేష దర్శనం	4
మనః సమాధాయ తు శేఘ్రగామినం	
దురావరం మారుత తుల్య గామినం	

మహాత్మనాం పుణ్యకృతాం మహర్షినాం యశస్వినా మర్త్యముదా మివాలయం	5
విశేష మాలంబ్య విశేష సంస్థితం విచిత్రకూటం బహుకూట మండీతం మనోఽభిరామం శరదీందు నిర్మలం విచిత్రకూటం శిఖరం గిరేర్యథా	6
వహంతి యం కుండల శోభితాననా మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః నివృత్త విధ్వస్త విశాల లోచనాః మహాజవా భూతగణాః సహస్రశః	7
వసంత పుష్పోత్కర చారు దర్శనం వసంత మాసాదపి కాంతదర్శనం స పుష్పకం తత్ర విమాన ముత్తమం దదర్శ తద్వానర వీర సత్తమః	8
<u>నవమ స్కంధః - సంకులాంతఃపురం</u>	
తస్యాలయ వరిష్ఠస్య మధ్యే విపుల మాయతమ్ దదర్శ భవన శ్రేష్ఠం హనుమాన్ మారుతాత్మజః	1
అర్థ యోజన విస్తీర్ణ మాయతం యోజనం హి తత్ భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహుప్రాసాద సంకులమ్	2
మార్గమాణస్తు వైదేహీం సీతామాయత లోచనామ్ సర్వతః పరిచక్రామ హనుమానఽరిసూదనః	3
ఉత్తమం రాక్షసావాసం హనుమానవలోకయన్ ఆససాదాఽథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్ర నివేశనం	4
చతుర్విషాణై ర్ద్విరదై స్త్రివిషాణై స్తదైవ చ పరిక్షిప్త మసంబాధం రక్షమాణముదాయుదైః	5
రాక్షసీభిశ్చ పత్నీభీ రావణస్య నివేశనమ్ ఆహ్వాతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభిరావృతమ్	6
తన్నక్ర మకరాకీర్ణం తిమింగిల ఝషాకులమ్	

వాయువేగ సమాధూతం పన్నగైరివ సాగరమ్	7
యా హి వైశ్రవణే లక్ష్మీ ర్యా చేన్ద్రే హరివాహనే	
సా రావణ గృహే సర్వా నిత్యమేవాఽనపాయినీ	8
యా చ రాజ్ఞః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ	
తాదృశీ తద్విశిష్టా వా ఋద్ధీ రక్షో గృహేష్విహ	9
తస్య హర్మ్యస్య మధ్యస్థం వేశ్మ చాఽన్యత్ సునిర్మితమ్	
బహునిర్యూహ సంకీర్ణం దదర్శ పవనాత్మజః	10
బ్రహ్మణోఽర్థే కృతం దివ్యం దివి యద్విశ్వకర్మణా	
విమానం పుష్పకం నామ సర్వరత్న విభూషితమ్	11
పరేణ తపసా లేభే యత్ కుబేరః పితామహాత్	
కుబేర మోజసా జిత్వా లేభే తద్రాక్షసేశ్వరః	12
ఈహామృగ సమాయుక్తైః కార్తస్వర హిరణ్మయైః	
సుకృతైరాచితం స్తమ్భైః ప్రదీప్తమివ చ శ్రియా	13
మేరు మన్దర సంకాశైరాలిఖద్భిరివామ్బరమ్	
కూటాగారైః శుభాకారైః సర్వతః సమలంకృతమ్	14
జ్వలనార్క ప్రతీకాశం సుకృతం విశ్వకర్మణా	
హేమ సోపాన సంయుక్తం చారు ప్రవర వేదికమ్	15
జాల వాతాయనైర్యుక్తం కాఞ్చనైః స్ఫాటికైరపి	
ఇన్ద్రనీల మహానీల మణిప్రవర వేదికమ్	16
విద్యమేణ విచిత్రేణ మణిభిశ్చ మహాధనైః	
నిస్తులాభిశ్చ ముక్తాభి స్తలేనాభివిరాజితమ్	17
చందనేన చ రక్షేన తపనీయ నిభేన చ	
సుపుణ్య గంధినాయుక్త మాదిత్యతరుణోపమం	18
విమానం పుష్పకం దివ్యమారురోహ మహాకపిః	
తత్రస్థః స తదా గన్ధం పాన భక్ష్యాఽన్నసంభవమ్	19
దివ్యం సమ్మూర్చ్ఛితం జిఘ్రుద్రూపవన్త మివానిలమ్	
స గన్ధస్తం మహాసత్త్వం బన్ధుర్బన్ధు మివోత్తమమ్	20
ఇత ఏహీత్యువాచేవ తత్ర యత్ర స రావణః	

తత స్తాం ప్రస్థితః శాలాం దదర్శ మహతీం శుభామ్	21
రావణస్య మనః కాంతాం కాంతామివ వరస్త్రియమ్	
మణి నోపాన వికృతాం హేమజాల విరాజితామ్	22
స్పాటికైరావృత తలాం దంతాస్తరితరూపికామ్	
ముక్తాభిశ్చ ప్రవాళైశ్చ రూప్య చామీకరైరపి	23
విభూషితాం మణిస్తమ్భైః సుబహుస్తమ్భు భూషితామ్	
సమై ఋజుభిరత్యుభ్యైః సమంతాత్ సువిభూషితైః	24
స్తమ్భైః పక్షైరివాఽత్యుభ్యై ర్ద్రివం సంప్రస్థితా మివ	
మహత్యా కుథయాస్తీర్ణాం పృథివీ లక్షణాంకయా	25
పృథివీ మివ విస్తీర్ణాం సరాష్ట్ర గృహ మాలినీమ్	
నాదితాం మత్త విహగై ర్ద్రివ్య గన్ధాధివాసితామ్	26
పరార్థ్యాస్తరణోపేతాం రక్షోధిఽపనిషేవితామ్	
ధూమ్రామగరు ధూపేన విమలాం హంస పాణ్డరామ్	27
చిత్రాం పుష్పోపహారేణ కల్మాషీ మివ సుప్రభామ్	
మనః సంఘోద జననీం వర్ణస్యాపి ప్రసాదినీమ్	28
తాం శోకనాశినీం దివ్యాం శ్రియః సంజననీ మివ	
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థైశ్చ పంచ పంచభిరుత్తమైః	29
తర్పయామాస మాతేవ తదా రావణ పాలితా	
స్వర్గోఽయం దేవలోకోఽయ మిన్ద్రస్యేయం పురీభవేత్	30
సిద్ధిర్వేయం పరా హి స్యాదిత్యమన్యత మారుతిః	
ప్రద్యాయత ఇవాపశ్యత్ ప్రదీప్తాం స్తత్ర కాంచనాన్	31
ధూర్తానివ మహాధూర్తై ర్దేవనేన పరాజితాన్	
దీపానాం చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ	32
అర్చిర్భిర్భూషణానాం చ ప్రదీప్తీవాభ్యమన్యత	
తతోఽపశ్యత్ కుఢాసీనం నానావర్ణామ్బుర స్తజమ్	33
సహస్రం వరనారీణాం నానావేష విభూషితమ్	
పరివృత్తేఽర్ధరాత్రే తు పాననిద్రా వశంగతమ్	34
క్రీడితోపరతం రాత్రౌ ప్రసుప్తం బలవత్తదా	

తత్ ప్రసుప్తం విరురుచే నిశ్శబ్దాన్తరభూషణమ్	35
నిశ్శబ్ద హంస భ్రమరం యథా పద్మవనం మహాత్	
తాసాం సంవృత దన్తాని మీలితాక్షాణి మారుతిః	36
అపశ్యత్ పద్మగన్ధీని వదనాని సుయోషితామ్	
ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసాం భూత్వా క్షపాక్షయే	37
పునః సంవృత పత్రాణి రాత్రావివ బభుస్తదా	
ఇమాని ముఖ పద్మాని నియతం మత్త షట్పదాః	38
అమ్బుజానీవ పుల్లాని ప్రార్థయన్తి పునః పునః	
ఇతి చామన్యత శ్రీమానుపపత్త్యా మహాకపిః	39
మేనే హి గుణతస్తాని సమాని సలిలోద్భవైః	
సా తస్య శుశుభే శాలా తాభిః స్త్రీభిర్విరాజితా	40
శారదీవ ప్రసన్నా ద్యో స్తారాభిరఽభిశోభితా	
స చ తాభిః పరివృతః శుశుభే రాక్షసాధిపః	41
యథా హ్యుడుపతిః శ్రీమాం స్తారాభిరఽభిసంవృతః	
యా శ్చ్యవన్తేఽమృరాతారాః పుణ్యశేష సమావృతాః	42
ఇమా స్తాః సంగతాః కృత్వా ఇతి మేనే హరిస్తదా	
తారాణామివ సువృక్షం మహతీనాం శుభార్చిషామ్	43
ప్రభా వర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజు స్తత్ర యోషితామ్	
వ్యావృత్త గురుపీన స్రక్ప్రకీర్ణ వరభూషణాః	44
పాన వ్యాయామ కాలేషు నిద్రాఽపహృతచేతసః	
వ్యావృత్త తిలకాః కాశ్చిత్ కాశ్చిదుద్బ్రాన్త నూపురాః	45
పార్శ్వే గలితహారాశ్చ కాశ్చిత్ పరమయోషితః	
ముక్తాహారా వృతాశ్చాఽన్యాః కాశ్చిద్విస్త్రస్త వాససః	46
వ్యావిధ రశనా దామాః కిశోర్య ఇవ వాహితాః	
అకుణ్డలధరాశ్చాఽన్యా విచ్ఛిన్నమృదిత స్రజః	47
గజేన్ద్రమృదితాః పుల్లా లతా ఇవ మహావనే	
చన్ద్రాంశు కిరణాభాశ్చ హారాః కాసాంచిదుత్కటాః	48
హంసా ఇవ బభుః సుప్తాః స్తన మధ్యేషు యోషితామ్	

అపరాసాం చ వైడూర్యాః కాదమ్బా ఇవ పక్షిణః	49
హేమ సూత్రాణి చాన్యాసాం చక్రవాకా ఇవాఽభవన్	
హంస కారణ్ణవాక్పీఠా శ్చక్రవాకోప శోభితాః	50
ఆపగా ఇవ తా రేజు ర్జఘనైః పులిన్దరివ	
కింకిణీజాల సంకోశా స్తా హేమ విపులామ్బుజాః	51
భావగ్రాహో యశస్తీరాః సుప్తా నద్య ఇవాబభుః	
మృదుష్పంగేషు కాసాంచిత కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః	52
బభూవుర్బూషణానీవ శుభా భూషణ రాజయః	
అంశుకాన్తాశ్చ కాసాంచి న్ముఖ మారుత కమ్పితాః	53
ఉపర్యుపరి వక్త్రాణాం వ్యాధూయన్తే పునః పునః	
తాః పతాకా ఇవోద్ధూతాః పత్నీనాం రుచిర ప్రభాః	54
నానావర్ణాః సువర్ణానాం వక్త్ర మూలేషు రేజిరే	
వవల్గుశ్చాఽత్ర కాసాంచిత కుణ్డలాని శుభార్చిషామ్	55
ముఖమారుత సంపర్కాత్ మన్దం మన్దం సుయోషితామ్	
శర్కరాసవ గన్ధైశ్చ ప్రకృత్యా సురభిః సుఖః	56
తాసాం వదన నిశ్వాసః సిషేవే రావణం తదా	
రావణానన శంకాశ్చ కాశ్చిద్రావణ యోషితః	57
ముఖాని స్మ సపత్నీనాముపాజిప్తున్ పునః పునః	
అత్యర్థం సక్తమనసో రావణే తా వరస్త్రియః	58
అస్వతంత్రాః సపత్నీనాం ప్రియమేవాచరం స్తదా	
బాహూనుపనిధాయాఽన్యాః పారిహార్య విభూషితాన్	59
అంశుకాని చ రమ్యాణి ప్రమదా స్తత్ర శిశిరే	
అన్యా వక్షసి చాఽన్యస్యా స్తస్యాః కాశ్చిత్ పునర్బుజమ్	60
అపరాత్వఽంక మఽన్యస్యా స్తస్యాశ్చాఽప్యపరా భుజౌ	
ఉరు పార్శ్వ కటీ పృష్ఠమఽన్యోన్యస్య సమాశ్రితాః	61
పరస్పర నివిష్టాంగ్యో మదస్నేహ వశానుగాః	
అన్యోన్యస్యాంగ సంస్పర్శాత్ ప్రీయమాణాః సుమధ్యమాః	62
ఏకీకృత భుజాః సర్వాః సుషుపు స్తత్ర యోషితః	

అన్యోన్య భుజసూత్రేణ స్త్రీమాలా గ్రథితా హి సా	63
మాలేప గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్త షట్పదా	
లతానాం మాధవే మాసి పుల్లనాం వాయు సేవనాత్	64
అన్యోన్య మాలా గ్రథితం సంసక్త కుసుమోచ్ఛయమ్	
వ్యతివేష్టిత సుస్కన్ధ మన్యోన్య భ్రమరాకులమ్	65
ఆసీద్వనమివోద్ధూతం స్త్రీవనం రావణస్య తత్	
ఉచితేష్వపి సువ్యక్తం న తాసాం యోషితాం తదా	66
వివేకః శక్య ఆధాతుం భూషణాంగాంబుర స్రజామ్	
రావణే సుఖ సంవిష్టే కాః స్త్రీయో వివిధ ప్రభాః	67
జ్వలన్తః కాంచనా దీపాః ప్రైక్షన్తాఽనిమిషా ఇవ	
రాజర్షి పితృ దైత్యానాం గన్ధర్వాణాం చ యోషితః	68
రాక్షసానాం చ యాః కన్యా స్తస్య కామవశం గతాః	
యుద్ధకామేన తాః సర్వా రావణేన హృతాః స్త్రీయః	69
సమదా మదనేనైవ మోహితాః కాశ్చిదాగతాః	
న తత్ర కాశ్చిత్ ప్రమదాః ప్రసహ్య	
వీర్యోపపన్నేన గుణేన లబ్ధాః	
న చాఽన్యకామాపి న చాఽన్యపూర్వా	
వినా వర్హాం జనకాత్మజాం తాం	70
న చాఽకులీనా న చ హీనరూపా	
నాఽదక్షిణా నాఽనుపచారయుక్తా	
భార్యాఽభవ త్తస్య న హీన సత్త్వా	
న చాపి కాన్తస్య న కామనీయా	71
బభూవ బుద్ధిస్తు హరీశ్వరస్య	
యదీదృశీ రాఘవ ధర్మపత్నీ	
ఇమా యథా రాక్షసరాజ భార్యాః	
సుజాతమఽస్యేతి హి సాధుబుద్ధేః	72
పునశ్చ నోఽచిన్తయదార్తరూపో	
ధృవం విశిష్టా గుణతో హి సీతా	

అథాఽయమస్యాం కృతవాన్ మహాత్మా	
లంకేశ్వరః కష్టమఽనార్య కర్మ	75
<u>దశమ స్కంధః - మండోదరీ దర్శనం</u>	
తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం స్ఫాటికం రత్న భూషితమ్	
అవేక్షమాణో హనుమాన్ దదర్శ శయనాసనమ్	1
దాంత కాంచన చిత్రాంగై ర్వైడూర్వైశ్చ వరాసనైః	
మహార్థాస్తరణోపేతై రుపపన్నం మహాధనైః	2
తస్య చైకతమే దేశే సోఽగ్ర్యమాలా విభూషితమ్	
దదర్శ పాణ్డరం ఛత్రం తారాధిపతి సన్నిభమ్	3
జాతరూప పరిక్షిప్తం చిత్రభాను సమ ప్రభం	
అశోకమాలా వితతం దదర్శ పరమాసనం	4
వాలవ్యజన హస్తాభి ర్వీజ్యమానం సమన్తతః	
గన్ధైశ్చ వివిధై ర్భుష్టం వర ధూపేన ధూషితమ్	5
పరమాస్తరణాస్తీర్ణమావికాజిన సంవృతమ్	
దామభి ర్వరమాల్యానాం సమన్తాదుపశోభితమ్	6
తస్మిన్ జీమూత సంకాశం ప్రదీప్తోత్తమ కుణ్డలమ్	
లోహితాక్షం మహాబాహుం మహారజత వాససం	7
లోహితేనానులిప్తాంగం చన్దనేన సుగన్ధినా	
సంధ్యారక్త మివాకాశే తోయదం సతతీర్ణమ్	8
వృతమాభరణై ర్ద్రివ్యైః సురూపం కామరూపిణమ్	
సవృక్ష వన గుల్మాఢ్యం ప్రసుప్త మివ మన్దరమ్	9
క్రీడితోపరతం రాత్రౌ వరాభరణ భూషితమ్	
ప్రియం రాక్షస కన్యానాం రాక్షసానాం సుఖావహమ్	10
పీత్వాప్యుపరతం చాపి దదర్శ స మహాకపిః	
భాస్వరే శయనే వీరం ప్రసుప్తం రాక్షసాధిపమ్	11
నిశ్చ్యసన్తం యథా నాగం రావణం వానరర్షభః	
ఆసాద్య పరమోద్విగ్భః సోఽపాసర్పత్ సుభీతవత్	12
అథారోహణ మాసాద్య వేదికాన్తర మాశ్రితః	

క్షీబం రాక్షసశార్దూలం ప్రేక్షతే స్మ మహాకపిః	13
శుశుభే రాక్షసేంద్రస్య స్వపతః శయనోత్తమమ్	
గన్ధ హస్తిని సంవిష్టే యథా ప్రస్తవణం మహాత్	14
కాంచనాంగద నద్ధౌ చ దదర్శ స మహాత్మనః	
విక్షిప్తౌ రాక్షసేంద్రస్య భుజావిన్దధ్వజోపమౌ	15
ఐరావత విషాణాగైరాపీడన కృతవ్రణౌ	
వజ్రోల్లిఖిత పీనాంసౌ విష్ణుచక్ర పరిక్షతౌ	16
పీనౌ సమ సుజాతాంసౌ సంగతౌ బల సంయుతౌ	
సులక్షణ నఖాంగుష్ఠౌ స్వజ్ఞళీయక లక్షితౌ	17
సంహతౌ పరిఘాకారౌ వృత్తౌ కరి కరోపమౌ	
విక్షిప్తౌ శయనే శుభ్రే పంచ శేర్షా వివోరగా	18
శశక్షతజ కల్పేన సుశీతేన సుగన్ధినా	
చన్దనేన పరార్ధ్యేన స్వనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ	19
ఉత్తమ స్త్రీ విమృదితౌ గన్ధోత్తమ నిషేవితౌ	
యక్ష కిన్నర గన్ధర్వ దేవ దానవరావిణౌ	20
దదర్శ స కపి స్తస్య బాహూ శయన సంస్థితౌ	
మన్దరస్యాన్తరే సుప్తౌ మహాఽహీ రుషితావివ	21
తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః	
శుశుభేఽచల సంకాశః శృంగాభ్యామివ మన్దరః	22
చూత పున్నాగ సురభిర్వకుళోత్తమ సంయుతః	
మృష్టాన్నరస సంయుక్తః పానగన్ధ పురస్సరః	23
తస్య రాక్షససింహస్య నిశ్చక్రామ మహాముఖాత్	
శయానస్య వినిశ్శ్వాసః పూరయన్నివ తద్గుహమ్	24
ముక్తా మణి విచిత్రేణ కాంచనేన విరాజితం	
మకుటేనాపవృత్తేన కుణ్డలోజ్జ్వలితాననమ్	25
రక్త చన్దన దిగ్ధేన తథా హారేణ శోభితా	
పీనాయత విశాలేన వక్షసాఽభివిరాజితమ్	26
పాణ్డరేణాపవిద్ధేన క్షౌమేణ క్షతజేక్షణమ్	

మహార్థేణ సుసంవీతం పీతేనోత్తమవాససా	27
మాషరాశి ప్రతీకాశం నిశ్శ్వసంతం భుజంగవత్	
గాంగే మహతి తోయాన్తే ప్రసుప్తమివ కుంజరమ్	28
చతుర్భుః కాంచనై ర్ద్విపై ర్ద్విప్యమాన శ్చతుర్దిశమ్	
ప్రకాశీకృత సర్వాంగమ్ మేఘం విద్యుద్గణై రివ	29
పాదమూల గతాశ్చాన్య దదర్శ సుమహాత్మనః	
పత్నీః స ప్రియ భార్యస్య తస్య రక్షఃపతేర్ఘోహ	30
శశి ప్రకాశ వదనాశ్చారుకుణ్డల భూషితాః	
అమ్లాన మాల్యాభరణా దదర్శ హరియూథపః	31
నృత వాదిత్ర కుశలా రాక్షసేస్త్ర భుజాంకగాః	
వరాభరణ ధారిణ్యో నిషణ్ణా దద్యశే హరిః	32
వజ్ర వైడూర్య గర్భాణి శ్రవణాన్తేషు యోషితామ్	
దదర్శ తాపనీయాని కుణ్డలాన్యంగదాని చ	33
తాసాం చన్ద్రోపమై ర్వక్తైః శుభై ర్లలిత కుణ్డలైః	
విరరాజ విమానం తన్నభ స్తారగణై రివ	34
మద వ్యాయామ ఖిన్నా స్తా రాక్షసేస్త్రస్య యోషితః	
తేషుతేష్య ౭వకాశేషు ప్రసుప్తా స్తనుమధ్యమాః	35
అంగహారై స్తథై వాన్యా కోమలై ర్పుత్ర శాలినీ	
విన్యస్త శుభ సర్వాంగీ ప్రసుప్తా వరవర్జినీ	36
కాచిద్వీణాం పరిష్వజ్య ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే	
మహానదీ ప్రకీర్ణేవ నళినీ పోతమాశ్రితా	37
అన్యా కక్షగతే నైవ మడ్డుకేనాసితేక్షణా	
ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్రేవ వత్సలా	38
పటహం చారు సర్వాంగీ పీడ్య శేతే శుభస్తనీ	
చిరస్య రమణం లబ్ధ్వా పరిష్వజ్యేవ భామినీ	39
కాచిద్వంశం పరిష్వజ్య సుప్తా కమల లోచనా	
రహః ప్రియతమం గృహ్య సకామేవ చ కామినీ	40
విపంచీం పరిగృహ్యన్యా నియతా నృత్రశాలినీ	

నిద్రావశ మఽనుప్రాప్తా సహకాన్తేవ భామినీ	41
అన్య కనక సంకాశై ర్మృదు పీనై ర్మనోరమైః	
మృదంగమ్ పరిపీడ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్త లోచనా	42
భుజ పార్శ్వాన్తరస్థేన కక్షగేన కృశోదరీ	
పణవేన సహాన్ద్వియా సుప్తా మద కృత శ్రమా	43
డిణ్ణిమం పరిగృహ్యన్యా తథైవాసక్త డిణ్ణిమా	
ప్రసుప్తా తరుణం వత్సముపగూహ్యేవ భామినీ	44
కాచిదాడమ్బరం నారీ భుజ సంయోగ పీడితమ్	
కృత్వా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మద మోహితా	45
కలశేమపవిద్ధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ	
వసన్తే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా	46
పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచిత్ సువర్ణ కలశోపమౌ	
ఉపగూహ్యేబలా సుప్తా నిద్రాబల పరాజితా	47
అన్య కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేన్దు సదృశాననా	
అన్యాలింగ్య సుశ్రోణీం ప్రసుప్తా మద విహ్వలా	48
ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్కజ్యాపరాః స్త్రీయః	
నిపీడ్య చ కుచైః సుప్తాః కామిన్యః కాముకా నివ	49
తాసా మేకాన్త విన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే	
దదర్శ రూప సంపన్నా మపరాం స కపిః స్త్రీయమ్	50
ముక్తా మణి సమాయుక్తై ర్బృషణైః సువిభూషితామ్	
విభూషయన్తీ మివ తత్ స్వశ్రియా భవనోత్తమమ్	51
గౌరీం కనక వర్ణాంగీమిష్టామన్తఃపురేశ్వరీమ్	
కపి ర్మన్తోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీమ్	52
స తాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్బృషితాం మారుతాత్మజః	
తర్కయామాస సీతేతి రూప యౌవన సంపదా	53
హర్షేణ మహతా యుక్తో ననన్ద హరియూథపః	
ఆస్త్తోటయామాస చుచుమ్బ పుచ్చం	
ననన్ద చిక్రీడ జగౌ జగామ	

స్త్రమ్భానరోహన్ నిపపాత భూమౌ	
నిదర్శయన్ స్వాం ప్రకృతిం కపీనామ్	54
<u>ఏకాదశ స్కంధః - పానభూమి విచయః</u>	
అవధూయ చ తాం బుద్ధిం బభూవావస్థిత స్తదా	
జగామ చాఽపరాం చిన్తాం సీతాం ప్రతి మహాకపిః	1
న రామేణ వియుక్తా సా స్వప్తు మర్హతి భామినీ	
న భోక్తుం నాప్యలంకర్తుం న పానముపసేవితుమ్	2
నాన్యం నరముపస్థాతుం సురాణా మపి చేశ్వరమ్	
న హి రామ సమః కశ్చిద్విద్యతే త్రిదశేష్యపి	3
అన్యేయ మితి నిశ్చిత్య పానభూమౌ చచార సః	
క్రీడితేనాపరాః క్లాన్తా గీతేన చ తథాఽపరాః	4
నృతేన చాఽపరాః క్లాన్తాః పాన విప్రహతా స్తథా	
మురజేషు మృదంగేషు పీఠికాసు చ సంస్థితాః	5
తథాస్తరణముఖ్యేషు సంవిష్టాశ్చాపరాః స్త్రియః	
అంగనానాం సహస్రేణ భూషితేన విభూషణైః	6
రూప సల్లాప శీలేన యుక్త గీతార్థ భాషిణా	
దేశ కాలాభియుక్తేన యుక్త వాక్యాభిదాయినా	7
రతాభిరత సంసుప్తం దదర్శ హరియూథపః	
అన్యత్రాపి వరస్త్రిణాం రూప సల్లాప శాలినాం	8
సహస్రం యువతీనాం తు ప్రసుప్తం స దదర్శ హ	
దేశా కాలాఽభియుక్తం తు యుక్త వాక్యాభిదాయి చ	9
తాసాం మధ్యే మహాబాహుః శుశుభే రాక్షసేశ్వరః	
గోష్ఠి మహతి ముఖ్యానాం గవాం మధ్యే యథా వృషః	10
స రాక్షసేన్ద్రః శుశుభే తాభిః పరివృతః స్వయమ్	
కరేణుభిర్యథారణ్యే పరికీర్ణో మహాద్విపః	11
సర్వకామైరుపేతాం చ పానభూమిం మహాత్మనః	
దదర్శ కపిశార్దుల స్తస్య రక్షఃపతే ర్ఘహీ	12
మృగాణాం మహిషాణాం చ వరాహాణాం చ భాగశః	

తత్ర న్యస్తాని మాంసాని పానభూమౌ దదర్శ సః	13
రోక్మేషు చ విశాల్షు భాజనేష్వర్ధ భక్షితాన్	
దదర్శ కపిశార్దూలో మయూరాన్ కుక్కుటాం స్తథా	14
వరాహ వాద్రీణసకాన్ దధి సౌవర్చలా యుతాన్	
శల్యాన్ మృగ మయూరాంశ్చ హనూమానన్వవైక్షత	15
క్రకరాన్ వివిధాన్ సిద్ధాంశ్చకోరానర్ధ భక్షితాన్	
మహిషా నేకశల్యాంశ్చ ఛాగాంశ్చ కృత నిష్ఠితాన్	16
లేహ్యనుచ్ఛావచాన్ పేయాన్ భోజ్యాని వివిధాని చ	
తథాఘ్న లవణోత్తంసై ర్వివిధై రాగషాడభైః	17
హార నూపుర కేయూరై రపవిధై ర్మహాధనైః	
పాన భాజన విక్షిప్తైః ఫలైశ్చ వివిధైరపి	18
కృత పుష్పోపహారాభూరధికం పుష్పతి శ్రీయమ్	
తత్ర తత్ర చ విన్యస్తైః సుశ్లేష్టైః శయనాసనైః	19
పానభూమి ర్వివాహిం ప్రదీప్తివోపలక్ష్యతే	
బహుప్రకారై ర్వివిధై ర్వరసంస్కార సంస్కృతైః	20
మాంసైః కుశల సంయుక్తైః పానభూమిగతైః పృథక్	
దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాః సురాః కృతసురా అపి	21
శర్కరాసవ మాద్వీక పుష్పాసవ ఫలాసవాః	
వాస చూర్ణైశ్చ వివిధైర్బ్రష్టా సై సైః పృథక్ పృథక్	22
సంతతా శుశుభే భూమి ర్మాల్త్యైశ్చ బహుసంస్థితైః	
హిరణ్మయైశ్చ వివిధై ర్భాజనైః స్పాటికైరపి	23
జామ్బూనదమయై శ్చాన్యైః కరకైరభిసంవృతా	
రాజతేషు చ కుమ్భేషు జామ్బూనద మయేషు చ	24
పానశ్రేష్ఠం తదా భూరి కపి స్తత్ర దదర్శ హ	
సోఽపశ్య చ్చాతకుమ్భాని శీఢోర్మణిమయాని చ	25
రాజతాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః	
క్వచిదఽర్ధావశేషాణి క్వచిత్ పీతాని సర్వశః	26
క్వచి న్నైవ ప్రపీతాని పానాని స దదర్శ హ	

కవచి ద్భక్త్యాంశ్చ వివిధాన్ కవచిత పానాని భాగశః	27
కవచిదఽర్ధావశేషాణి పశ్యన్ వై విచచార హ	
కవచిత ప్రభిన్నః కరకైః కవచిదాలోళితై ర్ఘటైః	28
కవచిత సంపృక్త మాల్యాని మూలాని చ ఫలాని చ	
శయనాన్యత్ర నారీణాం శుబ్రాణి బహుధా పునః	29
పరస్పరం సమాశ్లేష్య కాశ్చిత్ సుప్తా వరాంగనాః	
కాశ్చిచ్ఛ వస్త్రమఽన్యస్యాః స్వపంత్యాః పరిధాయ చ	30
ఆహ్వాత్య చాబలాః సుప్తా నిద్రాబల పరాజితాః	
తాసాముద్ఘ్వాస వాతేన వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజమ్	31
నాత్యర్థం స్పృష్టతే చిత్రం ప్రాప్య మన్దమివానిలమ్	
చన్దనస్య చ శీతస్య శీతోర్మధురసస్య చ	32
వివిధస్య చ మాల్యస్య ధూపస్య వివిధస్య చ	
బహుధా మారుత స్తత్ర గన్ధం వివిధ ముద్వహాన్	33
రసానాం చన్దనానాం చ ధూపానాం చైవ మూర్చితః	
ప్రవవౌ సురభిర్గన్ధో విమానే పుష్పకే తదా	34
శ్యామావదాతా స్తత్రాన్యాః కాశ్చిత్ కృష్ణా వరాంగనాః	
కాశ్చిత్ కాంచన వర్ణాంగ్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే	35
తాసాం నిద్రావశత్వాచ్ఛ మదనేన చ మూర్చితమ్	
పద్మినీనాం ప్రసుప్తానాం రూపమాసీద్యదైవ హి	36
ఏవం సర్వమశేషేణ రావణాన్తఃపురం కపిః	
దదర్శ సుమహాతేజా న దదర్శ చ జానకీమ్	37
నిరీక్షమాణశ్చ తదా తాః స్త్రీయః స మహాకపిః	
జగామ మహతీం చిన్తాం ధర్మ సాధ్వస శక్యితః	38
పర దారావరోధస్య ప్రసుప్తస్య నిరీక్షణమ్	
ఇదం ఖలు మమాత్యర్థం ధర్మలోపం కరిష్యతి	39
న హి మే పర దారాణాం దృష్టి ర్విషయవర్తినీ	
అయం చాఽత్ర మయా దృష్టః పర దారపరిగ్రహః	40
తస్య ప్రాదురభూచ్ఛిన్తా పునరన్యా మనస్వినః	

నిశ్చితైకాంతచిత్తస్య కార్య నిశ్చయ దర్శినీ	41
కామం దృష్టా మయా సర్వా విశ్వస్తా రావణ స్త్రీయః న హి మే మనసః కించి ద్వైకృత్య ముపపద్యతే	42
మనో హి హేతుః సర్వేషామిన్ద్రియాణాం ప్రవర్తనే శుభాఽశుభాస్వవస్థాసు తచ్చ మే సువ్యవస్థితమ్	43
నాన్యఽత్ర చ మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుమ్ స్త్రీయో హి స్త్రీషు దృశ్యన్తే సర్వదా పరిమార్గణే	44
యస్య సత్త్వస్య యా యోని స్తస్యాం తత్ పరిమ్యగ్యతే న శక్యా ప్రమదా నష్టా మృగీషు పరిమార్గితుమ్	45
తదిదం మార్గితం తావచ్ఛుద్ధేన మనసా మయా రావణాంతఃపురం సర్వం దృశ్యతే న చ జానకీ	46
దేవ గన్ధర్వ కన్యాశ్చ నాగ కన్యాశ్చ వీర్యవాన్ అవేక్షమాణో హనుమా న్నైవాపశ్యత జానకీమ్	47
తామపశ్యన్ కపి స్తత్ర పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రీయః అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రధ్యాతు ముపచక్రమే	48
స భూయస్తు పరం శ్రీమాన్ మారుతి ర్యత్పమాస్థితః ఆపానభూమి ముత్స్రుజ్య తాం విచేతుం ప్రచక్రమే	49
<u>ద్వాదశ స్కంధః - హనుమాద్విషాదః</u>	
స తస్య మధ్యే భవనస్య మారుతిః లతాగృహం శ్చిత్రగృహం న్నిశాగృహం జగామ సీతాం ప్రతి దర్శనోత్సుకో	
న చైవ తాం పశ్యతి చారు దర్శనామ్ స చింతయామాస తతో మహాకపిః ప్రియా మపశ్యన్ రఘునన్దనస్య తామ్ ధృవం న సీతా ద్రియతే యథా న మే విచిన్వతో దర్శనమేతి మైథిలీ	1
సా రాక్షసానాం ప్రవరేణ జానకీ స్వశీల సంరక్షణ తత్పరా సతీ	2

అనేన నూనం ప్రతిదుష్ట కర్మణా	
హతా భవేదాఽఽర్యపథే వరే స్థితా	3
విరూప రూపా వికృతా వివర్చనో	
మహాననా దీర్ఘ విరూప దర్శనాః	
సమీక్ష్య సా రాక్షసరాజ యోషితో	
భయాద్వివస్థా జనకేశ్వరాత్మజా	4
సీతామఽదృష్ట్వా హ్యనవాప్య పౌరుషం	
విహృత్య కాలం సహ వానరై శ్చిరమ్	
న మేఽస్తి సుగ్రీవ సమీపగా గతిః	
సుతీక్ష్ణ దణ్డో బలవాంశ్చ వానరః	5
దృష్ట మన్తఃపురం సర్వం దృష్ట్వా రావణ యోషితః	
న సీతా దృశ్యతే సాధ్వీ వృథా జాతో మమ శ్రమః	6
కిం ను మాం వానరాః సర్వే గతం వక్ష్యన్తి సంగతాః	
గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిం కృతం త ద్వదస్వ నః	7
అదృష్ట్వా కిం ప్రవక్ష్యామి తామఽహం జనకాత్మజామ్	
ధృవం ప్రాయ ముపైష్యన్తి కాలస్య వ్యతివర్తనే	8
కిం వా వక్ష్యతి వృద్ధశ్చ జామ్బువానంగదశ్చ సః	
గతం పారం సముద్రస్య వానరాశ్చ సమాగతాః	9
అనిర్వేదః శ్రియో మూలమనిర్వేదః పరం సుఖమ్	
అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః	10
కరోతి సఫలం జంతోః కర్మ యత్తత్ కరోతి సః	
తస్మాదనిర్వేదకరం యత్నం చేష్టేఽహముత్తమం	11
భూయ స్త్వావ ద్విచేష్యామి న యత్ర విచయః కృతః	
అదృష్టాంశ్చ విచేష్యామి దేశాన్ రావణ పాలితాన్	12
ఆపానశాలా విచితా స్తథా పుష్ప గృహాణి చ	
చిత్రశాలాశ్చ విచితా భూయః క్రీడాగృహాణి చ	13
నిఘ్నూటాస్తర రథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్వశః	
ఇతి సంచిన్త్య భూయోఽపి విచేతు ముపచక్రమే	14

భూమీగృహం శ్చైత్యగృహం గృహతిగృహకానపి	
ఉత్పతన్నిష్పతం శ్చాపి తిష్ఠన్ గచ్ఛన్ పునః పునః	15
అపావృణ్యంశ్చ ద్వారాణి కపాటాన్యవఘాటయన్	
ప్రవిశ నిష్పతం శ్చాపి ప్రపత న్నుత్పన్నపి	16
సర్వమప్యవకాశం స విచచార మహాకపిః	
చతురంగుళమాత్రోఽపి నావకాశః స విద్యతే	17
రావణాన్తఃపురే తస్మిన్ యం కపి ర్న జగామ సః	
ప్రాకారాన్తర రథ్యాశ్చ వేదికా శ్చైత్య సంశ్రయాః	18
దీర్ఘికాః పుష్కరిణ్యశ్చ సర్వం తేనాఽవలోకితమ్	
రాక్షస్యో వివిధాకారా విరూపా వికృతా స్తథా	19
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా	
రూపేణాప్రఽతిమా లోకే వరా విద్యాధర స్త్రీయః	20
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు రాఘవనన్దినీ	
నాగకన్యా వరారోహః పూర్ణచన్ద్ర నిభాననాః	21
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సీతా సుమధ్యమా	
ప్రమధ్య రాక్షసేన్ద్రేణ నాగకన్యా బలాద్భూతాః	22
దృష్టా హనుమతా తత్ర న సా జనకనన్దినీ	
సోఽపశ్యం స్తాం మహాబాహుః పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రీయః	23
విషసాద ముహుర్ధీమాన్ హనుమాన్ మారుతాత్మజః	
ఉద్యోగం వానరేన్ద్రాణాం ప్లవనం సాగరస్య చ	24
వ్యర్థం వీక్ష్యాఽనిలసుత శ్చిన్తాం పునరుపాగమత్	
అవతీర్య విమానాచ్ఛ హనుమాన్ మారుతాత్మజః	25
చిన్తా ముపజగామాఽథ శోకోపహత చేతనః	
త్రయోదశ స్కంధః -- హనుమాన్నిర్వేదః	
విమానాత్తు సుసంక్రమ్య ప్రాకారం హరిపుంగవః	
హనుమాన్ వేగవానాసీ ద్యథా విద్యుద్ధనాన్తరే	1
సంపరిక్రమ్య హనుమాన్ రావణస్య నివేశనం	
అదృష్ట్వా జానకీం సీతా మబ్రవీద్వచనం కపిః	2

భూయిష్ఠం లోళితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియమ్ న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగ శోభనామ్	3
పల్వలాని తటాకాని సరాంసి సరిత స్తథా నద్యోఽనూపవనాంతాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః	4
లోళితా వసుధా సర్వా న తు పశ్యామి జానకీమ్ ఇహ సంపాతినా సీతా రావణస్య నివేశనే	5
ఆఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ పశ్యామి తా మహమ్ కిం ను సీతాఽథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా	6
ఉపతిష్ఠిత వివశా రావణేన హృతా బలాత్ క్షిప్ర ముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః	7
బిభృతో రామ బాణానామన్తరా పతితా భవేత్ అథవా హ్రాయమాణాయాః పథి సిద్ధ నిషేవితే	8
మన్యే పతిత మార్యాయా హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరమ్ రావణస్యోరు వేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ	9
తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్యక్తం జీవిత మార్యయా ఉపర్యుపరి వా నూనం సాగరం క్రమత స్తదా	10
వివేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా అహో క్షుద్రేణ చాఽనేన రక్షస్తీ శీలమాత్మనః	11
అబన్ధుర్భక్షితా సీతా రావణేన తపస్వినీ అథవా రాక్షసేన్ద్రస్య పత్నీభిరఽసితేక్షణా	12
అదుష్టా దుష్టభావాభిర్భక్షితా సా భవిష్యతి సంపూర్ణ చన్ద్ర ప్రతిమం పద్మపత్ర నిభేక్షణమ్	13
రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం పంచత్వం కృపణా గతా హా రామ లక్ష్మణే త్యేవం హాయోధ్యే చేతి మైథిలీ	14
విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్త దేహా భవిష్యతి అథవా నిహితా మన్యే రావణస్య నివేశనే	15
నూనం లాలప్యతే సీతా పంజరస్థేవ శారికా జనకస్య సుతా సీతా రామపత్నీ సుమధ్యమా	16

కథ ముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్	
వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా	17
రామస్య ప్రీయభార్యస్య న నివేదయితుం క్షమమ్	
నివేద్యమానే దోషః స్యా ద్దోషః స్యాదఽనివేదనే	18
కథం ను ఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే	
అస్మిన్నేవం గతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిమ్	19
భవేదితి మతం భూయో హనూమాన్ ప్రవిచారయన్	
యది సీతామదృష్ట్వాహం వానరేంద్ర పురీ మితః	20
గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి	
మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి	21
ప్రవేశ శ్చైవ లంకాయా రాక్షసానాం చ దర్శనమ్	
కిం మాం వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వా సమాగతాః	22
కిష్కిన్దాం సమనుప్రాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ	
గత్వా తు యది కాకుత్స్థం వక్ష్యామి పరమఽప్రియమ్	23
న దృష్టేతి మయా సీతా తత స్త్యక్ష్యతి జీవితమ్	
పరుషం దారుణం క్వారం తీక్ష్ణమిన్ద్రియ తాపనమ్	24
సీతా నిమిత్తం దుర్వాక్యం శృత్వా స న భవిష్యతి	
తం తు కృచ్ఛ్రగతం దృష్ట్వా పంచత్వగత మానసం	25
భృశానురక్తో మేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః	
వినష్టా బ్రాతరో శృత్వా భరతోఽపి మరిష్యతి	26
భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నో న భవిష్యతి	
పుత్రాన్ మృతాన్ సమీక్ష్యాఽథ న భవిష్యన్తి మాతరః	27
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ న సంశయః	
కృతజ్ఞః సత్యసంధశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః	28
రామం తథా గతం దృష్ట్వా తత స్త్యక్ష్యతి జీవితమ్	
దుర్మనా వ్యధితా దీనా నిరానన్దా తపస్వినీ	29
పీడితా భర్తృ శోకేన రుమా త్యక్ష్యతి జీవితమ్	
వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోక కర్పితా	30

పంచత్వం చ గతే రాజ్ఞి తారాపి న భవిష్యతి మాతా పిత్రోర్విదాశేన సుగ్రీవ వ్యసనేన చ	31
కుమారోఽప్యంగదః కస్మా ధ్ధారయిష్యతి జీవితమ్ భర్తృజేన తు దుఃఖేన హ్యభిభూతా వనౌకసుః	32
శిరాంస్యభిహనిష్యన్తి తలై ర్ముష్టిభిరేవ చ సాన్వేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా	33
లాలితాః కపిరాజేన ప్రాణాం స్వక్ష్మ్యన్తి వానరాః న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః	34
క్రీడామనుభవిష్యన్తి సమేత్య కపికుంజరాః సపుత్ర దారాః సామాత్యా భర్తృవ్యసన పీడితాః	35
శైలాగ్రేభ్యః పతిష్యన్తి సమేత్య విషమేషు చ విషముద్బుద్ధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా	36
ఉపవాసమథో శస్త్రం ప్రచరిష్యన్తి వానరాః ఘోరమారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి	37
ఇక్ష్వాకు కులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనౌకసామ్ సోఽహం నైవ గమిష్యామి కిష్కిన్ధాం నగరీ మితః	38
న చ శక్యమ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా మయ్యుఽగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానౌ మహారథౌ	39
ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరాశ్చ మనస్వినః హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్ష మూలికః	40
వానప్రస్థో భవిష్యామి హ్యదృష్ట్యా జనకాత్మజామ్ సాగరానూపజే దేశే బహు మూల ఫలోదకే	41
చితాం కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధమఽరణీ సుతమ్ ఉపవిష్టస్య వా సమ్య గ్లింగినం సాధయిష్యతః	42
శరీరం భక్షయిష్యన్తి వాయసాః శ్వాపదాని చ ఇదమ్ మహర్షిభి ర్ద్ష్టుం నిర్యాణమితి మే మతిః	43
సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి న చేత్ పశ్యామి జానకీమ్ సుజాత మూలా సుభగా కీర్తి మాలా యశస్వినీ	44

ప్రభగ్నా చిరరాత్రాయ మమ సీతా మపశ్యతః తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్ష మూలికః	45
నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామ౭ద్యష్టాసితేక్షణామ్ యదీతః ప్రతిగచ్ఛామి సీతామ౭నధిగమ్య తామ్	46
అంగదః సహ తైః సర్వై ర్వానరై ర్న భవిష్యతి వినాశే బహవో దోషా జీవన్ భద్రాణి పశ్యతి	47
తస్మాత్ ప్రాణాన్ ధరిష్యామి ధృవో జీవతి సంగమః ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్ ముహూః	48
నా౭ద్యగచ్ఛ త్తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః తతో విక్రమ మాసాద్య దైర్యవాన్ కపికుంజరః	49
రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలమ్ కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి	50
అథ వైనం సముత్థిప్య ఉపర్యుపరి సాగరమ్ రామాయోపహరిష్యామి పశుం పశుపతే రివ	51
ఇతి చిన్తాం సమాపన్నః సీతామనధిగమ్య తామ్ ధ్యాన శోక పరీతాత్మా చిన్తయామాస వానరః	52
యావత్ సీతాం హి పశ్యామి రామపత్నీం యశస్వినీమ్ తావ దేతాంపురీం లంకామ్ విచినోమి పునః పునః	53
సంపాతి వచనా చ్ఛాపి రామం యద్యానయామ్యహమ్ అపశ్యన్ రాఘవో భార్యం నిర్దహేత్ సర్వవానరాన్	54
ఇహైవ నియతాహారో వత్స్యామి నియతేన్ద్రియః న మత్కృతే వినశ్యేయః సర్వే తే నర వానరాః	55
అశోకవనికా చేయం దృశ్యతే యా మహాద్భమా ఇమా మభిగమిష్యామి న హీయం విచితా మయా	56
వసుాన్ రుద్రాం స్తథాదిత్యానశ్వినౌ మరుతో౭పి చ నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్ధనః	57
జిత్వా తు రాక్షసాన్ సర్వానిక్షాకు కులనన్దినీమ్ సంప్రదాస్యామి రామాయ యథా సిద్ధిం తపస్వినే	58

స ముహూర్త మివ ధ్యాత్వా చింతావగ్రథితేన్ద్రియః ఉదతిష్ఠన్ మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః	59
నమోస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై నమోస్తు రుద్రేన్ద్ర యమానిలేభ్యో నమోస్తు చంద్రార్క మరుద్గణేభ్యః	60
స తేభ్యస్తు నమస్కృత్య సుగ్రీవాయ చ మారుతిః దిశః సర్వాః సమాలోక్య హ్యశోకవనికాం ప్రతి	61
స గత్వా మనసా పూర్వమశోకవనికాం శుభామ్ ఉత్తరం చిన్తయామాస వానరో మారుతాత్మజః	62
ధృవం తు రక్షో బహుళా భవిష్యతి వనాకులా అశోక వనికాచిన్త్యా సర్వ సంస్కార సంస్కృతా	63
రక్షిణశ్చాఽత్ర విహితా నూనం రక్షన్తి పాదపాన్ భగవానపి సర్వాత్మా నాఽతిక్షోభం ప్రవతి వై	64
సంక్షిప్తోయం మయాత్మా చ రామార్థే రావణస్య చ సిద్ధిం మే సంవిధాస్యన్తి దేవాః సర్దిగణా స్త్విహ	65
బ్రహ్మో స్వయమ్భూ ర్భగవాన్ దేవాశ్చైవ దిశన్తు మే సిద్ధిమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రభృత్	66
వరుణః పాశహస్తశ్చ సోమాదిత్యౌ తద్దైవ చ అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుతః సర్వః ఏవ చ	67
సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని భూతానాం చైవ యః ప్రభుః దాస్యన్తి మమ యే చాన్యే హ్యదృష్టాః పథి గోచరాః	68
తదున్నసం పాణ్డర దన్తమవ్రణం శుచి స్మృతం పద్మ పలాశ లోచనమ్ ద్రక్ష్యే తదార్యా వదనం కదా న్వహం ప్రసన్న తారాధిప తుల్య దర్శనమ్	69
క్షుద్రేణ పాపేన నృశంస కర్మణా సుదారుణాలంకృత వేష ధారిణా	

బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ	
కథం ను మే దృష్టి పథేఽద్య సా భవేత్	70
<u>చతుర్దశ స్సర్గః - అశోకవనికా విచయః</u>	
స ముహూర్త మివ ధ్యత్వా మనసా చాధిగమ్య తామ్	
అవప్లుతో మహాతేజాః ప్రాకారం తస్య వేశ్మనః	1
స తు సంహృష్ట సర్వాంగః ప్రాకారస్థో మహాకపిః	
పుష్పితాగ్రాన్ వసంతాదౌ దదర్శ వివిధాన్ దృమాన్	2
సాలానశోకాన్ భవ్యాంశ్చ చమ్పకాంశ్చ సుపుష్పితాన్	
ఉద్దాలకా న్నాగవృక్షాం శ్చూతాన్ కపిముఖానపి	3
అథామ్రవణ సంఘ్నాం లతాశత సమావృతామ్	
జ్య ముక్త ఇవ నారాచః పుష్పవే వృక్ష వాటికామ్	4
స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం విహగైరభినాదితామ్	
రాజతైః కాంచనైశ్చైవ పాదపైః సర్వతో వృతామ్	5
విహగై ర్మృగ సంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్ర కాననామ్	
ఉదితాదిత్య సంకాశాం దదర్శ హనుమాన్ కపిః	6
వృతాం నానావిధైర్వృక్షైః పుష్పోపగ ఫలోపగైః	
కోకిలై ర్భృంగరాజైశ్చ మత్తై ర్నిత్య నిషేవితామ్	7
ప్రహృష్ట మనుజే కాలే మృగ పక్షి సమాకులే	
మత్త బర్హిణ సంఘుష్టాం నానాద్విజగణా యుతామ్	8
మార్గమాణో వరారోహం రాజపుత్రీమనిన్దితామ్	
సుఖ ప్రసుప్తాన్ విహగాన్ బోధయామాస వానరః	9
ఉత్పతద్భి ర్ద్విజగణైః పక్షైః సాలాః సమాహతాః	
అనేక వర్ణా వివిధా ముముచుః పుష్పవృష్టయః	10
పుష్పావకీర్ణః శుశుభే హనుమాన్ మారుతాత్మజః	
అశోకవనికా మధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః	11
దిశః సర్వాః ప్రధావన్తం వృక్షషణ్ణగతం కపిమ్	
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసన్త ఇతి మేనిరే	12
వృక్షేభ్యః పత్యైః పుష్పైరవకీర్ణా పృథగ్విదైః	

రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమదేవ విభూషితా	13
తరస్వినా తే తరవ స్తరసాభిప్రకమ్పితాః	
కుసుమాని విచిత్రాణి ముముచుః కపినా తదా	14
నిర్ధూత పత్ర శిఖరాః శీర్ణ పుష్ప ఫలా దృమాః	
నిక్షిప్త వస్త్రాభరణా ధూర్తా ఇవ పరాజితాః	15
హనూమతా వేగవతా కమ్పితా స్తే నగోత్తమాః	
పుష్ప పర్ణ ఫలాన్యాశు ముముచుః పుష్ప శాలినః	16
విహంగ సంఘై ర్హీనా స్తే స్కన్ధమాత్రాశ్రయా దృమాః	
బభూవురగమాః సర్వే మారుతేనేవ నిర్ధూతాః	17
నిర్ధూత కేశీ యువతి ర్యథా మృదిత వర్ణకా	
నిష్పీత శుభ దస్తోష్ఠీ నఖై ర్దవైశ్చ విక్షతా	18
తథా లాంగూల హస్తైశ్చ చరణాభ్యాం చ మర్దితా	
బభూవాశోక వనికా ప్రభగ్న వరపాదపా	19
మహాలతానాం దామాని వ్యధమ త్తరసా కపిః	
యథా ప్రావృషి విన్ద్యస్య మేఘజాలాని మారుతః	20
స తత్ర మణి భూమీశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః	
తథా కాంచన భూమీశ్చ దదర్శ విచరన్ కపిః	21
వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమ వారిణా	
మహార్థై ర్మణి నోపానై రుపపన్నా స్తత స్తతః	22
ముక్తా ప్రవాళ సికతాః స్ఫటికాన్తర కుట్టిమాః	
కాంచనై స్తరుభి శ్చిత్రై స్తీరజై రుపశోభితైః	23
పుల్ల పద్మోత్పలవనా శ్చక్రవాకోపకూజితాః	
నత్యూహ రుత సంఘుష్టా హంస సారస నాదితాః	24
దీర్ఘాభి ర్ధమయుక్తాభిః సరిద్భిశ్చ సమన్తతః	
అమృతోపమ తోయాభిః శివాభిరుపసంస్కృతాః	25
లతాశత్రైరవతతాః సన్తాన కుసుమావృతాః	
నానాగుల్మ్యావృత ఘనాః కరవీర కృతాన్తరాః	26
తతోఽమ్బుధర సంకాశం ప్రవృద్ధ శిఖరం గిరిమ్	

విచిత్రకూటం కూటేశ్వ సర్వతః పరివారితమ్	27
శిలాగృహైరవతతం నానావృక్షైః సమావృతమ్	
దదర్శ కపిశార్దూలో రమ్యం జగతి పర్వతమ్	28
దదర్శ చ నగా త్తస్మా న్నదీం నిపతితాం కపిః	
అంకా దివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్	29
జలే నిపతితాగ్నేశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్	
వార్యమాణామివ కృద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః	30
పునరావృత్త తోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః	
ప్రసన్నామివ కాన్తస్య కాన్తాం పునరుపస్థితామ్	31
తస్యాఽదూరాత్ స పద్మిన్యో నానాద్విజగణా యుతాః	
దదర్శ హరిశార్దూలో హనుమాన్ మారుతాత్మజః	32
కృత్రిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శేతేన వారిణా	
మణి ప్రవర సోపానాం ముక్తాసికత శోభితామ్	33
వివిధై ర్మృగ సంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్ర కాననామ్	
ప్రాసాదైః సుమహద్భిశ్చ నిర్మితై ర్విశ్వకర్మణా	34
కాననైః కృత్రిమైశ్చాపి సర్వతః సమలంకృతామ్	
యే కేచిత్ పాదపా స్తత్ర పుష్పోపగ ఫలోపగాః	35
సచ్ఛత్రాః సవితర్దీకాః సర్వే సౌవర్ణ వేదికాః	
లతా ప్రతానై ర్బహుభిః పర్ణైశ్చ బహుభి ర్వృతామ్	36
కాంచనీం శింశపా మేకాం దదర్శ స హరియూధపః	
వృతాం హేమమయీభిస్తు వేదికాభిః సమన్తతః	37
సోఽపశ్యద్భూమి భాగాంశ్చ గర్త ప్రస్తవణాని చ	
సువర్ణ వృక్షానపరాన్ దదర్శ శిఖి సన్నిభాన్	38
తేషాం దృమాణాం ప్రభయా మేరోరివ దివాకరః	
అమన్యత తదా వీరః కాంచనోఽస్మీతి వానరః	39
తాం కాంచనై స్తరుగణై ర్మారుతేన చ వీజితామ్	
కింకిణీశత నిర్ఘోషాం దృష్ట్వా విస్మయమాగమత్	40
సపుష్పితాగ్రాం రుచిరాం తరుణాంకుర పల్లవామ్	

తామారుహ్య మహాబాహుః శింశపాం పర్ణసంవృతామ్ 41

ఇతో ద్రక్ష్యామి వైదేహీం రామ దర్శన లాలసామ్

ఇతశ్చేతశ్చ దుఃఖారాం సంపతన్తీం యద్యుచ్ఛయా 42

అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః

చమ్పకై శ్చన్దనై శ్చాపి వకుళైశ్చ విభూషితా 43

ఇయం చ నళినీ రమ్యా ద్విజసంఘ నిషేవితా

ఇమాం సా రామమహిషీ నూన మేష్యతి జానకీ 44

సా రామా రామమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సతీ

వన సంచార కుశలా నూన మేష్యతి జానకీ 45

అథవా మృగశాబాక్షీ వనస్యాస్య విచక్షణా

వన మేష్యతి సాఽఽర్యేహ రామచింతానుకర్షితా 46

రామ శోకాభిసంతప్తా సా దేవీ వామలోచనా

వనవాసే రతా నిత్య మేష్యతే వనచారిణీ 47

వనే చరాణాం సతతం నూనం స్పృహయతే పురా

రామస్య దయితా భార్యా జనకస్య సుతా సతీ 48

సంధ్యాకాల మనాః శ్యామా ధృవ మేష్యతి జానకీ

నదీం చేమాం శివజలాం సంధ్యార్ధే వరవర్ణినీ 49

తస్యాశ్చాప్యనురూపేయ మశోకవనికా శుభా

శుభా యా పార్థివేన్ద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా 50

యది జివతి సా దేవీ తారాధిప నిభాననా

ఆగమిష్యతి సాఽవశ్య మిమాం శివజలాం నదీమ్ 51

ఏవం తు మత్వా హనుమాన్ మహాత్మా

ప్రతీక్షమాణో మనుజేన్ద్ర పత్నీమ్

అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం

సుపుష్పితే పర్ణ ఘన నిలీనః	52
<u>పంచదశ స్వర్గః - సీతోపలంభః</u>	
స వీక్షమాణ స్త్రస్థో మార్గమాణశ్చ మైథిలీమ్	
అవేక్షమాణశ్చ మహీం సర్వాం తామన్వవైక్షత	1
సన్తానక లతాభిశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్	
దివ్యగన్ధరసోపేతాం సర్వతః సమలంకృతామ్	2
తాం స నన్దన సంకాశాం మృగ పక్షిభిరావృతామ్	
హర్మ్య ప్రాసాద సంబాధాం కోకిలాకుల నిస్స్వనామ్	3
కాంచనోత్పల పద్మాభి ర్వాపీభి రుపశోభితామ్	
బహ్వసన కుఠోపేతాం బహుభూమి గృహాయుతామ్	4
సర్వర్తు కుసుమై రమ్యాం ఫలవద్భిశ్చ పాదపైః	
పుష్పితానామశోకానాం శ్రీయా సూర్యోదయ ప్రభామ్	5
ప్రదీప్తామివ తత్ర స్థో మారుతిః సముదైక్షత	
నిష్పత్ర శాఖాం విహగైః క్రియమాణా మివా సకృత్	6
వినిష్పతద్భిః శతశ శ్చిత్తైః పుష్పావతంసకైః	
ఆమూలపుష్ప నిచిత్తైః అశోకైః శోకనాశనైః	7
పుష్పభారాఽతిభారైశ్చ స్ఫుశద్భిరివ మేదినీమ్	
కర్ణికారైః కుసుమితైః కింశుకైశ్చ సుపుష్పితైః	8
స దేశః ప్రభయా తేషాం ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః	
పున్నాగాః సప్తపర్ణాశ్చ చమ్పకోద్దాలకా స్తథా	9
వివృద్ధ మూలా బహవః శోభన్తే స్మ సుపుష్పితాః	
శాతకుమ్భ నిభాః కేచిత్ కేచిదగ్ని శిఖోపమాః	10
నీలాంజన నిభాః కేచిత్ తత్రాఽశోకాః సహస్రశః	
నన్దనం వివిధోద్యానం చిత్రం చైత్రరథం యథా	11
అతివృత్త మివాచిన్త్యం దివ్యం రమ్యం శ్రీయా వృతమ్	
ద్వితీయమివ చాకాశం పుష్పజ్యోతిర్గణా యుతమ్	12
పుష్పరత్నశతై శ్చిత్తం ద్వితీయం సాగరం యథా	
సర్వర్తు పుష్పై ర్నిచితం పాదపై ర్మధుగన్ధిభిః	13

నానానినాదైరుద్యానం రమ్యం మృగగణై ర్ద్విజైః	
అనేక గన్ధ ప్రవహం పుణ్యగన్ధం మనోరమమ్	14
శైలేన్ద్రమివ గన్ధాఢ్యం ద్వితీయం గన్ధమాదనమ్	
అశోకవనికాయాం తు తస్యాం వానరపుంగవః	15
స దదర్శాఽవిదూరస్థం చైత్య ప్రాసాద ముచ్చితమ్	
మధ్యే స్తమ్భసహస్రేణ స్థితం కైలాస పాణ్డరమ్	16
ప్రవాళకృత సోపానం తప్తకాంచన వేదికమ్	
ముష్ణన్తమివ చక్షూషి ద్యోతమాన మివ శ్రియా	17
విమలం ప్రాంశుభావత్వాదుల్లిఖన్త మివామ్బరమ్	
తతో మలిన సంవీతాం రాక్షసీభిః సమావృతామ్	18
ఉపవాస కృశాం దీనాం నిశ్చాసన్తీం పునః పునః	
దదర్శ శుక్లపక్షాదౌ చన్ద్రేఖా మివాఽమలామ్	19
మన్ద ప్రఖ్యాయమానేన రూపేణ రుచిర ప్రభామ్	
పినద్ధాం ధూమ జాలేన శిఖామివ విభావసోః	20
పీతే నైకేన సంవీతాం క్లిష్టేనోత్తమ వాససా	
సపంకామఽనలంకారాం విపద్మామివ పద్మినీమ్	21
వ్రీళితాం దుఃఖ సంతప్తాం పరిష్టానాం తపస్వినీమ్	
గ్రహేణాంగారకేణేవ పీడితామివ రోహిణీమ్	22
అశృపూర్ణ ముఖీం దీనాం కృశామఽనశనేన చ	
శోక ధ్యానపరాం దీనాం నిత్యం దుఃఖ పరాయణామ్	23
ప్రియం జనమఽపశ్యన్తీం పశ్యన్తీం రాక్షసీగణమ్	
స్వగణేన మృగీం హీనాం శ్వగణాభివృతా మివ	24
నీలనాగాభయా వేణ్యా జఘనం గతయైకయా	
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ	25
సుఖార్థాం దుఃఖ సంతప్తాం వ్యసనానామకోవిదామ్	
తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీ మధికం మలినాం కృశామ్	26
తర్కయామాస సీతేతి కారణై రుపపాదిభిః	
స్త్రియమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా	27

యథా రూపా హి దృష్టా వై తథా రూపేయమంగనా	
పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం చారువృత్త పయోధరామ్	28
కుర్వన్తీం ప్రభయా దేవీం సర్వా వితిమిరా దిశః	
తాం నీలకేశీం బిమ్బోష్ఠీం సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితామ్	29
సీతాం పద్మపలాశాక్షీం మన్మథస్య రతిం యథా	
ఇష్టాం సర్వస్య జగతః పూర్ణచంద్ర ప్రభామివ	30
భూమౌ సుతనుమాసీనాం నియతామివ తాపసీమ్	
నిశ్శ్వాస బహుళాం భీరుం భుజగేంద్ర వధూమివ	31
శోక జాలేన మహతా వితతేన న రాజతీమ్	
సంసక్తాం ధూమ జాలేన శిఖామివ విభావసోః	32
తాం స్మృతీమివ సంధిగ్ధామృద్ధిం నిపతితామివ	
విహతామివ చ శ్రద్ధా మాశాం ప్రతిహతామివ	33
సోపసర్గాం యథా సిద్ధిం బుద్ధిం సకలుషామివ	
అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితా మివ	34
రామోపరోధ వ్యధితాం రక్షో హరణ కర్మితామ్	
అబలాం మృగశాబాక్షీం వీక్షమాణాం సమన్తతః	35
బాష్పామ్బు పరిపూర్ణేన కృష్ణ వక్త్రాక్షీ పక్ష్మణా	
వదనేనాప్రసన్నేన నిశ్శ్వాసన్తీం పునః పునః	36
మలపంకధరాం దీనాం మణ్డనార్థా మమణ్డితామ్	
ప్రభాం నక్షత్రరాజస్య కాలమేఘైరివావృతామ్	37
తస్య సందిదిహే బుద్ధి ర్ముహుః సీతాం నిరీక్ష్య తు	
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ	38
దుఃఖేన బుబుధే సీతాం హనుమాననలంకృతామ్	
సంస్కారేణ యథా హీనాం వాచమర్థాన్తరం గతామ్	39
తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీం రాజపుత్రీ మనిన్దితామ్	
తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః	40
వైదేహ్యో యాని చాంగేషు తదా రామోఽన్వకీర్తయత్	
తాన్యాభరణ జాలాని గాత్ర శోభీ న్యలక్షయత్	41

సుకృతౌ కర్ణవేష్టా చ శ్వదంష్ట్రా చ సుసంస్థితౌ	
మణి విద్యమ చిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ	42
శ్యామాని చిర యుక్తత్వాత్ తథా సంస్థానవన్తి చ	
తాన్యేవైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్వకీర్తయత్	43
తత్ర యాన్యవహీనాని తా న్యహం నోపలక్షయే	
యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సంశయః	44
పీతం కనక పట్టాభం స్రస్తం తద్వసనం శుభమ్	
ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః	45
భూషణాని విచిత్రాణి దృష్టాని ధరణీ తలే	
అనయైవాపవిద్ధాని స్వనవన్తి మహాన్తి చ	46
ఇదం చిర గృహీతత్వా ద్వసనం క్లిష్టవత్తరమ్	
తథాపి నూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమద్యథేతరత్	47
ఇయం కనక వర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా	
ప్రణష్టాపి సతీ యాఽస్య మనసో న ప్రణశ్యతి	48
ఇయం సా యత్కృతే రామశ్చతుర్భిః పరితప్యతే	
కారుణ్యే నాన్యశంస్యేన శోకేన మదనేన చ	49
స్త్రీ ప్రణష్టతి కారుణ్యాదాశ్రితేత్యాన్యశంస్యతః	
పత్నీ నష్టతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ	50
అస్యా దేవ్యా యథారూప మంగప్రత్యంగ సౌష్ఠవమ్	
రామస్య చ యథారూపం తస్యేయమసితేక్షణా	51
అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మిం స్తస్య చాఽస్యాం ప్రతిష్ఠితమ్	
తేనేయం స చ ధర్మాత్మా ముహూర్తమపి జీవతి	52
దుష్కరం కృతవాన్ రామో హీనో యదఽనయా ప్రభుః	
ధారయత్యాత్మనో దేహం న శోకేనావసీదతి	53
ఏవం సీతాం తదా దృష్ట్వా హృష్టః పవన సంభవః	
జగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుమ్	54
షోడశ స్సర్గః - హనూమత్సరీతాపః	
ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం సీతాం తాం హరిపుంగవః	

గుణాభిరామం రామం చ పునశ్చిన్తాపరోఽభవత్	1
స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా బాష్ప పర్యాకులేక్షణః	
సీతామాశ్రిత్య తేజస్వీ హనుమాన్ విలలాప హ	2
మాన్య గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా	
యది సీతాపి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః	3
రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా లక్ష్మణస్య చ ధీమతః	
నాత్యర్థం క్షుభ్యతే దేవీ గంగేవ జలదాగమే	4
తుల్యశీల వయోవృత్తాం తుల్యాభిజన లక్షణామ్	
రాఘవోఽర్హతి వైదేహీం తం చేయమసితేక్షణా	5
తాం దృష్ట్వా నవ హేమాభాం లోకకాన్తా మివ శ్రియమ్	
జగామ మనసా రామం వచనం చేద మబ్రవీత్	6
అస్యాహేతో ర్విశాలాక్ష్యా హతో వాలీ మహాబలః	
రావణ ప్రతిమో వీర్యే కబన్ధశ్చ నిపాతితః	7
విరాధశ్చ హతః సంఖ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః	
వనే రామేణ విక్రమ్య మహీస్థేణేవ శమ్భరః	8
చతుర్దశ సహస్రాణి రక్షసాం భీమకర్మణామ్	
నిహతాని జనస్థానే శరైరగ్ని శిఖోపమైః	9
ఖరశ్చ నిహతః సంఖ్యే త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః	
దూషణశ్చ మహాతేజా రామేణ విదితాత్మనా	10
ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ దుర్లభం వాలి పాలితమ్	
అస్యా నిమిత్తే సుగ్రీవః ప్రాప్తవాన్ లోకసత్కృతమ్	11
సాగరశ్చ మయా క్రాంతః శ్రీమాన్నదనదీపతిః	
అస్యాహేతో ర్విశాలాక్ష్యాః పురీ చేయం నిరీక్షితా	12
యది రామః సముద్రాన్తాం మేదినీం పరివర్తయేత్	
అస్యాః కృతే జగచ్ఛాపి యుక్త మిత్యేవ మే మతిః	13
రాజ్యం వా త్రిషులోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా	
త్త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం సీతాయా నాప్పుయాత్ కలామ్	14
ఇయం సా ధర్మశీలస్య మైథిలస్య మహాత్మనః	

సుతా జనకరాజస్య సీతా భర్త దృఢ వ్రతా	15
ఉత్థితా మేదినీం భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖ క్షతే	
పద్మరేణు నిభైః కీర్ణా శుభైః కేదార పాంసుభిః	16
విక్రాంతస్యార్య శీలస్య సంయుగేష్వనివర్తినః	
స్నుషా దశరథస్యైషా జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్వినీ	17
ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య రామస్య విదితాత్మనః	
ఇయం సా దయితా భార్యా రాక్షసీ వశమాగతా	18
సర్వాన్ భోగాన్ పరిత్యజ్య భర్తుస్నేహ బలాత్కృతా	
అచింతయిత్వా దుఃఖాని ప్రవిష్టా నిర్జనం వనమ్	19
సంతుష్టా ఫల మూలేన భర్తృ శుశ్వాషణే రతా	
యా పరాం భజతే ప్రీతిం వనేఽపి భవనే యథా	20
సేయం కనక వర్ణాంగీ నిత్యం సుస్మిత భాషిణీ	
సహతే యాతనా మేతా మనర్ధానా మఽభాగినీ	21
ఇమాం తు శీల సంపన్నాం ద్రష్టు మిచ్ఛతి రాఘవః	
రావణేన ప్రమథితాం ప్రపామివ పిపాసితః	22
అస్యా నూనం పునర్దాభా ద్రాఘవః ప్రీతి మేష్యతి	
రాజా రాజ్యత్ పరిభ్రష్టః పునః ప్రాప్యేవ మేదినీమ్	23
కామ భోగైః పరిత్యక్తా హీనా బన్ధుజనేన చ	
ధారయత్యాత్మనో దేహం తత్సమాగమ కాంక్షిణీ	24
నైషా పశ్యతి రాక్షస్యో నేమాన్ పుష్ప ఫల దృమాన్	
ఏకస్థ హృదయా నూనం రామమేవానుపశ్యతి	25
భర్తా నామ పరం నార్యా భూషణం భూషణాదపి	
ఏషా విరహితా తేన భూషణార్థా న శోభతే	26
దుష్కరం కురుతే రామో హీనో యదఽనయా ప్రభుః	
ధారయత్యాత్మనో దేహం న దుఃఖే నావసీదతి	27
ఇమామసిత కేశాంతాం శతపత్ర నిభేక్షణామ్	
సుఖార్థాం దుఃఖితాం దృష్ట్వా మమాపి వ్యధితం మనః	28
క్షీతి క్షమా పుష్కర సన్నిభాక్షీ	

యా రక్షితా రాఘవ లక్ష్మణాభ్యామ్ సా రాక్షసీభి ర్వికృతేక్షణాభిః సంరక్ష్యతే సంప్రతి వృక్షమూలే	29
హిమహత నలినీవ నష్ట శోభా వ్యసన పరమ్పరయాఽతిపీడ్యమానా సహచర రహితేవ చక్రవాకీ జనక సుతా కృపణాం దశాం ప్రపన్నా అస్యా హి పుష్పాఽవనతాగ్ర శాఖాః శోకం దృఢం వై జనయన్త్యశోకాః హిమ వ్యపాయేన చ శీతరశ్మిః అభ్యుత్థితో నైక సహస్ర రశ్మిః	30
ఇత్యేవమర్థం కపిరన్వవేక్ష్య సీతేయ మిత్యేవ నివిష్ట బుద్ధిః సంశ్రిత్య తస్మిన్ నిషసాద వృక్షే బలీ హరిణామ్పృషభ స్తరస్వీ	31
సప్తదశ స్కంధః - రాక్షసీ పరివారః తతః కుముద షణ్ణాభో నిర్మలో నిర్మలం స్వయమ్ ప్రజగామ నభశ్చన్ద్రో హంసో నీలమివోదకమ్ సాచివ్యమివ కుర్వన్ స ప్రభయా నిర్మల ప్రభః చన్ద్రమా రశ్మిభిః శీతైః సిపివే పవనాత్మజమ్ స దదర్శ తతః సీతాం పూర్ణచన్ద్ర నిభాననామ్ శోకభారైరివ న్యస్తాం భారై ర్నావ మివామ్భుసి దిదృక్షమాణో వైదేహీం హనుమాన్ మారుతాత్మజః స దదర్శాఽవిదూరస్థా రాక్షసీ ర్హోరదర్శనాః ఏకాక్షీ మేకకర్ణాం చ కర్ణ ప్రావరణాం తథా అకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ మస్తకోచ్ఛ్వాస నాసికామ్ అతికాయోత్తమాంగీం చ తనుదీర్ఘశిరో ధరామ్ ధ్వస్తకేశీం తథాకేశీం కేశకమ్బుళ ధారిణీమ్	32
	1
	2
	3
	4
	5
	6

లమ్మకర్ణ లలాటాం చ లమ్బోదర పయోధరామ్	
లమ్బోష్ఠీం చుబుకోష్ఠీం చ లమ్బాస్యాం లమ్బజానుకామ్	7
హ్రస్వాం దీర్ఘాం తథా కుబ్జాం వికటాం వామనాం తథా	
కరాళాం భుగ్గువక్త్రాం చ పింగాక్షీం వికృతాననామ్	8
వికృతాః పింగాళాః కాలీః క్రోధనాః కలహ ప్రియాః	
కాలాయస మహాశూల కూట ముద్గర ధారిణీః	9
వరాహ మృగ శార్దూల మహిషాఽజశివా ముఖీః	
గజోష్ఠ హయ పాదీశ్చ నిఖాత శిరసోఽపరాః	10
ఏకహస్తైకపాదాశ్చ ఖర కర్ణ్యైశ్చకర్ణికాః	
గోకర్ణీ ర్హస్తి కర్ణీశ్చ హరికర్ణీ స్తథాఽపరాః	11
అనాసా అతినాసాశ్చ తిర్యజ్నాసా వినాసికాః	
గజ సన్నిభ నాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాస నాసికాః	12
హస్తిపాదా మహాపాదా గోపాదాః పాదచూళికాః	
అతిమాత్ర శిరో గ్రీవా అతిమాత్ర కుచోదరీః	13
అతిమాత్రాస్య నేత్రాశ్చ దీర్ఘజిహ్వ నఖా స్తథా	
అజాముఖీ ర్హస్తిముఖీ ర్గోముఖీః సూకరీముఖీః	14
హయోష్ఠ ఖర వక్త్రాశ్చ రాక్షసీ ర్హోరదర్శనాః	
శూల ముద్గర హస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః	15
కరాళా ధూమ్రకేశీశ్చ రాక్షసీ ర్వికృతాననాః	
పిబన్తీః సతతం పానం సదా మాంస సురా ప్రియాః	16
మాంస శోణిత దిగ్ధాంగీర్మాంస శోణిత భోజనాః	
తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠో రోమహర్షణ దర్శనాః	17
స్కన్ధవన్త ముషాసీనాః పరివార్య వనస్పతిమ్	
తస్యాఽదస్తాచ్చ తాం దేవీం రాజపుత్రీ మనిన్దితామ్	18
లక్ష్మయామాస లక్ష్మీవాన్ హనుమాన్ జనకాత్మజామ్	
నిష్ప్రభాం శోక సంతప్తాం మల సంకుల మూర్ధజామ్	19
క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ తారాం నిపతితామివ	
చారిత్ర వ్యపదేశాఢ్యాం భర్తృ దర్శన దుర్గతామ్	20

భూషణైరుత్తమై ర్థీనాం భర్తు వాత్సల్య భూషణామ్	
రాక్షసాధిప సంరుద్ధాం బన్ధుభిశ్చ వినా కృతామ్	21
వియూధాం సింహ సంరుద్ధాం బద్ధాం గజవధూమివ	
చన్ద్రేఖాం పయోదాన్తే శారదాబై రివావృతామ్	22
క్లిష్టరూపామఽసంస్పర్శాదయుక్తా మివ వల్లకీమ్	
సీతాం భర్తు వశేయుక్తా మయుక్తాం రాక్షసీ వశే	23
అశోకవనికా మధ్యే శోక సాగరమాప్లుతామ్	
తాభిః పరివృతాం తత్ర సగ్రహామివ రోహిణీమ్	24
దదర్శ హనుమాన్ దేవీం లతామఽకుసుమా మివ	
సా మలేన చ దిగ్ధాంగీ వపుషా చాప్యలంకృతా	25
మృణాళీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ	
మలినేన చ వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీమ్	26
సంవృతాం మృగశాబాక్షీం దదర్శ హనుమాన్ కపిః	
తాం దేవీం దీన వదనామఽదీనాం భర్తు తేజసా	27
రక్షితాం స్వేన శీలేన సీతామసితలోచనామ్	
తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం మృగశాబ నిభేక్షణామ్	28
మృగకన్యామివ త్రస్తాం వీక్షమాణాం సమన్తతః	
దహన్తీమివ నిశ్వాసై ర్పుకాన్ పల్లవ ధారిణః	29
సంఘాత మివ శోకానాం దుఃఖస్యోర్మిమివోల్లితామ్	
తాం కమాం సువిభక్తాంగీం వినాభరణశోభినీమ్	30
ప్రహర్షమతులం లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీమ్	
హర్షజాని చ సోఽశ్రూణి తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణామ్	31
ముమోచ హనుమాం స్తత్ర నమశ్చక్రే చ రాఘవమ్	
నమస్కృత్వా స రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్	32
సీతా దర్శన సంహృష్టో హనూమాన్ సంవృతోఽభవత్	
అష్టాదశ స్కంధః -- రావణాగమనం	
తథా విప్రేక్షమాణస్య వనం పుష్పిత పాదపమ్	
విచిన్వతశ్చ వైదేహీం కించి ఛేషా నిశాభవత్	1

షడంగ వేద విదుషాం క్రతు ప్రవర యాజినామ్	
శుశ్రావ బ్రహ్మఘోషాంశ్చ విరాత్రే బ్రహ్మరక్షసామ్	2
అథ మంగళ వాదిత్రైః శబ్దైః శ్రోత్ర మనోహరైః	
ప్రాబుధ్యత మహాబాహు ర్దశగ్రీవో మహాబలః	3
విబుధ్య తు యథాకాలం రాక్షసేస్త్రైః ప్రతాపవాన్	
స్రస్త మాల్యాఽమ్బరధరో వైదేహీమన్స్వచిన్తయత్	4
భృశం నియుక్త స్తస్యాం చ మదనేన మదోత్కటః	
న స తం రాక్షసః కామం శశాకాత్మాని గూహితుమ్	5
స సర్వాభరణైర్యుక్తో బిభ్రచ్చియ మనుత్తమామ్	
తాం నగైర్బహుభి ర్ఙ్ఘ్టాం సర్వపుష్ప ఫలోపగైః	6
వృతాం పుష్కరిణీభిశ్చ నానాపుష్పోప శోభితామ్	
సదా మదైశ్చ విహగై ర్విచిత్రాం పరమాద్భుతైః	7
ఈహామ్యగైశ్చ వివిధై ర్ఙ్ఘ్టాం దృష్టి మనోహరైః	
వీధీః సంప్రేక్షమాణశ్చ మణి కాంచన తోరణాః	8
నానామృగగణాకీర్ణాం ఫలైః ప్రపతితై ర్వృతామ్	
అశోకవనికా మేవ ప్రావిశత్ సంతత దృమామ్	9
అంగనాః శతమాత్రం తు తం వ్రజన్తమనువ్రజన్	
మహేన్ద్రమివ పౌలస్త్యం దేవ గన్ధర్వ యోషితః	10
దీపికాః కాంచనీః కాశ్చి జ్ఙగృహు స్తత్ర యోషితః	
వాలవ్యజన హస్తాశ్చ తాలవృన్తాని చాఽపరాః	11
కాంచనైరపి భృంగారై ర్ఙ్ఘ్రాః సలీలమగ్రతః	
మణ్డలాగ్రాన్ బృసీశ్చైవ గృహ్యోఽన్యాః పృష్ఠతో యయుః	12
కాచిద్రత్నమయీం స్థాలీం పూర్ణాం పానస్య భామినీ	
దక్షిణా దక్షిణేనైవ తదా జగ్రాహ పాణినా	13
రాజహంస ప్రతీకాశం ఛత్రం పూర్ణశశి ప్రభమ్	
సౌవర్ణదణ్డ మఽపరా గృహీత్వా పృష్ఠతో యయౌ	14
నిద్రా మద పరీతాక్ష్యే రావణస్యోత్తమాః స్త్రీయః	
అనుజగ్ముః పతిం వీరం ఘనం విద్యుల్లతా ఇవ	15

వ్యావిధ్ద హార కేయూరాః సమామ్పదిత వర్ణకాః	
సమాగళిత కేశాంతాః సస్వేద వదనా స్తథా	16
ఘూర్ణ్యంత్యో మద శేషేణ నిద్రయా చ శుభాననాః	
స్వేద క్లిష్టాంగ కుసుమాః సుమాల్యాకుల మూర్ధజాః	17
ప్రయాంతం నైర్వృతపతిం నార్యో మదిర లోచనాః	
బహుమానాచ్చ కామాచ్చ ప్రియాభార్యా స్త మన్వయుః	18
స చ కామ పరాధీనః పతి స్తాసాం మహాబలః	
సీతా సక్త మనా మందో మదాంచిత గతి ర్భభౌ	19
తతః కాంచీ నినాదం చ నూపురాణాం చ నిస్స్వనమ్	
శుశ్రావ పరమ స్త్రీణాం స కపిర్మారుతాత్మజః	20
తం చాఽప్రతిమకర్మాణ మచిన్త్య బల పౌరుషమ్	
ద్వారదేశమనుస్రాప్తం దదర్శ హనుమాన్ కపిః	21
దీపికాభిరనేకాభిః సమన్తాదవభాసితమ్	
గన్ధ తైలావసిక్తాభి ర్ద్రియమాణాభిరగ్రతః	22
కామ దర్ప మదైర్యుక్తం జిహ్మాతామ్రాయతేక్షణమ్	
సమక్షమివ కన్దర్ప మపవిధ్ద శరాసనమ్	23
మథితామృత ఫేనాభమఽరజో వస్త్ర ముత్తమమ్	
సలీలమనుకర్షన్తం విముక్తం సక్త మంగదే	24
తం పత్రవిటపే లీనః పత్ర పుష్ప ఘనావృతః	
సమీప ముపసంక్రాన్తం నిధ్యాతు ముపచక్రమే	25
అవేక్షమాణస్తు తతో దదర్శ కపికుంజరః	
రూప యౌవన సంపన్నా రావణస్య వరస్త్రియః	26
తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభిర్మహాయశాః	
తన్మృగ ద్విజ సంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదా వనమ్	27
క్షీబో విచిత్రాభరణః శంకుకర్ణో మహాబలః	
తేన విశ్రవసః పుత్రః స దృష్టో రాక్షసాధిపః	28
వృతః పరమనారీభి స్తారాభిరివ చన్ద్రమాః	
తం దదర్శ మహాతేజా స్త్రీజో వన్తం మహాకపిః	29

రావణోఽయం మహాబాహురితి సంచిన్త్య వానరః	
సోఽయమేవ పురా శేతే పురమధ్యే గృహోత్తమే	30
అవప్లుతో మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః	
స తథాప్యగ్రతేజాః సన్నిర్ఘాత స్తస్య తేజసా	31
పత్ర గుల్మాన్తరే సక్తో హనూమాన్ సంవృతోఽభవత్	
స తామసితకేశాన్తాం సుశ్రోణీం సంహత స్తనీమ్	32
దిదృక్షురసితాపాంగా ముపావర్తత రావణః	
ఏకోనవింశ స్వర్గః - కృచ్ఛగత సీతోపమాః	
తస్మిన్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీత్వఽనిన్దితా	
రూప యౌవన సంపన్నం భూషణోత్తమ భూషితమ్	1
తతో దృష్ట్వైవ వైదేహీ రావణం రాక్షసాధిపమ్	
ప్రావేపత వరారోహ ప్రవాతే కదళీ యథా	2
ఆచ్ఛాద్యోదర మూరుభ్యాం బాహుభ్యాం చ పయోధరౌ	
ఉపవిష్టా విశాలాక్షీ రుదన్తీ వరవర్ణినీ	3
దశగ్రీవస్తు వైదేహీం రక్షితాం రాక్షసిగణైః	
దదర్శ సీతాం దుఃఖార్తాం నావం సన్నామివార్ణవే	4
అసంవృతాయా మాసీనాం ధరణ్యాం సంశిత వ్రతామ్	
భిన్నాం ప్రపతితాం భూమౌ శాఖామివ వనస్పతేః	5
మలమణ్డన దిగ్దాంగీం మణ్డనార్థా మమణ్డితామ్	
మృణాళీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ	6
సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః	
సంకల్ప హయ సంయుక్తై ర్యాన్తీ మివ మనోరథైః	7
శుష్కన్తీం రుదతీ మేకాం ధ్యాన శోకపరాయణామ్	
దుఃఖస్యాన్త మపశ్యన్తీం రామాం రామమనువ్రతామ్	8
వేష్టమానామ్ తథావిష్టాం పన్నగేన్త్ర వధూమివ	
ధూప్యమానాం గ్రహేణేవ రోహిణీం ధూమకేతునా	9
వృత్త శీల కులే జాతా మాచారవతి ధార్మికే	
పునః సంస్కార మాపన్నాం జాతామివ చ దుష్కులే	10

అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితా మివ	
ఆమ్నాయానా మయోగేన విద్యాం ప్రశిధిలా మివ	11
సన్నామివ మహాకీర్తిం శ్రద్ధామివ విమానితామ్	
పూజామివ పరిక్షీణామాశాం ప్రతిహతా మివ	12
ఆయతీ మివ విధ్వస్తా మాజ్ఞాం ప్రతిహతా మివ	
దీప్తామివ దిశం కాలే పూజా మపహృతా మివ	13
పద్మినీమివ విధ్వస్తాం హత శూరాం చమూ మివ	
ప్రభామివ తపోధ్వస్తా ముపక్షీణామివాపగామ్	14
వేదీమివ పరామృష్టాం శాంతా మగ్నిశిఖా మివ	
పౌర్ణమాసీ మివ నిశాం రాహుగ్రస్తేన్దు మణ్డలామ్	15
ఉత్కృష్ట పర్ణ కమలాం విత్రాసిత విహంగమామ్	
హస్తి హస్త పరామృష్టామాకులాం పద్మినీమివ	16
పతి శోకాతురాం శుష్కాం నదీం విస్త్రావితా మివ	
పరయా మృజయా హీనాం కృష్ణపక్ష నిశా మివ	17
సుకుమారీం సుజాతాంగీం రత్నగర్భ గృహోచితామ్	
తప్యమానా మివోష్ణిన మృణాళీమచిరోద్ధృతామ్	18
గృహీతామాఽఽలితాం స్తమ్బే యూథపేన వినాకృతామ్	
నిశ్శ్వసన్తీం సుదుఃఖార్తాం గజరాజ వధూమివ	19
ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానామఽయత్నతః	
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ	20
ఉపవాసిన శోకేన ధ్యానేన చ భయేన చ	
పరిక్షీణాం కృశాం దీనా మల్పాహారాం తపోధనామ్	21
ఆయాచమానాం దుఃఖార్తాం ప్రాంజలిం దేవతామివ	
భావేన రఘు ముఖ్యస్య దశగ్రీవ పరాభవమ్	22
సమీక్షమాణాం రుదతీ మనిన్దితాం	
సుపక్ష్మ తామ్రాయత శుక్ల లోచనామ్	
అనువ్రతాం రామమతేవ మైథిలీం	
ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః	23

వింశ స్కంధః - ప్రణయ ప్రార్థనా

స తాం పతివ్రతాం దీనాం నిరానన్ధాం తపస్వినీమ్	
సాకారై ర్మధురై ర్వాక్యైర్వృదర్శయత రావణః	1
మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు గూహమానా స్తనోదరమ్	
అదర్శన మివాత్మానం భయా న్నేతుం త్వమిచ్ఛసి	2
కామయే త్వాం విశాలాక్షీ బహు మన్యస్వ మాం ప్రియే	
సర్వాంగ గుణ సంపన్నే సర్వలోక మనోహరే	3
నేహ కేచిన్ మనుష్యా వా రాక్షసాః కామరూపిణః	
వ్యపసర్పతు తే సీతే భయం మత్తః సముత్థితమ్	4
స్వధర్మో రక్షసాం భీరు సర్వధైవ న సంశయః	
గమనం వా పరస్త్రిణాం హరణం సంప్రమథ్య వా	5
ఏవం చైతద౭కామాం తు న త్వాం స్పృక్ష్వామి మైథిలి	
కామం కామః శరీరే మే యథా కామం ప్రవర్తతామ్	6
దేవి నేహ భయం కార్యం మయి విశ్వసిహి ప్రియే	
ప్రణయస్వ చ తత్త్వేన మైవం భూః శోక లాలసా	7
ఏకవేణీ ధరా శయ్యా ధ్యానం మలినమమ్బరమ్	
అస్థానే౭పుపవాసశ్చ వైతాన్యోపయికాని తే	8
విచిత్రాణి చ మాల్యాని చన్దనాన్యగరూణి చ	
వివిధాని చ వాసాంసి దివ్యాన్యాభరణాని చ	9
మహార్థాణి చ పానాని శయనాన్యాసనాని చ	
గీతం నృత్యం చ వాద్యం చ లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి	10
స్త్రీ రత్నమసి మైవం భూః కురు గాత్రేషు భూషణమ్	
మాం ప్రాప్య హి కథం ను స్యా స్త్వమ౭నర్థా సువిగ్రహే	11
ఇదం తే చారు సంజాతం యౌవనం హ్యతివర్తతే	
యదతీతం పునర్నైతి స్రోతః శీఘ్రమపామివ	12
త్వాం కృత్వోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వస్పృట్	
న హి రూపోపమాత్వ౭న్యా తవాస్తి శుభదర్శనే	13
త్వాం సమాసాద్య వైదేహి రూపయౌవన శాలినీమ్	

క: పుమానఽతివర్తేత సాక్షాదపి పితామహః	14
యద్యత్ పశ్యామి తే గాత్రం శీతాంశు సదృశాననే	
తస్మిం స్తస్మిన్ పృథు శ్రోణి చక్షుర్మమ నిబద్యతే	15
భవ మైథిలి భార్యా మే మోహ మేనం విసర్జయ	
బహ్వీనా ముత్తమ స్త్రీణాం మమార్గమహిషీ భవ	16
లోకభ్యో యాని రత్నాని సంప్రమధ్యాహృతాని వై	
తాని తే భీరు సర్వాణి రాజ్యం చైతదహం చ తే	17
విజిత్య పృథివీం సర్వాం నానానగర మాలినీమ్	
జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతో ర్విలాసిని	18
నేహ పశ్యామి లోకేఽన్యం యో మే ప్రతిబలో భవేత్	
పశ్య మే సుమహద్వీర్య మప్రతిద్వన్ద్వ మాహవే	19
అసకృత్ సంయుగే భగ్నా మయా విమ్బుదిత ధ్వజాః	
అశక్తాః ప్రత్యనీకేషు స్థాతుం మమ సురాఽసురాః	20
ఇచ్ఛయా క్రియతామఽద్య ప్రతికర్మ తవోత్తమమ్	
సప్రభాణ్యవసజ్జన్తాం తవాంగే భూషణాని చ	21
సాధు పశ్యామి తే రూపం సంయుక్తం ప్రతికర్మణా	
ప్రతికర్మాభిసంయుక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే	22
భుంక్ష్వ భోగాన్ యథాకామం పిబ భీరు రమస్వ చ	
యథేష్టం చ ప్రయచ్ఛ త్వం పృథివీం వా ధనాని చ	23
రమస్వ మయి విస్రబ్ధా ధృష్టమాజ్ఞాపయస్వ చ	
మత్ప్రభావా ల్లలన్త్యాశ్చ లలన్తాం బాన్ధవా స్తవ	24
ఋద్ధిం మమానుపశ్య త్వం శ్రీయం భద్రే యశశ్చ మే	
కిం కరిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాససా	25
నిక్షిప్త విజయో రామో గత శ్రీ ర్వనగోచరః	
వ్రతీ స్థణ్ణిల శాయీ చ శంకే జీవతి వా న వా	26
న హి వైదేహి రామ స్త్వాం ద్రష్టుం వాప్యపలస్యతే	
పురో బలాకై రసితై ర్మేఘై ర్జ్యోత్స్నా మివావృతామ్	27
న చాపి మమ హస్తాత్ త్వాం ప్రాప్నుమర్హతి రాఘవః	

హిరణ్యకశిపుః కీర్తి మిన్ద్ర హస్త గతామివ	28
చారు స్మితే చారు దతి చారు నేత్రే విలాసిని	
మనో హరసి మే భీరు సుపర్ణః పన్నగం యథా	29
క్లిష్ట కౌశేయ వసనాం తన్వీమఽప్యనలంకృతామ్	
తాం దృష్ట్వా స్వేషు దారేషు రతిం నోపలభామ్యహమ్	30
అన్తఃపుర నివాసీన్యః స్త్రీయః సర్వగుణాన్వితాః	
యావత్యో మమ సర్వాసామైశ్వర్యం కురు జానకీ	31
మమ హ్యసిత కేశాన్తే త్రైలోక్య ప్రవరాః స్త్రీయః	
తా స్త్వాం పరిచరిష్యన్తి శ్రీయమస్పరసో యథా	32
యాని వైశ్రవణే సుభృ రత్నాని చ ధనాని చ	
తాని లోకాంశ్చ సుశ్రోణి మాం చ భుంక్ష్వ యథాసుఖమ్	33
న రామ స్తపసా దేవి న బలేన న విక్రమైః	
న ధనేన మయా తుల్య స్త్రీజసా యశసాఽపి వా	34
పిబ విహర రమస్వ భుంక్ష్వ భోగాన్	
ధన నిచయం ప్రదిశామి మేదినీం చ	
మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వం	
త్వయి చ సమేత్య లలన్తు బాన్ధవా స్తే	35
కుసుమిత తరు జాల సంతతాని	
భ్రమర యుతాని సముద్ర తీరజాని	
కనక విమల హార భూషితాంగి	
విహర మయా సహా భీరు కాననాని	36
<u>ఏకవింశ స్కంధః - రావణ తృణీకరణం</u>	
తస్య తద్వచనం శృత్వా సీతా రౌద్రస్య రక్షసః	
ఆర్తా దీనస్వరా దీనం ప్రత్యువాచ శనై ర్వచః	1
దుఃఖార్తా రుదతీ సీతా వేపమానా తపస్వినీ	
చిన్తయన్తీ వరారోహా పతిమేవ పతివ్రతా	2
తృణమన్తరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్మితా	
నివర్తయ మనో మత్తః స్వజనే క్రియతాం మనః	3

న మాం ప్రార్థయితుం యుక్తం సుసిద్ధిమివ పాపకృత్	
అకార్యం న మయా కార్య మేకపత్న్యా విగర్హితమ్	4
కులం సంప్రాప్తయా పుణ్యం కులే మహతి జాతయా	
ఏవముక్త్యా తు వైదేహీ రావణం తం యశస్వినీ	5
రాక్షసం పృష్ఠతః కృత్వా భూయో వచన మబ్రవీత్	
నాహ మౌపయికీ భార్యా పరభార్యా సతీ తవ	6
సాధు ధర్మమవేక్షస్వ సాధు సాధువ్రతం చర	
యథా తవ తథాఽన్యేషాం దారా రక్ష్యా నిశాచర	7
ఆత్మానముపమాం కృత్వా స్వేషు దారేషు రమ్యతామ్	
అతుష్టం స్వేషు దారేషు చపలం చలితేన్ద్రియమ్	8
నయన్తి నికృతి ప్రజ్ఞం పరదారాః పరాభవమ్	
ఇహ సన్తో న వా సన్తి సతోవానాఽనువర్తసే	9
తథా హి విపరీతా తే బుద్ధిరాచార వర్జితా	
వచో మిథ్యా ప్రణీతాత్మా పథ్య ముక్తం విచక్షణైః	10
రాక్షసానా మభావాయ త్వం వా న ప్రతిపద్యసే	
అకృతాత్మాన మాసాద్య రాజానమఽనయే రతమ్	11
సమ్మద్ధాని వినశ్యన్తి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ	
తథేయం త్వాం సమాసాద్య లంకా రత్నౌఘ సంకులా	12
అపరాధాత్తవైకస్య న చిరాద్వినశిష్యతి	
స్వకృతై ర్హన్యమానస్య రావణా దీర్ఘ దర్శినః	13
అభినన్దన్తి భూతాని వినాశే పాప కర్మణః	
ఏవం త్వాం పాప కర్మాణం వక్ష్యన్తి నికృతా జనాః	14
దిష్టైతద్వ్యసనం ప్రాప్తో రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః	
శక్యా లోభయితుం నాఽహమైశ్వర్యేణ ధనేన వా	15
అనన్యా రాఘవేణాఽహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా	
ఉపధాయ భుజం తస్య లోకనాథస్య సత్కృతమ్	16
కథం నామోపధాస్యామి భుజమఽన్యస్య కస్యచిత్	
అహమౌపయికీ భార్యా తస్యైవ వసుధాపతేః	17

వ్రత స్నాతస్య విప్రస్య విద్యేవ విదితాత్మనః	
సాధు రావణ రామేణ మాం సమానయ దుఃఖితామ్	18
వనే వాసితయా సార్థం కరేణ్యేవ గజాధిపమ్	
మిత్ర మౌపయికం కర్తుం రామః స్థానం పరీప్సతా	19
వధం చాఽనిచ్ఛతా ఘోరం త్వయాఽసౌ పురుషర్షభః	
విదితః స హి ధర్మజ్ఞః శరణాగతవత్సలః	20
తేన మైత్రీ భవతు తే యది జీవిత మిచ్ఛసి	
ప్రసాదయస్వ త్వం చైనం శరణాగత వత్సలం	21
మాం చాఽస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితు మర్హసి	
ఏవం హి తే భవేత్ స్వస్తి సంప్రదాయ రఘూత్తమే	22
అన్యథా త్వం హి కుర్వాణో వధం ప్రాప్స్యసి రావణ	
వర్ణయే ద్వజ్రముత్సృష్టం వర్ణయేదఽన్తక శ్చిరమ్	23
త్వద్విధం తు న సంకృద్ధో లోకనాథః స రాఘవః	
రామస్య ధనుషః శబ్దం శ్రోష్యసి త్వం మహాస్వనమ్	24
శతకృతు విస్ఫుష్టస్య నిర్దోషమఽశనే రివ	
ఇహ శీఘ్రం సుపర్వాణో జ్వలితాస్యా ఇవోరగాః	25
ఇషవో నిపతిష్యన్తి రామ లక్ష్మణ లక్షణాః	
రక్షాంసి పరినిఘ్నన్తః పుర్యామఽస్యాం సమన్తతః	26
అసంపాతం కరిష్యన్తి పతన్తః కంకవాససః	
రాక్షసేన్ద్ర మహాసర్పాన్ స రామగరుడో మహాన్	27
ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైనతేయ ఇవోరగాన్	
అపనేష్యతి మాం భర్తా త్వత్తః శీఘ్ర మరిందమః	28
అసురేభ్యః శ్రీయం దీప్తాం విష్ణు స్త్రిభి రివ క్రమైః	
జనస్థానే హతస్థానే నిహతే రక్షసాం బలే	29
అశక్తేన త్వయా రక్షః కృత మేతదసాధు వై	
ఆశ్రమం తు తయోః శూన్యం ప్రవిశ్య నరసింహయోః	30
గోచరం గతయో ర్భ్రాత్రోరఽపనీతా త్వయాఽధమ	
న హి గన్ధ ముపాఘ్రాయ రామ లక్ష్మణయో స్త్వయా	31

శక్యం సందర్శనే స్థాతుం శునా శార్దూలయో రివ తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం యుగ్రహణ మస్థిరమ్	32
వృత్రస్యేవేంద్ర బాహుభ్యాం బాహోరేకస్య నిగ్రహః క్షిప్రం తవ స నాథో మే రామః సౌమిత్రిణా సహ	33
తోయ మల్పమివాదిత్యః ప్రాణానాదాస్యతే శరైః గిరిం కుబేరస్య గతోఽథ వాఽఽలయం సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః అసంశయం దాశరథే ర్ష మోక్ష్యసే మహాద్భుమః కాలహతోఽశనేరివ	34
<u>ద్వావింశ స్కంధః - మాసద్వయావదికరణం</u>	
సీతాయా వచనం శృత్వా పరుషం రాక్షసాధిపః ప్రత్యువాచ తతః సీతాం విప్రియం ప్రియ దర్శనామ్	1
యథా యథా సాన్త్యయితా వశ్యః స్త్రీణాం తథా తథా యథా యథా ప్రియం వక్తా పరిభూత స్తథా తథా	2
సన్నియచ్ఛతి మే క్రోధం త్వయి కామః సముత్థితః ద్రవతోఽమార్గ మాసాద్య హయానివ సుసారథిః	3
వామః కామో మనుష్యాణాం యస్మిన్ కిల నిబధ్యతే జనే తస్మిన్ స్త్వనుక్రోశః స్నేహశ్చ కిల జాయతే	4
ఏతస్మాత్ కారణా న్న త్వాం ఘాతయామి వరాననే వధార్థామఽవమానార్థాం మిథ్యా ప్రవ్రజితే రతామ్	5
పరుషాణీహ వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషి మామ్ తేషు తేషు వధో యుక్త స్తవ మైథిలి దారుణః	6
ఏవముక్త్వా తు వైదేహీం రావణో రాక్షసాధిపః క్రోధ సంరమ్భ సంయుక్తః సీతా ముత్తరమబ్రవీత్	7
ద్వౌమాసౌ రక్షితవ్యో మే యోఽవధిస్తే మయాకృతః తతః శయన మారోహ మమ త్వం వరవర్ణిని	8
ద్వాభ్యామూర్ధ్వంతు మాసాభ్యాం భర్తారం మామఽనిచ్ఛతీమ్ మమ త్వాం ప్రాతరాఽఽశార్థ మాలభస్తే మహానసే	9

తాం తర్జ్యమానాం సంప్రీక్ష్య రాక్షసేన్ద్రేణ జానకీమ్	
దేవ గన్ధర్వ కన్యా స్తా విషేదు ర్విపులేక్షణాః	10
ఓష్ఠ ప్రకారైరఽపరా వక్త్రే ర్నైత్రై స్తథాఽపరాః	
సీతా మాశ్వాసయామాసుః తర్జితాం తేన రక్షసా	11
తాభిరాశ్వాసితా సీతా రావణం రాక్షసాధిపమ్	
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం వృత్త శౌణ్డీర్య గర్వితమ్	12
నూనం న తే జనః కశ్చిదస్తి నిశ్చ్రేయసే స్థితః	
నివారయతి యో న త్వాం కర్మణోఽస్మాద్విగర్హితాత్	13
మాం హి ధర్మాత్మనః పత్నీం శచీ మివ శచీపతేః	
త్వదన్య స్త్రిషు లోకేషు ప్రార్థయే న్మనసాపి కః	14
రాక్షసాఽధమ రామస్య భార్యామఽమిత తేజసః	
ఉక్తవానఽసి యత్ పాపం క్వ గత స్తస్య మోక్ష్యసే	15
యథా దృష్టశ్చ మాతంగః శశశ్చ సహితో వనే	
తథా ద్విరదవ ద్రామ స్త్వం నీచ శశవత్ స్ఫుటః	16
స త్వ మిక్ష్యాకునాథం వై క్షిప న్నిహా న లజ్జసే	
చక్షుషో ర్విషయం తస్య న తావ దుపగచ్ఛసి	17
ఇమే తే నయనే క్వారే విరూపే కృష్ణ పింగళే	
క్షితౌ న పతితే కస్మా న్మా మఽనార్య నిరీక్షతః	18
తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీం స్నుషాం దశరథస్య చ	
కథం వ్యాహరతో మాం తే న జిహ్వా వ్యవశీర్యతే	19
అసందేశా త్తు రామస్య తపసశ్చాఽనుపాలనాత్	
న త్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్థ తేజసా	20
నాపహర్తు మఽహం శక్యా తస్య రామస్య ధీమతః	
విధి స్తవ వధార్థాయ విహితో నాత్ర సంశయః	21
శూరేణ ధనద బ్రాతా బలైః సముదితేన చ	
అపోహ్య రామం కస్మా ద్ధి దారచౌర్యం త్వయా కృతమ్	22
సీతాయా వచనం శృత్వా రావణో రాక్షసాధిపః	
వివృత్య నయనే క్వారే జానకీ మన్వవైక్షత	23

నీలజీమూత సంకాశో మహాభుజ శిరోధరః	
సింహ సత్త్వ గతిః శ్రీమాన్ దీప్త జిహ్వోగ్ర లోచనః	24
చలగ్ర మకుట ప్రాంశు శ్చిత్ర మాల్యానులేపనః	
రక్త మాల్యామ్బర ధర స్తప్తాంగద విభూషణః	25
శ్రోణి సూత్రేణ మహతా మేచకేన సుసంవృతః	
అమృతోత్పాద నద్ధేన భుజంగే నేవ మన్దరః	26
ద్వాభ్యాం సపరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః	
శుశుభేఽచల సంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః	27
తరుణాదిత్య వర్ణాభ్యాం కుణ్డలాభ్యాం విభూషితః	
రక్త పల్లవ పుష్పాభ్యా మశోకాభ్యా మివాఽచలః	28
స కల్పవృక్ష ప్రతిమో వసంత ఇవ మూర్తిమాన్	
శృశాన చైత్య ప్రతిమో భూషితోఽపి భయంకరః	29
అవేక్షమాణో వైదేహీం కోప సంరక్త లోచనః	
ఉవాచ రావణః సీతాం భుజంగ ఇవ నిశ్శ్వసన్	30
అనయేనాభిసంపన్న మఽర్థహీనమఽనువ్రతే	
నాశయామ్యహమఽద్య త్వాం సూర్యః సంధ్యామివౌజసా	31
ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్యరావణః	
సందిదేశ తతః సర్వా రాక్షసీ ర్హోరదర్శనాః	32
ఏకాక్షీ మేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా	
గోకర్ణీం హస్తీకర్ణీం చ లమ్బకర్ణీమఽకర్ణికామ్	33
హస్తి పాద్యఽశ్వ పాద్యౌ చ గో పదీం పాదచూలికామ్	
ఏకాక్షీ మేకపాదీం చ పృథుపాదీ మఽపాదికామ్	34
అతిమాత్ర శిరో గ్రీవామఽతిమాత్ర కుచోదరీమ్	
అతిమాత్రాస్య నేత్రాం చ దీర్ఘ జిహ్వౌ మఽజిహ్వికామ్	35
అనాసికాం సింహముఖీం గోముఖీం సూకరీ ముఖీమ్	
యథా మద్వశగా సీతా క్షిప్రం భవతి జానకీ	36
తథా కురుత రాక్షస్యః సర్వాః క్షిప్రం సమేత్య చ	
ప్రతిలోమాఽనులోమైశ్చ సామ దానాది భేదనైః	37

ఆవర్ణయత వైదేహీం దణ్ణస్యోద్యమనేన చ	
ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసేస్త్రః పునః పునః	38
కామ మన్య పరీతాత్మా జానకీం పర్యతర్ణయత్	
ఉపగమ్య తతః క్షిప్రం రాక్షసీ ధాన్యమాలినీ	39
పరిష్వజ్య దశగ్రీవ మిదం వచన మబ్రవీత్	
మయా క్రీడ మహారాజ సీతయా కిం తవాఽనయా	40
వివర్ణయా కృపణయా మానుష్యా రాక్షసేశ్వర	
నూనమఽస్యా మహారాజ న దివ్యాన్ భోగ సత్తమాన్	41
విదధాత్యఽమర శ్రేష్ఠ స్తవ బాహుబలార్జితాన్	
అకామాం కామయానస్య శరీర ముపతప్యతే	42
ఇచ్ఛన్తీం కామయానస్య ప్రీతి ర్భవతి శోభనా	
ఏవముక్తస్తు రాక్షస్యా సముత్థిప్త స్తో బలీ	43
ప్రహసన్ మేఘ సంకాశో రాక్షసః స న్యవర్తత	
ప్రస్థితః స దశగ్రీవః కంపయన్నివ మేదినీం	44
జ్వలద్భాస్కర వర్ణాభం ప్రవివేశ నివేశనమ్	
దేవ గన్ధర్వ కన్యాశ్చ నాగ కన్యాశ్చ సర్వతః	45
పరివార్య దశగ్రీవం వివిశు స్త ధ్రువోత్తమమ్	
స మైథిలీం ధర్మపరామవస్థితాం	
ప్రవేపమానాం పరిభర్త్య రావణః	
విహాయ సీతాం మదనేన మోహితః	
స్వమేవ వేశ్మ ప్రవివేశ భాస్వరమ్	46
<u>త్రయోవింశ స్కంధః -- రాక్షసీప్రరోచనం</u>	
ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రు రావణః	
సందిశ్య చ తతః సర్వా రాక్షసీ ర్నిర్ణగామ హ	1
నిష్క్రాన్తే రాక్షసేస్తే తు పునరన్తఃపురం గతే	
రాక్షస్యో భీమరూపా స్తాః సీతాం సమభిదుద్యవుః	2
తతః సీతా ముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధ మూర్ఛితాః	
పరం పరుషయా వాచా వైదేహీ మిదమబ్రువన్	3

పౌలస్త్యస్య వరిష్ఠస్య రావణస్య మహాత్మనః దశగ్రీవస్య భార్యా త్వం సీతే న బహుమన్యసే	4
తతస్త్యేకజటా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్ ఆమన్త్య క్రోధ తామ్రాక్షీ సీతాం కరతలోదరీమ్	5
ప్రజాపతీనాం షణ్ణాం తు చతుర్థో యః ప్రజాపతిః మానసో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశృతః	6
పులస్త్యస్య తు తేజస్వీ మహర్షిర్మానసః సుతః నామ్నా స విశ్రవా నామ ప్రజాపతి సమ ప్రభః	7
తస్య పుత్రో విశాలాక్షీ రావణః శతృ రావణః తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవతు మర్హసి	8
మయోక్తం చారు సర్వాంగి వాక్యం కిం నానుమన్యసే తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్	9
వివర్త్య నయనే కోపాన్ మార్జార సదృశేక్షణా యేన దేవా స్త్రయస్త్రింశ ద్దేవరాజశ్చ నిర్జితాః	10
తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవతు మర్హసి తత స్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ క్రోధ మూర్ఛితా	11
భర్త్యయంతీ తదా ఘోర మిదం వచన మబ్రవీత్ వీర్యోత్సక్తస్య శూరస్య సంగ్రామే ష్యనివర్తినః	12
బలినో వీర్య యుక్తస్య భార్యా త్వం కిం న లప్స్యసే ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం త్యక్త్వా రాజా మహాబలః	13
సర్వాసాం చ మహాభాగాం త్వా ముపైష్యతి రావణః సమృద్ధం స్త్రీ సహస్రేణ నానారత్నోప శోభితమ్	14
అన్తఃపురం సముత్సృజ్య త్వా ముపైష్యతి రావణః అన్యా తు వికటా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్	15
అసక్య ద్దేవతా యుద్ధే నాగ గన్ధర్వ దానవాః నిర్జితాః సమరే యేన స తే పార్శ్వముపాగతః	16
తస్య సర్వసమృద్ధస్య రావణస్య మహాత్మనః కిమద్య రాక్షసేంద్రస్య భార్యా త్వం నేచ్ఛసేఽధమే	17

తతస్తు దుర్ముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్	
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య చ మారుతః	18
న వాతి చాసితాపాంగి కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసి	
పుష్పవృష్టిం చ తరవో ముముచు ర్యస్య వై భయాత్	19
శైలాశ్చ సుభ్యః పానీయం జలదాశ్చ యదేచ్ఛతి	
తస్య నైర్వృత రాజస్య రాజరాజస్య భామిని	20
కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం భార్యార్థే రావణస్య హి	
సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితం సాధు భామిని	21
గృహాణ సుస్మితే వాక్య మఽన్యథా న భవిష్యసి	
<u>చతుర్వింశ స్సర్గః -- రాక్షసీనిర్భర్తనం</u>	
తతః సీతాం సమస్తా స్తా రాక్షసో వికృతాననాః	
పరుషం పరుషా నార్య ఊచు స్తాం వాక్యమఽప్రియమ్	1
కిం త్వ మంతఃపురే సీతే సర్వభూత మనోహరే	
మహార్థ శయనోపేతే న వాస మనుమన్యసే	2
మానుషీ మానుషస్వైవ భార్యా త్వం బహు మన్యసే	
ప్రత్యాహర మనో రామా న్న త్వం జాతు భవిష్యసి	3
త్రైలోక్య వసు భోక్తారం రావణం రాక్షసేశ్వరం	
భార్తార ముపసంగమ్య విహరస్వ యథాసుఖం	4
మానుషీ మానుషం తం తు రామ మిచ్ఛసి శోభనే	
రాజ్య ద్రుష్టమసిద్ధార్థం విక్లబం త్వ మనిన్దితే	5
రాక్షసీనాం వచః శృత్వా సీతా పద్మ నిభేక్షణా	
నేత్రాభ్యా మఽశృ పూర్ణాభ్యా మిదం వచన మబ్రవీత్	6
యదిదం లోక విద్విష్ట ముదాహరథ సంగతాః	
నైత న్మనసి వాక్యం మే కిల్బిషం ప్రతిభాతి వః	7
న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితు మర్హతి	
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః	8
దీనో వా రాజ్యహీనో వా యో మే భర్తా స మే గురుః	
తం నిత్యమనురక్తాస్మి యథా సూర్యం సువర్చలా	9

యథా శచీ మహాభాగా శక్రం సముపతిష్ఠతి	
అరుంధతీ వశిష్ఠం చ రోహిణీ శశినం యథా	10
లోపాముద్రా యథాగస్త్యం సుకన్యా చ్యవనం యథా	
సావిత్రీ సత్యవంతం చ కపిలం శ్రీమతీ యథా	11
సౌదాసం మదయంతీవ కేశినీ సగరం యథా	
నైషధం దమయంతీవ భైమీ పతిమనువ్రతా	12
తథాఽహ మిక్షాకువరం రామం పతిమనువ్రతా	
సీతాయా వచనం శృత్యా రాక్షస్యః క్రోధ మూర్ఛితాః	13
భర్త్యయన్తి స్మ పరుషై ర్వాక్యై రావణ చోదితాః	
అవలీనః స నిర్వాక్యో హనుమాన్ శిశుపా దృమే	14
సీతాం సంతర్జయన్తీ స్తా రాక్షసీరశృణోత్ కపిః	
తామభిక్రమ్య సంకృద్ధా వేపమానాం సమన్తతః	15
భృశం సంలిలిహు ర్దీప్తాన్ ప్రలమ్బ దశన చ్చదాన్	
ఊచుశ్చ పరమ కృద్ధాః ప్రగృహ్యౌఽఽశు పరశ్వధాన్	16
నేయ మర్ఘతి భర్తారం రావణం రాక్షసాధిపమ్	
సంభర్త్యమానా భీమాభీ రాక్షసీభిర్వరాననా	17
సా బాష్ప మపమార్జన్తీ శిశుపాం తా ముపాగమత్	
తత స్తాం శిశుపాం సీతా రాక్షసీభిః సమావృతా	18
అభిగమ్య విశాలాక్షీ తస్థా శోక పరిప్లుతా	
తాం కృశాం దీన వదనాం మలినాఽమ్బర ధారిణీమ్	19
భర్త్యయాం చక్రీరే సీతాం రాక్షస్య స్తాం సమన్తతః	
తత స్తాం వినతా నామ రాక్షసీ భీమ దర్శనా	20
అబ్రవీత్ కుపితాకారా కరాళా నిర్ణతోదరీ	
సీతే పర్యాప్త మేతావద్భర్తృః స్నేహో నిదర్శితః	21
సర్వత్రాతికృతం భద్రే వ్యసనాయోపకల్పతే	
పరితుష్టాఽస్మి భద్రం తే మానుష స్తే కృతో విధిః	22
మమాపి తు వచః పథ్యం బృవన్త్యాః కురు మైథిలి	
రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్	23

విక్రాంతం రూపవంతం చ సురేశ మివ వాసవమ్	
దక్షిణం త్యాగ శీలం చ సర్వస్య ప్రియ దర్శనం	24
మానుషం కృపణం రామం త్యక్త్వా రావణ మాశ్రయ	
దివ్యాంగ రాగా వైదేహీ దివ్యాభరణ భూషితా	25
అద్య ప్రభృతి సర్వేషాం లోకానా మీశ్వరీ భవ	
అగ్నేః స్వాహా యథా దేవీ శచీవేన్ద్రస్య శోభనే	26
కిం తే రామేణ వైదేహీ కృపణేన గతాయుషా	
ఏతదుక్తం చ మే వాక్యం యది త్వం న కరిష్యసి	27
అస్మిన్మూహూర్తే సర్వా స్త్వాం భక్షయిష్యామహీ వయమ్	
అన్య తు వికటా నామ లమ్బమాన పయోధరా	28
అబ్రవీత్ కుపితా సీతాం ముష్టి ముద్యమ్య గర్జతీ	
బహూన్యఽప్రియ రూపాణి వచనాని సుదుర్మతే	29
అనుక్రోశా న్మృదుత్వా చ్చ సోఢాని తవ మైథిలి	
న చ నః కురుషే వాక్యం హితం కాల పురస్కరమ్	30
ఆనీతాఽసి సముద్రస్య పారమఽన్యై ర్దురాసదమ్	
రావణాన్తఃపురం ఘోరం ప్రవిష్టా చాఽసి మైథిలి	31
రావణస్య గృహే రుద్ధామఽస్మాభిస్తు సురక్షితాం	
న త్వం శక్తః పరిత్రాతు మఽపి సాక్షాత్ పురందరః	32
కురుష్వ హిత వాదిన్యా వచనం మమ మైథిలి	
అలమఽశ్య ప్రపాతేన త్యజ శోక మనర్థకమ్	33
భజ ప్రీతిం ప్రహర్షం చ త్యజైతాం నిత్య దైన్యతామ్	
సీతే రాక్షస రాజేనసహ క్రీడ యథాసుఖమ్	34
జానాసి హి యథా భీరు స్త్రీణాం యౌవనమఽధృవమ్	
యావ న్న తే వ్యతిక్రామే త్తావత్ సుఖమవాప్పుహి	35
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి పర్వతోపవనాని చ	
సహ రాక్షసరాజేన చర త్వం మదిరేక్షణే	36
స్త్రీ సహస్రాణి తే సప్త వశే స్థాస్యన్తి సున్దరి	
రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్	37

ఉత్పాట్య వా తే హృదయం భక్షయిష్యామి మైథిలి	
యది మే వ్యాహృతం వాక్యం న యథావత్ కరిష్యసి	38
తతశ్చణ్డోదరీ నామ రాక్షసీ క్రోధ మూర్చితా	
బ్రామయన్తీ మహాచూల మిదం వచన మబ్రవీత్	39
ఇమాం హరిణ లోలాక్షీం త్రాసోత్కమ్పి పయోధరామ్	
రావణేన హృతాం దృష్ట్వా దౌహృదో మే మహానభూత్	40
యకృత్స్లిహ మథోత్పీడం హృదయం చ సబన్ధనమ్	
ఆన్తాణ్యఽపి తథా శీర్షం ఖాదేయ మితి మే మతిః	41
తత స్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్	
కణ్ఠమఽస్యా నృశంసాయాః పీడయామ కిమాఽఽస్యతే	42
నివేద్యతాం తతో రాజ్ఞే మానుషీ సా మృతేతి హ	
నాత్ర కశ్చన సందేహాః ఖాదతేతి స వక్ష్యతి	43
తత స్త్వఽజాముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్	
విశస్యేమాం తతః సర్వాః సమాన్ కురుత పిండకాన్	44
విభజామ తతః సర్వా వివాదో మే న రోచతే	
పేయ మానీయతాం క్షిప్రం లేహ్య ముచ్ఛావచం బహు	45
తతః శూర్పణఖా నామ రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్	
అజాముఖ్యా య దుక్తం హి తదేవ మమ రోచతే	46
సురా చానీయతాం క్షిప్రం సర్వ శోక వినాశినీ	
మానుషం మాంసమాస్వాద్య నృత్యామోఢ నికుమ్భిలామ్	47
ఏవం సంభర్ష్యమానా సా సీతా సుర సుతోపమా	
రాక్షసీభిః సుఘోరాభి ర్దైర్య ముత్సుజ్య రోదితి	48
పంచవింశ స్కంధః - సీత నిర్వేదః	
తథా తాసాం వదన్తీనాం పరుషం దారుణం బహు	
రాక్షసీనామఽసౌమ్యానాం రురోద జనకాత్మజా	1
ఏవముక్తా తు వైదేహీ రాక్షసీభిర్మనస్వినీ	
ఉవాచ పరమ త్రస్తా బాష్ప గద్గదయా గిరా	2
న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితు మర్హతి	

కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః	3
సా రాక్షసీ మధ్యగతా సీతా సుర సుతోపమా	
న శర్మ లేభే దుఃఖార్తా రావణేన చ తర్జితా	4
వేపతేస్మాఽధికం సీతా విశన్తీవాఽంగమాత్మనః	
వనే యూధ పరిభ్రష్టా మృగీ కోకైరివాఽర్జితా	5
సాత్వఽశోకస్య విపులాం శాఖామాలమ్భ్య పుష్పితామ్	
చింతయామాస శోకేన భర్తారం భగ్న మానసా	6
సా స్నాపయన్తీ విపులా స్తనౌ నేత్రజల స్రవైః	
చింతయన్తీ న శోకస్య తదాఽన్తమధిగచ్ఛతి	7
సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదళీ యథా	
రాక్షసీనాం భయ త్రస్తా విషణ్ణ వదనాఽభవత్	8
తస్యాః సా దీర్ఘ విపులా వేపన్త్యా సీతయా తదా	
దద్యశే కమ్పినీ వేణీ వ్యాలీ వ పరిసర్పతీ	9
సా నిశ్శ్వసన్తీ దుఃఖార్తా శోకోపహత చేతనా	
ఆర్తా వ్యస్మజదఽశ్రూణి మైథిలీ విలలాప హ	10
హా రామేతి చ దుఃఖార్తా హా పునర్లక్ష్మణేతి చ	
హా శ్వశృ మమ కౌసల్యే హా సుమిత్రేతి భామినీ	11
లోక ప్రవాదః సత్యోఽయం పణ్ణితైః సముదాహృతః	
అకాలే దుర్లభో మృత్యుః స్త్రీయా వా పురుషస్య వా	12
యత్రాఽహమేవం క్వారాభీ రాక్షసీభిరిహార్జితా	
జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్త మపి దుఃఖితా	13
ఏషాఽల్ప పుణ్యా కృపణా వినశిష్యామ్యనాథ వత్	
సముద్ర మధ్యే నౌః పూర్ణా వాయువేగై రివాహతా	14
భర్తారం తమఽపశ్యన్తీ రాక్షసీ వశ మాగతా	
సీదామి ఖలు శోకేన కూలం తోయహతం యథా	15
తం పద్మదళపత్రాక్షం సింహ విక్రాంత గామినమ్	
ధన్యాః పశ్యన్తి మే నాథం కృతజ్ఞం ప్రీయవాదినమ్	16
సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా	

తీక్ష్ణం విషమివాస్వాద్య దుర్లభం మమ జీవితమ్	17
కీదృశం తు మయా పాపం పురా జన్మాన్తరే కృతమ్	
యేనేదం ప్రాప్యతే దుఃఖం మయా ఘోరం సుదారుణమ్	18
జీవితం త్యక్తు మిచ్ఛామి శోకేన మహతా వృతా	
రాక్షసీభిశ్చ రక్షన్త్యా రామో నాసాద్యతే మయా	19
ధిగస్తు ఖలు మానుష్యం ధిగస్తు పర వశ్యతామ్	
న శక్యం యత్ పరిత్యక్తు మాత్మచ్ఛన్దేన జీవితమ్	20
<u>షడ్వీంశ స్సర్గః - ప్రాణత్యాగ సంప్రధారణం</u>	
ప్రసక్తాఽశృముఖీ త్యేవం బృవన్తీ జనకాత్మజా	
అధోముఖ ముఖీ బాలా విలప్తు ముపచక్రమ్	1
ఉన్మత్తేవ ప్రమత్తేవ బ్రాన్తచిత్తేవ శోచతీ	
ఉపావృత్తా కిశోరీవ వివేష్టన్తీ మహీతలే	2
రాఘవస్య ప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా	
రావణేన ప్రమథ్యాఽహమానీతా క్రోశతీ బలాత్	3
రాక్షసీ వశమాపన్నా భర్త్యమానా సుదారుణమ్	
చిన్తయన్తీ సుదుఃఖార్తా నాహం జీవితు ముత్సహే	4
న హి మే జీవితేనార్థో నైవార్థై ర్న చ భూషణైః	
వసన్త్యా రాక్షసీ మధ్యే వినా రామం మహారథమ్	5
అశ్మసారమిదం నూనమథవాఽప్యజరామరం	
హృదయం మమ యేనేదం న దుఃఖేనావశీర్యతే	6
ధిజ్ఞౌమఽనార్యామసతీం యాఽహం తేన వినా కృతా	
ముహూర్త మపి రక్షామి జీవితం పాపజీవితా	7
కా చ మే జీవితే శ్రద్ధా సుఖే వా తం ప్రియం వినా	
భర్తారం సాగరాన్తాయా వసుధాయాః ప్రియం వదమ్	8
భిద్యతాం భక్ష్యతాంవాపి శరీరం విస్యజామ్యహమ్	
న చాప్యహం చిరం దుఃఖం సహాయం ప్రియ వర్జితా	9
చరణేనాపి సవ్యేన న స్పృశేయం నిశాచరమ్	
రావణం కిం పునరఽహం కామయేయం విగర్హితమ్	10

ప్రత్యాఖ్యానం న జానాతి నాత్మనం నాత్మనః కులమ్ యో నృశంస స్వభావేన మాం ప్రార్థయితు మిచ్ఛతి	11
చిన్నా భిన్నా ప్రభిన్నా వా దీప్తావాగ్నౌ ప్రదీపితా రావణం నోపతిష్ఠేయం కిం ప్రలాపేన వ శ్చిరమ్	12
ఖ్యాతః ప్రాజ్ఞః కృతజ్ఞశ్చ సానుక్తోశ్చ రాఘవః సద్భ్రత్యో నిరనుక్తోశః శంకే మద్భాగ్య సంక్షయాత్	13
రాక్షసానాం జనస్థానే సహస్రాణి చతుర్దశ యేనైకేన నిరస్తాని స మాం కిం నాభిపద్యతే	14
నిరుద్ధా రావణేనాఽహ మల్పవీర్యేణ రక్షసా సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణం హస్తు మాహవే	15
విరాధో దణ్డకారణ్యే యేన రాక్షసపుంగవః రణే రామేణ నిహతః స మాం కిం నాభిపద్యతే	16
కామం మధ్యే సముద్రస్య లంకేయం దుష్ప్రుధర్షణా న తు రాఘవ బాణానాం గతిరోదీహ విద్యతే	17
కిం ను తత్ కారణం యేన రామో దృఢ పరాక్రమః రక్షసాపహ్వాతాం భార్యా మిష్టాం నాభ్యవపద్యతే	18
ఇహస్థాం మాం న జానీతే శంకే లక్ష్మణ పూర్వజః జానన్నపి హి తేజస్వీ ధర్షణం మర్షయిష్యతి	19
హృతేతి యోఽధిగత్వా మాం రాఘవాయ నివేదయేత్ గృధ్రరాజోఽపి స రణే రావణేన నిపాతితః	20
కృతం కర్మ మహ త్తేన మాం తదాభ్యవపద్యతా తిష్ఠతా రావణ ద్వంద్వే వృద్ధేనాపి జటాయుషా	21
యది మామిహ జానీయా ద్వర్తమానాం స రాఘవః అద్య బాణైరభిక్యధః కుర్యా ల్లోకమరాక్షసం	22
విధమేచ్ఛ పురీం లంకామ్ శోషయే చ్చ మహోదధిమ్ రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిం నామ చ నాశయేత్	23
తతో నిహత నాథానాం రాక్షసీనాం గృహే గృహే యథాఽహమేవం రుదతీ తథా భూయో న సంశయః	24

అన్విష్య రక్షసాం లంకా కుర్యా ద్రామః సలక్ష్మణః న హి తాభ్యాం రిపు ర్ద్వష్టో ముహూర్తమపి జీవతి	25
చితాధూమాకుల పథా గృధ్ర మణ్డల సంకులా అచిరేణ తు లంకేయం శ్మశాన సద్యశీ భవేత్	26
అచిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్యా మ్యేవ మనోరథమ్ దుష్ప్రస్థానోఽయమాభాతి సర్వేషాం వో విపర్యయః	27
యాదృశా నీహ దృశ్యన్తే లంకాయామఽశుభాని వై అచిరేణైవ కాలేన భవిష్యతి హత ప్రభా	28
నూనం లంకా హతే పాపే రావణే రాక్షసాధమే శోషం యాస్యతి దుర్లభా ప్రమదా విధవా యథా	29
పుణ్యోత్సవ సముత్థా చ నష్ట భర్తీ సరాక్షసీ భవిష్యతి పురీ లంకా నష్ట భర్తీ యథాంగనా	30
నూనం రాక్షస కన్యానాం రుదన్తీనాం గృహే గృహే శ్రోష్యామి నచిరాదేవ దుఃఖార్తానా మిహ ధ్వనిమ్	31
సాఽన్ధకారా హత ద్యోతా హత రాక్షసపుంగవా భవిష్యతి పురీ లంకా నిర్లగ్నా రామ సాయకైః	32
యది నామ స శూరో మాం రామో రక్తాన్తలోచనః జానీయా ద్వర్తమానాం హి రావణస్య నివేశనే	33
అనేన తు నృశంసేన రావణేనాఽధమేన మే సమయో యస్తు నిర్దిష్ట స్తస్య కాలోఽయమాగతః	34
స చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ దుష్టే న వర్తతే అకార్యం యే న జానన్తి నైర్పతాః పాప కారిణః	35
అధర్మా త్తు మహోత్పాతో భవిష్యతి హి సామృతమ్ నైతే ధర్మం విజానన్తి రాక్షసాః పిశితాశనాః	36
ధృవం మాం ప్రాతరాఽఽశార్ధే రాక్షసః కల్పయిష్యతి సాహం కథం చరిష్యామి తం వినా ప్రియ దర్శనమ్	37
రామం రక్తాన్త నయన మఽపశ్యన్తి సుదుఃఖితా యది కశ్చిత్ ప్రదాతా మే విషస్యాఽద్య భవే దిహ	38

కీప్రం వైవస్వతం దేవం పశ్యేయం పతినా వినా	
నాజానాజ్జీవతీం రామః స మాం లక్ష్మణ పూర్వజః	39
జానన్తో తౌ న కుర్యాతాం నోర్వాం హి మమ మార్గణమ్	
నూనం మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః	40
దేవలోక మితో యాత స్త్యక్త్వా దేహం మహీతలే	
ధన్యా దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః	41
మమ పశ్యన్తి యే నాథం రామం రాజీవ లోచనమ్	
అథ వా న హి తస్యార్థే ధర్మకామస్య ధీమతః	42
మయా రామస్య రాజర్షేర్భార్యయా పరమాత్మనః	
దృశ్యమానే భవేత్ ప్రీతిః సౌహృదం నాస్త్వపశ్యతః	43
నాశయన్తి కృతఘ్నూస్తు న రామో నాశయిష్యతి	
కిం ను మే న గుణాః కేచిత్ కిం వా భాగ్యక్షయో మమ	44
యాహం సీదామి రామేణ హీనా ముఖ్యేన భామినీ	
శ్రేయో మే జీవితాన్మర్తుం విహీనాయా మహాత్మనా	45
రామాదక్లిష్ట చారిత్రా చ్చూరా చ్చత్వ నిబర్హణాత్	
అథ వా న్యస్త శస్త్రౌ తౌ వనే మూల ఫలాశనౌ	46
బ్రాతరో హి నర శ్రేష్ఠౌ చరన్తౌ వనగోచరౌ	
అథ వా రాక్షసేన్ద్రేణ రావణేన దురాత్మనా	47
చద్మనా సాదితౌ శూరౌ బ్రాతరో రామ లక్ష్మణౌ	
సాహమేవం గతే కాలే మర్తు మిచ్ఛామి సర్వథా	48
న చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ దుఃఖేఽపి వర్తతి	
ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో మునయ స్త్యక్త కిల్బిషాః	49
జితాత్మానో మహాభాగా యేషాం న స్తః ప్రియాఽప్రియే	
ప్రియాన్న సంభవే ధ్నుఃఖమప్రియాన్నధికం భయమ్	50
తాభ్యాం హి యే వియుజ్యన్తే నమస్తేషాం మహాత్మనామ్	
సాహం త్యక్తా ప్రియార్హేణ రామేణ విదితాత్మనా	51
ప్రాణాం స్త్యక్త్యామి పాపస్య రావణస్య గతా వశమ్	
<u>సప్తవింశ స్కంధః - త్రిజటా స్వప్నః</u>	

ఇత్యుక్తాః సీతయా ఘోరారాక్షస్యః క్రోధ మూర్చితాః	
కాశ్చి జ్జగ్ము స్తదాఖ్యాతుం రావణస్య తరస్వినః	1
తతః సీతా ముపాగమ్య రాక్షస్యో ఘోరదర్శనాః	
పునః పరుషమేకార్థ మనర్థార్థ మథాబ్యవన్	2
అద్యేదానీం తవాఽనార్యే సీతే పాప వినిశ్చయే	
రాక్షస్యో భక్షయిష్యామో మాంస మేతద్యథాసుఖమ్	3
సీతాం తాభి రఽనార్యాభి ర్ద్వష్ట్యా సంతర్జితాం తదా	
రాక్షసీ త్రిజటా వృద్ధా ప్రబుద్ధా వాక్య మబ్రవీత్	4
ఆత్మానం ఖాదతానార్యా న సీతాం భక్షయిష్యథ	
జనకస్య సుతామిష్టాం స్నుషాం దశరథస్య చ	5
స్వప్నోహ్యఽద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః	
రాక్షసానామభావాయ భర్తురస్యా జయాయ చ	6
ఏవముక్తా స్త్రిజటయా రాక్షస్యః క్రోధ మూర్చితాః	
సర్వా ఏవాబ్యవన్ భీతా స్త్రిజటాం తా మిదం వచః	7
కథయస్య త్వయా దృష్టః స్వప్నోఽయం కీదృశో నిశి	
తాసాం తు వచనం శృత్వా రాక్షసీనాం ముఖాచ్ఛ్యుతం	8
ఉవాచ వచనం కాల్ త్రిజటా స్వప్న సంశ్రేతమ్	
గజ దంతమయీం దివ్యాం శిబికా మంతరిక్షగామ్	9
యుక్తాం హంస సహస్రీణ స్వయ మాస్థాయ రాఘవః	
శుక్ల మాల్యామృరధరో లక్ష్మణేన సహగతః	10
స్వప్నేచాద్య మయా దృష్టా సీతా శుక్లామ్బరావృతా	
సాగరేణ పరిక్షిప్తం శ్వేతం పర్వతమాస్థితా	11
రామేణ సంగతా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా యథా	
రాఘవశ్చ మయా దృష్ట శ్చతుర్దంతం మహాగజమ్	12
ఆరూఢః శైలసంకాశం చకాస సహ లక్ష్మణః	
తత స్తౌ నరశార్దూలౌ దీప్యమానౌ స్వతేజసా	13
శుక్ల మాల్యామృరధరో జానకీం పర్యుపస్థితౌ	
తత స్తస్య నగస్యార్గ్రే హ్యకాశస్థస్య దన్తినః	14

భర్తా పరిగృహీతస్య జానకీ స్కన్ధమాశ్రితా	
భర్తురంకాత్ సముత్పత్య తతః కమల లోచనా	15
చన్ద్ర సూర్యౌ మయా దృష్టౌ పాణినా పరిమార్జితీ	
తత స్తాభ్యాం కుమారాభ్యా మాస్థితః స గజోత్తమః	16
సీతయా చ విశాలాక్ష్యా లంకాయా ఉపరి స్థితః	
పాణ్డరర్షభ యుక్తేన రథేనాష్టయుజా స్వయమ్	17
ఇహోపయాతః కాకున్ధః సీతయాసహ భార్యయా	
లక్ష్మణేన సహ బ్రాత్రా విమానే పుష్పకే స్థితః	18
శుక్ల మాల్యామబరధరో లక్ష్మణేన సమాగతః	
ఆరుహ్య పుష్పకం దివ్యం విమానం సూర్య సన్నిభం	19
ఉత్తరాం దిశమాలోక్య జగామ పురుషోత్తమః	
సాఽణ్ణం త్రిభువనం భీమం సర్వతః సచరాచరం	20
ఏవం స్వప్నీ మయా దృష్టో రామో విష్ణుపరాక్రమః	
లక్ష్మణేన సహ బ్రాత్రా సీతయా సహ రాఘవః	21
న హి రామో మహాతేజాః శక్యో జేతుం సురాసురైః	
రాక్షసైర్వాపి చాన్వైర్వా స్వర్గః పాప జనైరివ	22
రావణశ్చ మయా దృష్టః క్షితౌ తైల సముక్షితః	
రక్తవాసాః పిబన్మత్తః కరవీర కృత స్రజః	23
విమానాత్ పుష్పకాదఽద్య రావణః పతితో భువి	
కృష్ణమాణః స్త్రీయా దృష్టో ముణ్ణః కృష్ణామ్బరః పునః	24
రథేన ఖర యుక్తేన రక్తమాల్యానులేపనః	
పిబం సైలం హస న్నుత్యన్ భ్రాంత చిత్రాకులేంద్రియః	25
గర్దభేన యయౌ శీఘ్రం దక్షిణాం దిశమాస్థితః	
పునరేవ మయా దృష్టో రావణో రాక్షసేశ్వరః	26
పతితోఽవాక్కిరా భూమౌ గర్దభాద్భయమోహితః	
సహసోత్థాయ సంభ్రాంతో భయార్థో మద విహ్వలః	27
ఉన్మత్త ఇవ దిగ్వాసౌ దుర్వాక్యం ప్రలపన్ ముహుః	
దుర్గంధం దుస్సహం ఘోరం తిమిరం నరకోపమం	28

మలపంకం ప్రవిశ్యాశు మగ్న స్తత్ర స రావణః	
కణ్ఠే బద్ధ్వా దశగ్రీవం ప్రమదా రక్తవాసినీ	29
కాలీ కర్ణమ లిప్తాంగీ దిశం యామ్యాం ప్రకర్షతి	
ఏవం తత్ర మయా దృష్టః కుమ్భకర్ణో నిశాచర	30
రావణస్య సుతాః సర్వే ముండా సైల సముత్థితాః	
వరాహేణ దశగ్రీవః శింశుమారేణ చేంద్రజిత్	31
ఉష్ఠ్రిణ కుమ్భకర్ణశ్చ ప్రయాతో దక్షిణాం దిశమ్	
ఏక స్తత్ర మయా దృష్టః శ్వేతచ్ఛత్రో విభీషణః	32
శుక్ల మాల్యామ్బరధరః శుక్ల గంధానులేపనః	
శంఖ దుందుభి నిర్దోషై ర్ముత్త గీతైరలంకృతః	33
ఆరుహ్య శైల సంకాశం మేఘ స్తనిత నిస్స్వనం	
చతుర్దంతం గజం దివ్యమాస్తే తత్ర విభీషణః	34
చతుర్భుజః సచివైః సార్థం వైహాయస ముపస్థితః	
సమాజశ్చ మయా దృష్టో గీత వాదిత్ర నిస్స్వనః	35
పిబతాం రక్త మాల్యానాం రక్షసాం రక్తవాససామ్	
లంకా చేయం పురీ రమ్యా సవాజిరథకుంజరా	36
సాగరే పతితా దృష్టా భగ్న గోపుర తోరణా	
లంకా దృష్టా మయా స్వప్న రావణేనాభిరక్షితా	37
దగ్ధా రామస్య దూతేన వానరేణ తరస్వినా	
పీత్వా తైలం ప్రన్యతాశ్చ ప్రహసన్తో మహాస్వనాః	38
లంకాయాం భస్మ రూక్షాయాం ప్రవిష్టా రాక్షస స్త్రీయః	
కుమ్భకర్ణాదయశ్చేమే సర్వేరాక్షసపుంగవాః	39
రక్తం నివసనం గృహ్య ప్రవిష్టా గోమయ హ్రాదే	
అపగచ్ఛత నశ్యద్వం సీతామాప స రాఘవః	40
ఘాతయేత్ పరమామర్షీ సర్వైః సార్థం హి రాక్షసైః	
ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం వనవాసమనువ్రతామ్	41
భర్త్యితాం తర్జితాంవాపి నానుమంస్యతి రాఘవః	
తదలం క్వారవాక్యై ర్వః సాన్స్వమేవాభిధీయతామ్	42

అభియాచామ వైదేహీమేతద్ధి మమ రోచతే	
యస్యా మేవంవిధః స్వప్నో దుఃఖితాయాం ప్రద్యశ్యతే	43
సా దుఃఖై ర్వివిధైర్ముక్తా ప్రియం ప్రాప్నోత్యఽనుత్తమమ్	
భర్తృతామపి యాచధ్వం రాక్షస్యః కిం వివక్షయా	44
రాఘవాద్ధి భయం ఘోరం రాక్షసానా ముపస్థితమ్	
ప్రణిపాత ప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా	45
అల మేషా పరిత్రాతుం రాక్షసీర్మహతో భయాత్	
అపి చాస్యా విశాలాక్ష్యా న కించిదుపలక్షయే	46
విరూపమపి చాంగేషు సుసూక్ష్మమపి లక్షణమ్	
ఛాయా వైగుణ్య మాత్రం తు శంకే దుఃఖ ముపస్థితమ్	47
అదుఃఖార్థా మిమాం దేవీం వైహాయస ముపస్థితామ్	
అర్థసిద్ధిం తు వైదేహ్యః పశ్యామ్యఽహముపస్థితామ్	48
రాక్షసేన్ద్ర వినాశం చ విజయం రాఘవస్య చ	
నిమిత్తభూత మేతత్తు శ్రోతుమస్యా మహాత్ ప్రియమ్	49
ద్యశ్యతే చ స్ఫురచ్ఛక్తుః పద్మపత్ర మివాయతమ్	
ఈషచ్ఛ హృషితో వాస్యా దక్షిణాయా హ్యదక్షిణః	50
అకస్మాదేవ వైదేహ్య బాహురేకః ప్రకమ్పతే	
కరేణహస్త ప్రతిమః సవ్యశ్చోరురనుత్తమః	51
వేపమానః సూచయతి రాఘవః పురతః స్థితమ్	
పక్షీ చ శాఖా నిలయం ప్రహృష్టః	
పునః పునశ్చోత్తమ సాన్త్వవాదీ	
సుస్వాగతాం వాచముదీరయాణః	
పునః పున శ్చోదయతీవ హృష్టః	52
తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుర్విజయ హర్షితా	
అవోచద్యది తత్తథ్యం భవేయం శరణం హి వః	53
అష్టావింశ స్సర్గః - ఉద్బంధనవ్యవసాయః	
సా రాక్షసేన్ద్రస్య వచో నిశమ్య	
తద్రావణస్యాఽప్రియమఽప్రియార్థా	

సీతా వితత్రాస యథా వనాన్తే సింహాభిపన్నా గజరాజ కన్యా సా రాక్షసీ మధ్యగతా చ భీరుః వాగ్భిర్భుశం రావణ తర్జితా చ కాంతార మధ్యే విజనే విస్ఫుష్టా బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా సత్యం బతేదం ప్రవదన్తి లోకే నాకాలమృత్యుర్భవతీతి సంతః యత్రాఽహ మేవం పరిభర్త్యమానా జీవామి కించిత్ క్షణమప్యపుణ్యా సుఖాద్విహీనం బహుదుఃఖ పూర్ణమ్ ఇదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే విదీర్యతే యన్న సహస్రధాఽద్య వజ్రాహతం శృంగమివాచలస్య నైవాస్తి దోషో మమ నూన మత్ర వధ్యాహమస్యా ప్రియ దర్శనస్య భావం న చాస్యాహమనుప్రదాతుమ్ అలం ద్విజో మస్తమివాద్విజాయ నూనం మమాంగాన్యచిరాదనార్యః శస్త్రైః శితైశ్చేత్స్యతి రాక్షసేస్త్రః తస్మిన్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే గర్భస్థ జన్తోరివ శల్యకృంతః దుఃఖం బతేదం మమ దుఃఖితాయా మాసౌ చిరాయాఽధిగమిష్యతో ద్వా బద్ధస్య వద్యస్య తథా నిశాన్తే రాజాఽపరాధాదివ తస్కురస్య హా రామ హా లక్ష్మణ హా సుమిత్రే హా రామమాతః సహ మే జనన్యా	1 2 3 4 5 6 7
--	---------------------------------

ఏషా విపద్యామ్యఽహమల్పభాగ్యా మహార్ణవే నౌరివ మూఢవాతా	8
తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య సత్వేన రూపం మనుజేన్ద్రపుత్రౌ నూనం విశస్తౌ మమ కారణా త్తౌ సింహర్షభౌ ద్వావివ వైద్యుతేన	9
నూనం స కాలో మృగరూపధారీ మామల్పభాగ్యాం లులుభే తదానీమ్ యత్రార్యపుత్రం విససర్ణ మూఢా రామానుజం లక్ష్మణ పూర్వజం చ	10
హా రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో హా పూర్ణచన్ద్ర ప్రతిమాన వక్త హా జీవలోకస్య హితః ప్రీయశ్చ వధ్యాం న మాం వేత్సి హి రాక్షసానామ్	11
అనన్య దేవత్వమియం క్షమా చ భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్చ ధర్మే పతివ్రతాత్వం విఫలం మమేదం కృతం కృతఘ్నిష్వివ మానుషాణామ్	12
మోఘో హి ధర్మశ్చరితో మమాయం తదైకపత్నీత్వ మిదం నిరర్థమ్ యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా	13
పితుర్నిర్దేశం నియమేన కృత్వా వనాన్నివృత్తశ్చరిత వ్రతశ్చ స్త్రీభిస్తు మన్యే విపులేక్షణాభిః త్వం రంస్యసే వీతభయః కృతార్థః	14
అహం తు రామ త్వయి జాతకామా చిరం వినాశాయ నిబద్ధ భావా	

మోషుం చరిత్యాధ తపోవ్రతం చ త్యక్త్యామి ధిగ్ జీవితమల్పభాగ్యా	15
సా జీవితం క్షిప్రమహం త్యజేయం విషణ శస్త్రేణ శితేన వాపి విషస్య దాతా న హి మేస్తి కశ్చిత్ శస్త్రస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య	16
ఇతీవ దేవీ బహుధా విలప్య సర్వాత్మనా రామమనుస్మరన్తీ ప్రవేపమానా పరిశుష్క వక్త్రా నగోత్తమం పుష్పితమాససాద	17
శోకాభితప్తా బహుధా విచిన్త్య సీతాథ వేణ్యుద్గధనం గృహీత్వా ఉద్బధ్య వేణ్యుద్గధనేన శీఘ్రమ్ అహం గమిష్యామి యమస్య మూలమ్	18
ఉపస్థితా సా మృదు సర్వగాత్రీ శాఖాం గృహీత్వాఽథ నగస్య తస్య తస్యాస్తు రామం ప్రవిచిన్తయన్త్యా రామానుజం స్వం చ కులం శుభాంగ్యాః	19
శోకానిమిత్తాని తదా బహూని దైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః పురాపి సిద్ధాన్యపలక్షితాని	20
<u>ఏకోనత్రింశ స్సర్గః - శుభ నిమిత్తాని</u> తథాగతాం తాం వ్యధితామనిన్దితాం వ్యపేత హర్షాం పరిదీన మానసామ్ శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే నరం శ్రియా జుష్ట మివోపజీవినః	1
తస్యాః శుభం వామ మరాళ పక్ష్మ	

రాజీవృతం కృష్ణ విశాల శుక్లమ్	
ప్రాస్పన్నతైకం నయనం సుకేశ్యా	
మీనాహతం పద్మమివాభి తామ్రమ్	2
భుజశ్చ చార్వంచిత పీన వృత్తః	
పరార్థ్య కాలాగరు చన్దనార్థః	
అనుత్తమేనాద్యుపితః ప్రీయేణ	
చిరేణ వామః సమవేపతాశు	3
గజేన్ద్రహస్త ప్రతిమశ్చ పీనః	
తయోర్ధ్వయోః సంహతయోః సుజాతః	
ప్రస్పన్నమానః పునరూరురస్యా	
రామం పురస్తాత్ స్థిత మాచచక్షే	4
శుభం పునర్థేమ సమాన వర్ణమ్	
ఈషద్రజోధ్వస్త మివామలాక్ష్యాః	
వాసః స్థితాయాః శిఖరాగ్ర దంత్యాః	
కించిత్ పరిస్రంసత చారుగాత్ర్యాః	5
ఏతై ర్నిమితైరపరైశ్చ సుభ్రుః	
సంబోధితా ప్రాగపి సాధు సిద్ధైః	
వాతాతప క్లాంత మివ ప్రణప్టం	
వర్షేణ బీజం ప్రతిసంజహర్ష	6
తస్యాః పునర్బిమ్బఫలాఽధరోష్ఠం	
స్వక్షీ భృ కేశాన్త మరాళపక్ష్మ	
వక్త్రం బభాసే స్మిత శుక్ల దంష్ట్రం	
రాహోర్ముఖా చ్చన్ద్ర ఇవ ప్రముక్తః	7
సా వీతశోకా వ్యపనీత తన్త్రీ	
శాన్త జ్వరా హర్ష వివృద్ధ సత్త్వా	
అశోభతార్యా వదనేన శుక్లే	
శీతాంశునా రాత్రిరివోదితేన	8
<u>త్రింశ స్సర్గః - హనూమత్ కృత్యాకృత్య చింతనం</u>	

హనుమానపి విశ్రాంతః సర్వం శుశ్రావ తత్త్వతః సీతాయా స్త్రీజటాయాశ్చ రాక్షసీనాం చ తర్జనమ్	1
అవేక్షమాణ స్థాం దేవీం దేవతామివ నన్దనే తతో బహువిధాం చిన్తాం చిన్తయామాస వానరః	2
యాం కపీనాం సహస్రాణి సుబహూన్యయుతాని చ దిక్షు సర్వాసు మార్గస్తే సేయ మాసాదితా మయా	3
చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రోః శక్తిమవేక్షతా గూఢేన చరతా తావదవేక్షిత మిదం మయా	4
రాక్షసానాం విశేషశ్చ పురీ చేయ మవేక్షితా రాక్షసాధిపతేరఽస్య ప్రభావో రావణస్య చ	5
యుక్తం తస్యాఽప్రమేయస్య సర్వసత్త్వ దయావతః సమాశ్వాసయితుం భార్యాం పతిదర్శన కాంక్షిణీమ్	6
అహమాశ్వాసయా మ్యేనాం పూర్ణచన్ద్ర నిభాననామ్ అదృష్టదుఃఖాం దుఃఖారాం దుఃఖస్యాన్త మగచ్ఛతీమ్	7
యది హ్యహమిమాం దేవీం శోకోపహత చేతనామ్ అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవధమనం భవేత్	8
గతే హి మయి తత్రేయం రాజపుత్రీ యశస్వినీ పరిత్రాణమఽవిన్దన్తీ జానకీ జీవితం త్యజేత్	9
మయా చ స మహాబాహుః పూర్ణచన్ద్రనిభాననః సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్యః సీతా దర్శన లాలసః	10
నిశాచరీణాం ప్రత్యక్షమఽనర్థం చాపి భాషణమ్ కథం ను ఖలు కర్తవ్య మిదం కృచ్ఛ్రగతో హ్యహమ్	11
అనేన రాత్రి శేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా సర్వథా నాస్తి సందేహః పరిత్యక్యతి జీవితమ్	12
రామశ్చ యది పృచ్ఛేన్మాం కిం మాం సీతాఽబ్రవీద్వచః కిమహం తం ప్రతిభ్యాయామఽసంభాష్య సుమధ్యమామ్	13
సీతా సందేశ రహితం మా మిత స్త్వరయా గతమ్ నిర్దహేదపి కాకుత్స్థః కృద్ధ స్తీవ్రేణ చక్షుషా	14

యది చోద్యోజయిష్యామి భర్తారం రామ కారణాత్	
వృద్ధ మాగమనం తస్య ససైన్యస్య భవిష్యతి	15
అన్తరం త్వఽహమాసాద్య రాక్షసీనా మిహస్థితః	
శనైరాశ్వాసయిష్యామి సంతాప బహుళా మిమామ్	16
అహం త్వఽతితనుశ్చైవ వానరశ్చ విశేషతః	
వాచం చోదాహరిష్యామి మానుషీమిహ సంస్కృతామ్	17
యది వాచం ప్రదాస్యామి ద్విజాతిరివ సంస్కృతామ్	
రావణం మన్యమానా మాం సీతా భీతా భవిష్యతి	18
వానరస్య విశేషణ కథం స్యాదభిభాషణం	
అవశ్యమేవ వక్తవ్యం మానుషం వాక్యమర్థవత్	19
మయా సాన్వయితుం శక్యా నాఽన్యథేయమనిన్దితా	
సేయమాలోక్య మే రూపం జానకీ భాషితం తథా	20
రక్షోభిస్త్రాసితా పూర్వం భూయస్త్రాసం గమిష్యతి	
తతోజాత పరిత్రాసా శబ్దం కుర్యాన్ మనస్వినీ	21
జానానా మాం విశాలాక్షీ రావణం కామరూపిణమ్	
సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః	22
నానాప్రహరణో ఘోరః సమేయాదన్తకోపమః	
తతో మాం సంపరిక్షిప్య సర్వతో వికృతాననాః	23
వధే చ గ్రహణే చైవ కుర్యుర్యత్నం యథాబలమ్	
గృహ్య శాఖాః ప్రశాఖాశ్చ స్కంధాంశ్చోత్తమ శాఖినాం	24
దృష్ట్వా విపరిధావన్తం భవేయు ర్భయశంకితాః	
మమ రూపం చ సంప్రేక్ష్య వనే విచరతో మహాత్	25
రాక్షసో భయ విత్రస్తా భవేయుర్వికృతాననాః	
తతః కుర్యః సమాహ్వానం రాక్షసో రక్షసామపి	26
రాక్షసేన్ద్ర నియుక్తానాం రాక్షసేన్ద్ర నివేశనే	
తే శూల శక్తి నిస్త్రింశ వివిధాయుధ పాణయః	27
ఆపతేయుర్విమర్దేఽస్మిన్ వేగేనోద్వేగ కారణాత్	
సంరుద్ధ సై స్తు పరితో విధమన్ రక్షసాం బలమ్	28

శక్తుయాం న తు సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః	
మాం వా గృహ్ణీయురాప్లుత్య బహవః శీఘ్రకారిణః	29
స్యాదియం చాగృహీతార్థా మమ చ గ్రహణం భవేత్	
హింసాభిరుచయో హింస్యరిమాం వా జనకాత్మజామ్	30
విపన్నం స్యాత్తతః కార్యం రామ సుగ్రీవయో రిదమ్	
ఉద్దేశే నష్టమార్గేఽస్మిన్ రాక్షసైః పరివారితే	31
సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ	
విశస్తే వా గృహీతే వా రక్షోభిర్మయి సంయుగే	32
నాన్యం పశ్యామి రామస్య సహాయ్యం కార్య సాధనే	
విమ్మశంశ్చ న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః	33
శత యోజన విస్తీర్ణం లంఘయేత మహోదధిమ్	
కామం హన్తుం సమర్థోఽస్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసామ్	34
న తు శక్యామి సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః	
అసత్యాని చ యుద్ధాని సంశయో మే న రోచతే	35
కశ్చ నిస్సంశయం కార్యం కుర్యాత్ ప్రాజ్ఞః ససంశయమ్	
ప్రాణత్యాగశ్చ వైదేహ్య భవేదఽనభిభాషణే	36
ఏష దోషో మహాన్ హి స్యాన్మమ సీతాభిభాషణే	
భూతాశ్చార్థా వినశ్యంతి దేశ కాల విరోధితాః	37
విక్లబం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా	
అర్థానర్థాన్తరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే	38
ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్డీతమానినః	
న వినశ్యేత్ కథం కార్యం వైక్లబ్యం న కథం భవేత్	39
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్	
కథం ను ఖలు వాక్యం మే శృణుయాన్నోద్విజేత వా	40
ఇతి సంచిన్త్య హనుమాంశ్చకార మతిమాన్ మతిమ్	
రామమక్లిష్ట కర్మాణం స్వబన్ధుమఽనుకీర్తయన్	41
నైనాముద్వేజయిష్యామి తద్బన్ధుగత మానసామ్	
ఇక్ష్వాకూణాం వరిష్ఠస్య రామస్య విదితాత్మనః	42

శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్పయన్
 శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురాం ప్రబ్రవన్ గిరమ్ 43
 శ్రద్ధాస్యతి యథా హీయం తథా సర్వం సమాదదే||
 ఇతి స బహువిధం మహానుభావో
 జగతిపతేః ప్రమదామవేక్షమాణః
 మధురమవితథం జగాద వాక్యం
 దృమ విటపాన్తరమాస్థితో హనూమాన్ 44

ఏకత్రింశ స్సర్గః - రామవృత్త సంశ్రవః

ఏవం బహువిధాం చిన్తాం చిన్తయిత్వా మహాకపిః
 సంశ్రవే మధురం వాక్యం వైదేహ్యో వ్యాజహార హ 1
 రాజా దశరథో నామ రథ కుంజర వాజిమాన్
 పుణ్యశీలో మహాకీర్తి ర్మజురాసీన్ మహాయశాః 2
 రాజర్షీణామ్ గుణశ్రేష్ఠ స్తపసా చర్షిభిః సమః
 చక్రవర్తి కులే జాతః పురందర సమో బలే 3
 అహింసారతిరక్షుద్రో ఘృణీ సత్యపరాక్రమః
 ముఖ్యశ్చేక్ష్వాకువంశస్య లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మీవర్ధనః 4
 పార్ధివవ్యంజనైర్యుక్తః పృథుశ్రీః పార్ధివర్షభః
 పృథివ్యాం చతురఽన్తయాం విశ్వతః సుఖదః సుఖీ 5
 తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠ స్తారాధిప నిభాననః
 రామో నామ విశేషజ్ఞః శ్రేష్ఠః సర్వధనుష్మతామ్ 6
 రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య స్వజనస్యాపి రక్షితా
 రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరంతపః 7
 తస్య సత్యాభిసంధస్య వృద్ధస్య వచనాత్ పితుః

సభార్యః సహ చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవ్రాజితో వనమ్	8
తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయాం పరిధావతా	
రాక్షసా నిహతాః శూరా బహవః కామరూపిణః	9
జనస్థాన వధం శృత్వా హతౌ చ ఖర దూషణౌ	
తత స్త్వమఽర్హాపహృతా జానకీ రావణేన తు	10
వంచయిత్వా వనే రామం మృగరూపేణ మాయయా	
స మార్గమాణ స్థాం దేవీం రామః సీతామనిన్దితాం	11
ఆససాద వనే మిత్రం సుగ్రీవం నామ వానరం	
తతః స వాలినం హత్వా రామః పరపురంజయః	12
ప్రాయచ్ఛత్ కపిరాజ్యం తత్ సుగ్రీవాయ మహాబలః	
సుగ్రీవేణాపి సందిష్టా హరయః కామరూపిణః	13
దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం విచిన్వంతి సహస్రశః	
అహం సంపాతి వచనా చ్ఛతయోజన మాయతం	14
అస్యా హేతోర్విశాలాఙ్క్యాః సాగరం వేగవాన్ ప్లుతః	
యథారూపాం యథావర్ణాం యథాలక్ష్మీం చ నిశ్చితామ్	15
అశ్చౌషం రాఘవస్యాఽహం సేయమాసాదితా మయా	
విరరామైవ ముక్త్యాఽసౌ వాచం వానరపుంగవః	16
జానకీ చాపి తచ్ఛ్చత్వా విస్మయం పరమం గతా	
తతః సా వక్త కేశాన్తా సుకేశీ కేశ సంవృతమ్	17
ఉన్నమ్య వదనం భీరుః శింశపామన్వవైక్షత	
నిశమ్య సీతా వచనం కపేశ్చ	
దిశశ్చ సర్వాః ప్రదిశశ్చ వీక్ష్య	
స్వయం ప్రహర్షం పరమం జగామ	
సర్వాత్మనా రామమనుస్మరంతీ	18
సా తిర్యగూర్ధ్వం చ తథాఽప్యధస్తాన్	
నిరీక్షమాణా తమచిన్త్య బుద్ధిమ్	
దదర్శ పింగాదిపతేరఽమాత్యం	
వాతాత్మజం సూర్యమివోదయస్థమ్	19

ద్వాత్రింశ స్వర్గః - సీతా వితర్కః

తతః శాఖాంతరే లీనం దృష్ట్వా చలిత మానసా వేష్టితార్జున వస్త్రం తం విద్యుత్సంఘాత పింగళం	1
సా దదర్శ కపిం తత్ర ప్రశ్రితం ప్రియ వాదినమ్ పుల్లాఽశోకోత్కరాభాసం తప్తచామీకరేక్షణం	2
మైథిలీ చింతయామాస విస్మయం పరమం గతా అహో భీమమిదం రూపం వానరస్య దురాసదం	3
దుర్నిరీక్ష్యమితి జ్ఞాత్వా పునరేవ ముమోహ సా విలలాప భృశం సీతా కరుణం భయ మోహితా	4
రామ రామేతి దుఃఖార్తా లక్ష్మణేతి చ భామినీ రురోద బహుధా సీతా మందం మందస్వరా సతీ	5
సా తం దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదుపస్థితమ్ మైథిలీ చింతయామాస స్వప్నోయమితి భామినీ	6
సా వీక్షమాణా పృథుభుగ్నవక్త్రం శాఖామృగేంద్రస్య యథోక్తకారం	
దదర్శ పింగాధిపతేరఽమాత్యం వాతాత్మజం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠం	7
సా తం సమీక్ష్యైవ భృశం విసంజ్ఞా గతాఽసుకల్పేవ బభూవ సీతా	
చిరేణ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య భూయః విచింతయామాస విశాల నేత్రా	8
స్వప్నీ మయాఽయం వికృతోఽద్యదృష్టః శాఖామృగః శాస్త్రగణై ర్నిషిద్ధః	
స్వస్యస్తు రామాయ స లక్ష్మణాయ తథా పితు ర్మే జనకస్య రాజ్ఞః	9
స్వప్నోఽపి నాఽయం న హి మేస్మి నిద్రా శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః	
సుఖం హి మే నాస్తి యతోఽస్మి హీనా	

తేనేన్దుపూర్ణ ప్రతిమాననేన	10
రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా	
విచింత్య వాచా బృవతీ తమేవ	
తస్యానురూపాం చ కథాం తమర్థం	
ఏవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి	11
అహం హి తస్యాఽద్య మనోభవేన	
సంపీడితా తద్గత సర్వభావా	
విచింతయన్తీ సతతం తమేవ	
తదైవ పశ్యామి తథా శృణోమి	12
మనోరథః స్యాదితి చింతయామి	
తథాపి బుద్ధ్యా చ వితర్కయామి	
కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపం	
సువ్యక్త రూపశ్చ వదత్యఽయం మామ్	13
నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్రిణే	
స్వయమ్భువే దైవ హుతాశనాయ చ	
అనేన చోక్తం యదిదం మమగ్రతో	
వనౌకసా తచ్చ తథాస్తు నాన్యథా	14
<u>త్రయస్తింశ స్వర్గః - హనూమజ్ఞానకీ సంవదోపక్రమః</u>	
సోఽవతీర్య దృమాత్తస్మాద్విద్యమప్రతిమాననః	
వినీత వేషః కృపణః ప్రణిపత్యోపస్సుత్య చ	1
తామబ్రవీన్నహతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః	
శిరస్యంజలిమాధాయ సీతాం మధురయా గిరా	2
కా ను పద్మపలాశాక్షీ క్లిష్ట కౌశేయ వాసిని	
దృమస్య శాఖామాలమ్భ్య తిష్ఠసి త్వ మనిన్దితే	3
కిమర్థం తవ నేత్రాభ్యాం వారి స్రవతి శోకజమ్	
పుణ్డరీక పలాశాభ్యాం విప్రకీర్ణ మివోదకమ్	4
సురాణామఽసురాణాం వా నాగ గన్ధర్వ రక్షసామ్	
యక్షాణాం కిన్నరాణాం వా కా త్వం భవసి శోభనే	5

కా త్వం భవసి రుద్రాణాం మరుతాం వా వరాననే వసూనాం వా వరారోహి దేవతా ప్రతిభాసి మే	6
కిం ను చస్త్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్ రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠా సర్వగుణాన్వితా	7
కా త్వం భవసి కల్యాణీ త్వమనిన్దిత లోచనే కోపాద్వా యది వా మోహో దృర్ఘాత మసితేక్షణే	8
వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం నాఽసి కల్యాణ్యరున్దతీ కో ను పుత్రః పితా భ్రాతా భర్తా వా తే సుమధ్యమే	9
అస్మాల్లోకాదఽముం లోకం గతం త్వమనుశోచసి రోదనాదఽతినిశ్వాసాద్భూమి సంస్పర్శనాదపి	10
న త్వాం దేవీమఽహం మన్యే రాజ్ఞః సంజ్ఞావధారణాత్ వ్యంజనాని చ తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే	11
మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యాఽసి మే మతా రావణేన జనస్థానా ద్బలాదపహ్నతా యది	12
సీతా త్వమసి భద్రం తే త న్మమాచక్ష్య పృచ్ఛతః యథా హి తవ వై దైన్యం రూపంచాప్యఽతిమానుషం	13
తపసా చాన్వితో వేష స్త్వం రామ మహిషీ ధృవం సా తస్య వచనం శృత్వా రామ కీర్తన హర్షితా	14
ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ హనూమన్తం దృమాశ్రితమ్ పృథివ్యాం రాజసింహానాం ముఖ్యస్య విదితాత్మనః	15
స్నుషా దశరథస్యాఽహం శత్రువైన్య ప్రమాధినః దుహితా జనకస్యాఽహం వైదేహస్య మహాత్మనః	16
సీతా చ నామ నామ్నాఽహం భార్య రామస్య ధీమతః సమా ద్వాదశ తత్రాఽహం రాఘవస్య నివేశనే	17
భుంజానా మానుషాన్ భోగాన్ సర్వకామ సమృద్ధినీ తత్ర స్త్రయోదశే వర్షే రాజ్యే చేక్ష్యాకు నన్దనమ్	18
అభిషేచయితుం రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే తస్మిన్ సంభ్రయమాణే తు రాఘవస్యాభిషేచనే	19

కైకేయీ నామ భర్తార మిదం వచన మబ్రవీత్	
న పిబేయం న ఖాదేయం ప్రత్యహం మమ భోజనమ్	20
ఏష మే జీవితస్యాన్తో రామో యద్యభిషిచ్యతే	
యత్తదుక్తం త్వయా వాక్యం ప్రీత్యా నృపతి సత్తమ	21
తచ్ఛేన్న వితథం కార్యం వనం గచ్ఛతు రాఘవః	
స రాజా సత్యవార్ధేవ్యా వరదాన మనుస్మరన్	22
ముమోహ వచనం శృత్వా కైకేయ్యాః క్వారమప్రియమ్	
తతస్తు స్థవిరో రాజా సత్యే ధర్మే వ్యవస్థితః	23
జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్రం రుదన్ రాజ్యమయాచత	
స పితు ర్వచనం శ్రీమానభిషేకాత్ పరం ప్రియమ్	24
మనసా పూర్వ మాసాద్య వాచా ప్రతిగృహీతవాన్	
దద్యాన్న ప్రతిగృహ్ణీయాన్న బ్యాయాత్ కించిదప్రియమ్	25
అపి జీవితహేతోర్వా రామః సత్యపరాక్రమః	
స విహాయోత్తరీయాణి మహార్థాణి మహాయశాః	26
విస్మజ్య మనసా రాజ్యం జనన్యై మాం సమాదిశత్	
సాఽహం తస్యాగ్రత స్థూర్ణం ప్రస్థితా వనచారిణీ	27
న హి మే తేన హీనాయా వాసుః స్వర్గేఽపి రోచతే	
ప్రాగేవ తు మహాభాగః సామిత్రిర్మిత్రనన్దనః	28
పూర్వజస్యానుయాత్రార్థే దృమచీరైరలంకృతః	
తే వయం భర్తురాదేశం బహుమాన్య దృఢ వ్రతాః	29
ప్రవిష్టాః స్మ పురా దృష్టం వనం గమ్భీర దర్శనమ్	
వసతో దణ్డకారణ్యే తస్యాహమమితౌజసః	30
రక్షసాఽపహృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా	
ద్వౌ మాసా తేన మే కాలో జీవితానుగ్రహః కృతః	31
ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాంతు మాసాభ్యాం తతస్యఙ్గామి జీవితమ్	
చతుస్త్రింశ స్వర్గః - రావణ శంకా నివారణం	
తస్యా స్తద్వచనం శృత్వా హనుమాన్ హరియూధపః	
దుఃఖా ధ్దుఃఖాభిభూతాయాః సాన్త్వ ముత్తర మబ్రవీత్	1

అహం రామస్య సందేశా ధేవి దూత స్తవాగతః	
వైదేహి కుశలీ రామ స్త్వాం చ కౌశల మబ్రవీత్	2
యో బ్రాహ్మమస్తం వేదాంశ్చ వేద వేదవిదాం వరః	
స త్వాం దాశరథీ రామో దేవి కౌశల మబ్రవీత్	3
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా భర్తు స్తేఽనుచరః ప్రియః	
కృతవాన్ శోక సంతప్తః శిరసా తేభిఽవాదనమ్	4
సా తయోః కుశలం దేవీ నిశమ్య నరసింహయోః	
ప్రీతి సంహృష్ట సర్వాంగీ హనుమంత మథాబ్రవీత్	5
కల్యాణీ బత గాఢేయం లౌకికీ ప్రతిభాతి మా	
ఏతి జీవంతమానందో నరం వర్ష శతాదపి	6
తయా సమాగమే తస్మిన్ ప్రీతిరుత్పాదితాద్భుతా	
పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్తౌ తౌ ప్రచక్రతుః	7
తస్యా స్తద్వచనం శృత్వా హనుమాన్ హరియూధపః	
సీతాయాః శోక దీనాయాః సమీప ముపచక్రమే	8
యథా యథా సమీపం స హనుమానుపసర్పతి	
తథా తథా రావణం సా తం సీతా పరిశంకతే	9
అహో ధిగ్ దుష్కృత మిదం కథితం హి యదస్య మే	
రూపాంతర ముపాగమ్య స ఏవాఽయం హి రావణః	10
తామశోకస్య శాఖాం సా విముక్త్యా శోక కర్షితా	
తస్యామేవానవద్యాంగీ ధరణ్యాం సముపావిశత్	11
హనుమానపి దుఃఖారాం తాం దృష్ట్వా భయ ముహితాం	
అవన్దత మహాబాహు స్తత స్తాం జనకాత్మజామ్	12
సా చైనం భయ విత్రస్తా భూయో నైవాభ్యుదైక్షత	
తం దృష్ట్వా వన్దమానం తు సీతా శశి నిభాననా	13
అబ్రవీ ధీర్ణ ముచ్చ్వస్య వానరం మధుర స్వరా	
మాయాం ప్రవిష్టో మాయావీ యది త్వం రావణః స్వయమ్	14
ఉత్పాదయసి మే భూయః సంతాపం తన్న శోభనమ్	
స్వం పరిత్యజ్య రూపం యః పరివ్రాజక రూప ధృత్	15

జనస్థానే మయా దృష్ట స్వం స ఏవాఽసి రావణః	
ఉపవాస కృశాం దీనాం కామరూప నిశాచర	16
సంతాపయసి మాం భూయః సంతప్తాం తన్న శోభనమ్	
అథ వా నైతదేవం హి యన్మయా పరిశంకితం	17
మనసో హి మమ ప్రీతిరుత్పన్నా తవ దర్శనాత్	
యది రామస్య దూత స్వమాగతో భద్రమస్తు తే	18
పృచ్ఛామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామకథా హి మే	
గుణాన్ రామస్య కథయ ప్రియస్య మమ వానర	19
చిత్తం హరసి మే సౌమ్య నదీ కూలం యథా రయః	
అహో స్వప్నస్య సుఖతా యాఽహమేవం చిరాహృతా	20
ప్రీషితం నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనౌకసం	
స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం రాఘవం సహలక్ష్మణమ్	21
పశ్యేయం నావసీదేయం స్వప్నోఽపి మమ మత్సరీ	
నాహం స్వప్నమిమం మన్యే స్వప్నే దృష్ట్వా హి వానరమ్	22
న శక్యోఽభ్యుదయః ప్రాప్తుం ప్రాప్తశ్చాభ్యుదయో మమ	
కిం ను స్యా చ్చిత్త మోహోఽయం భవే ద్వాతగతిస్త్వీయమ్	23
ఉన్మాదజో వికారో వా స్యాదియం మృగత్కష్టికా	
అథ వా నాఽయమున్మాదో మోహోఽప్యన్మాద లక్షణః	24
సంబుద్ధ్యే చాఽహమాత్మాన మిమం చాపి వనౌకసం	
ఇత్యేవం బహుధా సీతా సంప్రధార్య బలాబలమ్	25
రక్షసాం కామరూపత్వా న్మేనే తం రాక్షసాధిపమ్	
ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా	26
న ప్రతివ్యాజహారాఽథ వానరం జనకాత్మజా	
సీతాయాశ్చింతితం బుద్ధ్వా హనుమాన్ మారుతాత్మజః	27
శ్రోత్రానుకూలై ర్వచనై స్తదా తాం సంప్రహర్షయత్	
ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాన్తః శశీ యథా	28
రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా	
విక్రమేణోపపన్నశ్చ యథా విష్ణుర్మహాయశాః	29

సత్యవాదీ మధురవాగ్దేవో వాచస్పతిర్యథా	
రూపవాన్ సుభగః శ్రీమాన్ కన్దర్ప ఇవ మూర్తిమాన్	30
స్థాన క్రోధః ప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః	
బాహుచ్ఛాయా మవష్టభ్యో యస్య లోకో మహాత్మనః	31
అపకృష్యాశ్రమపదా న్మృగరూపేణ రాఘవమ్	
శూన్యే యేనాఽపనీతాసి తస్య ద్రక్ష్యసి యత్ ఫలమ్	32
న చిరాద్రావణం సంఖ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్	
రోషప్రముఖై రిషుభి ర్జ్వలద్భిరివ పావకైః	33
తేనాఽహం ప్రేషితో దూత స్త్వత్సకాశ మిహాగతః	
త్వద్వియోగేన దుఃఖార్తః స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్	34
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానన్దవర్ధనః	
అభివాద్య మహాబాహుః స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్	35
రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః	
రాజా వానర ముఖ్యానాం స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్	36
నిత్యం స్మరతి తే రామః స్త్వాం సుగ్రీవః సలక్ష్మణః	
దిష్ట్యా జీవసి వైదేహీ రాక్షసీ వశమాగతా	37
నచిరా ద్రక్ష్యసి రామం లక్ష్మణం చ మహాబలమ్	
మధ్యే వానర కోటీనాం సుగ్రీవం చాఽమితౌజసం	38
అహం సుగ్రీవ సచివో హనుమన్నామ వానరః	
ప్రవిష్టో నగరీం లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్	39
కృత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసం రావణస్య దురాత్మనః	
త్వాం ద్రష్టు ముపయాతోఽహం సమాశ్రిత్య పరాక్రమమ్	40
నాఽహమస్మి తథా దేవి యథా మామవగచ్ఛసి	
విశంకా త్యజ్యతా మేషా శ్రద్ధత్స్వ వదతో మమ	41
<u>పంచత్రింశ స్సర్గః - విశ్వాసోత్పాదనం</u>	
తాం తు రామ కథాం శృత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్	
ఉవాచ వచనం సౌమ్య మిదం మధురయా గిరా	1
క్వ తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్ష్మణమ్	

వానరాణాం నరాణాం చ కథమాసీత్ సమాగమః

2

యాని రామస్య లింగాని లక్ష్మణస్య చ వానర

తాని భూయః సమాచక్ష్య న మాం శోకః సమావిశేత్

3

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం రామస్య కీదృశమ్

కథ మూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే

4

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్య హనుమాన్ పవనాత్మజః

తతో రామం యథాతత్త్వ మాఖ్యాతు ముపచక్రమ్

5

జానన్తీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహీ పరిపుచ్చసి

భర్తుః కమలపత్రాక్షీ సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ

6

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై

లక్ష్మితాని విశాలాక్షీ వదతః శృణు తాని మే

7

రామః కమలపత్రాక్షః సర్వసత్త్వ మనోహరః

రూప దాక్షిణ్య సంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే

8

తేజసాదిత్య సంకాశః క్షమయా పృథివీ సమః

బృహస్పతి సమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః

9

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్య చ రక్షితా

రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరంతపః

10

రామో భామిని లోకోస్మిం శ్చాతుర్వర్ణస్య రక్షితా

మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః

11

అర్చిష్మానర్చితో నిత్యం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః

సాధూనా ముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణామ్

12

రాజవిద్యా వినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసితా

శృతవాన్ శీలసంపన్నో వినీతశ్చ పరంతపః

13

యజుర్వేద వినీతశ్చ వేదవిద్భిః సుపూజితః	
ధనుర్వేదే చ వేదేషు వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః	14
విపులాంసో మహాబాహుః కమ్బుగ్రీవః శుభాననః	
గూఢ జతుః సుతామ్రాక్షో రామో దేవి జనైః శృతః	15
దున్దుభి స్వన నిర్దోషః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్	
సమః సమవిభక్తాంగో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః	16
త్రిస్థిర స్తిప్రలమ్బశ్చ త్రిసమ స్త్రిషు చోన్నతః	
త్రితామ్ర స్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గంభీర స్త్రిషు నిత్యశః	17
త్రివలీమాం స్త్యవనత శ్చతుర్వ్యంగ స్త్రిశీర్షవాన్	
చతుష్కుల శ్చతుర్లఙ్ఖ శ్చతుష్కీష్కు శ్చతుః సమః	18
చతుర్దశ సమద్వంద్వ శ్చతుర్దంష్ట్ర శ్చతుర్గతిః	
మహోష్ఠ హను నాసశ్చ పంచస్నిగ్ధోఽష్ట వంశవాన్	19
దశ పద్మో దశ బృహత్ త్రిభిర్వ్యాప్తో ద్విశుక్లవాన్	
షడున్నతో నవతను స్త్రిభిర్వ్యాప్నోతి రాఘవః	20
సత్యధర్మపరః శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః	
దేశ కాల విభాగజ్ఞః సర్వలోక ప్రియంవదః	21
బ్రాతా చ తస్య ధైవమాత్రః సౌమిత్రిరఽపరాజితః	
అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చైవ తథావిధః	22
తావుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్ధర్షన సముత్సుకౌ	
విచిన్వంతౌ మహీం కృత్వాన్మ మస్మాభిరభిసంగతౌ	23
త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరన్తౌ వసుంధరామ్	
దదర్శతు ర్మృగపతిం పూర్వజేనావరోపితమ్	24
ఋశ్యమూకస్య ష్యష్టే తు బహుషాదప సంకులే	
బ్రాతుర్భయార్తమాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనమ్	25
వయం తు హారిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరమ్	
పరిచర్యాస్మహే రాజ్యాత్ పూర్వజేనావరోపితమ్	26
తత స్తౌ చీరవసనౌ ధనుః ప్రవర పాణినౌ	
ఋశ్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశముషాగతౌ	27

స తౌ దృష్ట్యా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః అభిఘ్నతో గిరే స్తస్య శిఖరం భయ మోహితః	28
తతః స శిఖరే తస్మిన్ వానరేన్ద్రో వ్యవస్థితః తయోః సమీపం మామేవ ప్రేషయామాస సత్వరం	29
తావఽహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవ వచనాత్ ప్రభూ రూప లక్షణ సంపన్నౌ కృతాంజలిరుపస్థితః	30
తౌ పరిజ్ఞాత తత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతి సమన్వితౌ పృష్ఠమారోప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ	31

నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మానే తయో రన్యోన్య సంల్లాపా ద్భుశం ప్రీతిరజాయత	32
తత్ర తౌ ప్రీతి సంపన్నౌ హరీశ్వర నరేశ్వరో పరస్పర కృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వ వృత్తయా	33
తం తతః సాన్త్యయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః స్త్రీ హేతోర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్తమురుతేజసా	34
తత స్త్వన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్ట కర్మణః లక్ష్మణో వానరేన్ద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్	35
స శృత్వా వానరేన్ద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితం వచః తదాసీన్నిప్రుభోఽత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్	36
తత స్త్వద్ధాత్రశోభీని రక్షసా హ్రీయమాణయా యాన్యాభరణ జాలాని పాతితాని మహీతలే	37
తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూధపాః సంహృష్టా దర్శయామాసుర్గతిం తు న విదు స్తవ	38
తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ	

స్వనవన్యవకీర్ణాని తస్మిన్ విగత చేతసి	39
తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తవ	
తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితమ్	40
పశ్యత స్తాని రుదత స్తామ్యతశ్చ పునః పునః	
ప్రాదీపయన్ దాశరథే స్తాని శోకహుతాశనమ్	41
శయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్జేన మహాత్మనా	
మయాపి వివిధైర్వాక్యైః కృచ్ఛాదుణ్ణాపితః పునః	42
తాని దృష్ట్వా మహార్థాణి దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః	
రాఘవః సహసౌమిత్రిః సుగ్రీవే సంన్యవేశయత్	43
స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే	
మహతా జ్వలతా నిత్యమగ్నినేవాగ్నిపర్వతః	44
త్వత్కృతే తమనిద్రాచ శోకశ్చిన్తా చ రాఘవమ్	
తాపయన్తి మహాత్మాన మగ్న్యగారమివాగ్నయః	45
తవాదర్శన శోకేన రాఘవః పరిచాల్యతే	
మహతా భూమికమ్పేన మహానివ శిలోచ్ఛయః	46
కాననాని సురమ్యాణి నదీః ప్రస్తవణాని చ	
చరన్ న రతి మాప్నోతి త్వమపశ్యన్ నృపాత్మజే	47
స త్వాం మనుజశార్దులః క్షిప్రం ప్రాప్స్యతి రాఘవః	
సమిత్ర బాన్ధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే	48
సహితౌ రామ సుగ్రీవా వుభావకురుతాం తదా	
సమయం వాలినం హన్తుం తవ చాన్వేషణం ప్రతి	49
తత స్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః	
కిష్కింధాం సముషాగమ్య వాలీ యుధి నిషాతితః	50
తతో నిహత్య తరసా రామో వాలిన మాహవే	
సర్వర్ష హరిసంఘానాం సుగ్రీవమకరోత్ పతిమ్	51
రామ సుగ్రీవయో రైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత	
హనూమన్తం చ మాం విద్ధి తయోర్దూత మిహాగతమ్	52
స్వరాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవః సమానీయ హరీశ్వరాన్	

త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాన్	53
ఆదిష్టా వానరేన్ద్రేణ సుగ్రీవేణ మహాజసా	
అద్దిరాజ ప్రతీకాశాః సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్	54
తతస్తు మార్గామాణా స్తే సుగ్రీవ వచనానుగాః	
చరన్తి వసుధాం కృత్వాం వయమఽన్యే చ వానరాః	55
అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్ వాలిసూను ర్మహాబలః	
ప్రస్థితః కపిశార్దూల స్త్రీభాగ బల సంవృతః	56
తేషాం నో విప్రణష్టానాం విన్ద్యే పర్వత సత్తమే	
భృశం శోక పరీతానామఽహోరాత్ర గణా గతాః	57
తే వయం కార్య వైరాశ్యాత్ కాలస్యాతిక్రమేణ చ	
భయాచ్ఛ కపిరాజస్య ప్రాణాం స్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః	58
విచిత్త్య వన దుర్గాణి గిరి ప్రసవణాని చ	
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాం స్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః	59
తతస్తస్య గిరే ర్మూర్ధ్ని వయం ప్రాయ ముపాస్మహే	
దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వాన్ వానరపుంగవాన్	60
భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయదంగదః	
తవ నాశం చ వైదేహీ వాలినశ్చ తథా వధమ్	61
ప్రాయోపవేశ మస్మాకం మరణం చ జటాయుషః	
తేషాం నః స్వామిసందేశా నిర్దాశానాం ముమూర్షతామ్	62
కార్య హేతోరివాయాతః శకునిర్వీర్యవాన్ మహాన్	
గృధ్రరాజస్య నోదర్యః సంపాతి ర్నామ గృధ్రరాట్	63
శృత్వా భ్రాతృవధం కోపా దిదం వచన మబ్రవీత్	
యవీయాన్ కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః	64
ఏతదాఖ్యాతు మిచ్ఛామి భవద్భిర్వానరోత్తమాః	
అంగదోఽకథయ త్తస్య జనస్థానే మహాద్వధమ్	65
రక్షసా భీమరూపేణ త్వాముద్దిశ్య యథా తథమ్	
జటాయుషో వధం శృత్వా దుఃఖితః నోఽరుణాత్మజః	66
త్వామాహ స వరారోహే వసన్తీం రావణాలయే	

తస్య తద్వచనం శృత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనమ్	67
అంగద ప్రముఖాః సర్వే తతః సంప్రస్థితా వయమ్	
వింధ్యాదుత్థాయ సంప్రాప్తాః సాగరస్యాంత ముత్తరం	68
త్వద్దర్శన కృతోత్సాహ హృష్టా స్తుష్టాః ప్లవంగమాః	
అంగద ప్రముఖాః సర్వే వేలోపాంత ముపస్థితాః	69
చింతాం జగ్ముః పునర్భీతా స్త్వద్దర్శన సముత్సుకాః	
అథాహం హరి సైన్యస్య సాగరం దృశ్య సీదతః	70
వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః	
లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా	71
రావణశ్చ మయా దృష్ట స్త్వం చ శోక పరిప్లుతా	
ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్త మనిన్దితే	72
అభిభాషస్య మాం దేవి దూతో దాశరథేరహమ్	
తం మాం రామ కృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్త మిహాగతమ్	73
సుగ్రీవ సచివం దేవి బుధ్యస్య పవనాత్మజమ్	
కుశలీ తవ కాకుత్స్థః సర్వశస్త్రభృతాం వరః	74
గురోరారాధనే యుక్తో లక్ష్మణశ్చ సులక్షణః	
తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తు స్తవహితే రతః	75
అహమేకస్తు సంప్రాప్తః సుగ్రీవ వచనా దిహ	
మయేయమ౭సహాయేన చరతా కామరూపిణా	76
దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గ విచయైపిణా	
దిష్ట్యా౭హం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశమనుశోచతామ్	77
అపనేష్యామి సంతాపం తవా౭ధిగమ శంసనాత్	
దిష్ట్యా హి మమ న వ్యర్థం దేవి సాగర లంఘనమ్	78
ప్రాప్స్యామ్యహ మిదం దిష్ట్యా త్వద్దర్శన కృతం యశః	
రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వా మభిపత్స్యతే	79
సమిత్ర బాన్ధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపమ్	
మాల్యవాన్ నామ వైదేహి గిరీణా ముత్తమో గిరిః	80
తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః	

స చ దేవర్షిభి ర్విష్టః పితా మమ మహాకపిః	81
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శమ్భుసాదన ముద్ధరత్	
తస్యాఽహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి	82
హనూమానితి విఖ్యాతో లోకే స్వనైవ కర్మణా	
విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తరుక్తా మయా గుణాః	83
అచిరాద్రాఘవో దేవి త్వా మితో నయితాఽనఘే	
ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభిః శోక కర్పితా	84
ఉపపన్నైరభిజ్ఞానై ర్దూతం తమవగచ్ఛతి	
అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ	85
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్షాభ్యాం ముమోచానన్దజం జలమ్	
చారు తద్వదనం తస్యాస్తామ్ర శుక్లాయతేక్షణమ్	86
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్	
హనుమన్తం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా	87
అథోవాచ హనూమాం స్తా ముత్తరం ప్రియ దర్శనామ్	
ఏత త్తే సర్వమాఖ్యాతం సమాశ్వాసి హి మైథిలి	88
కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియామ్యహం	
హతేఽసురే సంయతి శమ్భుసాదనే	
కపి ప్రవీరేణ మహర్షి చోదనాత్	
తతోఽస్మి వాయు ప్రభవో హి మైథిలి	
ప్రభావత స్తత్ప్రతిమశ్చ వానరః	89
షట్టింశ స్వర్గః - అంగుళీయక ప్రదానం	
భూయ ఏవ మహాతేజా హనుమాన్ మారుతాత్మజః	
అబ్రవీత్ ప్రశ్రితం వాక్యం సీతా ప్రత్యయ కారణాత్	1
వానరోహం మహాభాగే దూతో రామస్య ధీమతః	
రామనామాంకితం చేదం పశ్య దేవ్యంగుళీయకమ్	2
ప్రత్యయార్థం తవానీతం తేన దత్తం మహాత్మనా	
సమాశ్వాసిహి భద్రం తే క్షీణదుఃఖఫలా హ్యసి	3
గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషణమ్	

భర్తారమివ సంప్రాప్తం జానకీ ముదితాభవత్	4
చారు తద్వదనం తస్యాస్తామ్ర శుక్లాయతేక్షణమ్	
బభూవ హర్షోదగ్రం చ రాహుముక్త ఇవోడురాట్	5

తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుసందేశ హర్షితా	
పరితుష్టా ప్రియం కృత్వా ప్రశశంస మహాకపిమ్	6
వికాంత స్త్యం సమర్థ స్త్యం ప్రాజ్ఞ స్త్యం వానరోత్తమ	
యే నేదం రాక్షసపదం త్వయైకేన ప్రదర్శితమ్	7
శత యోజన విస్తీర్ణః సాగరో మకరాలయః	
విక్రమ శ్లాఘనీయేన క్రమతా గోష్పదీ కృతః	8
న హి త్వాం ప్రాకృతం మన్యే వానరం వానరర్షభ	
యస్య తే నాస్తి సంత్రాసో రావణాన్నాపి సంభ్రమః	9
అర్హసే చ కపిశ్రేష్ఠ మయా సమభిభాషితుమ్	
యద్యసి ప్రేషిత స్తేన రామేణ విదితాత్మనా	10
ప్రేషయిష్యతి దుర్ధర్షో రామో న హ్యపరీక్షితమ్	
పరాక్రమ మవిజ్ఞాయ మత్సకాశం విశేషతః	11
దిష్ట్యా స కుశలీ రామో ధర్మాత్మా సత్యసంగరః	
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానన్దవర్దనః	12
కుశలీ యది కాకుత్స్థః కిం ను సాగర మేఖలామ్	
మహీం దహతి కోపేన యుగాన్తాగ్నిరివోత్థితః	13
అథవా శక్తిమన్తౌ తౌ సురాణామపి నిగ్రహే	
మమైవ తు న దుఃఖానామస్తి మన్యే విపర్యయః	14
కచ్చి న్న వ్యథితో రామః కచ్చి న్న పరితప్యతే	

ఉత్తరాణి చ కార్యాణి కురుతే పురుషోత్తమః	15
కచ్చిన్న దీనః సంభ్రాంతః కార్యేషు చ న ముహ్యతి	
కచ్చిత్ పురుష కార్యాణి కురుతే నృపతేః సుతః	16
ద్వివిధం త్రివిధోపాయ ముపాయమపి సేవతే	
విజిగీషుః సుహృత్ కచ్చిన్మిత్రేషు చ పరంతపః	17
కచ్చిన్మిత్రాణి లభతే మిత్రైశ్చాప్యభిగమ్యతే	
కచ్చిత్ కల్యాణ మిత్రశ్చ మిత్రైశ్చాపి పురస్కృతః	18
కచ్చిదాశాస్తి దేవానాం ప్రసాదం పార్థివాత్మజః	
కచ్చిత్ పురుషకారం చ దైవం చ ప్రతిపద్యతే	19
కచ్చిన్న విగత స్నేహః వివాసాన్ మయి రాఘవః	
కచ్చిన్మాం వ్యసనాదస్మాన్ మోక్షయిష్యతి రాఘవః	20
సుఖానాముచితో నిత్యమ౭సుఖానామ౭నూచితః	
దుఃఖ ముత్తర మాసాద్య కచ్చి ద్రామో న సీదతి	21
కౌసల్యాయా స్తథా కచ్చిత్ సుమిత్రాయా స్తదైవ చ	
అభీక్షం శ్రూయతే కచ్చిత్ కుశలం భరతస్య చ	22
మన్నిమిత్రేన మానార్థః కచ్చిచ్ఛోకేన రాఘవః	
కచ్చిన్నాన్యమనా రామః కచ్చిన్మాం తారయిష్యతి	23
కచ్చిదక్షౌహిణీం భీమాం భరతో బ్రాతృవత్సలః	
ధ్వజినీం మన్త్రిభిర్గుప్తాం ప్రేషయిష్యతి మత్కృతే	24
వానరాధిపతిః శ్రీమాన్ సుగ్రీవః కచ్చిదేష్యతి	
మత్కృతే హరిభిర్వీరై ర్ఘృతో దంత నఖాయుధైః	25
కచ్చిచ్ఛ లక్ష్మణః శూరః సుమిత్రానన్దవర్ధనః	
అస్త్రవిచ్ఛరజాలేన రాక్షసాన్ విధమిష్యతి	26
రౌద్రేణ కచ్చిదస్త్రేణ రామేణ నిహతం రణే	
ద్రక్ష్యామ్యల్పేన కాలేన రావణం ససుహృజ్ఞనమ్	27
కచ్చిన్న తద్దేమసమాన వర్ణం	
తస్యాననం పద్మ సమాన గన్ధి	
మయా వినా శుష్యతి శోక దీనం	

జలక్షయే పద్మమివాతపేన	28
ధర్మాపదేశాత్ త్యజతశ్చ రాజ్యం	
మాం చాప్యరణ్యం నయతః పదాతిమ్	
నాసీద్వ్యథా యస్య నభీ ర్నశోకః	
కచ్ఛిత్ స ధైర్యం హృదయే కరోతి	29
నచాఽస్య మాతా న పితా చ నాఽన్యః	
స్నేహోద్వీశిష్టోఽస్తి మయా సమో వా	
తావత్త్వఽహం దూత జిజీవిషేయం	
యావత్ ప్రవృత్తిం శృణుయాం ప్రియస్య	30
ఇతీవ దేవీ వచనం మహార్థం	
తం వానరేన్ద్రం మధురార్థముక్త్వా	
శ్రోతుం పునస్తస్య వచోఽభిరామం	
రామార్థ యుక్తం విరరామ రామా	31
సీతాయా వచనం శృత్వా మారుతిర్భీమవిక్రమః	
శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్	32
న త్వామిహస్థాం జానీతే రామః కమలలోచనే	
తేన త్వాం నానయత్యాశు శచీమివ పురందరః	33
శృత్వైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్ర మేష్యతి రాఘవః	
చమూం ప్రకర్షన్ మహతీం హర్ష్యక్షగణ సంకులామ్	34
విష్టమ్భయిత్వా బాణౌఘైరఽక్షోభ్యం వరుణాలయమ్	
కరిష్యతి పురీం లంకాం కాకుత్స్థః శాన్త రాక్షసామ్	35
తత్ర యద్యన్తరా మృత్యుర్యది దేవాః సహాఽసురాః	
స్థాస్యన్తి పథి రామస్య స తానపి వధిష్యతి	36
తవాఽదర్శనజే నాఽఽర్యే శోకేన స పరిఘ్నతః	
న శర్మ లభతే రామః సింహార్దిత ఇవ ద్విపః	37
మలయేన చ విన్ద్యేన మేరుణా మన్దరేణ చ	
దర్దురేణ చ తే దేవి శపే మూల ఫలేన చ	38
యథా సునయనం వల్ల బిమ్బొష్ఠం చారు కుణ్డలమ్	

ముఖం ద్రక్ష్యసి రామస్య పూర్ణచంద్ర మివోదితమ్	39
కీప్రం ద్రక్ష్యసి వైదేహి రామం ప్రసవణే గిరౌ	
శతకృతుమివాసీనం నాక పృష్ఠస్య మూర్ధని	40
న మాంసం రాఘవో భుంక్తే న చాపి మధు సేవతే	
వన్యం సువిహితం నిత్యం భుక్తమశ్నాతి పంచమమ్	41
నైవ దంశా న్న మశకాన్ న కీటాన్ న సరీస్సుపాన్	
రాఘవోఽపనయే ధాత్రా త్వద్గతేనాన్తరాత్మనా	42
నిత్యం ధ్యానపరో రామో నిత్యం శోక పరాయణః	
నాఽన్యచ్ఛిన్తయతే కించిత్ స తు కామవశం గతః	43
అనిద్రః సతతం రామః సుప్తోఽపి చ నరోత్తమః	
సీతేతి మధురాం వాణీం వ్యాహరన్ ప్రతిబుద్ధ్యతే	44
దృష్ట్వా ఫలంవా పుష్పం వా యద్యాన్యత్ సుమనోహరమ్	
బహుశో హా ప్రియే త్యేవం శ్వసంస్తామభిభాషతే	45
స దేవి నిత్యం పరితప్యమానః	
త్వా మేవ సీతేత్యభిభాషమాణః	
ధృతవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా	
తవైవ లాభాయ కృత ప్రయత్నః	46
సా రామ సంకీర్తన వీత శోకా	
రామస్య శోకేన సమాన శోకా	
శరన్ముఖే సాఽమ్బుద శేషచన్ద్రా	
నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ	47
<u>సప్తతింశ స్కంధః - సీతాప్రత్యానయనానౌచిత్యం</u>	
సీతా తద్వచనం శృత్వా పూర్ణచంద్ర నిభాననా	
హనూమన్త మువాచేదం ధర్మార్థ సహితం వచః	1
అమృతం విషసంస్పృష్టం త్వయా వానర భాషితమ్	
యచ్చ నాన్యమనా రామో యచ్చ శోక పరాయణః	2
ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే వ్యసనే వా సుదారుణే	
రజ్జ్వేవ పురుషం బద్ధ్వా కృతాన్తః పరికర్షతి	3

విధిర్నూన మసంహార్యః ప్రాణినాం ప్లవగోత్తమ	
సామిత్రిం మాం చ రామం చ వ్యసనైః పశ్య మోహితాన్	4
శోకస్యాస్య కదా పారం రాఘవోఽదిగమిష్యతి	
ప్లవమానః పరిశ్రాన్తో హత నౌః సాగరే యథా	5
రాక్షసానాం వధం కృత్వా సూదయిత్వా చ రావణమ్	
లంకా మున్నూలీతాం కృత్వా కదా ద్రక్ష్యతి మాం పతిః	6
స వాచ్యః సంత్రవస్వేతి యావదేవ న పూర్యతే	
అయం సంవత్సరః కాలస్తావద్ధి మమ జీవితమ్	7
వర్తతే దశమో మాసో ద్వా తు శేషో ప్లవంగమ	
రావణేన నృశంసేన సమయో యః కృతో మమ	8
విభీషణేన చ భ్రాత్రా మమ నిర్యాతనం ప్రతి	
అనునీతః ప్రయత్నేన న చ తత్ కురుతే మతిమ్	9
మమ ప్రతిప్రదానం హి రావణస్య న రోచతే	
రావణం మార్గతే సంఖ్యే మృత్యుః కాలవశం గతమ్	10
జ్యేష్ఠా కన్యా నలా నామ విభీషణ సుతా కపే	
తయా మమేతదాఖ్యాతం మాత్రా ప్రహితయా స్వయమ్	11
అశంసేయం హరిశ్రేష్ఠ క్షిప్రం మాం ప్రాప్స్యతే పతిః	
అన్తరాత్మా హి మే శుద్ధ స్తస్మింశ్చ బహవో గుణాః	12
ఉత్సాహః పౌరుషం సత్త్వమాన్యశంస్యం కృతజ్ఞతా	
విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ సన్ని వానర రాఘవే	13
చతుర్దశ సహస్రాణి రాక్షసానాం జఘాన యః	
జనస్థానే వినా భ్రాత్రా శత్యః క స్తస్య నోద్విజేత్	14
న స శక్య స్తులయితుం వ్యసనైః పురుషర్షభః	
అహం తస్య ప్రభావజ్ఞా శక్తస్యేవ పులోమజా	15
శరజాలాంశుమాన్ శూరః కపే రామదివాకరః	
శత్య రక్షోమయం తోయ ముపశోషం నయిష్యతి	16
ఇతి సంజల్పమానాం తాం రామార్థే శోక కర్పితామ్	
అశ్చ సంపూర్ణ నయనా మువాచ వచనం కపిః	17

శృత్యైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్ర మేష్యతి రాఘవః	
చమూం ప్రకర్షన్ మహతీం హర్ష్యక్షగణ సంకులామ్	18
అథ వా మోచయిష్యామి త్వామృద్యైవ వరాననే	
అస్మాద్దుఃఖాదుపారోహ మమ పృష్ఠ మనిన్ధితే	19
త్వం తు పృష్ఠగతాం కృత్వా సంతరిష్యామి సాగరమ్	
శక్తిరస్తి హి మే వోడుం లంకామపి సరావణామ్	20
అహం ప్రస్తవణస్థాయ రాఘవాయాద్య మైథిలి	
ప్రాపయిష్యామి శక్తాయ హవ్యం హుతమివానలః	21
ద్రక్ష్యస్యృద్యైవ వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణమ్	
వ్యవసాయ సమాయుక్తం విష్ణుం దైత్యవధే యథా	22
త్వద్దర్శన కృతోత్సాహ మాశ్రమస్థం మహాబలమ్	
పురందరమివాసీనం నాగరాజస్య మూర్ధని	23
పృష్ఠమారోహ మే దేవి మా వికాంక్షస్య శోభనే	
యోగమన్విచ్ఛ రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ	24
కథయన్తీవ చస్త్రేణ సంగమిష్యసి మహార్చిషా	
మత్స్పృష్ఠమధిరోహ త్వం తరా౭౭కాశే మహార్ణవం	25
న హి మే సంప్రయాతస్య త్వామితో నయతో౭౦గనే	
అనుగన్తుం గతిం శక్తాః సర్వేలంకా నివాసినః	26
యదైవా౭హ మిహ ప్రాప్త స్తదైవా౭హ మసంశయమ్	
యాస్యామి పశ్య వైదేహి త్వాముద్యమ్య విహాయసం	27
మైథిలీ తు హరిశ్రేష్ఠా చ్ఛ్వాత్వా వచన మద్భుతమ్	
హర్ష విస్మిత సర్వాంగీ హనూమన్త మ౭థాబ్రవీత్	28
హనుమన్ దూర మధ్వానం కథం మాం వోడుమిచ్ఛసి	
తదేవ ఖలు తే మన్యే కపిత్వం హరియూథప	29
కథంవా౭ల్పశరీర స్త్వం మా మితో నేతుమిచ్ఛసి	
సకాశం మానవేస్త్రస్య భర్తు ర్మే ఛవగర్షభ	30
సీతాయా వచనం శృత్వా హనుమాన్ మారుతాత్మజః	
చిన్తయామాస లక్ష్మీవాన్ నవం పరిభవం కృతమ్	31

- న మే జానాతి సత్త్వం వా ప్రభావం వాఽసితేక్షణా
 తస్మాత్ పశ్యతు వైదేహీ యద్రూపం మమ కామతః 32
- ఇతి సంచిన్త్య హనుమాం స్తదా ప్లవగ సత్తమః
 దర్శయామాస వైదేహ్యః స్వంరూప మరిమర్దనః 33

- స తస్మాత్ పాదపా ధీమానాప్లుత్య ప్లవగర్షభః
 తతో వర్ధితు మారేభే సీతా ప్రత్యయ కారణాత్ 34
- మేరుమన్దర సంకాశో బభౌ దీప్తానల ప్రభః
 అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయా వానరోత్తమః 35
- హరిః పర్వత సంకాశ స్తామ్ర వక్త్రో మహాబలః
 వజ్ర దంష్ట్ర నఖో భీమో వైదేహీ మిదమబ్రవీత్ 36
- స పర్వత వనోద్దేశాం సాట్టప్రాకార తోరణామ్
 లంకామిమాం సనాథాం వా నయితుం శక్తిరస్తి మే 37
- తదవస్థాప్యతాం బుద్ధిరఽలం దేవి వికాంక్షయా
 విశోకం కురు వైదేహీ రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ 38
- తం దృష్ట్వాఽచల సంకాశ మువాచ జనకాత్మజా
 పద్మపత్రవిశాలాక్షీ మారుతస్యోరసం సుతమ్ 39
- తవ సత్త్వం బలం చైవ విజానామి మహాకపే
 వాయోరివ గతిం చాపి తేజశ్చాగ్నేరివాద్భుతమ్ 40
- ప్రాకృతోఽన్యః కథం చేమాం భూమిమాగన్తు మర్హతి
 ఉదధేరప్రమేయస్య పారం వానరపుంగవ 41
- జానామి గమనే శక్తిం నయనే చాపి తే మమ
 అవశ్యం సమ్ప్రధార్యాశు కార్యసిద్ధి రిహాత్మనః 42
- అయుక్తం తు కపిశ్రేష్ఠ మమ గన్తుం త్వయా సహ

వాయువేగ సవేగస్య వేగో మాం మోహయే త్తవ	43
అహ మాకాశమాపన్నా హ్యుపర్యుపరి సాగరమ్	
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠా ద్భయా ద్వేగేన గచ్ఛతః	44
పతితా సాగరే చాహం తిమి నక్త ఝషాకులే	
భవేయమాశు వివశా యాదసామఽన్న ముత్తమమ్	45
న చ శక్యే త్వయా సార్థం గన్తుం శత్యవినాశన	
కళత్రవతి సందేహ స్వయ్యపి స్యాదసంశయః	46
హ్రీయమాణాం తు మాం దృష్ట్వా రాక్షసా భీమవిక్రమాః	
అనుగచ్ఛేయురాదిష్ఠా రావణేన దురాత్మనా	47
తై స్త్వం పరివృతః శూరైః శూల ముద్గర పాణిభిః	
భవే స్త్వం సంశయం ప్రాప్తో మయా వీర కళత్రవాన్	48
సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని రాక్షసా స్త్వం నిరాయుధః	
కథం శక్యసి సంయాతుం మాం చైవ పరిరక్షితుమ్	49
యుధ్యమానస్య రక్షోభి స్తవ తైః క్వార కర్మభిః	
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్భయార్తా కపి సత్తమ	50
అథ రక్షాంసి భీమాని మహాన్తి బలవన్తి చ	
కథంచితే సామ్పరాయే త్వాం జయేయుః కపిసత్తమ	51
అథవా యుధ్యమానస్య పతేయం విముఖస్య తే	
పతితాం చ గృహీత్వా మాం నయేయుః పాపరాక్షసాః	52
మాం వా హరేయు స్త్వద్ధస్తాద్విశసేయురథాపి వా	
అవ్యవస్థౌ హి దృశ్యేతే యుద్ధే జయపరాజయౌ	53
అహం వాపి విపద్యేయం రక్షోభిరభిత్తితా	
త్వత్ప్రయత్నో హరిశ్రేష్ఠ భవేన్నిష్ఫల ఏవ తు	54
కామం త్వమసి పర్యాప్తో నిహన్తుం సర్వరాక్షసాన్	
రాఘవస్య యశోహీయే త్వయా శస్తైస్తు రాక్షసైః	55
అథవాదాయ రక్షాంసి న్యసేయుః సంవృతే హి మామ్	
యత్ర తే నాభిజానీయు ర్హరయౌ నాపి రాఘవౌ	56
ఆరమ్భస్తు మదర్థోఽయం తత స్తవ నిరర్థకః	

త్వయా హి సహరామస్య మహానాగమనే గుణః	57
మయి జీవితమాయత్తం రాఘవస్య మహాత్మనః	
బ్రాతృణాం చ మహాబాహో తవ రాజకులస్య చ	58
తౌ నిరాశౌ మదర్థం తు శోక సంతాప కర్మితౌ	
సహ సర్వర్ష హరిభి స్త్యక్ష్యతః ప్రాణ సంగ్రహమ్	59
భర్తృభక్తిం పురస్కృత్య రామాదన్యస్య వానర	
న స్పృశామి శరీరం తు పుంసో వానరపుంగవ	60
యదఽహం గాత్ర సంస్పర్శం రావణస్య బలాధతా	
అనీశా కిం కరిష్యామి వినాథా వివశా సతీ	61
యది రామో దశగ్రీవ మిహ హత్వా సబాంధవం	
మా మిత్రోగృహ్య గచ్ఛేత తత్తస్య సదృశం భవేత్	62
శృతా హి దృష్టాశ్చ మయా పరాక్రమా	
మహాత్మన స్తస్య రణావమర్దినః	
న దేవ గన్ధర్వ భుజంగ రాక్షసా	
భవన్తి రామేణ సమా హి సంయుగే	63
సమీక్ష్య తం సంయతి చిత్ర కార్ముకం	
మహాబలం వాసవ తుల్య విక్రమమ్	
సలక్ష్మణం కో విషహేత రాఘవం	
హుతాశనం దీప్తమివాఽనిలేరితమ్	64
సలక్ష్మణం రాఘవ మాజిమర్దనం	
దిశాగజం మత్తమివ వ్యవస్థితమ్	
సహేత కో వానరముఖ్య సంయుగే	
యుగాంత సూర్య ప్రతిమం శరార్చిషమ్	65
స మే హరిశ్రేష్ఠ సలక్ష్మణం పతిం	
సయాధపం క్షిప్ర మిహోపసాదయ	
చిరాయ రామం ప్రతి శోక కర్మితాం	
కురుష్వ మాం వానరముఖ్య హర్షితామ్	66
<u>అష్టత్రింశ స్సర్గః - వాయస వృత్తాంత కథనం</u>	

తతః స కపిశార్దూల స్తేన వాక్యేన హర్షితః	
సీతామువాచ త చ్ఛ్చత్వా వాక్యం వాక్యవిశారదః	1
యుక్తరూపం త్వయా దేవి భాషితం శుభదర్శనే	
సదృశం స్త్రీస్వభావస్య సాధ్వీనాం వినయస్య చ	2
స్త్రీత్వా న్న త్వం సమర్థాసి సాగరం వ్యతివర్తితుమ్	
మామధిష్ఠాయ విస్తీర్ణం శతయోజన మాయతమ్	3
ద్వితీయం కారణం యచ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే	
రామాదన్యస్య నార్థామి సంస్పర్శ మితి జానకి	4
ఏత త్తే దేవి సదృశం పత్న్యా స్తస్య మహాత్మనః	
కా హ్యన్యా త్వా మృతే దేవి బ్యాయాద్వచన మీదృశమ్	5
శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థః సర్వం నిరవశేషతః	
చేష్ఠితం యత్త్వయా దేవి భాషితం మమగ్రతః	6
కారణైర్బహుభిర్దేవి రామ ప్రియ చికిర్షయా	
స్నేహ ప్రస్కన్న మనసా మయైతత్ సముదీరితమ్	7
లంకాయా దుష్ప్రవేశత్వా ధ్వుస్తరత్వా నృహోదధేః	
సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్ సముదీరితమ్	8
ఇచ్ఛామి త్వాం సమానేతు మ౯ద్వైవ రఘుబంధనా	
గురు స్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యధైతదుదాహృతమ్	9
యది నోత్సహసే యాతుం మయా సార్థ మనిన్ధితే	
అభిజ్ఞానం ప్రయచ్చ త్వం జానీయా ద్రాఘవో హి యత్	10
ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా	
ఉవాచ వచనం మన్దం బాష్ప ప్రగ్రథితాక్షరమ్	11
ఇదం శ్రేష్ఠ మభిజ్ఞానం బ్యాయా స్త్వం తు మమ ప్రియమ్	
శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే పురా	12
తాపసాశ్రమ వాసిన్యాః ప్రాజ్య మూల ఫలోదకే	
తస్మిన్ సిద్ధాశ్రితే దేశే మన్దాకిన్యా హ్యదూరతః	13
తస్యోపవన షణ్డేషు నానాపుష్ప సుగంధిషు	
విహృత్య సలిల క్షిన్నా తవాంకే సముపావిశమ్	14

తతో మాం స సమాయుక్తో వాయసః పర్యతుణ్ణయత్	
త మహం లోష్ఠ ముద్యమ్య వారయామి స్మ వాయసం	15
దారయన్ స చ మాం కాక స్తత్రైవ పరిలీయతే	
న చాప్యపారమన్మాంసాద్భక్షార్థీ బలిభోజనః	16
ఉత్కర్షన్త్యాం చ రశనాం కృద్ధాయాం మయి పక్షిణి	
స్రస్యమానే చ వసనే తతో దృష్టౌ త్వయా హ్యహమ్	17
త్వయాఽపహసితా చాహం కృద్ధా సంలజ్జితా తదా	
భక్షగర్ధేన కాకేన దారితా త్వా ముపాగతా	18
ఆసీనస్య చ తే శ్రాన్తా పునరుత్సంగ మావిశమ్	
కృద్యన్తీ చ ప్రహృష్టేన త్వయాఽహం పరిసాన్వితా	19
బాష్పపూర్ణ ముఖీ మన్దం చక్షుషీ పరిమార్జితే	
లక్షితాహం త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా	20
పరిశ్రమాత్ ప్రసుప్తా చ రాఘవాంకేప్యఽహమ్ చిరం	
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాంకే భరతాగ్రజః	21
స తత్ర పునరేవాఽథ వాయసః సముపాగమత్	
తతః సుప్రబుద్ధాం మాం రాఘవాంకాత్ సముత్థితాం	22
వాయసః సహసాగమ్య విదదార స్తనాన్తరే	
పునః పునరఽథోత్పత్య విదదార స మాం భృశం	23
తతః సముక్షితో రామో ముక్తైః శోణిత బిందుభిః	
వాయసేన తత స్తేన బలవత్ క్లిశ్యమానయా	24
స మయా బోధితః శ్రీమాన్ సుఖసుప్తః పరంతపః	
స మాం దృష్ట్వా మహాబాహు ర్వితున్నాం స్తనయో స్తదా	25
ఆశీ విష ఇవ కృద్ధః శ్వసన్ వాక్య మభాషత	
కేన తే నాగనాసోరు విక్షతం వై స్తనాన్తరమ్	26
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా	
వీక్షమాణ స్తత స్థం వై వాయసం సముదైక్షత	27
నఖైః సరుధిరై స్త్రీక్లై ర్మామేవాభిముఖం స్థితమ్	
పుత్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః	28

ధరాస్తరగతః శేషుం పవనస్య గతౌ సమః	
తత స్తస్మిన్ మహాబాహుః కోప సంవర్తితేక్షణః	29
వాయసే కృతవాన్ కృరాం మతిం మతిమతాం వరః	
స దర్శ సంస్తరాధ్యహ్య బ్రాహ్మీణాస్త్రేణ యోజయత్	30
స దీప్త ఇవ కాలాగ్ని ర్జజ్వాలాభిముఖో ద్విజమ్	
స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి	31
తత స్తం వాయసం దర్భః సోఽమృరేనుజగామ తం	
అనుస్సృష్ట స్తదా కాకో జగామ వివిధాం గతిమ్	32
త్రాణ కామ ఇమం లోకం సర్వం వై విచచార హ	
స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సురైః సర్వైర్మహర్షిభిః	33
త్రీన్లోకాన్ సంపరిక్రమ్య త్వామేవ శరణం గతః	
స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతమ్	34
వధార్హమపి కాకుత్స్థ కృపయా పర్యపాలయత్	
పరిద్యూనం విషణ్ణం చ స త మాయాన్త మబ్రవీత్	35
మోఘం కర్తుం న శక్యం తు బ్రాహ్మమస్తం తదుచ్యతామ్	
హినస్తు దక్షిణాక్షి త్వ చ్చర ఇత్యఽథ సోఽబ్రవీత్	36
తత స్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణమ్	
దత్వా స దక్షిణం నేత్రం ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః	37
స రామాయ నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ	
విస్సృష్ట స్తేన వీరేణ ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్	38
మత్కృతే కాకమాత్రే తు బ్రహ్మాస్త్రం సముదీరితమ్	
కస్మాద్యో మాం హరేత్త్వత్తః క్షమసే తం మహీపతే	39
స కురుష్య మహోత్సాహః కృపాం మయి నరర్షభ	
త్వయా నాథవతీ నాథ హ్యఽనాథా ఇవ దృశ్యతే	40
ఆన్యశంస్యం పరోధర్మ స్త్వత్త ఏవ మయా శృతః	
జానామి త్వాం మహావీర్యం మహోత్సాహం మహాబలమ్	41
అపార పారమక్షోభ్యం గామ్భీర్యాత్ సాగరోపమమ్	
భర్తారం ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమమ్	42

ఏవమఽస్త్రవిదాంశ్రేష్ఠః సత్త్వవాన్ బలవానపి	
కిమర్థమఽస్త్రం రక్షస్సు న యోజయసి రాఘవ	43
న నాగా నాఽపి గన్ధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః	
రామస్య సమరే వేగం శక్తాః ప్రతిసమీహితుమ్	44
తస్య వీర్యవతః కశ్చిద్వద్యద్యస్తి మయి సంభ్రమః	
కిమర్థం న శరై స్త్రీక్షణైః క్షయం నయతి రాక్షసాన్	45
బ్రాతురాదేశ మాదాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః	
కస్య హేతో ర్న మాం వీరః పరిత్రాతి మహాబలః	46
యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్ని సమతేజసౌ	
సురాణామపి దుర్ధర్షో కిమర్థం మాముపేక్షతః	47
మమైవ దుష్కృతం కించిన్ మహదస్తి న సంశయః	
సమర్థావపి తౌ యన్మాం నాఽవేక్షేతే పరంతపౌ	48
వైదేహ్యో వచనం శృత్వా కరుణం సాఽశృ భాషితం	
అథాబ్రవీ న్మహాతేజా హనుమాన్ మారుతాత్మజ	49
త్వ చ్ఛోక విముఖో రామౌ దేవి సత్యేన మే శపే	
రామే దుఃఖాభిపన్నే చ లక్ష్మణః పరితప్యతే	50
కథంచిత్ భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుం	
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానాం ద్రక్ష్యస్యంత మనిందితే	51
తా వుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ మహాబలౌ	
త్వద్ధర్మన కృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః	52
హత్వా చ సమరే క్వారం రావణం సహబాంధవం	
రాఘవ స్త్వాం విశాలాక్షి నేష్యతి స్వాం పురీం ప్రతి	53
బృహి యద్రాఘవో వాచ్యో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః	
సుగ్రీవో వాపి తేజస్వీ హరయోఽపి సమాగతాః	54
ఇత్యుక్తవతి తస్మింశ్చ సీతా సురసుతోపమా	
ఉవాచ శోక సంతప్తా హనుమంతం ప్లవంగమం	55
కౌసల్యా లోకభర్తారం సుషువే యం మనస్వినీ	
తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ శిరసా చాఽభివాదయ	56

సజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రీయా యాశ్చ వరాంగనాః	
ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం పృథివ్యామపి దుర్లభమ్	57
పితరం మాతరం చైవ సమ్మాన్యాభిప్రసాద్య చ	
అనుప్రవ్రజితో రామం సుమిత్రా యేన సుప్రజాః	58
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమమ్	
అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం భ్రాతరం పాలయన్ వనే	59
సింహస్కంధో మహాబాహుర్మనస్వీ ప్రీయదర్శనః	
పితృవద్వర్తతే రామే మాతృవన్ మాం సమాచరన్	60
హ్రీయమాణాం తదా వీరో న తు మాం వేద లక్ష్మణః	
వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాన్ శక్తో న బహుభాషితా	61
రాజపుత్రః ప్రీయః శ్రేష్ఠః సదృశః శ్వశురస్య మే	
మత్తః ప్రీయతరో నిత్యం భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః	62
నియుక్తో ధురి యస్యాం తు తా ముద్వహతి వీర్యవాన్	
యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ వృత్త మార్యమనుస్మరేత్	63
స మమార్థాయ కుశలం వక్తవ్యో వచనా న్మమ	
మృదు ర్నిత్యం శుచి ర్దక్షః ప్రీయో రామస్య లక్ష్మణః	64
యథా హి వానరశ్రేష్ఠ దుఃఖక్షయకరో భవేత్	
త్వమఽస్మిన్ కార్యనిర్వోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ	65
రాఘవ స్త్వ త్సమారంభా న్మయి యత్నపరో భవేత్	
ఇదం బ్రూయాశ్చ మే నాథం శూరం రామం పునఃపునః	66
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ	
ఊర్ధ్వం మాసా న్న జీవేయం సత్యేనాఽహం బ్రవీమి తే	67
రావణేనోపరుద్ధాం మాం నికృత్యా పాపకర్మణా	
త్రాతుమర్హసి వీర త్వం పాతాళాదివ కౌశికీమ్	68
తతో వస్త్రగతం ముక్త్యా దివ్యం చూడామణిం శుభమ్	
ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ	69
ప్రతిగృహ్య తతో వీరో మణిరత్నమనుత్తమమ్	
అంగుళ్యా యోజయామాస న హ్యస్య ప్రాభవద్భుజః	70

మణిరత్నం కపి వరః ప్రతిగృహ్యఽభివాద్య చ
 సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వతః స్థితః 71

హర్షేణ మహతా యుక్తః సీతా దర్శనజేన సః
 హృదయేన గతో రామం శరీరేణ తు నిష్ఠితః 72

మణివర ముపగృహ్య తం మహార్థం
 జనక నృపాత్మజయా ధృతం ప్రభావాత్
 గిరిరివ పవనావధూతముక్తః
 సుఖిత మనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే 73

ఏకోనచత్వారింశ స్సర్గః - హనుమత్సందేశః

మణిం దత్త్వా తతః సీతా హనుమంత మథాబ్రవీత్
 అభిజ్ఞాన మభిజ్ఞాత మేతద్రామస్య తత్త్వతః 1

మణిం తు దృష్ట్వా రామో వై త్రయాణాం సంస్మరిష్యతి
 వీరో జనన్యా మమ చ రాజ్ఞో దశరథస్య చ 2

స భూయ స్త్వం సముత్సాహ చోదితో హరిసత్తమ
 అస్మిన్ కార్య సమారమ్భే ప్రచింతయ యదుత్తరమ్ 3

త్వమఽస్మిన్ కార్య నిర్వోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ
 తస్య చింతయ యో యత్నో దుఃఖక్షయకరో భవేత్ 4

హనుమన్ యత్నమాస్థాయ దుఃఖక్షయకరో భవ
 స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ మారుతిర్భీమవిక్రమః 5

శిరసా వన్ద్య వైదేహీం గమనాయోపచక్రమ్
 జ్ఞాత్వా సంప్రస్థితం దేవీ వానరం మారుతాత్మజమ్ 6

బాష్ప గద్గదయా వాచా మైథిలీ వాక్య మబ్రవీత్
 కుశలం హనుమన్ భూయాః సహితౌ రామలక్ష్మణౌ 7

సుగ్రీవం చ సహమాత్యం వృద్ధాన్ సర్వాంశ్చ వానరాన్ బృయా స్త్వం వానర శ్రేష్ఠ కుశలం ధర్మ సంహితం	8
యథా చ స మహాబాహు రాం తారయతి రాఘవః అస్మా ద్దుఃఖామ్బు సంరోధాత్ త్వం సమాధాతు మర్హసి	9
జీవన్తీ మాం యథా రామః సంభావయతి కీర్తిమాన్ తత్తథా త్వయా హనుమన్వాచ్యో వాచా ధర్మమవాప్పుహి	10
నిత్యముత్సాహ యుక్తాశ్చ వాచః శృత్వా త్వయేరితాః వర్దిష్యతే దాశరథేః పౌరుషం మదఽవాప్తయే	11
మత్సందేశ యుతా వాచ స్వత్తః శృత్వైవ రాఘవః పరాక్రమో మతిం వీరో విధివత్ సంవిధాస్యతి	12
సీతాయా వచనం శృత్వా హనుమాన్ మారుతాత్మజః శిరస్యంజలి మాధాయ వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్	13
క్షిప్ర మేష్యతి కాకుత్స్థో హర్షక్ష ప్రవరై ర్షుతః య స్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి	14
న హి పశ్యామి మర్త్యేషు నాఽమరేష్యసురేషు వా య స్తస్య క్షిపతో బాణాన్ స్థాతుముత్సహతేఽగ్రతః	15
అఽప్యర్కమపి పర్జన్యమపి వైవస్వతం యమమ్ స హి నోఢుం రణే శక్త స్తవ హేతో ర్విశేషతః	16
స హి సాగర పర్యంతాం మహీం శాసీతుమర్హతి త్వన్నిమిత్తో హి రామస్య జయో జనకనన్దిని	17
తస్య తద్వచనం శృత్వా సమ్యక్ సత్యం సుభాషితమ్ జానకీ బహుమేనేఽథ వచనం చేద మబ్రవీత్	18
తత స్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః భర్తుస్సేహాన్వితం వాక్యం సాహార్దాదనుమానయత్	19
యది వా మన్యసే వీర వసైకాహ మరిందమ కస్మింశ్చిత్ సంవృతే దేశే విశ్రాంతః శ్వో గమిష్యసి	20
మమ చైవాల్ప భాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్ తవ వానర అస్య శోకస్య మహతో ముహూర్తం మోక్షణం భవేత్	21

గతే హి హరిశార్దూల పునరాగమనాయ తు	
ప్రాణానా మపి సందేహో మమ స్యాన్నాత్ర సంశయః	22
తవాఽదర్శనజః శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్	
దుఃఖాద్దుఃఖ పరామృష్టాం దీపయన్నివ వానర	23
అయం చ వీర సందేహ స్తిష్ఠతీవ మమగ్రతః	
సుమహాం స్వత్సహాయేషు హర్షక్షేషు హరీశ్వర	24
కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యన్తి మహోదధిమ్	
తాని హర్షక్ష సైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ	25
త్రయాణా మేవ భూతానాం సాగరస్యాఽస్యలంఘనే	
శక్తిః స్యా ద్వైనతేయస్య తవవా మారుతస్యవా	26
తదస్మిన్ కార్య నిర్దోగే వీరైవం దురతిక్రమే	
కిం పశ్యసి సమాధానం త్వం హి కార్యవిదాం వరః	27
కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే	
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్య స్తే బలోదయః	28
బల్లైః సమగ్రై ర్యది మాం రావణం జిత్య సంయుగే	
విజయీ స్వపురం యాయా తత్తు మే స్యా ద్యశస్కరం	29
శరైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః	
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థ స్త త్తస్య సదృశం భవేత్	30
తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః	
భవేదాహవ శూరస్య తథా త్వ ముపపాదయ	31
తదర్థోపహితం వాక్యం సహితం హేతు సంహితమ్	
నిశమ్య హనుమాన్ శేషం వాక్యముత్తర మబ్రవీత్	32
దేవి హర్షక్ష సైన్యానా మీశ్వరః ప్లవతాం వరః	
సుగ్రీవః సత్త్వ సంపన్న స్తవార్థే కృతనిశ్చయః	33
స వానర సహస్రాణాం కోటిభీరభిసంవృతః	
క్షిప్ర మేష్యతి వైదేహి రాక్షసానాం నిబర్హణః	34
తస్య విక్రమ సంపన్నాః సత్త్వవస్తో మహాబలాః	
మనః సంకల్ప సంపాతా నిదేశే హరయః స్థితాః	35

యేషాం నోపరి నాధస్తాన్ న తిర్యక్ సజ్జతే గతిః	
న చ కర్మసు సీదన్తి మహత్స్వమిత తేజసః	36
అసకృతై ర్మహోత్సాహైః ససాగర ధరాధరా	
ప్రదక్షిణీ కృతా భూమి ర్వాయు మార్గానుసారిభిః	37
మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సన్తి తత్ర వనౌకసః	
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్ నాస్తి సుగ్రీవ సన్నిధౌ	38
అహం తావ దిహ ప్రాప్తః కిం పున స్తే మహాబలాః	
న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యన్తే ప్రేష్యన్తే హీతరే జనాః	39
తదలం పరితాపేన దేవి శోకో వ్యపైతు తే	
ఏకోత్పాతేన తే లంకా మేష్యన్తి హరియూధపాః	40
మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చన్ద్ర సూర్యా వివోదితౌ	
త్వత్సకాశం మహాసత్త్వా నృసింహావాగమిష్యతః	41
తౌ హి వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామ లక్ష్మణౌ	
ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకై ర్విధమిష్యతః	42
సగణం రావణం హత్వా రాఘవో రఘునన్దనః	
త్వా మాదాయ వరారోహి స్వపురం ప్రతియాస్యతి	43
తదాశ్వసిహి భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ	
న చిరాద్ద్రక్ష్యసే రామం ప్రజ్వలన్త మివానలమ్	44
నిహతే రాక్షసేన్ద్రేన్స్మిన్ సపుత్రామాత్య బాన్ధవే	
త్వం సమేష్యసి రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ	45
క్షీప్రం త్వం దేవి శోకస్య పారం యాస్యసి మైథిలి	
రావణం చైవ రామేణ నిహతం ద్రక్ష్యసేఽచిరాత్	46
ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః	
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీం పునరబ్రవీత్	47
తమఽరిఘ్నం కృతాత్మానం క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్	
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణీం లంకాద్వార ముపస్థితమ్	48
నఖ దంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూల విక్రమాన్	
వానరాన్వారణే న్నాభాన్ క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్	49

శైలామ్బుద నికాశానాం లంకా మలయ సానుషు	
నర్దతాం కపిముఖ్యానామఽచిరాచ్ఛ్రోష్యసి స్వనం	50
స తు మర్మణి ఘోరేణ తాడితో మన్మథేషుణా	
న శర్మ లభతే రామః సింహార్దిత ఇవ ద్విపః	51
మా రుదో దేవి శోకేన మా భూ త్తే మనసోఽప్రియమ్	
శచీవ పత్యా శక్రేణ భర్తా నాథవతీ హ్యసి	52
రామా ద్విశిష్టః కోఽన్యోస్తే కశ్చిత్ సౌమిత్రిణా సమః	
అగ్ని మారుత కల్పౌ తౌ బ్రాతరౌ తవ సంశ్రయౌ	53
నాఽస్మింశ్చిరం వత్స్యసి దేవి దేశే	
రక్షోగణైరధ్యుషితోఽతిరౌద్రే	
న తే చిరాదాగమనం ప్రీయస్య	
క్షమస్య మత్సంగమ కాల మాత్రమ్	54
<u>చత్వారింశ స్సర్గః - హనూమత్ప్రేషణం</u>	
శ్చత్వా తు వచనం తస్య వాయుసూనో ర్మహాత్మనః	
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం సీతా సురసుతోపమా	1
త్వాం దృష్ట్వా ప్రీయ వక్తారం సంప్రహృష్యామి వానర	
అర్ధసంజాత సస్యేవ వృష్టిం ప్రాప్య వసుంధరా	2
యథా తం పురుషవ్యాఘ్రం గాత్రైః శోకాభికర్షితైః	
సంస్పృశేయం సకామాహం తథా కురు దయాం మయి	3
అభిజ్ఞానం చ రామస్య దద్యా హరిగణోత్తమ	
క్షిప్తా మిషీకాం కాకస్య కోపాదేకాక్షిశాతనీమ్	4
మనః శిలాయా స్థిలకో గణ్డపార్శ్వ నివేశితః	
త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తు మర్హసి	5
స వీర్యవాన్ కథం సీతాం హృతాం సమనుమన్యసే	
వసన్తీం రక్షసాం మధ్యే మహేన్ద్ర వరుణోపమః	6
ఏష చూడామణి ర్దివ్యో మయా సుపరిరక్షితః	
ఏతం దృష్ట్వా ప్రహృష్యామి వ్యసనే త్వామివానఘ	7
ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్ మయా తే వారిసంభవః	

అతఃపరం న శక్యామి జీవితం శోక లాలసా	8
అసహ్యని చ దుఃఖాని వాచశ్చ హృదయచ్ఛిదః	
రాక్షసీనాం సుహౌరాణాం త్వత్కృతే మర్షయామ్యహమ్	9
ధారయిష్యామి మాసం తు జీవితం శత్యసూదన	
మాసాదూర్ష్యం న జీవిష్యే త్వయా హీనా నృపాత్మజ	10
హోరో రాక్షసరాజోఽయం దృష్టిశ్చ న సుఖా మయి	
త్వాం చ శృత్వా విపజ్జన్తం న జీవేయమహం క్షణమ్	11
వైదేహ్య వచనం శృత్వా కరుణం సాఽశృ భాషితమ్	
అథాబ్రవీన్ మహాతేజా హనుమాన్ మారుతాత్మజః	12
త్వచ్ఛోక విముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే	
రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే	13
కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్	
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామన్తం ద్రక్ష్యసి భామిని	14
తా వుభౌ పురుషవ్యాప్తౌ రాజపుత్రావరిందమౌ	
త్వద్దర్శన కృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీ కరిష్యతః	15
హత్వా తు సమరే క్వారం రావణం సహబాన్ధవమ్	
రాఘవౌ త్వాం విశాలాక్షి స్వాం పురీం ప్రాపయిష్యతః	16
య త్తు రామో విజానీయాదభిజ్ఞాన మనిన్దితే	
ప్రీతి సంజననం తస్య భూయ స్త్వం దాతుమర్హసి	17
సాఽబ్రవీద్దత్త మేవేతి మయాఽభిజ్ఞాన ముత్తమమ్	
ఏతదేవ హి రామస్య దృష్ట్వా మత్కేశ భూషణమ్	18
శ్రద్ధేయం హనుమన్ వాక్యం తవ వీర భవిష్యతి	
స తం మణివరం గృహ్య శ్రీమాన్ ప్లవగ సత్తమః	19
ప్రణమ్య శిరసా దేవీం గమనాయోపచక్రమే	
తముత్పాత కృతోత్సాహ మవేక్ష్య హరిపుంగవమ్	20
వర్షమానం మహావేగమువాచ జనకాత్మజా	
అశృపూర్ణ ముఖీ దీనా బాష్ప గద్గదయా గిరా	21
హనుమన్ సింహ సంకాశౌ బ్రాతరో రామ లక్ష్మణౌ	

సుగ్రీవం చ సహమాత్యం సర్వాన్ బ్రూయాహ్యనామయమ్	22
యథా చ స మహాబాహు రాం తారయతి రాఘవః	
అస్మాద్ధుఃఖామ్బు సంరోధాత్ త్వం సమాధాతు మర్హసి	23
ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం	
రక్షోభిరేభిః పరిభర్తనం చ	
బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపం	
శివశ్చ తేఽధ్వాస్తు హరిప్రవీర	24
స రాజపుత్ర్యా ప్రతివేదితార్థః	
కపిః కృతార్థః పరిహృష్ట చేతాః	
అల్పాఽవశేషం ప్రసమీక్ష్య కార్యం	
దిశం హ్యుదీచీం మనసా జగామ	25
<u>ఏకచత్వారింశ స్సర్గః - ప్రమదావన భంజనం</u>	
స చ వాగ్భిః ప్రశస్తాభిర్గమిష్యన్ పూజిత స్తయా	
తస్మా ధ్దేశాదపక్రమ్య చింతయామాస వానరః	1
అల్పశేష మిదం కార్యం దృష్టేయమఽసితేక్షణా	
త్రీనుపాయానతిక్రమ్య చతుర్థః ఇహ దృశ్యతే	2
న సామ రక్షస్సు గుణాయ కల్పతే	
న దానమర్థోపచితేషు యుజ్యతే	
న భేద సాధ్యా బలదర్పితా జనాః	
పరాక్రమ స్త్వేవ మమేహ రోచతే	3
నచాస్య కార్యస్య పరాక్రమాదృతే	
వినిశ్చయః కశ్చిదిహోపపద్యతే	
హత ప్రవీరాశ్చ రణే హి రాక్షసాః	
కథంచిదీయుర్యదిహాద్య మార్దవమ్	4
కార్యే కర్మణి నిర్దిష్టే యో బహూన్యపి సాధయేత్	
పూర్వకార్యావిరోధేన స కార్యం కర్తు మర్హతి	5
న హ్యేకః సాధకో హేతుః స్వల్పస్యాపీహ కర్మణః	
యో హ్యర్థం బహుధా వేద స సమర్థోఽర్థసాధనే	6

ఇహివ తావ త్కృత నిశ్చయోహ్యాహం యది వ్రజేయం ప్లవగేశ్వరాలయమ్ పరాత్మ సమ్మర్థ విశేష తత్త్వవిత్ తతః కృతం స్యా న్మమ భర్తృశాసనమ్	7
కథం ను ఖల్వ౭ద్య భవేత్ సుఖాగతం ప్రసహ్య యుద్ధం మమ రాక్షసైః సహ తదైవ ఖల్వా౭త్మబలం చ సారవత్ సమ్మానయే న్మాం చ రణే దశాననః	8
తతః సమాసాద్య రణే దశాననం స మంత్రివర్గం సబల ప్రయాయినం హృది స్థితం తస్య మతం బలం చ వై సుఖేన మత్వా౭హమితః పునర్వ్రజే	9
ఇదమ౭స్య నృశంసస్య నన్దనోపమ ముత్తమమ్ వనం నేత్ర మనఃకాన్తం నానాదృమ లతా యుతమ్	10
ఇదం విద్వంసయిష్యామి శుష్కం వనమివా౭నలః అస్మిన్ భగ్న తతః కోపం కరిష్యతి దశాననః తతో మహాత్ సా౭శ్వ మహారథ ద్విపం బలం సమాదేక్ష్యతి రాక్షసాధిపః	11
త్రిశూల కాలాయస పట్టసాయుధం తతో మహద్వృద్ధ మిదం భవిష్యతి అహం తు తైః సంయతి చణ్డ విక్రమైః సమేత్య రక్షోభిర౭సహ్యవిక్రమః నిహత్య తద్రావణ చోదితం బలం సుఖం గమిష్యామి కపీశ్వరాలయమ్	12
తతో మారుతవత్ కృద్ధో మారుతిర్భీమవిక్రమః ఊరు వేగేన మహతా దృమాన్ క్షేప్తమథారభత్ తతస్తు హనుమాన్ వీరో బభంజ ప్రమదా వనమ్ మత్త ద్విజ సమాఘుష్టం నానాదృమ లతా యుతమ్	13
	14
	15

తద్వనం మథితై ర్వుక్షై ర్భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః	
చూర్ణితైః పర్వతాగ్రైశ్చ బభూవాఽప్రియదర్శనమ్	16
నానాశకుంత విరుతైః ప్రభిన్నైః సలిలాశయైః	
తామైః కిసలయైః క్లాంతైః క్లాంత దృమ లతా యుతం	17
న బభౌ తద్వనం తత్ర దావానల హతం యథా	
వ్యాకులావరణా రేజు ర్విహ్వలా ఇవ తా లతాః	18
లతాగృహై శ్చిత్రగృహైశ్చ నాశితైః	
మహోరగై ర్వాల మృగైశ్చ నిర్దుతైః	
శిలాగృహైరున్నుథితైః స్తథా గృహైః	
ప్రణష్ట రూపం తదభూన్మహద్వనమ్	19
సా విహ్వలాశోక లతాప్రతానా	
వనస్థలీ శోకలతాప్రతానా	
జాతా దశాస్య ప్రమాదా వనస్య	
కపేర్బలాద్ధి ప్రమాదా వనస్య	20
స తస్య కృత్వార్థపతేర్మహాకపిః	
మహద్వ్యలీకం మనసో మహాత్మనః	
యుయుత్సురేకో బహుభిర్మహాబలైః	
శ్రియా జ్వలంస్తోరణ మాస్థితః కపిః	21
<u>ద్విచత్వారింశ స్సర్గః - కింకర నిషాదనం</u>	
తతః పక్షి నినాదేన వృక్ష భంగ స్వనేన చ	
బభూవు స్త్రాస సంభ్రాంతాః సర్వే లంకా నివాసినః	1
విద్యతాశ్చ భయ త్రస్తా వినేదు ర్భ్రగ పక్షిణః	
రక్షసాం చ నిమిత్తాని కృరాణి ప్రతిపేదిరే	2
తతో గతాయాం నిద్రాయాం రాక్షసోఽవికృతాననాః	
తద్వనం దద్యుశు ర్భగ్నం తం చ వీరం మహాకపిమ్	3
స తా దృష్ట్వా మహాబాహు ర్మహాసత్వో మహాబలః	
చకార సుమహద్భూపం రాక్షసీనాం భయావహమ్	4
తత స్తం గిరిసంకాశ మఽతికాయం మహాబలమ్	

రాక్షసో వానరం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛు ర్జనకాత్మజామ్	5
కోఽయం కస్య కుతో వాఽయం కింనిమిత్త మిహాగతః	
కథం త్వయా సహాఽనేన సంవాదః కృత ఇత్యుత	6
ఆచక్ష్య నో విశాలాక్షి మాభూ త్తే సుభగే భయమ్	
సంవాద మసితాపాంగే త్వయా కిం కృతవానఽయమ్	7
అథాబ్రవీత్ తదా సాధ్వీ సీతా సర్వాంగ సుందరీ	
రక్షసాం భీమ రూపాణాం విజ్ఞానే మమ కా గతిః	8
యూయ మేవాభిజానీత యోఽయం యద్వా కరిష్యతి	
అహిరేవ హ్యహః పాదాన్ విజానాతి న సంశయః	9
అహమప్యస్య భీతాస్మి నైనం జానామి కో న్వయమ్	
వేద్మి రాక్షసమేవైనం కామరూపిణ మాగతమ్	10
వైదేహ్యో వచనం శృత్వా రాక్షసో విదృతా దిశః	
స్థితాః కాశ్చి ధతాః కాశ్చి ద్రావణాయ నివేదితుమ్	11
రావణస్య సమీపే తు రాక్షసో వికృతాననాః	
విరూపం వానరం భీమ మాఖ్యాతు ముపచక్రముః	12
అశోకవనికా మధ్యే రాజన్ భీమవపుః కపిః	
సీతయా కృత సంవాద స్తిష్ఠత్యఽమితవిక్రమః	13
న చ తం జానకీ సీతా హరిం హరిణ లోచనా	
అస్మాభిర్బహుధా పృష్టా నివేదయితు మిచ్ఛతి	14
వాసవస్య భవేద్ధూతో దూతో వైశ్రవణస్య వా	
ప్రీషితోవాపి రామేణ సీతాన్వేషణ కాంక్షయా	15
తేనత్వద్భుత రూపేణ యత్తత్తవ మనోహరమ్	
నానామృగ గణాకీర్ణం ప్రమృష్టం ప్రమదావనమ్	16
న తత్ర కశ్చిదుద్దేశో య స్తేన న వినాశితః	
యత్ర సా జానకీ సీతా స తేన న వినాశితః	17
జానకీ రక్షణార్థం వా శ్రమా ద్వా నోపలక్ష్యతే	
అథ వా కః శ్రమస్త్వస్య సైవ తేనాభిరక్షితా	18
చారు పల్లవ పుష్పాఙ్గం యం సీతా స్వయమాస్థితా	

ప్రవృద్ధః శింశపా వృక్షః స చ తేనాభిరక్షితః	19
తస్యోగ్రరూప స్యోగ్రం త్వం దణ్ణమాజ్ఞాతు మర్హసి	
సీతా సంభాషితా యేన తద్వనం చ వినాశితమ్	20
మనః పరిగృహీతాం తాం తవ రక్షోగణేశ్వర	
కః సీతామభిభాషిత యో న స్యాత్ త్యక్త జీవితః	21
రాక్షసీనాం వచః శృత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః	
హుతాగ్నిరివ జజ్వాల కోప సంవర్జితేక్షణః	22
తస్య కృద్ధస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నఽస్ర బిందవః	
దీప్తాభ్యామివ దీపాభ్యాం సార్చిషః స్నేహబిందవః	23
ఆత్మనః సదృశాన్ శూరాన్ కింకరా న్నామ రాక్షసాన్	
వ్యాదిదేశ మహాతేజా నిగ్రహార్థం హనూమతః	24
తేషామశీతి సాహస్రం కింకరాణాం తరస్వినామ్	
నిర్యయుర్భవనా త్తస్మాత్ కూట ముద్గర పాణయః	25
మహోదరా మహాదంష్ట్రా ఘోరరూపా మహాబలాః	
యుద్ధాభిమనసః సర్వే హనుమద్గ్రహణోన్ముఖాః	26
తే కపిం తం సమాసాద్య తోరణస్థ మవస్థితమ్	
అభిపేతు ర్మహావేగాః పతంగా ఇవ పావకమ్	27
తే గదాభి ర్విచిత్రాభిః పరిపైః కాంచనాంగదైః	
ఆజఘ్నుర్వానర శ్రేష్ఠం శరై రాదిత్య సన్నిభైః	28
ముద్గరైః పట్టసైః శూలైః ప్రాస తోమర శక్తిభిః	
పరివార్య హనుమంతం సహసా తస్థురగ్రతః	29
హనుమానపి తేజస్వీ శ్రీమాన్ పర్వత సన్నిభః	
క్షీతావావిద్య లాంగూలం ననాద చ మహాస్వనమ్	30
స భూత్వా సుమహాకాయో హనుమాన్ మారుతాత్మజః	
ధృష్ట మాస్పౌటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్	31
తస్యాస్పౌటిత శబ్దేన మహతా చానునాదినా	
పేతుర్విహంగా గగనాదుచ్చైశ్చేదమఘోషయత్	32
జయత్యఽతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః	

రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః	33
దాసోఽహం కోసలేస్త్రస్య రామస్యాక్లిష్ట కర్మణః	
హనుమాన్ శత్రు సైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః	34
న రావణ సహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్	
శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః	35
అర్దయిత్వా పురీంలంకా మభివాద్య చ మైథిలీమ్	
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్	36
తస్య సన్నాద శబ్దేన తేఽభవన్ భయ శంకితాః	
దద్యశుశ్చ హనూమంతం సంధ్యా మేఘ మివోన్నతమ్	37
స్వామి సందేశ నిశ్చంకా స్తత స్తే రాక్షసాః కపిమ్	
చిత్రైః ప్రహరణై ర్భ్రమైరభిపేతుః సహస్రశః	38
స తైః పరివృతః శూరైః సర్వతః స మహాబలః	
ఆససాదాయసం భీమం పరిఘం తోరణాశ్రితమ్	39
స తం పరిఘ మాదాయ జఘాన చ రజనీచరాన్	
స పన్నగ మివాదాయ స్ఫురంతం వినతాసుతః	40
విచచారామ్బరే వీరః పరిగృహ్య చ మారుతిః	
స హత్వా రాక్షసాన్ వీరాన్ కింకరాన్ మారుతాత్మజః	41
యుద్ధ కాంక్షీ పునర్వీర స్తోరణం సముపాశ్రితః	
తత స్తస్మా ద్భయాన్ముక్తాః కతిచి త్తత రాక్షసాః	42
నిహతాన్ కింకరాన్ సర్వాన్ రావణాయ న్యవేదయన్	
స రాక్షసానాం నిహతం మహద్బలం	
నిశమ్య రాజా పరివృత్త లోచనః	
సమాదిదేశాఽప్రతిమం పరాక్రమే	
ప్రహస్తపుత్రం సమరే సుదుర్జయమ్	43
త్రిచత్వారింశ స్సర్గః - చైత్య ప్రాసాదదాహః	
తతః స కింకరాన్ హత్వా హనుమాన్ ధ్యానమాస్థితః	
వనం భగ్నం మయా చైత్యప్రాసాదో న వినాశితః	1
తస్మాత్ ప్రాసాదమఽప్యేవమిమం విధ్వంసయామ్యహమ్	

ఇతి సంచిన్త్య మనసా హనుమాన్ దర్శయన్ బలమ్	2
చైత్యప్రాసాద మాఘత్య మేరుశృంగ మివోన్నతమ్	
ఆరురోహ హరిశ్రేష్ఠో హనుమాన్ మారుతాత్మజః	3
ఆరుహ్య గిరి సంకాశం ప్రాసాదం హరియూధపః	
బభౌ స మహాతేజాః ప్రతిసూర్య ఇవోదితః	4
సంప్రద్యప్య చ దుర్ధర్షం చైత్యప్రాసాద ముత్తమ్	
హనుమాన్ ప్రజ్వలంల్లక్ష్మ్యా పారియాత్రోపమోఽభవత్	5
స భూత్వా సుమహాకాయః ప్రభావా న్మారుతాత్మజః	
ధృష్ట మాస్పోటయామాస లంకామ్ శబ్దేన పూరయన్	6
తస్యాస్పోటిత శబ్దేన మహతా శ్రోత్ర ఘాతినా	
పేతుర్విహంగమా స్తత్ర చైత్యపాలాశ్చ మోహితాః	7
అస్త్రవిజ్ఞయతాం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః	
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః	8
దాసోఽహం కోసలేన్ద్రస్య రామస్యాక్లిష్ట కర్మణః	
హనుమాన్ శత్రు సైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః	9
న రావణ సహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్	
శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః	10
అర్దయిత్వా పురీం లంకామభివాద్య చ మైథిలీమ్	
సమ్మద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వ రక్షసామ్	11
ఏవముక్త్యా మహాబాహు శ్చైత్యస్థో హరియూధపః	
ననాద భీమ నిర్ఘాదో రక్షసాం జనయన్ భయమ్	12
తేన శబ్దేన మహతా చైత్యపాలాః శతం యయుః	
గృహీత్వా వివిధానస్త్రాన్ ప్రాసాన్ ఖడ్గాన్ పరశ్వధాన్	13
విస్ఫుజన్తో మహాకాయా మారుతిం పర్యవారయన్	
తే గదాభి ర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః	14
ఆజఘ్ను ర్వానరశ్రేష్ఠం బాణేశ్చాదిత్య సన్నిభైః	
ఆవర్త ఇవ గంగాయాస్త్రోయస్య విపులో మహాన్	15
పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠం స బభౌ రక్షసాం గణః	

తతో వాతాత్మజః కృద్ధో భీమరూపం సమాస్థితః	16
ప్రాసాదస్య మహాస్తస్య స్తమ్భం హేమ పరిష్కృతమ్	
ఉత్పాటయిత్వా వేగేన హనుమాన్ పవనాత్మజః	17
తత స్తం బ్రామయామాస శతధారం మహాబలః	
తత్ర చాగ్నిః సమభవత్ ప్రాసాదశ్చాప్యదహ్యత	18
దహ్యమానం తతో దృష్ట్వా ప్రాసాదం హరియూధపః	
స రాక్షస శతం హత్వా వజ్రేణేంద్ర ఇవాసురాన్	19
అన్తరిక్షే స్థితః శ్రీమానిదం వచన మబ్రవీత్	
మాదృశానాం సహస్రాణి విస్ఫుష్టాని మహాత్మానామ్	20
బలినాం వానరేన్ద్రాణాం సుగ్రీవ వశ వర్తినామ్	
అటంతి వసుధాం కృత్వాం వయ మన్యే చ వానరాః	21
దశనాగబలాః కేచి త్యేచి ధృశగుణోత్తరాః	
కేచిన్నాగ సహస్రస్య బభూవు స్తుల్య విక్రమాః	22
సంతి చౌఘబలాః కేచి త్యేచి ద్వాయు బలోపమాః	
అప్రమేయ బలాశ్చాన్యే తత్రాసన్ హరియూధపాః	23
ఈద్యుగ్విదైస్తు హరిభి ర్ఘతో దంత నఖాయుధైః	
శతైః శతసహస్రైశ్చ కోటీభిరయుతైరపి	24
ఆగమిష్యతి సుగ్రీవః సర్వేషాం వో నిఘాదనః	
నేయమస్తి పురీ లంకా న యూయం న చ రావణః	25
యస్మాదిక్షాకు నాథేన బద్ధం వైరం మహాత్మానా	
చతుశ్చత్వారింశ స్సర్గః - జంబుమాలి వధః	
సందిష్టో రాక్షసేన్ద్రేణ ప్రహస్తస్య సుతో బలీ	
జమ్బుమాలీ మహాదంష్ట్రో నిర్జగామ ధనుర్ధరః	1
రక్త మాల్యామ్బరధరః స్రగ్వీ రుచిరకుణ్డలః	
మహాన్ వివృత్త నయన శ్చణ్డః సమర దుర్జయః	2
ధనుః శక్రధనుఃప్రఖ్యం మహాద్యుచిరసాయకమ్	
విస్ఫారయాణో వేగేన వజ్రాశని సమ స్వనమ్	3
తస్య విస్ఫార ఘోషేణ ధనుషో మహతా దిశః	

ప్రదిశశ్చ నభశ్చైవ సహసా సమపూర్యత	4
రథేన ఖర యుక్తేన తమాగత ముదీక్య సః	
హనుమాన్ వేగ సంపన్నో జహర్ష చ ననాద చ	5
తం తోరణ విటంకస్థం హనుమంతం మహాకపిమ్	
జమ్బుమాళీ మహాబాహు ర్వివ్యాధ నిశితైః శరైః	6
అర్ధచన్ద్రేణ వదనే శిరస్యేకేన కర్ణినా	
బాహ్వోర్వివ్యాధ నారాచైర్దశభి స్థం కపీశ్వరమ్	7
తస్య త చ్చుశుభే తామ్రం శరేణాభిహతం ముఖమ్	
శరదీవామ్బుజం పుల్లం విద్ధం భాస్కర రశ్మినా	8
త త్తస్య రక్తం రక్తేన రంజితం శుశుభే ముఖం	
యథాకాశే మహాపద్మం సిక్తం చందన బిందుభిః	9
చుకోప బాణాభిహతో రాక్షసస్య మహాకపిః	
తతః పార్శ్వేఽతి విపులాం దదర్శ మహతీం శిలామ్	10
తరసా తాం సముత్పాట్య చిక్షేప బలవద్భలీ	
తాం శరైర్దశభిః కృద్ధస్తాడయామాస రాక్షసః	11
విపన్నం కర్మ తద్దృష్ట్వా హనుమాం శ్చణ్ణ విక్రమః	
సాలం విపుల ముత్పాట్య భ్రామయామాస వీర్యవాన్	12
భ్రామయంతం కపిం దృష్ట్వా సాలవృక్షం మహాబలమ్	
చిక్షేప సుబహూన్ బాణాన్ జమ్బుమాళీ మహాబలః	13
సాలం చతుర్భి శ్చిచ్ఛేద వానరం పంచభిర్బుజే	
శిర స్యేకేన బాణేన దశభిస్తు స్థనాన్తరే	14
స శరైః పూరిత తనుః క్రోధేన మహతా వృతః	
తమేవ పరిఘం గృహ్య భ్రామయామాస వేగతః	15
అతివేగోతివేగేన భ్రామయిత్వా బలోత్కటః	
పరిఘం పాతయామాస జమ్బుమాలేర్మహోరసి	16
తస్య చైవ శిరో నాస్తి న బాహూ న చ జానునీ	
న ధను ర్నరథో నాశ్వాస్త్రత్రా దృశ్యంత నేషవః	17
స హత స్తరసా తేన జమ్బుమాళీ మహాబలః	

పపాత నిహతో భూమౌ చూర్ణితాంగ విభూషణః	18
జమ్బూమాలిం చ నిహతం కింకరాంశ్చ మహాబలాన్	
చుక్రోధ రావణః శ్మత్వా కోప సంరక్త లోచనః	19
స రోష సంవర్జిత తామ్ర లోచనః	
ప్రహస్త పుత్రే నిహతే మహాబలే	
అమాత్య పుత్రానఽతివీర్య విక్రమాన్	
సమాదిదేశాశు నిశాచరేశ్వరః	20
<u>పంచ చత్వారింశ స్సర్గః - అమాత్య పుత్ర వధః</u>	
తత స్తే రాక్షసేంద్రేణ చోదితా మన్త్రిణాం సుతాః	
నిర్యయుర్భవనాత్ తస్మాత్ సప్త సప్తార్చివర్చసః	1
మహాబల పరీవారా ధనుష్కన్తో మహాబలాః	
కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠాః పరస్పర జయైషిణః	2
హేమజాల పరిక్షిప్తైర్ద్యజవద్భిః పతాకిభిః	
తోయద స్వన నిర్ఘోషై ర్వాజియుక్తై ర్మహారథైః	3
తప్తకాంచన చిత్రాణి చాపాన్యమిత విక్రమాః	
విస్ఫారయన్తః సంహృష్టా స్తటిత్వన్త ఇవామ్బుదాః	4
జనన్యస్తు స్తత స్తేషాం విదిత్వా కింకరాన్ హతాన్	
బభూవుః శోక సంభ్రాన్తాః సబాన్ధవ సుహృజ్ఞనాః	5
తే పరస్పర సంఘర్షా త్తప్తకాంచన భూషణాః	
అభిపేతు ర్థనూమన్తం తోరణే సమవస్థితమ్	6
స్సజన్తో బాణవృష్టిం తే రథ గర్జిత నిస్సనాః	
వృష్టిమన్త ఇవామ్బోదా విచేరుర్చైర్వతాంబుదాః	7
అవకీర్ణ స్తత స్తాభి ర్థనూమాన్ శరవృష్టిభిః	
అభవత్ సంవృతాకారః శైలరాడివ వృష్టిభిః	8
స శరాన్ మోఘయామాస తేషామాశుచరః కపిః	
రథ వేగం చ వీరాణాం విచరన్ విమలేఽమ్బురే	9
స త్రైః క్రీడన్ ధనుష్కద్భి ర్వ్యోమ్ని వీరః ప్రకాశతే	
ధనుష్కద్భిర్యథా మేఘైర్మారుతః ప్రభురమ్బురే	10

స కృత్వా నినదం ఘోరం త్రాసయం స్త్రాం మహాచమూమ్	
చకార హనుమాన్ వేగం తేషు రక్షస్సు వీర్యవాన్	11
తలేనాభ్యహనత్ కాంశ్చిత్ పద్భ్యాం కాంశ్చిత్ పరంతపః	
ముష్టినాభ్యహనత్ కాంశ్చి న్నఖైః కాంశ్చిద్వ్యధారయత్	12
ప్రమమాథోరసా కాంశ్చిదూరుభ్యామ౭పరాన్ కపిః	
కేచి త్తస్య నినాదేన తత్రైవ పతితా భువి	13
తత స్తే ష్వవసన్నేషు భూమౌ నిపతితేషు చ	
తత్రైన్య మగమత్ సర్వం దిశో దశ భయార్దితమ్	14
వినేదుర్విస్వరం నాగా విపేతు ర్భువి వాజినః	
భగ్ననీడ ధ్వజ చ్చత్తైర్భూశ్చ కీర్ణాభవద్రథైః	15
స్రవతా రుధిరేణా౭థ స్రవంత్యో దర్శితాః పథి	
వివిధైశ్చ స్వరై ర్లంకా ననాద వికృతం తదా	16
స తాన్ ప్రవృద్ధాన్ వినిహత్య రాక్షసాన్	
మహాబల శ్చణ్ణ పరాక్రమః కపిః	
యుయుత్సుర౭న్యైః పునరేవ రాక్షసైః	
తదేవ వీరో౭భిజగామ తోరణమ్	17
షట్చత్వారింశ స్సర్గః - సేనాపతి పంచక వధః	
హతాన్ మన్త్రిసుతాన్ బుద్ధ్వా వానరేణ మహాత్మనా	
రావణః సంవృతాకార శ్చకార మతి ముత్తమామ్	1
స విరూపాక్ష యూపాక్షౌ దుర్ధరం చైవ రాక్షసం	
ప్రఘసం భాసకర్ణం చ పంచ సేనాగ్ర నాయకాన్	2
సందిదేశ దశగ్రీవో వీరాన్ నయ విశారదాన్	
హనుమద్ద్రహణే వ్యగ్రాన్ వాయువేగ సమాన్ యుధి	3
యాత సేనాగ్రగాః సర్వే మహాబల పరిగ్రహాః	
సవాజి రథ మాతంగాః స కపిః శాస్యతామితి	4
యత్రైశ్చ ఖలు భావ్యం స్యా త్తమాసాద్య వనాలయమ్	
కర్మ చాపి సమాధేయం దేశ కాలా విరోధితమ్	5
న హ్యహం తం కపిం మన్యే కర్మణా ప్రతితర్కయన్	

సర్వథా తన్మహద్భూతం మహాబల పరిగ్రహమ్	6
భవేదిన్ద్రేణ వా సుష్టమఽస్మదర్థం తపోబలాత్	
సనాగ యక్ష గన్ధర్వా దేవా సుర మహర్షయః	7
యుష్మాభిః సహితైః సర్వైర్మయా సహ వినిర్జితాః	
తై రవశ్యం విధాతవ్యం వ్యలీకం కించిదేవ నః	8
తదేవ నాత్ర సందేహః ప్రసహ్య పరిగృహ్యతామ్	
నావమాన్యశ్చ యుష్మాభి ర్హరిః క్వర పరాక్రమః	9
దృష్టా హి హరయః పూర్వం మయా విపుల విక్రమాః	
వాలీ చ సహ సుగ్రీవో జామ్బవాంశ్చ మహాబలః	10
నీలః సేనాపతిశ్చైవ యే చాన్యే ద్వివిదాదయః	
వైవం తేషాం గతి ర్భీమా న తేజో న పరాక్రమః	11
న మతి ర్న బలోత్సాహౌ న రూప పరికల్పనమ్	
మహాత్ సత్త్వ మిదం జ్ఞేయం కపిరూపం వ్యవస్థితమ్	12
ప్రయత్నం మహదాస్థాయ క్రియతామఽస్య నిగ్రహః	
కామం లోకా స్త్రయః సేన్తాః ససురాఽసుర మానవాః	13
భవతామగ్రతః స్థాతుం న పర్యాప్తా రణాజిరే	
తథాపి తు నయజ్ఞేన జయమాకాంక్షతా రణే	14
ఆత్మా రక్ష్యః ప్రయత్నేన యుద్ధ సిద్ధి ర్థి చంచలా	
తే స్వామి వచనం సర్వే ప్రతిగృహ్య మహౌజసః	15
సముత్పేతుర్మహావేగా హుతాశ సమ తేజసః	
రథై ర్మతైశ్చ మాతంగై ర్వాజిభిశ్చ మహాజవైః	16
శస్త్రైశ్చ వివిధైస్తీక్షైః సర్వైశ్చోపచితా బలైః	
తత స్తం దద్యశు ర్వీరా దీప్యమానం మహాకపిమ్	17
రశ్మిమన్తమివోద్యన్తం స్వతేజో రశ్మిమాలినమ్	
తోరణస్థం మహోత్సాహం మహావేగం మహాబలమ్	18
మహామతిం మహోత్సాహం మహాకాయం మహాభుజమ్	
తం సమీక్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వాస్వవస్థితాః	19
తై స్తైః ప్రహరణై ర్భీమై రభిపేతు స్తత స్తతః	

తస్య పంచాయసా స్త్రీక్షాః శితాః పీతముఖాః శరాః	20
శిరస్సుత్పల పత్రాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః	
స తైః పంచభిరావిద్ధః శరైః శిరసి వానరః	21
ఉత్పపాత నదన్ వ్యోమ్ని దిశో దశ వినాదయన్	
తతస్తు దుర్ధరో వీరః సరథః సజ్యకార్ముకః	22
కిరన్ శరశతై స్త్రీక్షై రభిపేదే మహాబలః	
స కపి ర్వారయామాస తం వ్యోమ్ని శరవర్షిణమ్	23
వృష్టిమస్తం పయోదాన్తే పయోద మివ మారుతః	
అర్ద్యమాన స్తత స్తేన దుర్ధరేణాఽనిలాత్మజః	24
చకార నినదం భూయో వ్యవర్ధత చ వేగవాన్	
స దూరం సహసోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః	25
నిపపాత మహావేగో విద్యుద్రాశి ర్గిరా వివ	
తతః స మధితాష్టాశ్వం రథం భగ్నాక్ష కూబరమ్	26
విహాయ న్యపతద్భూమౌ దుర్ధర స్త్యక్ష జీవితః	
తం విరూపాక్ష యూపాక్షౌ దృష్ట్వా నిపతితం భువి	27
సంజాత రోషౌ దుర్ధర్షా వుత్పేతతు రరిందమౌ	
స తాభ్యాం సహసోత్పత్య విష్టితో విమలేఽమ్బరే	28
ముద్గరాభ్యాం మహాబాహు ర్వక్షస్యభిహతః కపిః	
తయో ర్వేగవతో ర్వేగం వినిహత్య మహాబలః	29
నిపపాత పునర్భూమౌ సుపర్ణ సమ విక్రమః	
స సాలవృక్ష మాసాద్య సముత్పాట్య చ వానరః	30
తా వుభౌ రాక్షసౌ వీరౌ జఘాన పవనాత్మజః	
తత స్తాం స్త్రీన్ హతాన్ జ్ఞాత్వా వానరేణ తరస్వినా	31
అభిపేదే మహావేగః ప్రసహ్య ప్రఘసో హరిమ్	
భాసకర్ణశ్చ సంకృద్ధః శూల మాదాయ వీర్యవాన్	32
ఏకతః కపిశార్దూలం యశస్వినమవస్థితం	
పట్టసేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యబోధయత్	33
భాసకర్ణశ్చ శూలేన రాక్షసః కపిసత్తమమ్	

స తాభ్యం వికతైర్గాత్రైరస్పర్దిగ్ధ తనూరుహః	34
అభవద్వానరః కృద్ధో బాలసూర్య సమ ప్రభః	
సముత్పాట్య గిరేః శృంగం సమ్మగవ్యాల పాదపమ్	35
జఘాన హనుమాన్ వీరో రాక్షసౌ కపికుంజరః	
తత స్తేష్వవసన్నేషు సేనాపతిషు పంచసు	36
బలం తదవశేషం చ నాశయామాస వానరః	
అశ్వైరశ్వాన్ గజైర్నాగాన్ యోధైర్యోధాన్ రథై రథాన్	37
స కపి ర్నాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాఽసురాన్	
హతై ర్నాగై స్తురంగై ర్భగ్నాఽశ్వైశ్చ మహారథైః	38
హతైశ్చ రాక్షసై ర్భూమీ రుద్ధ మార్గా సమస్తతః	
తతః కపి స్తాన్ ధ్వజినీ పతీన్ రణే	
నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్	
తదేవ వీరః పరిగృహ్య తోరణం	
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే	39
<u>సప్తచత్వారింశ స్సర్గః - అక్ష కుమార వధః</u>	
సేనాపతీన్ పంచ స తు ప్రమాపితాన్	
హనూమతా సాఽనుచరాన్ సవాహనాన్	
నిశమ్య రాజా సమరోద్ధతో న్ముఖం	
కుమారమక్షం ప్రసమైక్షతాగ్రతః	1
స తస్య దృష్ట్యర్పణ సంప్రచోదితః	
ప్రతాపవాన్ కాంచన చిత్ర కార్ముకః	
సముత్సపాతాఽథ సదస్యదీరితో	
ద్విజాతి ముఖ్యైర్దవిషేవ పావకః	2
తతో మహాన్ బాలదివాకర ప్రభం	
ప్రతప్త జామ్బూనద జాల సంతతమ్	
రథం సమాస్థాయ యయౌ స వీర్యవాన్	
మహాహరిం తం ప్రతి నైర్వతర్షభః	3
తత స్తపః సంగ్రహ సంచయార్జితం	

ప్రతప్త జామ్బూనదజాల శోభితమ్	
పతాకినం రత్న విభూషిత ధ్వజం	
మనోజవాష్టాఽశ్వవరైః సుయోజితమ్	4
సురాఽసురాధృప్య మసంగ చారిణం	
రవిప్రభం వ్యోమచరం సమాహితమ్	
సతూణమఽష్టాసి నిబద్ధ బన్ధరం	
యథాక్రమావేశిత శక్తి తోమరమ్	5
విరాజమానం ప్రతిపూర్ణ వస్తునా	
సహేమ దామ్నా శశి సూర్య వర్చసా	
దివాకరాభం రథమాస్థిత స్తతః	
స నిర్జగామాఽమర తుల్య విక్రమః	6
స పూరయన్ ఖం చ మహీం చ సాఽచలాం	
తురంగ మాతంగ మహారథ స్వనైః	
బలైః సమేతైః స హి తోరణ స్థితం	
సమర్థమాసీన ముపాగమత్ కపిమ్	7
స తం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణో	
యుగాంత కాలాగ్నిమివ ప్రజాక్షయే	
అవస్థితం విస్మిత జాత సంభ్రమః	
సమైక్షతాక్షో బహుమాన చక్షుషా	8
స తస్య వేగం చ కపేర్మహాత్మనః	
పరాక్రమం చారిషు రావణాత్మజః	
విచారయన్ స్వం చ బలం మహాబలో	
యుగక్షయే సూర్య ఇవాఽభివర్ధతే	9
స జాత మన్యుః ప్రసమీక్య విక్రమం	
స్థిరః స్థితః సంయతి దుర్నివారణమ్	
సమాహితాత్మా హనుమంత మాహవే	
ప్రచోదయామాస శరైస్త్రైః శితైః	10
తతః కపిం తం ప్రసమీక్య గర్వితం	

జిత శ్రమం శత్య పరాజయోర్జితమ్ అవైక్షతాక్షః సముదీర్ణ మానసః స బాణపాణిః ప్రగృహీత కార్ముకః	11
స హేమ నిష్కాంగద చారు కుణ్డలః సమాససాదాశు పరాక్రమః కపిమ్ తయోర్భూవాఽప్రతిమః సమాగమః సురాఽసురాణామపి సంభ్రమప్రదః	12
రరాస భూమి ర్న తతాప భానుమాన్ వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాఽచలః కపేః కుమారస్య చ వీక్ష్య సంయుగం ననాద చ ద్యౌరుదధిశ్చ చుక్షుభే	13
తతః స వీరః సుముఖాన్ పతత్రిణః సువర్ణ పుంఖాన్ సవిషానివోరగాన్ సమాధి సంయోగ విమోక్ష తత్త్వవిత్ శరానఽథ త్రీన్ కపి మూర్ధ్వపాతయత్	14
స తై శ్శరైర్మూర్ధ్వి సమం నిపాతితైః క్షరన్నస్యగ్దిగ్ధ వివృత్తలోచనః నవోదితాదిత్య నిభః శరాంశుమాన్ వ్యరోచతాదిత్య ఇవాంశు మాలికః	15
తతః స పింగాధిప మన్త్రి సత్తమః సమీక్ష్య తం రాజవరాత్మజం రణే ఉదగ్ర చిత్రాయుధ చిత్రకార్ముకం జహర్ష చాపూర్యత చాహవో న్ముఖః	16
స మన్దరారస్థ ఇవాంశు మాలికో వివృద్ధ కోపో బలవీర్య సంయుతః కుమారమక్షం సబలం సవాహనం దదాహ నేత్రాగ్నిమరీచిభి స్తదా	17
తతః స బాణాసన చిత్ర కార్ముకః	

శర ప్రవర్ణో యుధి రాక్షసామ్బుదః శరాన్ ముమోచాశు హరీశ్వరాఽచలే వలాహకో వృష్టిమివాఽచలోత్తమే	18
తతః కపి స్తం రణ చణ్డ విక్రమం వివృద్ధ తేజో బల వీర్య సంచయమ్ కుమారమక్షం ప్రసమీక్య సంయుగే ననాద హర్షాద్ధనతుల్య నిస్స్వనః స బాలభావా ద్యుధి వీర్యదర్పితః ప్రవృద్ధ మన్యుః క్షతజోపమేక్షణః సమాససాదాఽప్రతిమం రణే కపిం గజో మహాకూప మివా వృతం తృణైః స తేన బాణైః ప్రసభం నిపాతితైః చకార నాదం ఘననాద నిస్స్వనః సముత్పాతాశు నభః స మారుతిః భుజోరు విక్షేపణ ఘోరదర్శనః సముత్పతంతం సమభిద్రవద్భ్రలీ స రాక్షసానాం ప్రవరః ప్రతాపవాన్ రథీ రథిశ్రేష్ఠతమః కిరన్ శరైః పయోధరః శైలమివాఽశ్మ వృష్టిభిః స తాన్ శరాం స్తస్య విమోక్షయన్ కపిః చచార వీరః పథి వాయు సేవితే శరాంతరే మారుతవద్వినిష్పతన్ మనోజవః సంయతి చణ్డ విక్రమః త మాత్త బాణాసనమాఽఽహవోన్ముఖం ఖ మాస్త్వణంతం వివిధైః శరోత్తమైః అవైక్షతాక్షం బహుమాన చక్షుషా జగామ చింతాం చ స మారుతాత్మజః తతః శరై ర్భిన్న భుజాంతరః కపిః	19 20 21 22 23 24

కుమార వీర్యేణ మహాత్మనా నదన్	
మహాభుజః కర్మ విశేష తత్త్వవిత్	
విచిన్తయామాస రణే పరాక్రమమ్	25
అబాలవద్బాలదివాకర ప్రభః	
కరోత్యైయం కర్మ మహాన్మహాబలః	
నచాఽస్య సర్వాహవ కర్మ శోభినః	
ప్రమాపణే మే మతిరఽత్ర జాయతే	26
అయం మహాత్మా చ మహంశ్చ వీర్యతః	
సమాహితశ్చాతిసహశ్చ సంయుగే	
అసంశయం కర్మ గుణోదయాదయం	
సనాగ యక్షై ర్మునిభిశ్చ పూజితః	27
పరాక్రమోత్సాహ వివృద్ధ మానసః	
సమీక్షతే మాం ప్రముఖాగ్రత స్థితః	
పరాక్రమో హ్యస్య మనాంసి కమ్పయేత్	
సురాఽసురాణామపి శీఘ్ర గామినః	28
న ఖల్వైయం నాభిభవేదుపేక్షితః	
పరాక్రమో హ్యస్య రణే వివర్ధతే	
ప్రమాపణం త్వేవ మమాఽద్య రోచతే	
న వర్ధమానోగ్ని రుపేక్షితుం క్షమః	29
ఇతి ప్రవేగం తు పరస్య తర్కయన్	
స్వ కర్మయోగం చ విధాయ వీర్యవాన్	
చకార వేగం తు మహాబల స్థదా	
మతిం చ చక్రేఽస్య వధే మహాకపిః	30
స తస్య తానఽష్టహాయాన్ మహాజవాన్	
సమాహితాన్ భారసహాన్ వివర్తనే	
జఘాన వీరః పథి వాయుసేవితే	
తల ప్రహారైః పవనాత్మజః కపిః	31
తతస్తలనాభిహతో మహారథః	

స తస్య పింగాధిపమన్త్రి నిర్జితః	
స భగ్ననీడః పరిముక్త కూబరః	
పపాత భూమౌ హతవాజిరఽమృరాత్	32
స తం పరిత్యజ్య మహారథో రథం	
సకార్ముకః ఖడ్గధరః ఖముత్పతన్	
తతోఽభియోగాదృషిరుగ్ర వీర్యవాన్	
విహాయ దేహం మరుతామివాలయం	33
తతః కపి స్తం విచరన్త మమ్బరే	
పతత్రిరాజానిల సిద్ధ సేవితే	
సమేత్య తం మారుత తుల్య విక్రమః	
క్రమేణ జగ్రాహ స పాదయో ర్ద్ధుడమ్	34
స తం సమావిద్య సహస్రశః కపిః	
మహోరగం గృహ్య ఇవాణ్ణజేశ్వరః	
ముమోచ వేగాత్ పితృతుల్య విక్రమో	
మహీతలే సంయతి వానరోత్తమః	35
స భగ్నబాహూరు కటీ శిరోధరః	
క్షరన్నస్సృజ్ఞీర్మథితాస్థి లోచనః	
ప్రభిన్న సంధిః ప్రవికీర్ణ బన్ధనో	
హతః క్షితౌ వాయు సుతేన రాక్షసః	36
మహాకపిర్భూమితలే నిపీడ్య తం	
చకార రక్షోధిపతే ర్మహాద్భయమ్	
మహర్షిభి శ్చక్ర చరై ర్మహావ్రతైః	
సమేత్య భూతైశ్చ సయక్ష పన్నగైః	37
సురైశ్చ సేన్తై ర్భూశ జాత విస్మయైః	
హతే కుమారే స కపిర్నిరీక్షితః	
నిహత్య తం వజ్రసుతోపమ రణే	
కుమారమక్షం క్షతజోపమేక్షణమ్	38
తదేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే	

అష్టచత్వారింశ స్సర్గః - ఇంద్రజిదభియోగః

తతస్తు రక్షోధిపతిర్మహాత్మా	
హనూమతాక్షే నిహతే కుమారే	
మనః సమాధాయ తదేంద్రకల్పం	
సమాదిదేశేన్ద్రజితం సరోషాత్	1
త్వమస్త్రవి చ్చస్త్ర విదాం వరిష్ఠః	
సురాఽసురాణామపి శోక దాతా	
సురేషు సేన్ద్రేషు చ దృష్ట కర్మా	
పితామహారాధన సంచితాస్త్రః	2
తవాస్త్రబల మాసాద్య నాసురా న మరుద్గణాః	
న శేకుః సమరే స్థాతుం సురేశ్వర సమాశ్రితాః	3
న కశ్చి త్త్రిషు లోకేషు సంయుగే న గతశ్రమః	
భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః	4
దేశ కాల విభాగజ్ఞ స్త్వ మేవ మతిసత్తమః	
న తేఽస్యశక్యం సమరేషు కర్మణా	
న తేఽస్యకార్యం మతిపూర్వమస్త్రణే	
న సోఽస్తి కశ్చి త్త్రిషు సంగ్రహేషు వై	
న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే	5
మమానురూపం తపసో బలంచ తే	
పరాక్రమశ్చాఽస్త్రబలం చ సంయుగే	
న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే	
మనః శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థమ్	6
నిహతా కింకరాః సర్వే జమ్బుమాళీ చ రాక్షసః	
అమాత్య పుత్రా వీరాశ్చ పంచసేనాగ్రయాయినః	7
బలాని సుసమ్మథ్థాని సాఽశ్వ నాగ రథాని చ	
సహోదర స్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః	8
న హి తేష్వేవ మే సారో య స్వయ్యఽరినిషూదన	
ఇదం హి దృష్ట్వా మతిమన్ మహద్బలం	

కపిః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ త్వమాత్మన శ్చాపి సమీక్ష్య సారం కురుష్వ వేగం స్వబలానురూపమ్	9
బలావమర్ద స్వయి సన్నికృష్టే యథాగతే శామ్యతి శాన్తశత్రౌ తథా సమీక్ష్యాత్మ బలం పరం చ సమారభస్వాస్త్రవిదాం వరిష్ఠ న వీర సేనాగణ శోచ్యవంతి న వజ్ర మాదాయ విశాలసారం న మారుతస్యాస్య గతిప్రమాణం న చాగ్నికల్పః కరణేన హంతుం	10
తమేవమర్దం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్ స్వకర్మ సామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్త్ర వీర్యం వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్వ	11
న ఖల్వీయం మతిఃశ్రేష్ఠా యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహమ్ ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రస్య చ మతిర్మతా నానాశస్త్రైశ్చ సంగ్రామే వైశారద్య మరిందమ అవశ్యమేవ బోధ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే	12
తతః పితు స్తద్వచనం నిశమ్య ప్రదక్షిణం దక్షసుత ప్రభావ చకార భర్తారమఽహీనసత్త్వో రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః	13
తత సైః స్వగణైరిష్టై రిన్ద్రజిత్ ప్రతిపూజితః యుద్ధోద్ధతః కృతోత్సాహః సంగ్రామం ప్రతిపద్యత	14
శ్రీమాన్ పద్మపలాశాక్షో రాక్షసాధిపతేః సుతః నిర్జగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వసు	15
స పక్షిరాజాఽనిలతుల్య వేగైః వ్యాల్లై శ్చతుర్భుః సితతీక్ష్ణ దంష్ట్రైః రథం సమాయుక్తమసంగ వేగం	16
	17

సమారురోహాన్తజిన్తకల్పః	18
స రథీ ధన్వినాం శ్రేష్ఠః శస్త్రజ్ఞోఽస్తవిదాం వరః	
రథేనాఽభియయౌ క్షిప్రం హనూమాన్ యత్ర సోఽభవత్	19
స తస్య రథనిర్హోషం జ్యాస్వనం కార్ముకస్య చ	
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్	20
సుమహద్భాష మాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాన్	
హనున్తమభిప్రేత్య జగామ రణపణ్ణితః	21
తస్మిం స్తతః సంయతి జాతహర్షే రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ	
దిశశ్చసర్వాః కలుషా బభూవుర్మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః	22
సమాగతా స్తత్ర తు నాగయక్షా మహర్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః	
నభః సమావృత్య చ పక్షిసంఘా వినేదురుచ్చైః పరమ ప్రహృష్టాః	23
ఆయాన్తం సరథం దృష్ట్వా తూర్ణ మిన్తజితం కపిః	
విననాద మహానాదం వ్యవర్ధత చ వేగవాన్	24
ఇన్తజి త్తు రథం దివ్యమాస్థిత శ్చిత్రకార్ముకః	
ధనుర్విస్ఫారయామాస తటిదూర్జిత నిస్స్వనమ్	25
తతః సమేతావతితీక్ష్ణ వేగా మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ	
కపిశ్చ రక్షోఽధిపతేశ్చ పుత్రః సురాఽసురేన్ద్రావివ బద్ధవైరో	26
స తస్య వీరస్య మహారథస్య ధనుష్మతః సంయతి సమ్మతస్య	
శరప్రవేగం వ్యహనత్ ప్రవృద్ధ శ్చచార మార్గే పితురప్రమేయే	27
తతః శరానాయత తీక్ష్ణశల్యాన్ సుపత్రిణః కాంచన చిత్రపుంఖాన్	
ముమోచ వీరః పరవీరహన్తా సుసన్నతాన్ వజ్రనిపాత వేగాన్	28
స తస్య తు స్యన్దన నిస్స్వనం చ మృదంగ భేరీ పటహ స్వనం చ	
వికృప్యమాణస్య చ కార్ముకస్య నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పాత	29
శరాణామన్తరేష్వాఽఽశు వ్యవర్ధత మహాకపిః	
హరి స్తస్యాభిలక్షస్య మోహయంల్లక్య సంగ్రహమ్	30
శరాణామఽగ్రత స్తస్య పునః సమఽభివర్ధత	
ప్రసార్య హస్తౌ హనుమానుత్పాతానిలాత్మజః	31
తావుభౌ వేగసంపన్నౌ రణకర్మ విశారదౌ	

సర్వభూత మనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధ ముత్తమమ్	32
హనూమతో వేద న రాక్షసోఽన్తరం	
న మారుతి స్తస్య మహాత్మానోఽన్తరమ్	
పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతుః	
సమేత్య తౌ దేవ సమాన విక్రమౌ	33
తతస్తు లక్ష్మ్యే స విహన్యమానే	
శరేష్యమోఘేషు చ సంపతత్సు	
జగామ చిన్తాం మహతీం మహాత్మా	
సమాధి సంయోగ సమాహితాత్మా	34
తతో మతిం రాక్షస రాజసూనుః	
చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే	
అవధ్యతాం తస్య కపేః సమీక్ష్య	
కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థమ్	35
తతః పైతామహం వీరః నోఽస్త్రమస్త్రవిదాం వరః	
సందధే సుమహాతేజా స్తం హరిప్రవరం ప్రతి	36
అవద్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్ర తత్త్వచిత్	
నిజగ్రాహ మహాబాహుర్మారుతాత్మజ మిన్ద్రజిత్	37
తేన బద్ధస్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః	
అభవన్ నిర్విచేష్టశ్చ పపాత చ మహీతలే	38
తతోఽథ బుద్ధ్వా స తదఽస్త్రబద్ధం	
ప్రభోః ప్రభావాద్విగతాత్మవేగః	
పితామహానుగ్రహ మాత్మనశ్చ	
విచిన్తయామాస హరిప్రవీరః	39
తతః స్వాయముచ్ఛవై ర్మనై ర్బ్రహ్మాస్త్రమభిమన్త్రితమ్	
హనుమాంశ్చిన్తయామాస వరదానం పితామహాత్	40
నమేఽస్య బద్ధస్య చ శక్తిరస్తి	
విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్	
ఇత్యేవ మత్వా విహితోఽస్త్రబద్ధో	

మయాఽఽత్మయోనేరనువర్తితవ్యః	41
స వీర్యమఽస్తస్య కపి ర్విచార్య	
పితామహానుగ్రహ మాత్మనశ్చ	
విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా	
పితామహాజ్ఞామఽనువర్తతే స్మ	42
అస్త్రేణాఽపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే	
పితామహ మహేంద్రాభ్యాం రక్షితస్యాఽనిలేన చ	43
గ్రహణే చాఽపి రక్షోభి ర్మహాన్ మే గుణ దర్శనః	
రాక్షసేస్తేణ సంవాద స్తస్మాద్గుప్తాన్తు మాం పరే	44
స నిశ్చితార్థః పరవీర హన్తా	
సమీక్ష్యకారీ వినివృత్త చేష్టః	
పరైః ప్రసహ్యభిగతైర్ని గృహ్య	
ననాద తై స్తైః పరిభర్త్యమానః	45
తత స్తం రాక్షసా దృష్ట్వా నిర్విచేష్ట మరిందమమ్	
బబంధుః శణవల్క్యశ్చ దృమచీరైశ్చ సంహతైః	46
స రోచయామాస పరైశ్చ బంధనం	
ప్రసహ్య వీరైరఽభినిగ్రహం చ	
కౌతూహలాన్ మాం యది రాక్షసేస్త్రో	
ద్రష్టుం వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః	47
స బద్ధ స్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్	
అస్త్రబంధః స చాఽన్యం హి న బంధమనువర్తతే	48
అథేస్త్రజిత్తు దృమచీర బద్ధం	
విచార్య వీరః కపిసత్తమం తమ్	
విముక్తమఽస్త్రేణ జగామ చింతాం	
నాఽన్యేన బద్ధో హ్యనువర్తతేఽస్త్రమ్	49
అహో మహాత్ కర్మ కృతం నిరర్థకం	
న రాక్షసై ర్మన్తగతి ర్విమృష్టా	
పునశ్చ నాఽస్త్రే విహతేఽస్త్రమన్యత్	

ప్రవర్తతే సంశయితాః స్మ సర్వే	50
అస్త్రేణ హనుమాన్ ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యత	
కృష్యమాణస్తు రక్షోభి సైశ్చ బన్దైర్నిపీడితః	51
హన్యమాన స్తతః క్వారై రాక్షసైః కాష్ఠముష్టిభిః	
సమీపం రాక్షసేన్ద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః	52
అథేన్ద్రజి త్తం ప్రసమీక్య ముక్తమ్	
అస్త్రేణ బద్ధం దృమచీరసూత్రైః	
వ్యదర్శయ త్తత్ర మహాబలం తం	
హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే	53
తం మత్త మివ మాతగం బద్ధం కపివరోత్తమమ్	
రాక్షసా రాక్షసేన్ద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్	54
కోఽయం కస్య కుతోవాఽత్ర కిం కార్యం కో వ్యపాశ్రయః	
ఇతి రాక్షస వీరాణాం తత్ర సంజజ్ఞిరే కథాః	55
హన్యతాం దహ్యతాం వాఽపి భక్ష్యతామితి చాఽపరే	
రాక్షసా స్తత్ర సంకృద్ధాః పరస్పరమఽథాబృవన్	56
అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా	
స తత్ర రక్షోఽధిప పాదమూలే	
దదర్శ రాజ్ఞః పరిచార వృద్ధాన్	
గృహం మహారత్న విభూషితం చ	57
స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపిసత్తమమ్	
రక్షోభి ర్వికృతాకారైః కృష్యమాణ మితస్తతః	58
రాక్షసాధిపతిం చాఽపి దదర్శ కపిసత్తమః	
తేజో బల సమాయుక్తం తపన్త మివ భాస్కరమ్	59
స రోష సంవర్తిత తామ్రదృష్టిః	
దశానన స్తం కపిమన్వవేక్ష్య	
అథోపవిష్టాన్ కులశీల వృద్ధాన్	
సమాదిశత్తం ప్రతి మన్త్రిముఖ్యాన్	60
యథాక్రమం తైః స కపిర్విపృష్టః	

కార్యార్థ మర్థస్య చ మూలమాదౌ	
నివేదయామాస హరీశ్వరస్య	
దూతః సకాశాద౨హమాగతో౨స్మి	61
ఏకోనపంచాశ స్సర్గః - రావణ ప్రభావ దర్శనం	
తతః స కర్మణా తస్య విస్మితో భీమ విక్రమః	
హనుమాన్ రోష తామ్రాక్షో రక్షో౨ధిపమవైక్షత	1
బ్రాజమానం మహార్హణ కాంచనేన విరాజతా	
ముక్తాజాలావృతేనా౨థ మకుటేన మహాద్యుతిమ్	2
వజ్ర సంయోగ సంయుక్తై ర్మహార్హమణి విగ్రహైః	
హైమైరాభరణై శ్చిత్రై ర్మనసేవ ప్రకల్పితైః	3
మహార్హ క్షౌమ సంవీతం రక్త చందన రూపితమ్	
స్వనులిప్తం విచిత్రాభి ర్వివిధాభిశ్చ భక్తిభిః	4
వివృతై ర్దర్శనీయైశ్చ రక్తాక్షైర్భీమదర్శనైః	
దీప్త తీక్ష్ణ మహాదంష్ట్రైః పులమ్బ దశన చ్చుదైః	5
శిరోభిర్దశభి ర్వీరం బ్రాజమానం మహౌజసం	
నానావ్యాల సమాకీర్ణైః శిఖరైరివ మన్దరమ్	6
నీలాంజనచయప్రఖ్యం హరేణోరసి రాజతా	
పూర్ణచంద్రాభ వక్త్రేణ సబలాక మివామ్బుదమ్	7
బాహుభిర్బుద్ధ కేయూరై శ్చందనోత్తమ రూపితైః	
బ్రాజమానాంగదైః పీనైః పంచశీరైరివోరగైః	8
మహతి స్ఫాటికే చిత్రే రత్న సంయోగ సంస్కృతే	
ఉత్తమాస్తరణాస్తీర్ణేనూపవిష్టం వరాసనే	9
అలంకృతాభిరత్యర్థం ప్రమదాభిః సమన్తతః	
వాలవ్యజనహస్తాభిరారాత్ సముపసేవితమ్	10
దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన మహాపార్శ్వేన రక్షసా	
మన్త్రిభి ర్మన్త్రతత్స్వజ్ఞై ర్నికుమ్భేన చ మన్త్రిణా	11
ఉపోపవిష్టం రక్షోభిశ్చతుర్భి ర్బలదర్పితైః	
కృత్స్నం పరివృతం లోకం చతుర్భిరివ సాగరైః	12

మన్త్రిభి ర్మన్త్రతత్త్వజ్ఞైరన్యైశ్చ శుభబుద్ధిభిః అన్వాస్యమానం సచివైః సురైరివ సురేశ్వరమ్	13
అపశ్యద్రాక్షసపతిం హనుమానఽతితేజసం విష్ఠితం మేరుశిఖరే సతోయ మివ తోయదమ్	14
స తైః సంపీడ్యమానోఽపి రక్షోభి ర్భీమ విక్రమైః విస్మయం పరమం గత్వా రక్షోఽధిప మవైక్షత	15
బ్రాజమానం తతో దృష్ట్వా హనుమాన్ రాక్షసేశ్వరమ్ మనసా చిన్తయామాస తేజసా తస్య మోహితః	16
అహో రూపమహో ధైర్యమహో సత్త్వమహో ద్యుతిః అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణ యుక్తతా	17
యద్యధర్మో న బలవాన్ స్యాదయం రాక్షసేశ్వరః స్యా దఽయం సురలోకస్య సశక్తస్యాఽపి రక్షితా	18
అస్య క్వరై ర్భృశంశైశ్చ కర్మభి ర్లోకకుత్సితైః తేన బిభ్యతి ఖల్వఽస్మాల్లోకాః సాఽమరదానవాః	19
అయం హ్యుత్సహతే కృద్ధః కర్తుమేకార్ణవం జగత్ ఇతి చిన్తాం బహువిధామకరో నృతిమాన్ కపిః	20
దృష్ట్వా రాక్షసరాజస్య ప్రభావ మమితౌజసః పంచాశ స్సర్గః - ప్రహస్త ప్రశ్నః	
తముద్వీక్య మహాబాహుః పింగాక్షం పురతః స్థితమ్ రోషేణ మహతావిష్టో రావణో లోకరావణః	1
శంకా హృతాత్మా దధ్యో స కపీంద్రం తేజసావృతం కిమేష భగవాన్నందీ భవేత్ సాక్షాదిహాగతః	2
యేన శప్తోస్మి కైలాసే మయా సంచాలితే పురా సోఽయం వానరమూర్తిః స్యాత్ కింస్వి ద్భాణోఽపి వాఽసురః	3
స రాజా రోషతామ్రాక్షః ప్రహస్తం మన్త్రి సత్తమమ్ కాలయుక్త మువాచేదం వచో విపుల మర్ధవత్	4
దురాత్మా పృచ్ఛ్యతా మేష కుతః కిం వాఽస్య కారణమ్ వన భంగే చ కోఽస్యార్థో రాక్షసీనాం చ తర్జనే	5

మత్స్యరీ మప్రధుష్యాం వాగమనే కిం ప్రయోజనం ఆయోధనే వా కిం కార్యం పుచ్చ్యతా మేష దుర్మతిః	6
రావణస్య వచః శృత్వా ప్రహస్తో వాక్య మబ్రవీత్ సమాశ్వసిహి భద్రం తే న భీః కార్యా త్వయా కపే	7
యది తావ త్వమిన్ద్రేణ ప్రేషితో రావణాలయమ్ తత్త్వ మాఖ్యాహి మా భూతే భయం వానర మోక్ష్యసే	8
యది వైశ్రవణస్య త్వం యమస్య వరుణస్య వా చారయాప మిదం కృత్వా ప్రవిష్టో నః పురీమిమాం	9
విష్ణునా ప్రేషితో వాపి దూతో విజయ కాంక్షిణా న హి తే వానరం తేజో రూపమాత్రం తు వానరమ్	10
తత్త్వతః కథయస్వాద్య తతో వానర మోక్ష్యసే అన్యతం వదతశ్చాపి దుర్లభం తవ జీవితమ్	11
అథవా యన్నిమిత్త తే ప్రవేశో రావణాలయే ఏవముక్తో హరివర స్తదా రక్షోగణేశ్వరమ్	12
అబ్రవీ న్నాఽస్మి శక్తస్య యమస్య వరుణస్య వా ధనదేన న మే సఖ్యం విష్ణునా నాఽస్మి చోదితః	13
జాతిరేవ మమ త్వేషా వానరోఽహమిహాగతః దర్శనే రాక్షసేస్తస్య దుర్లభే తదిదం మయా	14
వనం రాక్షసరాజస్య దర్శనార్థే వినాశితమ్ తతస్తే రాక్షసాః ప్రాప్తా బలినో యుద్ధకాంక్షిణః	15
రక్షణార్థం తు దేహస్య ప్రతియుద్ధా మయా రణే అస్త్రపాశై ర్న శక్యోఽహం బద్ధుం దేవాసురై రపి	16
పితామహాదేవ వరో మమాప్యేషోఽభ్యుపాగతః రాజానం ద్రష్టు కామేన మయాఽస్త్రమనువర్తితమ్	17
విముక్తో హ్యాహమస్త్రేణ రాక్షసై స్త్వభిషీడితః కేనచి ద్రాజకార్యేణ సంప్రాప్తోఽస్మి తవాన్చికం	18
దూతోఽహమితి విజ్ఞేయో రాఘవస్యామితౌజసః శ్శాయతాం చాపి వచనం మమ పథ్యమిదం ప్రభో	19

ఏక పంచాశ సుర్గః - హనూమదుపదేశః

తం సమీక్ష్య మహాసత్త్వం సత్త్వవాన్ హరిసత్తమః వాక్య మర్ధవ దవ్యగ్ర స్తమువాచ దశాననమ్	1
అహం సుగ్రీవ సందేశాదిహ ప్రాప్త స్తవాలయమ్ రాక్షసేస్త హరీశ స్త్వాం బ్రాతా కుశల మబ్రవీత్	2
బ్రాతుః శృణు సమాదేశం సుగ్రీవస్య మహాత్మనః ధర్మార్థోపహితం వాక్యమిహ చాముత్ర చ క్షమమ్	3
రాజా దశరథో నామ రథకుంజర వాజిమాన్ పితేవ బంధు ర్లోకస్య సురేశ్వర సమ ద్యుతిః	4
జ్యేష్ఠ స్తస్య మహాబాహుః పుత్రః ప్రియకరః ప్రభుః పితుర్నిదేశాన్నిష్క్రాంతః ప్రవిష్టో దణ్డకా వనమ్	5
లక్ష్మణేన సహ బ్రాత్రా సీతయా చాపి భార్యయా రామో నామ మహాతేజా ధర్మ్యం పన్ధాన మాశ్రితః	6
తస్య భార్యా వనే నష్టా సీతా పతిమనువ్రతా వైదేహస్య సుతా రాజ్ఞో జనకస్య మహాత్మనః	7
స మార్గమాణ స్తాం దేవీం రాజపుత్రః సహానుజః ఋశ్యమూక మనుప్రాప్తః సుగ్రీవేణ చ సమాగతః	8
తస్య తేన ప్రతిజ్ఞాతం సీతాయాః పరిమార్గణమ్ సుగ్రీవస్యాపి రామేణ హరిరాజ్యం నివేదితమ్	9
తతస్తేన మృధే హత్వా రాజపుత్రేణ వాలినమ్ సుగ్రీవః స్థాపితో రాజ్యే హర్ష్యక్షాణాం గణేశ్వరః	10
త్వయా విజ్ఞాత పూర్వశ్చ వాలీ వానరపుంగవః రామేణ నిహతః సంఖ్యే శరణైకేన వానరః	11
స సీతా మార్గణే వ్యగ్రః సుగ్రీవః సత్యసంగరః హరీన్ సంప్రీషయామాస దిశః సర్వా హరీశ్వరః	12
తాం హరీణాం సహస్రాణి శతాని నియుతాని చ దిక్షు సర్వాసు మార్గస్తే హ్యధశ్చోపరి చామ్బురే	13
వైనతేయ సమాః కేచిత్ కేచిత్ తత్రాఽనిలోపమాః	

అసంగతయః శీఘ్రా హరివీరా మహాబలాః	14
అహం తు హనుమాన్ నామ మారుతస్యారసః సుతః	
సీతాయాస్తు కృతే తూర్ణం శతయోజన మాయతమ్	15
సముద్రం లంఘయిత్వైవ తాం దిదృక్షురిహాగతః	
భ్రమతా చ మయా దృష్టా గృహీ తే జనకాత్మజా	16
త ద్భవాన్ దృష్ట ధర్మార్థ స్తపఃకృత పరిగ్రహః	
పరదారా న్మహాప్రాజ్ఞ నోపరోద్ధుం త్వమర్హసి	17
న హి ధర్మ విరుద్ధేషు బహ్వాపాయేషు కర్మసు	
మూలపూతిషు సజ్జన్తే బుద్ధిమన్తో భవద్విధాః	18
కశ్చ లక్ష్మణ ముక్తానాం రామ కోపానువర్తినామ్	
శరాణామగ్రతః స్థాతుం శక్తో దేవాసురేష్వపి	19
న చాపి త్రిషులోకేషు రాజన్ విద్యేత కశ్చన	
రాఘవస్య వ్యలీకం యః కృత్వా సుఖమవాప్పుయాత్	20
తత్ త్రికాల హితం వాక్యం ధర్మమర్థానుబంధి చ	
మన్యస్వ నరదేవాయ జానకీ ప్రతిదీయతామ్	21
దృష్టా హీయం మయా దేవీ లబ్ధం యదిహ దుర్లభమ్	
ఉత్తరం కర్మ య చేషం నిమిత్తం తత్ర రాఘవః	22
లక్ష్మితేయం మయా సీతా తథా శోక పరాయణా	
గృహ్య యాం నాభిజానాసి పంచాస్యామివ పన్నగీమ్	23
నేయం జరయితుం శక్యా సాసురైరమరైరపి	
విష సంస్కృష్టమత్యర్థం భుక్తమన్నమివౌజసా	24
తపః సంతాప లబ్ధ స్తే యోఽయం ధర్మపరిగ్రహః	
న స నాశయితుం న్యాయ్య ఆత్మప్రాణ పరిగ్రహః	25
అవధ్యతాం తపోభిర్యాం భవాన్ సమనుపశ్యతి	
ఆత్మనః సాసురైర్దేవై ర్దేతు స్తత్రాఽప్యయం మహాన్	26
సుగ్రీవో న హి దేవోఽయం నాసురో న చ రాక్షసః	
న దానవో న గంధర్వో న యక్షో న చ పన్నగః	27
తస్మాత్ ప్రాణ పరిత్రాణం కథం రాజన్ కరిష్యసి	

నను ధర్మోపసంహారమ౭ధర్మఫల సంహితమ్	28
తదేవ ఫలమన్వేతి ధర్మశ్చాధర్మనాశనః	
ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావ ద్భవతా నాత్ర సంశయః	29
ఫలమస్యాప్యధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసీ	
జనస్థాన వధం బుద్ధ్వా బుద్ధ్వా వాలీ వధం తథా	30
రామ సుగ్రీవ సఖ్యం చ బుద్ధ్యస్య హితమాత్మనః	
కామం ఖల్వహామప్యేకః సవాజి రథ కుంజరామ్	31
లంకాం నాశయితుం శక్త స్తస్యైష తు న నిశ్చయః	
రామేణ హి ప్రతిజ్ఞాతం హర్షుక్షగణ సన్నిధౌ	32
ఉత్పాదన మమిత్రాణాం సీతా యైస్తు ప్రదర్శితా	
అపకుర్వన్ హి రామస్య సాక్షాదపి పురందరః	33
న సుఖం ప్రాప్నుయాదన్యః కిం పునస్త్వద్విధో జనః	
యాం సీతేత్యభిజానాసి యేయం తిష్ఠతి తే వశే	34
కాళరాత్రీతి తాం విద్ధి సర్వలంకా వినాశినీమ్	
తదలం కాలపాశేన సీతా విగ్రహ రూపిణా	35
స్వయం స్కన్ధావసక్తేన క్షమమాత్మని చిన్త్యతామ్	
సీతాయా స్తేజసా దగ్ధాం రామకోప ప్రవీడితామ్	36
దహ్యమానామిమాం పశ్య పురీం సాట్టప్రతోళికామ్	
స్వాని మిత్రాణి మంత్రీంశ్చ జ్ఞాతీన్బ్రాతృన్నుతాన్నితాన్	37
భోగాన్ దారాంశ్చ లంకాం చ మా వినాశముపానయ	
సత్యం రాక్షసరాజేంద్ర శృణుష్వ వచనం మమ	38
రామ దాసస్య దూతస్య వానరస్య విశేషతః	
సర్వాంల్లోకాన్ సుసంహృత్య సభూతాన్ సచరాచరాన్	39
పునరేవ తథా స్రష్టుం శక్తో రామో మహాయశాః	
దేవాసుర నరేస్త్రేషు యక్ష రక్షోగణేషు చ	40
విద్యాధరేషు సర్వేషు గంధర్వేషూరగేషు చ	
సిద్ధేషు కిన్నరేంద్రేషు పతత్రిషు చ సర్వతః	41
సర్వభూతేషు సర్వత్ర సర్వకాలేషు నాస్తి సః	

యో రామం ప్రతియుద్ధేత విష్ణుతుల్య పరాక్రమం	42
సర్వలోకేశ్వర స్వైవం కృత్వా విప్రియమీద్యశం	
రామస్య రాజసింహస్య దుర్లభం తవ జీవితం	43
దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ నిశాచరేంద్ర	
గంధర్వ విద్యాధర నాగ యక్షాః	
రామస్య లోకత్రయ నాయకస్య	
స్థాతుం న శక్తాః సమరేషు సర్వే	44
బ్రహ్మ స్వయంభూ శ్చతురాననో వా	
రుద్ర స్త్రినేత్ర స్త్రీపురాన్తకోవా	
ఇంద్రో మహేంద్రః సురనాయకో వా	
త్రాతుం న శక్తా యుధి రామవధ్యం	45
స సౌప్యవోపేతమదీన వాదినః	
కపే ర్నిశమ్యాఽప్రతిమోఽప్రియం వచః	
దశాననః కోప వివృత లోచనః	
సమాదిశ త్తస్య వధం మహాకపేః	46
<u>ద్విపంచాశ స్సర్గః - దూత వధ నివారణం</u>	
తస్య తద్వచనం శృత్వా వానరస్య మహాత్మనః	
ఆజ్ఞాపయత్తస్యవధం రావణః క్రోధ మూర్ఛితః	1
వధే తస్య సమాజ్ఞప్తే రావణేన దురాత్మనా	
నివేదితవతో దౌత్యం నాఽనుమేనే విభీషణః	2
తం రక్షేఽధిపతిం కృద్ధం తచ్చ కార్యముపస్థితమ్	
విదిత్వా చింతయామాస కార్యం కార్యవిధౌ స్థితః	3
నిశ్చిత్తార్థస్తతః సామ్నా పూజ్యం శత్రుజిదఽగ్రజమ్	
ఉవాచ హితమఽత్యర్థం వాక్యం వాక్యవిశారదః	4
క్షమస్య రోషం త్యజ రాక్షసేంద్ర	
ప్రసీద మద్వాక్యమిదం శృణుష్య	
వధం న కుర్వన్తి పరావరజ్ఞాః	
దూతస్య సంతో వసుధాధిపేంద్రాః	5

రాజధర్మ విరుద్ధం చ లోకవృత్తేశ్చ గర్హితమ్ తవ చాఽసదృశం వీర కపీరస్య ప్రమాపణమ్	6
ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ రాజధర్మ విశారదః పరావరజ్ఞో భూతానాం త్వమేవ పరమార్థవిత్	7
గృహ్యన్తే యది రోషేణ త్వాద్భాషోపి విపశ్చితః తతః శాస్త్ర విపశ్చి త్త్వం శ్రమ ఏవ హి కేవలం	8
తస్మాత్ ప్రసీద శత్రుస్సు రాక్షసేంద్ర దురాసద యుక్తాయుక్తమ్ వినిశ్చిత్య దూతే దండో విధీయతాం	9
విభీషణ వచః శృత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః రోషేణ మహాతావిష్టో వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్	10
న పాపానాం వధే పాపం విద్యతే శత్రుసూదన తస్మాదేనం వధిష్యామి వానరం పాపకారిణం	11
అధర్మమూలం బహురోష యుక్తం అనార్య జుష్టం వచనం నిశమ్య ఉవాచ వాక్యం పరమార్థ తత్త్వం	
విభీషణో బుద్ధిమతాం వరిష్ఠః ప్రసీద లంకేశ్వర రాక్షసేంద్ర	12
ధర్మార్థ యుక్తం వచనం శృణుష్వ దూతా న వధ్యాన్ సమరేషు రాజన్	
సర్వేషు సర్వత్ర వదంతి సంతః అసంశయం శత్రురఽయం ప్రవృద్ధః	13
కృతం హ్యనేనాఽప్రియ మప్రమేయమ్ న దూత వధ్యాం ప్రవదన్తి సన్తో	
దూతస్య దృష్టా బహవో హి దణ్డాః వైరూప్యమఽంగేషు కశాఽభిఘాతో	14
మౌణ్యం తథా లక్షణ సన్నిపాతః ఏతాన్ హి దూతే ప్రవదన్తి దణ్డాన్	
వధస్సు దూతస్య న నః శృతోఽపి	15

కథం చ ధర్మార్థ విసేత బుద్ధిః పరావర ప్రత్యయ నిశ్చితార్థః భవద్విధః కోపవశే హి తిష్ఠేత్ కోపం నియచ్ఛన్తి హి సత్త్వవన్తః	16
న ధర్మవాదే న చ లోకవృత్తే న శాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషు చాపి విద్యేత కశ్చిత్ తవవీర తుల్యః త్వం హ్యుత్తమః సర్వసురాఽసురాణామ్	17
శూరేణ వీరేణ నిశాచరేంద్ర సురాఽసురాణామపి దుర్జయేన త్వయా ప్రగల్భాః సుర దైత్య సంఘా జితాశ్చ యుద్ధేష్వసకృన్నరేంద్రాః	18
ఇత్థం విధస్యాఽమరదైత్యశత్రోః శూరస్య వీరస్య తవాజితస్య కుర్వన్తి మూఢా మనసో వ్యళీకం ప్రాణైర్వియుక్తా నను యే పురా తే	19
నచాప్యఽస్య కపేర్హితే కంచితృశ్యామ్యహం గుణమ్ తేష్వయం పాత్యతాం దణ్ణో యైరఽయం ప్రేషితః కపిః సాధుర్వా యది వాఽసాధుః పరైరేష సమర్పితః	20
బృవన్ పరార్థం పరవాన్ న దూతో వధమర్హతి అపి చాస్మిన్ హతే రాజన్ నాన్యం పశ్యామి ఖేచరమ్ ఇహ యః పునరాగచ్ఛేత్ పరం పారం మహోదధేః	21
తస్మాన్నాఽస్య వధే యత్నః కార్యః పరపురంజయ భవాన్ సేన్ద్రేషు దేవేషు యత్నమాస్థాతు మర్హతి అస్మిన్ వినష్టే న హి దూతమఽన్యం పశ్యామి యస్మాి నరరాజపుత్రౌ	22
యుద్ధాయ యుద్ధప్రియ దుర్వినీతా వుద్యోజయే ద్వీర్షపథావరుద్ధౌ	23
	24

పరాక్రమోత్సాహ మనస్వినాం చ సురాఽసురాణామపి దుర్జయేన త్వయా మనోనన్దన నైర్మతానాం యుద్ధాయతి ర్నాశయితుం న యుక్తా	25
హితాశ్చ శూరాశ్చ సమాహితాశ్చ కులేషు జాతాశ్చ మహాగుణేషు మనస్వినః శస్త్రభృతాం వరిష్ఠాః కోట్యగ్రత స్తే సుభృతాశ్చ యోధాః	26
తదేకదేశేన బలస్య తావత్ కేచిత్తవాదేశకృతోఽభియాన్తు తౌ రాజపుత్రౌ వినిగృహ్య మూఢౌ పరేషు తే భావయితుం ప్రభావమ్	27
నిశాచరాణామధిపోఽనుజస్య విభీషణస్యోత్తమవాక్యమిష్టం జగ్రాహ బుద్ధ్యా సురలోక శత్రుః మహాబలో రాక్షసరాజ ముఖ్యః	28
క్రోధం చ జాతం హృదయే నిరుధ్య విభీషణోక్తం వచనం సుపూజ్య ఉవాచ రక్షోధిపతిర్మహాత్మా విభీషణం శస్త్రభృతాం వరిష్ఠం	29
<u>త్రిపంచాశ స్సర్గః - పావక శైత్యం</u>	
తస్య తద్వచనం శృత్వా దశగ్రీవో మహాత్మనః దేశ కాల హితం వాక్యం బ్రాతురుత్తమ మబ్రవీత్	1
సమ్యగుక్తం హి భవతా దూతవధ్యా విగర్హితా అవశ్యం తు వధాదఽన్యః క్రియతామస్య నిగ్రహః	2
కపీనాం కిల లాంగూలమిష్టం భవతి భూషణమ్ తదఽస్య దీప్యతాం శేష్రుం తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు	3
తతః పశ్యన్త్విమం దీనమంగవైరూప్య కర్పితమ్	

సమిత్ర జ్ఞాతయః సర్వేబాన్ధవాః ససుహృజ్ఞనాః	4
ఆజ్ఞాపయద్రాక్షసేన్ద్రః పురం సర్వం సచత్వరమ్	
లాంగూలేన ప్రదీప్తిన రక్షోభిః పరిణీయతామ్	5
తస్య తద్వచనం శృత్వా రాక్షసాః కోప కర్శితాః	
వేష్టయన్తి స్మ లాంగూలం జీర్ణైః కార్వాసజైః పట్టైః	6
సంవేష్ట్యమానే లాంగూలే వ్యవర్ధత మహాకపిః	
శుష్కమిన్దన మాసాద్య వనేష్వివ హుతాశనః	7
తైలేన పరిషిద్యాథ తేఽగ్నిం తత్రావపాతయన్	
లాంగూలేన ప్రదీప్తిన రాక్షసాన్స్తానపాతయత్	8
స తు రోషపరీతాత్మా బాలసూర్యసమాననః	
లాంగూలం సంప్రదీప్తం తద్ధృష్ట్వా తస్య హనూమతః	9
సహస్త్రీ బాల వృద్ధాశ్చ జగ్ముః ప్రీతా నిశాచరాః	
స భూయః సంగతైః క్వరైః రాక్షసైర్హరిసత్తమః	10
నిబద్ధః కృతవాన్ వీరస్తత్కాల సదృశీం మతిమ్	
కామం ఖలు న మే శక్తా నిబద్ధస్యాపి రాక్షసాః	11
చిత్త్వాపాశాన్ సముత్పత్య హన్యామహమిమాన్ పునః	
యది భర్తుహితార్థాయ చరంతం భర్తుశాసనాత్	12
బద్ధున్యేతే దురాత్మానో న తు మే నిష్క్రుతిః కృతా	
సర్వేషామేవ పర్యాఘ్నో రాక్షసానామఽహం యుధి	13
రామస్య కిం తు ప్రీత్యర్థం విషహిష్యేఽహమీదృశమ్	
లంకా చారయితవ్యా మే పునరేవ భవేదితి	14
రాతౌ న హి సుదృష్టా మే దుర్గకర్మ విధానతః	
అవశ్యమేవ ద్రష్టవ్యా మయా లంకా నిశాక్షయే	15
కామం బన్దైశ్చ మే భూయః పుచ్చస్యోద్ధీపనేన చ	
పీడాం కుర్వన్తు రక్షాంసి న మేఽస్తి మనసః శ్రమః	16
తత స్తే సంవృతాకారం సత్త్వవన్తం మహాకపిమ్	
పరిగృహ్య యయుర్హృష్టా రాక్షసాః కపికుంజరమ్	17

శంఖ భేరీ నినాదైశ్చ ఘోషయంతః స్వకర్మభిః	
రాక్షసాః క్వారకర్మాణశ్చారయన్తి స్మ తాం పురీమ్	18
అన్వీయమానో రక్షోభిర్యయౌ సుఖమరిందమః	
హనుమాంశ్చారయామాస రాక్షసానాం మహాపురీమ్	19
అథాఽపశ్యద్విమానాని విచిత్రాణి మహాకపిః	
సంవృతాన్ భూమిభాగాంశ్చ సువిభక్తాంశ్చ చత్వరాన్	20
వీధీశ్చ గృహసంబాధాః కపిః శృంగాటకాని చ	
తథా రథ్యోపరథ్యాశ్చ తదైవ గృహాన్తరాన్	21
గృహాంశ్చ మేఘ సంకాశాన్ దదర్శ పవనాత్మజః	
చత్వరేఘు చతుష్కేఘు రాజమార్గే తదైవ చ	22
ఘోషయన్తి కపిం సర్వే చార ఇత్యేవ రాక్షసాః	
స్త్రీ బాల వృద్ధా నిర్జగ్ము స్తత్ర తత్ర కుతూహలాత్	23
తం ప్రదీపిత లాంగూలం హనుమంతం దిద్మక్షవః	
దీప్యమానే తతస్తస్య లాంగూలార్గే హనూమతః	24
రాక్షస్య స్తా విరూపాక్ష్యః శంసుర్దేవ్యా స్తదఽప్రియమ్	
యస్త్యయా కృతసంవాదః సీతే తామ్రముఖః కపిః	25
లాంగూలేన ప్రదీప్తిన స ఏష పరిణీయతే	
శృత్వా తద్వచనం క్వారమాత్మాపహరణోపమమ్	26
వైదేహీ శోక సంతప్తా హుతాశన ముపాగమత్	
మంగళాభిముఖీ తస్య సా తదాసీన్మహాకపేః	27
ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనమ్	
యద్యఽస్తి పతిశుశ్రూషా యద్యఽస్తి చరితం తపః	28
యది వాస్త్యేకపత్నీ త్వం శీతోభవ హనూమతః	
యది కశ్చిదనుక్రోశ స్తస్య మయ్యఽస్తి ధీమతః	29
యది వా భాగ్యశేషో మే శీతోభవ హనూమతః	
యది మాం వృత్తసంపన్నాం తత్సమాగమ లాలసామ్	30
స విజానాతి ధర్మాత్మా శీతోభవ హనూమతః	
యది మాం తారయేదార్యః సుగ్రీవః సత్యసంగరః	31

అస్మాద్దుఃఖాంబు సంరోధాచ్ఛితోభవ హనూమతః	
తత స్త్రీక్లార్చిరవ్యరః ప్రదక్షిణశిఖోఽనిలః	32
జజ్జ్వల మృగశాబాక్యాః శంసన్నివ శివం కపేః	
హనుమజ్జనకశ్చాపి పుద్గాఽనల యుతోఽనిలః	33
వవౌ స్వాస్థ్యకరో దేవ్యాః ప్రాల్యాఽనిల శీతలః	
దహ్యమాన్ చ లాంగూల్ చిన్తయామాస వానరః	34
ప్రదీప్తోఽగ్నిరయం కస్మా న్న మాం దహతి సర్వతః	
దృశ్యతే చ మహాజ్వాలో న కరోతి చ మే రుజమ్	35
శిశిర స్వేవ సంపాతో లాంగూలార్గే ప్రతిష్ఠితః	
అథవా తదిదం వ్యక్తం యద్దృష్టం ప్లవతా మయా	36
రామ ప్రభావాదాశ్చర్యం పర్వతః సరితాంపతౌ	
యది తావత్ సముద్రస్య మైనాకస్య చ ధీమతః	37
రామార్థం సంభ్రమస్తాదృక్కిమఽగ్నిర్న కరిష్యతి	
సీతాయాశ్చాన్యశంస్యేన తేజసా రాఘవస్య చ	38
పితుశ్చ మమ సఖ్యేన న మాం దహతి పావకః	
భూయః స చిన్తయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః	39
ఉత్పపాతాఽథ వేగేన ననాద చ మహాకపిః	
పురద్వారం తతః శ్రీమాన్ శైలశృంగ మివోన్నతమ్	40
విభక్తరక్షః సంబాధమాససాదాఽనిలాత్మజః	
స భూత్వా శైల సంకాశః క్షణేన పునరాత్మవాన్	41
హ్రస్వతాం పరమాం ప్రాప్తో బన్ధనాన్యవశాతయత్	
విముక్తశ్చాఽభవచ్ఛ్రీమాన్ పునః పర్వత సన్నిభః	42
వీక్షమాణశ్చ దద్యశే పరిఘం తోరణాశ్రితమ్	
స తం గృహ్య మహాబాహుః కాలాయస పరిష్కృతమ్	43
రక్షిణ స్తాన్ పునః సర్వాన్ సూదయామాస మారుతిః	
స తాన్ నిహత్వా రణ చణ్డ విక్రమః	
సమీక్షమాణః పునరేవ లంకామ్	
ప్రదీప్త లాంగూలకృతార్చిమాలీ	

ప్రకాశతాదిత్య ఇవార్పిమాలీ	44
<u>చతుఃపంచాశ సుర్గః - లంకాదాహః</u>	
వీక్షమాణ స్తో లంకాం కపిః కృతమనోరథః	
వర్ధమాన సముత్సాహః కార్యశేషమఽచింతయత్	1
కిం ను ఖల్వఽవశిష్టం మే కర్తవ్యమిహ సామృతమ్	
యదేషాం రక్షసాం భూయః సంతాప జననం భవేత్	2
వనం తావత్ ప్రమథితం ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః	
బలైకదేశః క్షపితః శేషం దుర్గ వినాశనమ్	3
దుర్గే వినాశితే కర్మభవేత్ సుఖపరిశ్రమమ్	
అల్పయత్నేన కార్యేఽస్మిన్ మమ స్యాత్ సఫలః శ్రమః	4
యో హ్యయం మమ లాంగూలే దీప్యతే హవ్యవాహనః	
అస్య సంతర్పణం న్యాయ్యం కర్తుమేభిర్భూహోత్తమైః	5
తతః ప్రదీప్త లాంగూలః సవిద్యుదివతోయదః	
భవనాగ్రేషు లంకాయా విచచార మహాకపిః	6
గృహాద్గృహం రాక్షసానాముద్యానాని చ వానరః	
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చాచర సః	7
అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనం	
అగ్నిం తత్ర స నిక్షిప్య శ్వసనేన సమో బలీ	8
తతోఽన్యత్ పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్	
ముమోచ హనుమానగ్నిం కాలానలశిఖోపమమ్	9
వజ్రదంష్ట్రస్య చ తదా పుప్లువే స మహాకపిః	
శుకస్య చ మహాతేజాః సారణస్య చ ధీమతః	10
తథాచేన్ద్రజితో వేశ్మ దదాహ హరియూధపః	
జమ్బుమాలేః సుమాలేశ్చ దదాహ భవనం తతః	11
రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశతో స్తదైవ చ	
హ్రాస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః	12
యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః	
విద్యుజ్జిహ్వస్య ఘోరస్య తథా హస్తీముఖస్య చ	13

కరాలస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి	
కుమ్భకర్ణస్య భవనం మకరాక్షస్య చైవహి	14
యజ్ఞశత్రోశ్చ భవనం బ్రహ్మశత్రో స్తదైవ చ	
నరాస్తకస్య కుమ్భస్య నికుంభస్య దురాత్మనః	15
వర్ణయిత్వా మహాతేజా విభీషణగృహం ప్రతి	
క్రమమాణః క్రమేణైవ దదాహ హరిపుంగవః	16
తేషు తేషు మహార్షేషు భవనేషు మహాయశాః	
గృహేష్వుద్ధిమతామ్బుద్ధిం దదాహ స మహాకపిః	17
సర్వేషాం సమతిక్రమ్య రాక్షసేంద్రస్య వీర్యవాన్	
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రావణస్య నివేశనం	18
తతస్తస్మిన్లహి ముఖ్యే నానారత్న విభూషితే	
మేరు మందార సంకాశే సర్వమంగళ శోభితే	19
ప్రదీప్తమగ్ని ముత్స్సుజ్య లాంగూలార్గే ప్రతిష్ఠితం	
ననాద హనుమాన్వీరో యుగాంతే జలదో యథా	20
శ్వసనేన చ సంయోగాదఽతివేగో మహాబలః	
కాలాగ్నిరివ జజ్జ్వల ప్రావర్ణత హుతాశనః	21
ప్రదీప్తమగ్నిం పవన స్తేషువేశ్మస్వచారయత్	
అభూచ్ఛ్వసన సంయోగాదఽతివేగో హుతాశనః	22
తాని కాంచన జాలాని ముక్తామణిమయాని చ	
భవనాని వ్యవశీర్యస్త రత్నవన్తి మహాన్తి చ	23
తాని భగ్నవిమానాని నిపేతుర్ధరణీతలే	
భవనానీవ సిద్ధానామమ్బురాత్ పుణ్యసంక్షయే	24
సంజజ్ఞే తుములః శబ్దో రాక్షసానాం ప్రధావతాం	
స్వగృహస్య పరిత్రాణే భగ్నోత్సాహోర్జితశ్రియాం	25
నూనమేషోఽగ్నిరాయాతః కపిరూపేణ హా ఇతి	
క్రందంత్యః సహసా పేతుః స్తనంధయధరాః స్త్రియః	26
కాశ్చిదఽగ్నిపరీతాంగ్యో హర్మేభ్యో ముక్తమూర్ధజాః	
పతంత్యో రేజిరేఽభ్రేభ్యః సాదామిన్య ఇవామ్బురాత్	27

వజ్రవిద్యమ వైడూర్య ముక్తా రజత సంహితాన్	
విచిత్రాన్ భవనాద్ధాతూన్ స్యన్తమానాన్ దదర్శ సః	28
నాఽగ్నిస్త్వప్యతి కాష్ఠానాం తృణానాం చ యథా తథా	
హనూమాన్ రాక్షసేంద్రాణాం వధే కించిన్నత్వప్యతి	29
నాగ్నోర్నాపి విశస్తానాం రాక్షసానాం వసుంధరా	
న హనూమద్విశస్తానామ్ రాక్షసానాం వసుంధరా	30
క్వచిత్ కింశుక సంకాశాః క్వచిద్చాల్మలి సన్నిభాః	
క్వచిత్ కుంకుమ సంకాశాః శిఖా వహ్నిశ్చకాశిరే	31
హనూమతా వేగవతా వానరేణ మహాత్మానా	
లంకాపుర ప్రదగ్ధం త దృద్దేణ త్రిపురం యథా	32
తతస్థు లంకాపుర పర్వతాఽగ్రే	
సముత్థితో భీమపరాక్రమోఽగ్నిః	
ప్రసార్య చూడా వలయం ప్రదీప్తో	
హనూమతా వేగవతా విస్ఫుట్టః	33
యుగాంత కాలానల తుల్య వేగః	
సమారుతోఽగ్నిర్వవృధే దివిస్సుక్	
విధూమరశ్మిర్భవనేషు సక్తో	
రక్షఃశరీరాఽఽజ్య సమర్పితార్పిః	34
ఆదిత్య కోటీ సదృశః సుతేజా	
లంకాం సమస్తాం పరివార్య తిష్ఠన్	
శబ్దై రనేకైరశని ప్రయాడైః	
భిన్నన్నివాండం ప్రబభౌ మహాగ్నిః	35
తత్రాఽమృరాదగ్నిరఽతిప్రవృద్ధో	
రూక్షప్రభః కింశుక పుష్పచూడః	
నిర్వాణ ధూమాకులరాజయశ్చ	
నీలోత్పలాభాః ప్రచకాశిరేఽబ్రాః	36
వస్త్రీ మహేంద్ర స్త్రీదశేశ్వరో వా	
సాక్షాద్యమోవా వరుణోఽనిలో వా	

రుద్రోఽగ్నిరర్కో ధనదశ్చ సోమో	
న వానరోఽయం స్వయమేవ కాలః	37
కిం బ్రహ్మణః సర్వపితామహస్య	
సర్వస్య ధాతుశ్చతురాననస్య	
ఇహాగతో వానరరూపధారీ	
రక్షోపసంహారకరః ప్రకోపః	38
కిం వైష్ణవం వా కపిరూపమేత్య	
రక్షో వినాశాయ పరం సుతేజః	
అనంతమఽవ్యక్త మచింత్యమేకం	
స్వమాయయా సాంప్రతమాగతం వా	39
ఇత్యేవమూచుర్బహవో విశిష్టా	
రక్షోగణా స్తత్ర సమేత్య సర్వే	
సప్రాణి సంఘాం సగృహాం సవృక్షాం	
దగ్ధాం పురీం తాం సహసా సమీక్ష్య	40
తతస్తు లంకా సహసా ప్రదగ్ధా	
సరాక్షసా సాఽశ్వరథా సనాగా	
సపక్షిసంఘా సమ్యగా సవృక్షా	
రురోద దీనా తుములం సశబ్దం	41
హ తాత హాపుత్రక కాంత మిత్ర	
హ జీవితం భోగయుతం సుపుణ్యం	
రక్షోభిరేవం బహుధా బృవద్భిః	
శబ్దః కృతో ఘోరతరః సుభీమః	42
హుతాశనజ్వాల సమావృతా సా	
హత ప్రవీరా పరివృత్త యోధా	
హనూమతః క్రోధ బలాభిభూతా	
బభూవ శాపోపహతేవ లంకా	43
ససంభ్రమ త్రస్త విషణ్ణ రాక్షసాం	
సముజ్జ్వల జ్వాల హుతాశనాఽంకితామ్	

దదర్శ లంకాం హనుమాన్ మహామనాః	
స్వయమ్భు కోపోపహతామివాఽవనిమ్	44
భంక్త్యా వనం పాదపరత్న సంకులం	
హత్వా తు రక్షాంసి మహాంతి సంయుగే	
దగ్ధ్యా పురీం తాం గృహరత్నమాలినీం	
తస్మై హనుమాన్ పవనాత్మజః కపిః	45
త్రికూట శృంగారతల్ విచిత్రే	
ప్రతిష్ఠితో వానరరాజసింహః	
ప్రదీప్త లాంగూల కృతార్చిమాలీ	
వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంశుమాలీ	46
స రాక్షసాం స్త్రాన్ సుబహూంశ్చ హత్వా	
వనం చ భంక్త్యా బహుపాదపం తత్	
విస్మజ్య రక్షేభవనేషు చాగ్నిం	
జగామ రామం మనసా మహాత్మా	46
తతస్తు తం వానర వీరముఖ్యం	
మహాబలం మారుత తుల్య వేగం	
మహామతిం వాయుసుతం వరిష్ఠం	
ప్రతుష్ఠువుర్దేవగణాశ్చ సర్వే	48
భంక్త్యా వనం మహాతేజా హత్వా రక్షాంసి సంయుగే	
దాగ్ధ్యా లంకాపురీం రమ్యాం రరాజ స మహాకపిః	49
తత్ర దేవాః సగంధర్వా స్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః	
దృష్ట్వా లంకాం ప్రదగ్ధాం తాం విస్మయం పరమం గతాః	50
తం దృష్ట్వా వానరశ్రేష్ఠం హనుమంతం మహాకపిం	
కాలాగ్నిరితి సంచిన్త్య సర్వభూతాని తత్రసుః	51
దేవాశ్చ సర్వేమునిపుంగవాశ్చ	
గాంధర్వ విద్యాధర నాగ యక్షాః	
భూతాని సర్వాణి మహాంతి తత్ర	
జగ్ముః పరాంప్రీతిమఽతుల్యరూపాం	52

పంచపంచాశ స్వర్గః - హనుమాద్విభ్రమః

లంకాం సమస్తాం సందీప్య లాంగూలాగ్నిం మహాకపిః	
నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిసత్తమః	1
సందీప్యమానాం విద్వస్తాం త్రస్త రక్షోగణాం పురీమ్	
అవేక్ష్య హనుమాంలంకామ్ చిన్తయామాస వానరః	2
తస్యాభూత్ సుమహాంస్తాసః కుత్సా చాత్మన్యజాయత	
లంకాం ప్రదహతా కర్మ కింస్విత కృతమిదం మయా	3
ధన్యా స్తే పురుషశ్రేష్ఠా యే బుద్ధ్యా కోపముత్థితమ్	
నిరున్దన్తి మహాత్మానో దీప్తమగ్నిమివామ్బుసా	4
కృద్ధః పాపం న కుర్యాత్ కః కృద్ధో హన్యాద్ధురూనపి	
కృద్ధః పరుషయా వాచా నరః సాధూనఽదిక్షిపేత్	5
వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితో న విజానాతి కర్షిచిత్	
నాకార్యమస్తి కృద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే క్వచిత్	6
యః సముత్పత్తితం క్రోధం క్షమయైవ నిరస్యతి	
యథోరగ స్వచం జీర్ణాం స వై పురుష ఉచ్యతే	7
ధిగస్తు మాం సుదుర్బుద్ధిం నిర్లజ్జం పాపకృత్తమం	
అచిన్తయిత్వా తాం సీతామగ్నిదం స్వామి ఘాతుకం	8
యది దగ్ధాత్వీయం లంకా నూనమార్యాపి జానకీ	
దగ్ధా తేన మయా భర్తుర్లతం కార్యమఽజానతా	9
యదర్థమఽయమారమ్భ స్తత్ కార్యమవసాదితమ్	
మయా హి దహతా లంకామ్ న సీతా పరిరక్షితా	10
ఈషత్కార్య మిదంకార్యం కృతమాసీ న్న సంశయః	
తస్య క్రోధాభిభూతేన మయా మూలక్షయః కృతః	11
వినష్టా జానకీ నూనం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే	
లంకాయాం కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పురీ	12
యది తద్విహతం కార్యం మమ ప్రజ్ఞా విపర్యయాత్	
ఇహైవ ప్రాణ సన్న్యాసో మమాపి హ్యద్య రోచతే	13
కిమగ్నో నిపతామ్యఽద్య ఆహోస్విద్బుడబాముఖే	

శరీరమాహో సత్త్వానాం దద్మి సాగర వాసినామ్	14
కథం హి జీవతా శక్యో మయా ద్రష్టుం హరీశ్వరః	
తౌ వా పురుషశార్దూలౌ కార్య సర్వస్వ ఘాతినా	15
మయా ఖలు తదేవేదం రోషదోషాత్ ప్రదర్శితమ్	
ప్రథితం త్రిషులోకేషు కపిత్వమనవస్థితమ్	16
ధిగస్తు రాజసం భావమనీశమనవస్థితమ్	
ఈశ్వరేణాపి యద్రాగాన్మయా సీతా న రక్షితా	17
వినష్టాయాం తు సీతాయాం తా వుభౌ వినశిష్యతః	
తయోర్విదాశే సుగ్రీవః సబన్ధుర్వినశిష్యతి	18
ఏతదేవ వచః శ్వత్వా భరతో బ్రాత్య వత్సలః	
ధర్మాత్మా సహశత్యమ్నుః కథం శక్యతి జీవితమ్	19
ఇక్ష్వాకువంశే ధర్మిష్ఠే గతే నాశమఽసంశయమ్	
భవిష్యన్తి ప్రజాః సర్వాః శోక సంతాప పీడితాః	20
తదహం భాగ్యరహితో లుప్త ధర్మార్థ సంగ్రహః	
రోషదోష పరీతాత్మా వ్యక్తం లోక వినాశనః	21
ఇతి చింతయతస్తస్య నిమిత్తాన్యపపేదిరే	
పూర్వమప్యపలభ్నాని సాక్షాత్ పునరచింతయత్	22
అథ వా చారు సర్వాంగీ రక్షితా స్వేన తేజసా	
న నశిష్యతి కల్యాణీ నాగ్నిరగ్నౌ ప్రవర్తతే	23
న హి ధర్మాత్మన స్తస్య భార్యామమిత తేజసః	
స్వచారిత్రాభిగుప్తాం తాం స్పృష్టుమర్హతి పావకః	24
నూనం రామ ప్రభావేణ వైదేహ్యోః సుకృతేన చ	
యన్మాం దహన కర్మాయం నాదహద్ధవ్యవాహనః	25
త్రయాణాం భరతాదీనాం బ్రాత్యుణాం దేవతా చ యా	
రామస్య చ మనఃకాంతా సా కథం వినశిష్యతి	26
యద్వా దహన కర్మాఽయం సర్వత్ర ప్రభురవ్యయః	
న మే దహతి లాంగూలం కథ మార్యాం ప్రధక్ష్యతి	27
పునశ్చాఽచింతయ త్తత్ర హనుమాన్ విస్మిత స్తదా	

హిరణ్యనాభస్య గిరే ర్జలమధ్యే ప్రదర్శనం	28
తపసా సత్యవాక్యేన అనన్యత్వాచ్చ భర్తరి	
అపి సా నిర్దహేదగ్నిం న తామగ్నిః ప్రథక్ష్యతి	29
స తథా చిన్తయం స్తత్ర దేవ్యా ధర్మ పరిగ్రహమ్	
శుశ్రావ హనుమాన్ వాక్యం చారణానాం మహాత్మనామ్	30
అహో ఖలు కృతం కర్మ దుష్కరం హి హనుమాతా	
అగ్నిం విస్ఫుజతాభీక్షం భీమం రాక్షస సద్మనిని	31
ప్రపలాయిత రక్షః స్త్రీ బాల వృద్ధ సమాకులా	
జన కోలాహలాధ్మాతా క్రందంతీవాద్రీ కందరే	32
దగ్ధేయం నగరీ సర్వా సాట్ట ప్రాకార తోరణా	
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోఽద్భుత ఏవ నః	33
ఇతి శుశ్రావ హనుమాన్ వాచం తామమృతోపమం	
బభూవ చాఽస్య మనసో హర్ష స్తత్కాలసంభవః	34
స నిమితైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః	
ఋషి వాక్యైశ్చ హనుమానభవత్ ప్రీతమానసః	35
తతః కపిః ప్రాప్త మనోరథార్థః	
తామక్షతాం రాజసుతాం విదిత్వా	
ప్రత్యక్షత స్తాం పునరేవ దృష్ట్వా	
ప్రతిప్రయాణాయ మతిం చకార	36
షట్పంచాశ స్సర్గః - ప్రతిప్రయాణోత్పతనం	
తత స్తాం శింశపామూలే జానకీం పర్యవస్థితామ్	
అభివాద్యాఽబ్రవీద్దిష్ట్యా పశ్యామి త్వామిహాక్షతామ్	1
తత స్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః	
భర్తు స్నేహోన్వితం వాక్యం హనుమాన్తమభాషత	2
కామమఽస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే	
పర్యాప్తుః పరవీరఘ్న యశస్య స్తే బలోదయః	3
శరైః సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్ధనః	
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థ స్త త్తస్య సదృశం భవేత్	4

తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః భవేదాహవ శూరస్య తథా త్వముపపాదయ	5
తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతు సంహితమ్ నిశమ్య హనుమాం స్తస్య వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్	6
క్షీప్ర మేష్యతి కాకుత్స్థో హర్షుక్ష ప్రవరైర్వృతః యస్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి	7
ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనుమాన్ మారుతాత్మజః గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీమభ్యవాదయత్	8
తతః స కపిశార్దూలః స్వామి సందర్శనోత్సుకః ఆరురోహ గిరిశ్రేష్ఠమరిష్ఠమరిమర్దనః	9
తుంగ పద్మక జుష్టాభిర్నీలాభి ర్వన రాజిభిః సోత్తరీయ మివామ్భోదైః శృంగాంతర విలంబిభిః	10
బోధ్యమాన మివ ప్రీత్యా దివాకరకరైః శుభైః ఉన్మిషంత మివోద్ధూతై ర్లోచనైరివ ధాతుభిః	11
తోయాఘ నిస్సవై ర్మండ్రైః ప్రాదీతమివ సర్వతః ప్రగీతమివ విస్పృష్టై ర్నానా ప్రసవణ స్వనైః	12
దేవదారుభిరత్యుచ్చై రూర్ధ్వబాహువ స్థితం ప్రపాత జల నిర్దోషైః ప్రాకృష్ట మివ సర్వతః	13
వేపమాన మివ శ్యామైః కంపమానైః శరద్ధనైః వేణుభి ర్మారుతోద్ధూతైః కూజంత మివ కీచకైః	14
నిశ్శ్యసంతమివామర్షా ధ్వోరైరాశీవిషోత్తమైః నీహార కృత గంభీరై ర్ధ్యాయంత మివ గహ్వరైః	15
మేఘపాద నిభైః పాదైః ప్రకాంత మివ సర్వతః జ్యంభమాణ మివాకాశే శిఖరైరబ్ర శాలిభిః	16
కూటిశ్చ బహుధాకీర్ణైః శోభితం బహుకందరైః సాల తాలాఽశ్వకర్ణైశ్చ వంశైశ్చ బహుభిరావృతమ్	17
లతా వితానై ర్వితతైః పుష్పవద్భి రలంకృతమ్ నానామృగగణాకీర్ణం ధాతు నిష్యన్త భూషితమ్	18

బహుప్రస్థవణోపేతం శిలా సంచయ సంకటమ్	
మహర్షి యక్ష గన్ధర్వ కిన్న రోరగ సేవితమ్	19
లతా పాదప సంబాధం సింహాద్యుషిత కన్ధరమ్	
వ్యాఘ్రసంఘ సమాకీర్ణం స్వాదు మూలఫలోదకం	20
తమారురోహ హనుమాన్ పర్వతం ప్లవగోత్తమః	
రామ దర్శన శీఘ్రేణ ప్రహర్షేణాభిచోదితః	21
తేన పాదతలాక్రాంతా రమ్యేషు గిరి సానుషు	
సఘోషాః సమశీర్యన్త శిలా శ్చూర్ణీకృతా స్తతః	22
స తమారుహ్య శైలేన్ద్రం వ్యవర్ణత మహాకపిః	
దక్షిణాదుత్తరం పారం ప్రార్థయంల్లవణామ్భుసః	23
అధిరుహ్య తతో వీరః పర్వతం పవనాత్మజః	
దదర్శ సాగరం భీమం మీనోరగ నిషేవితమ్	24
స మారుత ఇవాకాశం మారుతస్యాత్మసంభవః	
ప్రపేదే హరిశార్దూలో దక్షిణాదుత్తరాం దిశమ్	25
స తదా పీడితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః	
రరాస సహ తైర్భూతైః ప్రవిశద్వసుధా తలమ్	26
కమ్పమావైశ్చ శిఖరైః పతద్భిరపి చ దృమైః	
తస్యోరువేగాన్మథితాః పాదపాః పుష్పశాలినః	27
నిషేతుర్భూతలే రుగ్ణాః శక్తాయుధ హతా ఇవ	
కన్ధరోదర సంస్థానాం పీడితానాం మహౌజసామ్	28
సింహానాం నినదో భీమో నభో భిన్దన్ హి శుశృవే	
స్రస్త్త వ్యావిద్ధ వసనా వ్యాకులీకృత భూషణాః	29
విద్యాధర్యః సముత్పేతుః సహసా ధరణీధరాత్	
అతిప్రమాణా బలినో దీప్త జిహ్వా మహావిషాః	30
నిషీడిత శిరో గ్రీవా వ్యవేష్టన్త మహాహయః	
కిన్నరోరగ గన్ధర్వ యక్ష విద్యాధరా స్తథా	31
పీడితం తం నగవరం త్యక్త్వా గగన మాస్థితాః	
స చ భూమిధరః శ్రీమాన్ బలినా తేన పీడితః	32

సవృక్ష శిఖరోదగ్రః ప్రవివేశ రసాతలమ్	
దశయోజన విస్తార స్త్రీశద్యోజన ముచ్చితః	33
ధరణ్యాం సమతాం యాతః స బభూవ ధరాధరః	
స లీలంఘయిషు ర్భీమం సలీలం లవణార్ణవం	34
కల్లోలాస్ఫాల వేలాంత ముత్పపాత నభో హరిః	
<u>సప్తపంచాశ స్సర్గః - హనూమత్పూర్వార్ణవం</u>	
సచస్త్ర కుముదం రమ్యం సాఽర్కకారణ్ణవం శుభమ్	
తిష్య శ్రవణ కాదమ్బమబ్ర శైవాల శాద్వలమ్	1
పునర్వసు మహామీనం లోహితాంగ మహాగ్రహమ్	
ఐరావత మహాద్వీపం స్వాతీహంస విలోళితమ్	2
వాతసంఘాత జాలోర్మిం చన్ద్రాంశు శిశిరామ్బుమత్	
భుజంగ యక్ష గన్ధర్వ ప్రబుద్ధ కమలోత్పలమ్	3
హనుమాన్ మారుత గతి ర్మహా నౌ రివ సాగరం	
అపారమపరిశ్రాంతః పుష్టవే గగనార్ణవం	4
గ్రసమాన ఇవాకాశం తారాధిపమివోల్లిఖన్	
హరన్నివ సనక్షత్రం గగనం సార్కమణ్డలమ్	5
మారుతస్యాత్మజః శ్రీమాన్ కపి ర్వ్యోమచరో మహాన్	
హనుమాన్ మేఘజాలాని వికర్షన్నివ గచ్ఛతి	6
పాణ్డరారుణ వర్ణాని నీల మాంజిష్ఠకాని చ	
హరితారుణ వర్ణాని మహాబ్రాణి చకాశిరే	7
ప్రవిశన్నఽబ్రజాలాని నిష్కామంశ్చ పునః పునః	
ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చన్ద్రమా ఇవ లక్ష్మతే	8
వివిధాబ్రఘనాపన్న గోచరో ధవళాఽమ్బరః	
దృశ్యాఽదృశ్య తనుర్వీర స్తదా చంద్రాయతేమ్బరే	9
తార్ణాయమాణో గగనే బభాసే వాయునందనః	
దారయన్ మేఘబృందాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః	10
నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వన మహాస్వనః	
ప్రవరాన్ రాక్షసాన్ హత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః	11

ఆకులాం నగరీం కృత్వా వ్యధయిత్వా చ రావణం	
అర్దయిత్వా బలం ఘోరం వైదేహీమభివాద్య చ	12
ఆజగామ మహాతేజాః పునర్మధ్యేన సాగరమ్	
పర్వతేస్తం సునాభం చ సముపస్సుశ్య వీర్యవాన్	13
జ్యముక్త ఇవ నారాచో మహావేగోఽభ్యుపాగతః	
స కించిదఽనుసంప్రాప్తః సమాలోక్య మహాగిరిమ్	14
మహేస్తం మేఘ సంకాశం ననాద హరిపుంగవః	
స పూరయామాస కపి ర్దిశో దశ సమస్తతః	15
నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వన మహాస్వనః	
స తం దేశమఽనుప్రాప్తః సుహృద్ధర్షణ లాలసః	16
ననాద హరిశార్దూలో లాంగూలం చాప్యకంపయత్	
తస్య నానద్యమానస్య సుపర్ణ చరితే పథి	17
ఫలతీవాఽస్య ఘోషేణ గగనం సార్కమండలం	
యే తు తత్రోత్తరే తీరే సముద్రస్య మహాబలాః	18
పూర్వం సంవిష్ఠితాః శూరా వాయుపుత్ర దిద్యక్షవః	
మహతో వాయునున్నస్య తోయదస్యేవ గర్జితం	19
శుశృవు స్తే తదా ఘోష మూరువేగం హనూమతః	
తే దీనవదనాః సర్వే శుశృవుః కాననౌకసః	20
వానరేంద్రస్య నిర్ఘోషం పర్జన్య నినదోపమం	
నిశమ్య నదతో నాదం వానరా స్తే సమస్తతః	21
బభూవురుత్సుకాః సర్వే సుహృద్ధర్షణ కాంక్షిణః	
జామ్బవాంస్తు హరిశ్రేష్ఠః ప్రీతి సంహృష్ట మానసః	22
ఉపామన్త్య హరీన్ సర్వా నిదం వచన మబ్రవీత్	
సర్వథా కృతకార్యోఽసౌ హనూమాన్నాఽత్ర సంశయః	23
న హ్యస్యాకృత కార్యస్య నాద ఏవంవిధో భవేత్	
తస్య బాహూరువేగం చ నినాదం చ మహాత్మనః	24
నిశమ్య హరయో హృష్టాః సముత్సేతు స్తత స్తతః	
తే నగార్గా న్న గార్గాణి శిఖరా చ్చిఖరాణి చ	25

ప్రహృష్టాః సమపద్యంత హనూమంతం దిదృక్షవః	
తే ప్రీతాః పాదపాగ్రేషు గృహ్యశాఖాః సుపుష్పితాః	26
వాసాంసీవ ప్రశాఖాశ్చ సమావిద్యంత వానరాః	
గిరి గహ్వర సంలీనో యథా గర్జతి మారుతః	27
ఏవం జగర్ణ బలవాన్ హనూమాన్ మారుతాత్మజః	
తమఽభ్రుషున సంకాశమాపతంతం మహాకపిమ్	28
దృష్ట్వా తే వానరాః సర్వే తస్థుః ప్రాంజలయ స్తదా	
తతస్థు వేగవాం స్తస్య గిరే ర్గిరినిభః కపిః	29
నిపపాత మహేస్తస్య శిఖరే పాదపాకులే	
హర్షేణాపూర్యమాణోఽసౌ రమ్యే పర్వత నిర్ఘరే	30
చ్చిన్నపక్ష ఇవాకాశాత్ పాపత ధరణీధరః	
తత స్తే ప్రీత మనసః సర్వే వానరపుంగవాః	31
హనూమంతం మహాత్మానం పరివార్యోపతస్థిరే	
పరివార్య చ తే సర్వే పరాం ప్రీతిముపాగతాః	32
ప్రహృష్ట వదనాః సర్వే తమఽరోగముపాగతమ్	
ఉపాయనాని చాదాయ మూలాని చ ఫలాని చ	33
ప్రత్యర్చయన్ హరిశ్శేషం హరయో మారుతాత్మజమ్	
హనుమాంస్తు గురూన్ వృద్ధాంజామ్బవత్ ప్రముఖాం స్తదా	34
కుమారమంగదం చైవ సోఽవన్దత మహాకపిః	
స తాభ్యాం పూజితః పూజ్యః కపిభిశ్చ ప్రసాదితః	35
దృష్ట్వా సీతేతి విక్రాంతః సంక్షేపేణ న్యవేదయత్	
నిషసాద చ హస్తేన గృహీత్వా వాలినః సుతమ్	36
రమణీయే వనోద్దేశే మహేస్తస్య గిరే స్తదా	
హనుమానబ్రవీద్ద్రుష్ట స్తదా తాన్ వానరర్షభాన్	37
అశోకవనికా సంస్థా దృష్ట్వా సా జనకాత్మజా	
రక్షమాణా సుమోరాభీ రాక్షసీభిరన్నితా	38
ఏకవేణీధరా దీనా రామ దర్శన లాలసా	
ఉపవాస పరిశ్రాంతా జటిలా మలినా కృశా	39

తతో దృష్టితి వచనం మహార్థమమృతోపమమ్	
నిశమ్య మారుతేః సర్వే ముదితా వానరా భవన్	40
క్షేళన్త్యన్యే నదన్త్యన్యే గర్జన్త్యన్యే మహాబలాః	
చక్రుః కిలకిలామన్యే ప్రతిగర్జన్తి చాపరే	41
కేచిదుచ్చ్రిత లాంగూలాః ప్రహృష్టాః కపికుంజరాః	
ఆయతాంచిత దీర్ఘాణి లాంగూలాని ప్రవివ్యధుః	42
అపరే చ హనూమన్తం వానరా వారణోపమమ్	
ఆఘ్రత్య గిరి శృంగేభ్యః సంస్పృశన్తి స్మ హర్షితాః	43
ఉక్త వాక్యం హనూమన్త మంగద స్తమఽథాబ్రవీత్	
సర్వేషాం హరి వీరాణాం మధ్యే వచన మనుత్తమమ్	44
సత్త్వే వీర్యే న తే కశ్చిత్ సమో వానర విద్యతే	
యదవఘ్రత్య విస్తీర్ణం సాగరం పునరాగతః	45
జీవితస్య ప్రదాతా నస్త్యమేకో వానరోత్తమ	
త్వత్ప్రసాదాత్ సమేష్యామః సిద్ధార్థా రాఘవేణ తు	46
అహో స్వామిని తే భక్తిరఽహో వీర్యమహో ధృతిః	
దిష్ట్యా దృష్టా త్వయా దేవీ రామపత్నీ యశస్వినీ	47
దిష్ట్యా త్యక్త్యతి కాకుత్స్థః శోకం సీతా వియోగజమ్	
తతోఽంగదం హనూమన్తం జామ్బవన్తం చ వానరాః	48
పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులాః శిలాః	
శ్రోతుకామాః సముద్రస్య లంఘనం వానరోత్తమాః	49
దర్శనం చాపి లంకాయాః సీతాయా రావణస్య చ	
తస్థుః ప్రాంజలయః సర్వే హనుమద్వదనోన్ముఖాః	50
తస్థా తత్రాఽంగదః శ్రీమాన్ వానరై ర్బహుభిర్ఘృతః	
ఉపాస్యమానో విబుధై ర్దివి దేవపతి ర్యథా	51
హనూమతా కీర్తిమతా యశస్వినా	
తథాఽంగదేనాఽంగద బద్ధబాహునా	
ముదా తదాధ్యాసిత మున్నతం మహాన్	
మహీధరారం జ్వలితం శ్రీయాభవత్	52

అష్టపంచాశ శ్లోకః -- హనుమద్వృత్తాంతానుకథనం

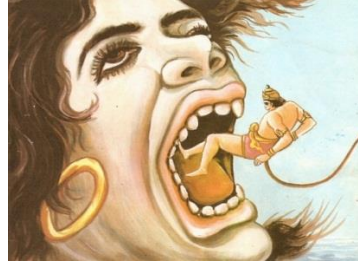
తత స్తస్య గిరేః శృంగే మహేంద్రస్య మహాబలాః	
హనుమత్ప్రముఖాః ప్రీతిం హరయో జగ్మురుత్తమామ్	1
తం తతః ప్రతిసంహృష్టః ప్రీతిమంతం మహాకపిమ్	
జుమ్భవాన్ కార్య వృత్తాంత మాపృచ్ఛదనిలాత్మజమ్	2
కథం దృష్టా త్వయా దేవీ కథం వా తత్ర వర్తతే	
తస్యాం వా స కథం వృత్తః క్వారకర్మా దశాననః	3
తత్త్వతః సర్వమేత న్నః ప్రబృహి త్వం మహాకపే	
సంమార్గితా కథం దేవీ కిం చ సా ప్రత్యభాషత	4
శృతార్థా శ్చింతయిష్యామో భూయః కార్య వినిశ్చయమ్	
యశ్చార్థ స్తత్ర వక్తవ్యో గతైరస్మాభి రాత్మవాన్	5
రక్షితవ్యం చ య త్తత్ర తద్భవాన్ వ్యాకరోతు నః	
స నియుక్త స్తత స్తేన సంప్రహృష్ట తనూరుహః	6
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై ప్రత్యభాషత	
ప్రత్యక్షమేవ భవతాం మహేంద్రగ్రాత్ ఖమాప్లుతః	7
ఉదధేర్దక్షిణం పారం కాంక్షమాణః సమాహితః	
గచ్ఛతశ్చ హి మే ఘోరం విఘ్నరూప మివాభవత్	8
కాంచనం శిఖరం దివ్యం పశ్యామి సుమనోహరమ్	
స్థితం పన్ధాన మావృత్య మేనే విఘ్నం చ తం నగమ్	9
ఉపసంగమ్య తం దివ్యం కాంచనం నగ సత్తమమ్	
కృతా మే మనసా బుద్ధిర్భ్రేత్సోఽయం మయేతి చ	10
ప్రహతం చ మయా తస్య లాంగూలేన మహాగిరేః	
శిఖరం సూర్య సంకాశం వ్యశీర్యత సహస్రధా	11
వ్యవసాయం చ తం బుద్ధ్వా స హోవాచ మహాగిరిః	
పుత్రేతి మధురాం వాణీం మనః ప్రహ్లాదయన్నివ	12
పితృవ్యం చాపి మాం విద్ధి సఖాయం మాతరిశ్వనః	
మైనాక మితి విఖ్యాతం నివసంతం మహోదధౌ	13
పక్షవన్తః పురా పుత్ర బభూవుః పర్వతోత్తమాః	

చంద్రుడు: పృథివీం చేరుర్పాదమానా: సమస్తత:	14
శృత్వా నగానాం చరితం మహేంద్ర: పాకశాసన:	
చిచ్ఛేద భగవాన్ పక్షాన్ వజ్రేణైషాం సహస్రశ:	15
అహం తు మోక్షిత స్తస్మా త్తవ పిత్రా మహాత్మనా	
మారుతేన తదా వత్స ప్రక్షిప్తోఽస్మి మహార్ణవే	16
రామస్య చ మయా సాహ్యే వర్తితవ్య మరిందమ	
రామో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠో మహేంద్ర సమ విక్రమ:	17
ఏత చ్ఛుత్వా వచ స్తస్య మైనాకస్య మహాత్మన:	
కార్యమావేద్య తు గిరేరుద్యతం చ మనో మమ	18

తేన చాఽహమనుజ్ఞాతో మైనాకేన మహాత్మనా	
స చాప్యంతర్హిత: శైలో మానుషేణ వపుష్మతా	19
శరీరేణ మహాశైల: శైలేన చ మహోదధౌ	
ఉత్తమం జవమాస్థాయ శేషం పన్ధాన మాస్థిత:	20
తతోఽహం సుచిరం కాలం వేగేనాభ్యగమం పథి	
తత: పశ్యామ్యఽహం దేవీం సురసాం నాగమాతరమ్	21
సముద్ర మధ్యే సా దేవీ వచనం మామభాషత	
మమ భక్ష: ప్రదిష్ఠ స్వమఽమరై ర్ఘరిసత్తమ	22
అత స్త్వాం భక్షయిష్యామి విహిత స్వం చిరస్య మే	
ఏవముక్త: సురసయా ప్రాంజలి: ప్రణత: స్థిత:	23
వివర్ణ వదనో భూత్వా వాక్యం చేద ముదీరయన్	
రామో దాశరథి: శ్రీమాన్ ప్రవిష్టో దణ్డకా వనమ్	24
లక్ష్మణేన సహ బ్రాత్రా సీతయా చ పరంతప:	
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా	25
తస్యా: సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్	

కర్ణమర్దసి రామస్య సాహాయ్యం విషయే సతీ	26
అథ వా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్	
ఆగమిష్యామి తే వక్తం సత్యం ప్రతిశ్యణోమి తే	27
ఏవముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ	
అబ్రవీ న్నా తివర్తేత కశ్చిదేష వరో మమ	28
ఏవముక్తః సురసయా దశయోజన మాయతః	
తతోఽర్థగుణ విస్తారో బభూవాఽహం క్షణేన తు	29
మత్ప్రమాణాదధికం చైవ వ్యాదితం తు ముఖం తయా	
తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం చాస్యం హ్రస్వం హ్యకరవం వపుః	30

తస్మిన్ ముహూర్తే చ పునర్బభూవాఽంగుష్ఠ మాత్రకః	
అభిపత్యాశు తద్వక్తం నిర్గతోఽహం తతః క్షణాత్	31
అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మాం పునః	
అర్థ సిద్ధ్యై హరిశ్శేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్	32
సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా	
సుఖీ భవ మహాబాహో ప్రీతాఽస్మి తవ వానర	33
తతోఽహం సాధు సాధ్యతి సర్వభూతైః ప్రశంసితః	
తతోఽన్తరిక్షం విపులం ప్లుతోహం గరుడో యథా	34
చాయా మే నిగృహీతా చ న చ పశ్యామి కించన	
సోఽహం విగత వేగస్తు దిశో దశ విలోకయన్	35
న కించిత్ తత్ర పశ్యామి యేనమేఽపహ్నాతా గతిః	
తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా కిం నామ గమనే మమ	36
ఈద్యశో విఘ్న ఉత్పన్నో రూపం యత్ర న దృశ్యతే	
అధోభాగేన మే దృష్టిః శోచతా పాతితా మయా	37
తతోఽద్రాక్షమహం భీమాం రాక్షసీం సలిలేశయామ్	

- ప్రహస్య చ మహానాదం ముక్తోఽహం భీమయా తయా 38
 అవస్థిత మసంభ్రాంత మిదం వాక్యమఽశోభనమ్
 క్వాసి గన్తా మహాకాయ క్షుధితాయా మమేప్పితః 39
 భక్షః ప్రీణయ మే దేహం చిరమాహార వర్జితమ్
 బాఢ మిత్యేవ తాం వాణీం ప్రత్యగ్మహ్లామఽహం తతః 40

- ఆస్య ప్రమాణాదధికం తస్యాః కాయ మపూరయమ్
 తస్యాశ్చాస్యం మహద్భీమం వర్జితే మమ భక్షణే 41
 న చ మాం సా తు బుబుధే మమ వా నికృతం కృతమ్
 తతోఽహం విపులం రూపం సంక్షిప్య నిమిషాన్తరాత్ 42
 తస్యా హృదయ మాదాయ ప్రపతామి నభః స్థలమ్
 సా విస్ఫుష్ట భుజా భీమా పపాత లవణామ్భాసి 43
 మయా పర్వత సంకాశా నికృత హృదయా సతీ
 శృణోమి ఖగతానాం చ సిద్ధానాం చారణైః సహ 44
 రాక్షసీ సింహికా భీమా క్షిప్రం హనుమతా హతా
 తాం హత్వా పునరేవాహం కృత్యమాత్యయికం స్మరన్ 45
 గత్వా చాహం మహాధ్వానం పశ్యామి నగమణ్ణితమ్
 దక్షిణం తీర ముదధే ర్లంకా యత్ర చ సా పురీ 46
 అస్తం దినకరే యాతే రక్షసాం నిలయం పురమ్
 ప్రవిష్టోఽహమవిజ్ఞాతో రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః 47
 తత్ర ప్రవిశతశ్చాపి కల్పాంత ఘనసన్నిభా
 అట్టహాసం విముంచంతీ నారీ కా ప్పుట్థితా పురః 48
 జిఘాంసంతీం తత స్తాం తు జ్వలదగ్ని శిరోరుహాం
 సవ్య ముష్టి ప్రహారేణ పరాజిత్య సుభైరవాం 49
 ప్రదోష కాల్ ప్రవిశం భీతయాఽహం తయోదితః

అహం లంకాపురీ వీర నిర్జితా విక్రమేణ తే	50
యస్మా త్తస్మా ద్విజేతాసి సర్వరక్షాంస్యఽశేషతః తత్రాఽహం సర్వరాత్రం తు విచిన్వన్ జనకాత్మజామ్	51
రావణాన్తఃపురగతో న చాఽపశ్యం సుమధ్యమామ్ తతః సీతామఽపశ్యంస్తు రావణస్య నివేశనే	52
శోకసాగర మాసాద్య న పార ముపలక్షయే శోచతా చ మయా దృష్టం ప్రాకారేణ సమావృతమ్	53
కాంచనేన వికృష్టేన గృహోపవన ముత్తమమ్ స ప్రాకార మవప్లుత్య పశ్యామి బహుపాదపమ్	54
అశోకవనికా మధ్యే శింశపా పాదపో మహాన్ తమారుహ్య చ పశ్యామి కాంచనం కదళీవనమ్	55
అదూరే శింశపావృక్షాత్ పశ్యామి వరవర్ణినీమ్ శ్యామాం కమలపత్రాక్షీ ముపవాస కృశాననామ్	56
తదేకవాసః సంవీతాం రజోద్వస్తశిరోరుహం శోక సంతాప దీనాంగీం సీతాం భర్తృ హితే స్థితాం	57
రాక్షసీభి ర్విరూపాభిః కృరాభిరభిసంవృతామ్ మాంస శోణిత భక్షాభి ర్వాప్సీభి ర్ధరిణీ మివ	58
సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహూః ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృ చింతా పరాయణా	59
భూమి శయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే రావణా ద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్య కృత నిశ్చయా	60
కథంచి న్మృగశాబాక్షీ తూర్ణమాసాదితా మయా తాం దృష్ట్వా తాదృశీం నారీం రామపత్నీం యశస్వినీం	61
తత్రైవ శింశపావృక్షే పశ్యన్నఽహమవస్థితః తతో హలహలా శబ్దం కాంచీ నూపుర మిశ్రితమ్	62
శృణోమ్యధిక గంభీరం రావణస్య నివేశనే తతోఽహం పరమోద్విగ్నః స్వరూపం ప్రతిసంహరన్	63
అహం తు శింశపావృక్షే పక్షీవ గహనే స్థితః	

తతో రావణ దారాశ్చ రావణశ్చ మహాబలః	64
తం దేశం సమనుప్రాప్తా యత్ర సీతాభవత్ స్థితా	
తద్ధృష్ట్వా ధ వరారోహ సీతా రక్షిగణేశ్వరమ్	65
సంకుచ్యోరూ స్తనా పీనా బాహుభ్యాం పరిరభ్య చ	
విత్రస్తాం పరమోద్విగ్నాం వీక్షమాణాం తతస్తతః	66
త్రాణం కించిదపశ్యన్తీం వేపమానాం తపస్వినీం	
తామువాచ దశగ్రీవః సీతాం పరమ దుఃఖితామ్	67
అవాక్కిరాః ప్రపతితో బహుమన్యస్వ భామిని	
యది చే త్వం తు దర్పా న్మాం నాభినన్దసి గర్వితే	68
ద్వా మాసావన్తరం సీతే పాస్యామి రుధిరం తవ	
ఏత చ్ఛృత్వా వచ స్తస్య రావణస్య దురాత్మనః	69
ఉవాచ పరమ కృద్ధా సీతా వచన ముత్తమమ్	
రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమిత తేజసః	70
ఇక్ష్యాకు కుల నాథస్య స్నుషాం దశరథస్య చ	
అవాచ్యం వదతో జిహ్వో కథం న పతితా తవ	71
కింస్వి ద్వీర్యం తవానార్య యో మాం భర్తురసన్నిధౌ	
అపహ్నాత్యాగతః పాప తేనాఽదృష్టో మహాత్మానా	72
న త్వం రామస్య సదృశో దాస్యేఽప్యస్య న యుజ్యసే	
అజేయః సత్యవాదీ చ రణశ్లాఘీ చ రాఘవః	73
జానక్యా పరుషం వాక్య మేవముక్తో దశాననః	
జజ్జ్వల సహసా కోపాచ్చితాస్థ ఇవ పావకః	74
వివృత్య నయనే క్వారే ముష్టి ముద్యమ్య దక్షిణమ్	
మైథిలీం హన్తుమారబ్ధః స్త్రీభిర్దాహాకృతం తదా	75
స్త్రీణాం మధ్యాత్ సముత్పత్య తస్య భార్యా దురాత్మనః	
వరా మండోదరీ నామ తయా స ప్రతిపేధితః	76
ఉక్తశ్చ మధురాం వాణీం తయా స మదనార్దితః	
సీతయా తవ కిం కార్యం మహేన్ద్ర సమ విక్రమ	77

దేవ గంధర్వ కన్యాభి ర్యక్ష కన్యాభిరేవ చ	
సార్థం ప్రభో రమస్వహ సీతయా కిం కరిష్యసి	78
తతస్తాభిః సమేతాభిర్నారీభిః స మహాబలః	
ప్రసాద్య సహసా నీతో భవనం స్వం నిశాచరః	79
యాతే తస్మిన్ దశగ్రీవే రాక్షస్యో వికృతాననాః	
సీతాం నిర్భర్త్యయామాసు ర్వాక్యైః కృరైః సుదారుణైః	80
త్యణవద్భాషితం తాసాం గణయామాసు జానకీ	
తర్జితం చ తదా తాసాం సీతాం ప్రాప్య నిరర్థకమ్	81
వృథా గర్జిత నిశ్చేష్టా రాక్షస్యః పిశితాశనాః	
రావణాయ శశంసు స్తాః సీతా వ్యవసితం మహత్	82
తత స్తాః సహితాః సర్వా విహతాశా నిరుద్యమాః	
పరిక్షిప్య సమన్తా త్తాం నిద్రావశ ముపాగతాః	83
తాసు చైవ ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తు హితే రతా	
విలప్య కరుణం దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా	84
తాసాం మధ్యాత్ సముద్ధాయ త్రిజటా వాక్యమబ్రవీత్	
ఆత్మానం ఖాదత క్షిప్రం న సీతా వినశిష్యతి	85
జనకస్యాత్మజా సాధ్వీ స్సుషా దశరథస్య చ	
స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః	86
రక్షసాం చ వినాశాయ భర్తురఽస్యా జయాయ చ	
అల మస్మాత్ పరిత్రాతుం రాఘవాద్రాక్షసీగణం	87
అభియాచామ వైదేహీమేతద్ధి మమ రోచతే	
తస్యా హ్యేవంవిధః స్వప్నో దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే	88
సా దుఃఖై ర్వివిధైర్ముక్తా సుఖమాప్నోత్యనుత్తమం	
ప్రణిపాత ప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా	89
తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తు ర్విజయ హర్షితా	
అవోచ ద్యది తత్తద్యం భవేయం శరణం హి వః	90
తాం చాహం తాదృశేం దృష్ట్వా సీతాయా దారుణాం దశామ్	
చింతయామాసు విక్రాంతో న చ మే నిర్ఘృతం మనః	91

సంభాషణార్థం చ మయా జానక్యాశ్చిన్తితో విధిః	
ఇక్ష్వాకూణాం హి వంశస్తు తతో మమ పురస్కృతః	92
శృత్వా తు గదితాం వాచం రాజర్షిగణ పూజితామ్	
ప్రత్యభాషత మాం దేవీ బాహ్యైః పిహితలోచనా	93
క స్త్వం కేన కథం చేహ ప్రాప్తో వానరపుంగవ	
కా చ రామేణ తే ప్రీతి స్తన్ మే శంసేతుమర్హసి	94
తస్యా స్తద్వచనం శృత్వా హ్యహమ౭ప్యట్రవం వచః	
దేవి రామస్య భర్తు స్తే సహాయో భీమవిక్రమః	95
సుగ్రీవో నామ విక్రాన్తో వానరేన్ద్రో మహాబలః	
తస్య మాం విద్ధి భృత్యం త్వం హనుమంతమిహాగతమ్	96
భర్త౭హం ప్రేషిత స్తుభ్యం రామేణాక్షిప్త కర్మణా	
ఇదం చ పురుషవ్యాఘ్రః శ్రీమాన్ దాశరథిః స్వయమ్	97
అంగుళీయ మభిజ్ఞాన మదాత్ తుభ్యం యశస్వినీ	
తదిచ్ఛామి త్వయాఙ్ఘ్రం దేవి కిం కరవాణ్యహమ్	98
రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వం నయామి త్వాం కిముత్తరమ్	
ఏతచ్ఛ్చత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకనన్దినీ	99
ఆహ రావణ ముత్సాద్య రాఘవో మాం నయత్ప్రీతి	
ప్రణమ్య శిరసా దేవీ మహ మార్యా మనిన్దితామ్	100
రాఘవస్య మనోహోద మభిజ్ఞాన మ౭యాచిషమ్	
అథ మామబ్రవీత్ సీతా గృహ్యతామ౭యముత్తమః	101
మణిర్యేన మహాబాహూ రామ స్త్వాం బహుమన్యతే	
ఇత్యుక్త్వా వరారోహో మణిప్రవర మద్భుతమ్	102
ప్రాయచ్ఛత్ పరమోద్విగ్నా వాచా మాం సందిదేశ హ	
తత స్తస్యై ప్రణమ్యాహం రాజపుత్ర్యై సమాహితః	103
ప్రదక్షిణం పరిక్రామన్నిహోభ్యుద్గత మానసః	
ఉక్తో౭హం పునరేవేదం నిశ్చిత్య మనసా తయా	104
హనుమన్ మమ వృత్తాన్తం వక్తుమర్హసి రాఘవే	
యథా శృత్వైవ న చిరాత్ తా వుభౌ రామలక్ష్మణౌ	105

సుగ్రీవ సహితౌ వీరా వుపేయాతాం తథా కురు	
యద్యన్యథా భవేదేత ద్వౌమాసౌ జీవితం మమ	106
న మాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థో మ్రియే సాహమనాధవత్	
తచ్ఛ్చత్వా కరుణం వాక్యం క్రోధో మామభ్యవర్తత	107
ఉత్తరం చ మయా దృష్టం కార్యశేష మనన్తరమ్	
తతోఽవర్తత మే కాయ స్తదా పర్వత సన్నిభః	108
యుద్ధ కాంక్షీ వనం తచ్చ వినాశయితు మారభే	
తద్భగ్నం వనషణ్ణం తు బ్రాన్త తస్త్వ మృగ ద్విజమ్	109
ప్రతిబుద్ధా నిరీక్షన్తే రాక్షసోఽవికృతాననాః	
మాం చ దృష్ట్వా వనే తస్మిన్ సమాగమ్య తత స్తతః	110
తాః సమభ్యాగతాః క్షిప్రం రావణాయాచచక్షిరే	
రాజన్ వనమిదం దుర్గం తవ భగ్నం దురాత్మనా	111
వానరేణ హ్యవిజ్ఞాయ తవ వీర్యం మహాబల	
దుర్బుద్ధే స్తస్య రాజేన్త్ర తవ విప్రియకారిణః	112
వధ మాజ్ఞాపయ క్షిప్రం యథాఽసౌ విలయం వ్రజేత్	
తచ్ఛ్చత్వా రాక్షసేన్ద్రేణ విస్ఫుష్టా భృశ దుర్జయాః	113
రాక్షసాః కింకరా నామ రావణస్య మనోఽనుగాః	
తేషామఽశీతి సాహస్రం శూల ముద్గర పాణినామ్	114
మయా తస్మిన్ వనోద్దేశే పరిఘేణ నిషూదితమ్	
తేషాం తు హతశేషా యే తే గతా లఘువిక్రమాః	115
నిహతం చ మహత్ సైన్యం రావణాయాచచక్షిరే	
తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా చైత్యప్రాసాద మాక్రమమ్	116
తత్ర స్థాన్ రాక్షసాన్ హత్వా శతం స్తమ్భేన వై పునః	
లలామభూతో లంకాయాః స చ విధ్వంసితో మయా	117
తతః ప్రహస్తస్య సుతం జమ్బుమాలిన మాదిశత్	
రాక్షసైర్బహుభిః సార్థం ఘోరరూపై ర్భయానకైః	118
తమహం బలసంపన్నం రాక్షసం రణ కోవిదమ్	
పరిఘేణాఽతిఘోరేణ సూదయామి సహానుగమ్	119

తచ్చుత్వా రాక్షసేంద్రస్తు మన్త్రిపుత్రాన్ మహాబలాన్ పదాతిబల సంపన్నాన్ ప్రేషయామాస రావణః	120
పరిఘేణైవ తాన్ సర్వాన్ నయామి యమ సాదనమ్ మన్త్రిపుత్రాన్ హతాన్ శృత్వా సమరే లఘు విక్రమాన్	121
పంచ సేనాగ్రగాన్ శూరాన్ ప్రేషయామాస రావణః తానఽహం సహ సైన్యాన్ వై సర్వానేవాభ్యసూదయమ్	122
తతః పునర్దశగ్రీవః పుత్రమక్షం మహాబలమ్ బహుభీ రాక్షసైః సార్థం ప్రేషయామాస రావణః	123
తం తు మండోదరీ పుత్రం కుమారం రణ పణ్డితమ్ సహసా ఖం సముత్త్రాంతం పాదయోశ్చ గృహీతవాన్	124
తమాసీనం శతగుణం భ్రామయిత్వా వ్యపేషయమ్ తమక్షమాగతం భగ్నం నిశమ్య స దశాననః	125
తత ఇన్ద్రజితం నామ ద్వితీయం రావణః సుతమ్ వ్యాదిదేశ సుసంకృద్ధో బలినం యుద్ధ దుర్మదమ్	126
తచ్ఛాప్యఽహం బలం సర్వం తం చ రాక్షసపుంగవమ్ నష్టౌజసం రణే కృత్వా పరంహర్షముపాగమమ్	127
మహతా హి మహాబాహుః ప్రత్యయేన మహాబలః ప్రేషితో రావణేనైవ సహవీరై ర్మదోత్కటైః	128
సోఽవిషహ్యామ్ హి మాం బుద్ధ్వా ససైన్యం చావమర్దితం బ్రాహ్మీణాస్త్రైః స తు మాం ప్రాబధ్నాచ్ఛాఽతివేగితః	129
రఙ్గుభిశ్చాఽభిబద్ధున్తి తతో మాం తత్ర రాక్షసాః రావణస్య సమీపం చ గృహీత్వా మాముపానయన్	130
దృష్ట్వా సంభాషితశ్చాఽహం రావణేన దురాత్మనా పృష్టశ్చ లంకాగమనం రాక్షసానాం చ తం వధమ్	131
తత్సర్వం చ మయా తత్ర సీతార్థ మితి జల్పితమ్ తస్యాస్తు దర్శనాకాంక్షీ ప్రాప్త స్వద్భవనం విభో	132
మారుతస్యోరసః పుత్రో వానరో హనుమానహమ్ రామ దూతం చ మాం విద్ధి సుగ్రీవ సచివం కపిమ్	133

సోఽహం దూత్యేన రామస్య త్వత్ససకాశ మిహాగతః	
సుగ్రీవశ్చ మహాతేజాః స త్వాం కుశలమబ్రవీత్	134
ధర్మార్థ కామ సహితం హితం పథ్య మువాచ చ	
వసతో ఋష్యమూకే మే పర్వతే విపుల ద్యుమే	135
రాఘవో రణ విక్రాంతో మిత్రత్వం సముపాగతః	
తేన మే కథితం రాజ్ఞా భార్యా మే రక్షసా హృతా	136
తత్ర సాహాయ్య మస్మాకం కార్యం సర్వాత్మనా త్వయా	
మయా కథితం తస్మై వాలినశ్చ వధం ప్రతి	137
తత్ర సాహాయ్య హేతో ర్మే సమయం కర్తుమర్హసి	
వాలినా హృత రాజ్యేన సుగ్రీవేణ సహ ప్రభుః	138
చక్రేఽగ్నిసాక్షికం సఖ్యం రాఘవః సహలక్ష్మణః	
తేన వాలినముత్పాట్య శరేణైకేన సంయుగే	139
వానరాణాం మహారాజః కృతః స ప్లవతాం ప్రభుః	
తస్య సాహాయ్యమస్మాభిః కార్యం సర్వాత్మనా త్వయా	140
తేన ప్రస్థాపిత స్తుభ్యం సమీప మిహ ధర్మతః	
క్షీప్రమానీయతాం సీతా దీయతాం రాఘవస్య చ	141
యావ న్న హరయో వీరా విధమన్తి బలం తవ	
వానరాణాం ప్రభావో హి న కేన విదితః పురా	142
దేవతానాం సకాశం చ యే గచ్ఛన్తి నిమన్తితాః	
ఇతి వానర రాజ స్త్వామాహిత్యభిహితో మయా	143
మా మైక్షత తతః కృద్ధ శ్చక్షుషా ప్రదహన్నివ	
తేన వధ్యోఽహమాజ్ఞప్తో రక్షసా రౌద్ర కర్మణా	144
మత్ప్రభావ మవిజ్ఞాయ రావణేన దురాత్మనా	
తతో విభీషణో నామ తస్య బ్రాతా మహామతిః	145
తేన రాక్షసరాజోఽసౌ యాచితో మమ కారణాత్	
నైవం రాక్షసశార్దూల త్యజ్యతామేష నిశ్చయః	146
రాజశాస్త్ర వ్యపేతో హి మార్గః సంసేవ్యతే త్వయా	
దూత వధ్యా న దృష్టా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస	147

దూతేన వేదితవ్యం చ యథార్థం హిత వాదినా	
సుమహాత్యపరాధేఽపి దూతస్యాతులవిక్రమ	148
విరూప కరణం దృష్టం న వధోఽస్తీహ శాస్త్రతః	
విభీషణేనైవముక్తో రావణః సందిదేశ తాన్	149
రాక్షసా నేతదేవాఽస్య లాంగూలం దహ్యాతామితి	
తత స్తస్య వచః శృత్వా మమ పుచ్చం సమన్తతః	150
వేష్టితం శణవల్క్యైశ్చ జీర్ణైః కార్వాసజైః పటైః	
రాక్షసాః సిద్ధ సన్నాహా స్తత స్తే చణ్డ విక్రమాః	151
తదా దహన్త మే పుచ్చం నిఘ్నన్తః కాఘముష్టిభిః	
బద్ధస్య బహుభిః పాశై ర్యన్త్రితస్య చ రాక్షసైః	152
న మే పీడా భవేత్ కాచి ద్ధిద్యక్షో ర్నగరీం దివా	
తత స్తే రాక్షసాః శూరా బద్ధం మామగ్నిసంవృతమ్	153
అఘోషయన్ రాజమార్గే నగరద్వార మాగతాః	
తతోఽహం సుమహద్రూపం సంక్షిప్య పునరాత్మనః	154
విమోచయిత్వా తం బద్ధం ప్రకృతిస్థః స్థితః పునః	
ఆయసం పరిఘం గృహ్య తాని రక్షాంస్యసూదయమ్	155
తత స్త న్నగరద్వారం వేగేనాఘ్రతవానహమ్	
పుచ్చేన చ ప్రదీప్తేన తాం పురీం సాట్ట గోపురామ్	156
దహామ్యఽహమసంభ్రాన్తో యుగాన్తాగ్నిరివ ప్రజాః	
వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే	157
లంకాయాం కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీ కృతా పురీ	
దహతా చ మయా లంకాం దగ్ధా సీతా న సంశయః	158
రామస్య హి మహాత్ కార్యం మయేదం వితథీకృతం	
ఇతి శోక సమావిష్ట శ్చింతా మహముపాగతః	159
అథాహం వాచమశ్రౌషం చారణానాం శుభాక్షరామ్	
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోదన్త భాషిణామ్	160
తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా శృత్వా తామద్భుతాం గిరమ్	
అదగ్ధా జానకీ త్యేవ నిమితై శ్చోపలక్షితా	161

దీప్యమానే తు లాంగూల్ న మాం దహతి పావకః	
హృదయం చ ప్రహృష్టం మే వాతాః సురభిగంధినః	162
తై ర్నిమితైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః	
ఋషి వాక్యైశ్చ సిద్ధార్థైరభవం హృష్ట మానసః	163
పునర్దృష్టా చ వైదేహీం విస్మృష్టశ్చ తయా పునః	
తతః పర్వత మాసాద్య తత్రారీష్టమహం పునః	164
ప్రతిష్ఠవన మారేభే యుష్మద్ధర్మన కాంక్షయా	
తతః పవన చంద్రార్క సిద్ధ గంధర్వ సేవితం	165
పంథాన మఽహమాక్రమ్య భవతో దృష్టవానిహ	
రాఘవస్య ప్రభావేణ భవతాం చైవ తేజసా	166
సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం మయా సర్వమనుష్ఠితమ్	
ఏతత్ సర్వం మయా తత్ర యథావదుపపాదితమ్	167
అత్ర య న్న కృతం శేషం తత్ సర్వం క్రియతామితి	
<u>ఏకోనషష్ఠితమ స్సర్గః - అనంతర కార్య ప్రరోచనం</u>	
ఏత దాఖ్యాయ తత్సర్వం హనుమాన్ మారుతాత్మజః	
భూయః సముపచక్రామ వచనం వక్తముత్తరమ్	1
సఫలో రాఘవోద్యోగః సుగ్రీవస్య చ సంభ్రమః	
శీలమాసాద్య సీతాయా మమ చ ప్రవణం మనః	2
తపసా ధారయేల్లోకాన్ కృద్ధోవా నిర్దహేదపి	
సర్వథాఽతిప్రవృద్ధోఽసౌ రావణో రాక్షసాధిపః	3
తస్య తాం స్పృశతో గాత్రం తపసా న వినాశితమ్	
న తదగ్ని శిఖా కుర్యాత్ సంస్పృష్టా పాణినా సతీ	4
జనకస్యాత్మజా కుర్యాద్యత్ క్రోధకలుషీ కృతా	
జామ్బవత్ ప్రముఖాన్ సర్వాననుజ్ఞాప్య మహాహరీన్	5
అస్మిన్నేవం గతే కార్యే భవతాం చ నివేదితే	
న్యాయ్యం స్మ సహ వైదేహ్య ద్రష్టుం తౌ పార్థివాత్మజౌ	6
అహ మేకోఽపి పర్యాప్తుః సరాక్షసగణాం పురీం	
తాం లంకాం తరసా హంతుం రావణం చ మహాబలం	7

కిం పునః సహితో వీరైర్బల్యద్భిః కృతాత్మభిః	
కృతాస్త్రైః ప్లవగైః శూరైర్భవద్భిర్విజయైపిభిః	8
అహం తు రావణం యుద్ధే ససైన్యం సపురస్సరః	
సహ పుత్రం వధిష్యామి సహోదరయుతం యుధి	9
బ్రాహ్మ మైస్త్రం చ రౌద్రం చ వాయవ్యం వారుణం తథా	
యది శక్రజితోఽస్త్రాణి దుర్నిరీక్ష్యాణి సంయుగే	10
తాన్యఽహం విధమిష్యామి నిహనిష్యామి రాక్షసాన్	
భవతామభ్యనుజ్ఞాతో విక్రమో మే రుణద్ధి తం	11
మయాఽతులా విస్ఫుష్టా హి శైలవృష్టి ర్నిరంతరా	
దేవానపి రణే హన్యాత్ కిం పున స్తాన్నిశాచరాన్	12
సాగరోఽప్యతియాద్వేలాం మందరః ప్రచలేదపి	
న జామ్బవంతం సమరే కంపయే దఽరివాహినీ	13
సర్వరాక్షస సంఘానాం రాక్షసా యే చ పూర్వకాః	
అల మేకో వినాశాయ వీరో వాలిసుతః కపిః	14
పనసన్యోరువేగేన నీలస్య చ మహాత్మనః	
మందరోఽపి విశీర్యేత కిం పునర్యుధి రాక్షసాః	15
సదేవాసుర యక్షేషు గంధర్వోరగ పక్షిషు	
మైన్దస్య ప్రతియోద్ధారం శంసత ద్వివిదస్య వా	16
అశ్వపుత్రౌ మహాభాగావేతౌ ప్లవగసత్తమౌ	
ఏతయోః ప్రతియోద్ధారం న పశ్యామి రణాజిరే	17
పితామహ వరోత్సేకాత్ పరమం దర్పమాస్థితౌ	
అమృత ప్రాశినా వేతౌ సర్వ వానర సత్తమౌ	18
అశ్వినోర్మాననార్థం హి సర్వలోక పితామహః	
సర్వాఽవధ్యత్వమఽతులమఽనయో ర్దత్తవాన్ పురా	19
వరోత్సేకేన మత్తౌ చ ప్రమధ్య మహతీం చమూం	
సురాణామమృతం వీరో పీతవంతౌ ప్లవంగమౌ	20
ఏతావేవ హి సంకృద్ధౌ సవాజి రథ కుంజరాం	
లంకాం నాశాయితుం శక్తో సర్వే తిష్ఠంతు వానరాః	21

మయైవ నిహతా లంకా దగ్ధా భస్మీకృతా పునః	
రాజ మార్గేషు సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా	22
జయత్యతి బలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః	
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభి పాలితః	23
అహం కోసలరాజస్య దాసుః పవన సంభవః	
హనుమానితి సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా	24
అశోకవనికా మధ్యే రావణస్య దురాత్మనః	
అథ స్తా చ్చింశపావృక్షే సాధ్వీ కరుణమాస్థితా	25
రాక్షసీభిః పరివృతా శోక సంతాప కర్షితా	
మేఘలేఖా పరివృతా చన్ద్రలేఖేవ నిప్పుభా	26
అచిన్తయన్తీ వైదేహీ రావణం బల దర్పితమ్	
పతివ్రతా చ సుశ్రోణీ అవష్టభా చ జానకీ	27
అనురక్తా హి వైదేహీ రామం సర్వాత్మనా శుభా	
అనన్య చిత్తా రామే చ పౌలోమీవ పురందరే	28
తదేకవాసుః సంవీతా రజో ధ్వస్తా తథైవ చ	
శోక సంతాప దీనాంగీ సీతా భర్తుహితే రతా	29
సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః	
రాక్షసీభి ర్విరూపాభి ర్ఘస్టా హి ప్రమదావనే	30
ఏకవేణీధరా దీనా భర్తు చిన్తా పరాయణా	
అధఃశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే	31
రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్య కృతనిశ్చయా	
కథంచిన్ మృగశాబాక్షీ విశ్వాస ముపపాదితా	32
తతః సంభాషితా చైవ సర్వమర్థం చ దర్శితా	
రామ సుగ్రీవ సఖ్యం చ శృత్వా ప్రీతి ముపాగతా	33
నియతః సముదాచారో భక్తిర్భర్తరి చోత్తమా	
య న్న హన్తి దశగ్రీవం స మహాత్మా దశాననః	34
నిమిత్త మాత్రం రామస్తు వదే తస్య భవిష్యతి	
సా ప్రకృత్యైవ తన్వంగీ తద్వియోగాచ్చ కర్షితా	35

ప్రతిపత్పాఠ శీలస్య విద్యేవ తనుతాం గతా	
ఏవమాస్తే మహాభాగా సీతా శోక పరాయణా	36
యదత్ర ప్రతికర్తవ్యం తత్సర్వ ముపపద్యతామ్	
<u>షష్ఠితమ స్కంధః - అనంద జామ్బవత్సంవాదః</u>	
తస్య తద్వచనం శృత్వా వాలి సూనురభాషత	
అయుక్తం తు వినా దేవీం దృష్టవద్భిశ్చ వానరాః	1
సమీపం గన్తుమస్మాభీ రాఘవస్య మహాత్మనః	
దృష్టా దేవీ న చానీతా ఇతి తత్ర నివేదనమ్	2
అయుక్త మివ పశ్యామి భవద్భిః ఖ్యాత విక్రమైః	
న హి నః ప్లవనే కశ్చిన్నాపి కశ్చిత్ పరాక్రమే	3
తుల్యః సాఽమర దైత్యేషు లోకేషు హరిసత్తమాః	
తేష్వేవం హతవీరేషు రాక్షసేషు హనూమతా	4
కిమఽన్యదత్ర కర్తవ్యం గృహీత్వా యామ జానకీమ్	
రామ లక్ష్మణయోర్మద్యే న్యస్యామ జనకాత్మజాం	5
కిం వ్యలీకైస్తు తాన్ సర్వాన్ వానరాన్ వానరర్షభాన్	
వయమేవ హి గత్వా తాన్ హత్వా రాక్షసపుంగవాన్	6
రాఘవం ద్రష్టుమర్థామః సుగ్రీవం సహలక్ష్మణం	
తమేవం కృత సంకల్పం జామ్బువాన్ హరిసత్తమః	7
ఉవాచ పరమ ప్రీతో వాక్య మర్థవదర్థవిత్	
నైషా బుద్ధిర్మహాబుద్ధే యద్రువీషి మహాకపే	8
విచేతుం వయ మాజ్ఞప్తా దక్షిణాం దిశముత్తమాం	
నానేతుం కపిరాజేన నైవ రామేణ ధీమతా	9
కథంచిన్నిర్జితాం సీతామఽస్మాభిర్నాభిరోచయేత్	
రాఘవో నృపశార్దూలః కులం వ్యపదిశన్ స్వకం	10
ప్రతిజ్ఞాయ స్వయం రాజా సీతావిజయమగ్రతః	
సర్వేషాం కపిముఖ్యానాం కథం మిథ్యా కరిష్యతి	11
విఫలం కర్మ చ కృతం భవేత్తుష్టి ర్న తస్య చ	
వృథా చ దర్శితం వీర్యం భవేద్వానరపుంగవాః	12

తధచ్చామ వై సర్వే యత్ర రామః సలక్ష్మణః సుగ్రీవశ్చ మహాతేజాః కార్యస్యాఽస్య నివేదనే న తావ దేషా మతి రక్షమానో	13
యథా భవాన్ పశ్యతి రాజపుత్ర యథా తు రామస్య మతిర్నివిష్టా తథా భవాన్ పశ్యతు కార్య సిద్ధిమ్	14
ఏకషష్ఠితమ స్కంధః - మధువన ప్రవేశః	
తతో జామ్బవతో వాక్యమగృహ్లాత వనౌకసః అంగద ప్రముఖా వీరా హనూమాంశ్చ మహాకపిః	1
ప్రీతిమన్త స్తతః సర్వే వాయుపుత్ర పురస్సరాః మహీన్ద్రాగ్రం పరిత్యజ్య పుష్టువుః ప్లవగర్షభాః	2
మేరు మన్దర సంకాశా మత్తా ఇవ మహాగజాః ఛాదయన్త ఇవాకాశం మహాకాయా మహాబలాః	3
సభాజ్యమానం భూతై స్తమాత్మవన్తం మహాబలమ్ హనుమన్తం మహావేగం వహన్త ఇవ దృష్టిభిః	4
రాఘవే చార్ధనిర్వృత్తిం కర్తుం చ పరమం యశః సమాధాయ సమృద్ధార్థాః కర్మసిద్ధిభిరున్నతాః	5
ప్రియాఖ్యానోన్ముఖాః సర్వే సర్వే యుద్ధాభినన్దినః సర్వే రామప్రతీకారే నిశ్చితార్థా మనస్వినః	6
ప్లవమానాః ఖముత్పత్య తతస్తే కాననౌకసః నన్దనోపమ మాసేదు ర్వనం దృమ లతాయుతమ్	7
యత్తన్మధువనం నామ సుగ్రీవస్యాఽభిరక్షితమ్ అదృష్యం సర్వభూతానాం సర్వభూత మనోహరమ్	8
యద్రక్షతి మహావీర్యః సదా దధిముఖః కపిః మాతులః కపిముఖ్యస్య సుగ్రీవస్య మహాత్మనః	9
తే తద్వన ముపాగమ్య బభూవుః పరమోత్కటాః వానరా వానరేన్ద్రస్య మనఃకాన్తతమం మహాత్	10
తత స్తే వానరా హృష్టా దృష్ట్యా మధువనం మహాత్	

కుమారమభ్యయాచంత మధూని మధుపింగాళాః	11
తతః కుమారస్తాన్ వృద్ధాన్ జామ్బవత్ప్రముఖాన్ కపీన్	
అనుమాన్య దదౌ తేషాం నిసర్గం మధుభక్షణే	12
తతశ్చానుమతాః సర్వే సంప్రహృష్టా వనౌకసుః	
ముదితాః ప్రీరితాశ్చాపి ప్రన్యత్యన్తోఽభవం స్తుతః	13
గాయన్తి కేచిత్ ప్రణమన్తి కేచిత్	
న్యత్యన్తి కేచిత్ ప్రహసన్తి కేచిత్	
పతన్తి కేచి ద్విచరన్తి కేచిత్	
ప్లవన్తి కేచిత్ ప్రలపన్తి కేచిత్	14
పరస్పరం కేచి దుపాశ్రయన్తే	
పరస్పరం కేచి దుపాక్రమంతే	
పరస్పరం కేచి దుపబ్ధవన్తే	
పరస్పరం కేచి దుపారమంతే	15
దృమాద్ధృమం కేచి దభిద్రవన్తి	
క్షీతౌ నగాగ్రాన్నిపతన్తి కేచిత్	
మహీతలాత్ కేచి దుదీర్ఘ వేగా	
మహాదృమాగ్రాణ్యభిసంపతన్తి	16
గాయన్తమఽన్యః ప్రహసన్నుపైతి	
హసన్తమఽన్యః ప్రరుదన్నుపైతి	
రుదన్తమఽన్యః ప్రణుదన్నుపైతి	
నదన్తమఽన్యః ప్రణుదన్నుపైతి	17
సమాకులం తత్ కపిసైన్యమాసీన్	
మధుప్రపానోత్కట సత్త్వ చ్చేష్టమ్	
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ మత్తో	
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ తృప్తః	18
తతో వనం తైః పరిభక్యమాణం	
దృమాంశ్చ విధ్వంసిత పత్ర పుష్పాన్	
సమీక్య కోపా ద్దధివక్త నామా	

నివారయామాస కపిః కపీం స్తాన్	19
స తైః ప్రవృద్ధైః పరిభర్త్యమానో	
వనస్య గోష్ఠా హరివీర వృద్ధః	
చకార భూయో మతి ముగ్ర తేజా	
వనస్య రక్షాం ప్రతి వానరేభ్యః	20
ఉవాచ కాంశ్చిత్ పరుషాణి దృష్టం	
అసక్త మన్యాంశ్చ తల్లై ర్లఘూన	
సమేత్య కైశ్చిత్ కలహం చకార	
తద్దైవ సామ్నోపజగామ కాంశ్చిత్	21
స తై ర్మదాత్ సంపరివార్య వాక్యైః	
బలాచ్ఛ తేన ప్రతివార్యమాణైః	
ప్రదర్శిత స్త్యక్త భయైః సమేత్య	
ప్రకృష్టతే చాప్యనవేక్ష్య దోషమ్	22
నఖైస్తు దన్తో దశనై ర్దశంతః	
తల్లైశ్చ పాదైశ్చ సమాపయంతః	
మదాత్ కపిం తం కపయః సమగ్రా	
మహావనం నిర్విషయం చ చక్రుః	23
<u>ద్విషష్టితమ స్పర్శః -- దదిముఖఖిలీకారః</u>	
తానువాచ హరిశ్రేష్ఠో హనుమాన్ వానరర్షభః	
అవ్యగ్ర మనసో యూయం మధు సేవత వానరాః	1
అహమావారయిష్యామి యుష్మాకం పరిపంథినః	
శృత్వా హనుమతో వాక్యం హరీణాం ప్రవరోఽంగదః	2
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పిబన్తు హరయో మధు	
అవశ్యం కృత కార్యస్య వాక్యం హనుమతో మయా	3
అకార్య మపి కర్తవ్యం కిమంగ పునరీద్యశమ్	
అంగదస్య ముఖాచ్ఛ్చత్వా వచనం వానరర్షభాః	4
సాధు సాద్వితి సంహృష్టా వానరాః ప్రత్యపూజయన్	
పూజయిత్వాంగదం సర్వే వానరా వానరర్షభమ్	5

జగ్గుర్మధువనం యత్ర నదీవేగా ఇవ దృతమ్ తే ప్రహృష్టా మధువనం పాలానాకమ్య వీర్యతః	6
అతిసగ్గాచ్చ పటవో దృష్ట్వా శృత్వా చ మైథిలీమ్ పపుః సర్వే మధు తదా రసవత్పలమాదదుః	7
ఉత్పత్య చ తతః సర్వే వనపాలాన్ సమాగతాన్ తాడయన్తి స్మ శతశః సక్తాన్ మధువనే తదా	8
మధూని ద్రోణమాత్రాణి బహుభిః పరిగృహ్య తే పిబన్తి సహితాః సర్వే నిఘ్నన్తి స్మ తథాపరే	9
కేచిత్ పీత్వాపవిద్యన్తి మధూని మధుపింగాళాః మధూచ్ఛిష్టిన కేచిచ్చ జఘ్నురన్యోన్య ముత్కృటాః	10
అపరే వృక్షమూలేషు శాఖాం గృహ్య వ్యవస్థితాః అత్యర్థం చ మదగ్లానాః పర్ణాన్యాస్తీర్య శేరతే	11
ఉన్మత్తభూతాః ప్లవగా మధుమత్తాశ్చ హృష్టవత్ క్షిపన్తి చ తథాఽన్యోన్యం స్థలన్తి చ తథాపరే	12
కేచిత్ క్షేలాం ప్రకుర్వన్తి కేచిత్ కూజన్తి హృష్టవత్ హరయో మధునా మత్తాః కేచిత్ సుష్టా మహీతలే	13
కృత్వా కించిద్దసంత్యన్యే కేచిత్ కుర్వన్తి చేతరత్ కృత్వా కేచి ద్వదంత్యన్యే కేచిద్బుద్ధ్యంతి చేతరత్	14
యేఽప్యత్ర మధుపాలాః స్యుః ప్రేష్యా దధిముఖస్య తు తేఽపి తై ర్వానరై ర్భీమైః ప్రతిషిద్ధా దిశో గతాః	15
జానుభిస్తు ప్రకృష్టాశ్చ దేవమార్గం చ దర్శితాః అబృవన్ పరమోద్విగ్నా గత్వా దధిముఖం వచః	16
హనూమతా దత్తవరై ర్ఘతం మధువనం బలాత్ వయం చ జానుభిః కృష్టా దేవమార్గం చ దర్శితాః	17
తతో దధిముఖః కృద్ధో వనపస్తఽత్ర వానరః హతం మధువనం శృత్వా సాన్త్యయామాస తాన్ హరీన్	18
ఇహాగచ్ఛత గచ్ఛామో వానరాన్ బల దర్శితాన్ బలేన వారయిష్యామో మధు భక్షయతో వయమ్	19

శృత్వా దధిముఖస్యేదం వచనం వానరర్షభాః	
పునర్వీరా మధువనం తేనైవ సహితా యయుః	20
మధ్యే చైషాం దధిముఖః ప్రగృహ్య తరసా తరుమ్	
సమభ్యధావద్వేగేన తే చ సర్వే ప్లవంగమాః	21
తే శిలాః పాదపాంశ్చాపి పర్వతాంశ్చాపి వానరాః	
గృహీత్వాఽభ్యగమన్ కృద్ధా యత్ర తే కపికుంజరాః	22
తే స్వామివచనం వీరా హృదయేష్వవసజ్య తత్	
త్వరయా హ్యభ్యధావంత సాల తాల శిలాయుధాః	23
వృక్షస్థాంశ్చ తలస్థాంశ్చ వానరాన్ బలదర్పితాన్	
అభ్యక్రామం స్తతో వీరాః పాలా స్తత్ర సహస్రశః	24
అథ దృష్ట్వా దధిముఖం కృద్ధం వానరపుంగవాః	
అభ్యధావంత వేగేన హనుమత్ప్రముఖా స్తదా	25
తం సవృక్షం మహాబాహు మాపతంతం మహాబలమ్	
ఆర్యకం ప్రాహర త్తత్ర బాహుభ్యాం కుపితోఽంగదః	26
మదాఽన్తశ్చ న వేదైన మార్యకోఽయం మమేతి సః	
అద్దైనం నిప్పిపేషాశు వేగవద్వసుధా తలే	27
స భగ్న బాహూరు భుజో విహ్వలః శోణితోక్షితః	
ముమోహ సహసా వీరో ముహూర్తం కపికుంజరః	28
స సమాశ్వాస్య సహసా సంకృద్ధో రాజ మాతులః	
వానరాన్ వారయామాస దండేన మధు మోహితాన్	29
స కథంచి ద్విముక్త సై ర్వానరై ర్వానరర్షభః	
ఉవా చైకాన్తమాశ్రిత్య భృత్యాన్ స్వాన్ సముపాగతాన్	30
ఏతే తిష్ఠన్తు గచ్ఛామో భర్తా నో యత్ర వానరః	
సుగ్రీవో విపుల గ్రీవః సహ రామేణ తిష్ఠతి	31
సర్వం చైవాఽంగదే దోషం శ్రావయిష్యామి పార్థివే	
అమర్షీ వచనం శృత్వా ఘాతయిష్యతి వానరాన్	32
ఇష్టం మధువనం హ్యేతత్ సుగ్రీవస్య మహాత్మనః	
పితృ పైతామహం దివ్యం దేవైరపి దురాసదమ్	33

స వానరానిమాన్ సర్వాన్ మధులుబ్ధాన్ గతాయుషః	
ఘాతయిష్యతి దణ్డేన సుగ్రీవః ససుహృజ్ఞనాన్	34
వధ్యా హ్యేతే దురాత్మానో నృపాజ్ఞా పరిభావినః	
అమర్ష ప్రభవో రోషః సపలో నో భవిష్యతి	35
ఏవముక్త్వా దధిముఖో వనపాలాన్ మహాబలః	
జగామ సహసోత్పత్య వనపాలైః సమన్వితః	36
నిమేషాన్తర మాత్రేణ స హి ప్రాప్తో వనాలయః	
సహస్రాంశు సుతో ధీమాన్ సుగ్రీవో యత్ర వానరః	37
రామం చ లక్ష్మణం చైవ దృష్ట్వా సుగ్రీవ మేవ చ	
సమప్రతిష్ఠాం జగతీమాకాశాన్నిపపాత హ	38
సన్నిపత్య మహావీర్యః సర్వైః సైః పరివారితః	
హరిర్దధిముఖః పాలైః పాలానాం పరమేశ్వరః	39
స దీన వదనో భూత్వా కృత్వా శిరసి చాంజలిమ్	
సుగ్రీవస్య శుభౌ మూర్ధ్నా చరణౌ ప్రత్యపీడయత్	40
<u>త్రిషష్టితమ స్కంధః - సుగ్రీవ హర్షః</u>	
తతో మూర్ధ్నా నిపతీతం వానరం వానరర్షభః	
దృష్ట్వేవోద్విగ్న హృదయో వాక్య మేత దువాచ హ	1
ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ కస్మా త్త్వం పాదయోః పతితో మమ	
అభయం తే భవేద్వీర సర్వమేవాభిధీయతామ్	2
స తు విశ్వాసిత స్తేన సుగ్రీవేణ మహాత్మనా	
ఉత్థాయ సుమహాప్రాజ్ఞో వాక్యం దధిముఖోఽబ్రవీత్	3
నైవర్షరజసా రాజన్ న త్వయా నాఽపి వాలినా	
వనం నిస్సృష్టపూర్వం హి భక్షితం తచ్చ వానరైః	4
ఏభిః ప్రధర్షితా శ్చైవ వారితా వనరక్షిభిః	
మధూన్యచిన్తయిత్వేమాన్ భక్షయన్తి పిబన్తి చ	5
శిష్టమత్రాపవిద్యన్తి భక్షయన్తి తథాపరే	
నివార్యమాణా స్తే సర్వే భృకుటి దర్శయన్తి హి	6
ఇమే హి సంరబ్ధతరా స్తథా తైః సంప్రధర్షితాః	

వారయన్తో వనాత్ తస్మాత్ కృద్ధై ర్వానరపుంగవైః	7
తత సై ర్బహుభి ర్వీరై ర్వానరై ర్వానరర్షభ	
సంరక్త నయనైః క్రోధాద్ధరయః ప్రవిచాలితాః	8
పాణిభి ర్నిహతాః కేచిత్ కేచి జ్ఞానుభి రాహతాః	
ప్రకృష్టాశ్చ యథాకామం దేవమార్గం చ దర్శితాః	9
ఏవ మేతే హతాః శూరా స్వయి తిష్ఠతి భర్తరి	
కృత్స్నం మధువనం చైవ ప్రకామం తైః ప్రభక్యతే	10
ఏవం విజ్ఞాప్యమానం తు సుగ్రీవం వానరర్షభమ్	
అపృచ్ఛ త్తం మహాప్రాజ్ఞో లక్ష్మణః పరవీరహా	11
కిమఽయం వానరో రాజన్ వనపః ప్రత్యుపస్థితః	
కం చార్థమభినిర్దిశ్య దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్	12
ఏవ ముక్తస్తు సుగ్రీవో లక్ష్మణేన మహాత్మనా	
లక్ష్మణం ప్రత్యువా చేదం వాక్యం వాక్య విశారదః	13
ఆర్య లక్ష్మణ సంప్రాహ వీరో దధిముఖః కపిః	
అంగద ప్రముఖైర్వీరై ర్భక్షితం మధు వానరైః	14
విచిత్ర్య దక్షిణామాశా మాగతై ర్ఠరిపుంగవైః	
నైషామఽకృత కృత్యానా మీద్యశః స్యాదుపక్రమః	15
ఆగతైశ్చ ప్రమథితం యథా మధువనం హి తైః	
ధర్షితం చ వనం కృత్స్న ముపయుక్తం చ వానరైః	16
వనం యదభిపన్నం తైః సాధితం కర్మ వానరైః	
దృష్టా దేవీ న సందేహో న చాఽన్యేన హనూమతా	17
న హ్యన్యః సాధనే హేతుః కర్మణోఽస్య హనూమతః	
కార్యసిద్ధి ర్మతి శ్చైవ తస్మిన్ వానరపుంగవే	18
వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ శృతం చాపి ప్రతిష్ఠితమ్	
జామ్బవాన్ యత్ర నేతాస్యాదఽంగదస్య మహాబలః	19
హనూమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతిరఽన్యథా	
అంగద ప్రముఖై ర్వీరై ర్ఠతం మధువనం కిల	20
వారయంతశ్చ సహితా స్తథా జానుభి రాహతాః	

ఏతదర్థమఽయం ప్రాప్తో వక్తుం మధురవాగి హ	21
నామ్నా దధిముఖో నామ హరిః ప్రఖ్యాత విక్రమః	
దృష్టా సీతా మహాబాహో సౌమిత్రే పశ్య తత్త్వతః	22
అభిగమ్య తథా సర్వే పిబన్తి మధు వానరాః	
న చాఽప్యదృష్ట్వా వైదేహీం విశ్వతాః పురుషర్షభ	23
వనం దత్త వరం దివ్యం ధర్షయేయు ర్వనౌకసః	
తతః ప్రహృష్టో ధర్మాత్మా లక్ష్మణః సహ రాఘవః	24
శ్వత్వా కర్ణ సుఖాం వాణీం సుగ్రీవ వదనా చ్యుతామ్	
ప్రాహృష్యత భృశం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః	25
శ్వత్వా దధిముఖస్యేదం సుగ్రీవస్తు ప్రహృష్య చ	
వనపాలం పునర్వాక్యం సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత	26
ప్రీతోఽన్మి సోఽహం యద్భుక్తం వనం తైః కృతకర్మభిః	
మర్షితం మర్షణీయం చ చేష్టితం కృత కర్మణామ్	27
ఇచ్ఛామి శీఘ్రం హనుమత్ప్రదానాన్	
శాఖామృగాం స్తాన్ మృగరాజ దర్శాన్	
ద్రష్టుం కృతార్థాన్ సహ రాఘవాభ్యాం	
శ్రోతుం చ సీతాఽధిగమే ప్రయత్నమ్	28
ప్రీతి స్సీతాక్షౌ సంప్రహృష్టా కుమారౌ	
దృష్ట్వా సిద్ధార్థౌ వానరాణాం చ రాజా	
అంగైః సంహృష్టైః కర్మసిద్ధిం విదిత్వా	
బాహ్వోరాసన్నాం సోఽతిమాత్రం ననంద	29
<u>చతుష్ఠస్థితమ స్సర్గః -- హనూమదాద్యాగమనం</u>	
సుగ్రీవేణైవ ముక్తస్తు హృష్టో దధిముఖః కపిః	
రాఘవం లక్ష్మణం చైవ సుగ్రీవం చాఽభ్యవాదయత్	1
స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవం రాఘవౌ చ మహాబలౌ	
వానరైః సహితః శూరై ర్దివమేవోత్పపాత హ	2
స యథైవాగతః పూర్వం తథైవ త్వరితం గతః	
నిపత్య గగనాద్భూమౌ తద్వనం ప్రవివేశ హ	3

స ప్రవిష్టో మధువనం దదర్శ హరియూథపాన్	
విమదానుత్థితాన్ సర్వాన్ మేహమానాన్మధూదకమ్	4
స తానుపాగమద్వీరో బద్ధ్యా కరపుటాంజలిమ్	
ఉవాచ వచనం శ్లక్ష మిదం హృష్టవదంగదమ్	5
సౌమ్య రోషో న కర్తవ్యో యదేభిరభివారితః	
అజ్ఞానాద్రక్షిభిః క్రోధాద్భవన్తః ప్రతిపేధితాః	6
యువరాజ స్త్వ మీశశ్చ వనస్యాఽస్య మహాబల	
మౌర్ఖ్యాత్ పూర్వం కృతో దోష స్తం భవాన్ క్షన్తుమర్హతి	7
యదైవ హి పితా తేఽభూత్ పూర్వం హరి గణేశ్వరః	
తథా త్వమపి సుగ్రీవో నాన్యస్టు హరిసత్తమ	8
ఆఖ్యాతం హి మయా గత్వా పితృవ్యస్య తవానఘ	
ఇహోపయాతం సర్వేషా మేతేషాం వనచారిణామ్	9
స త్వదాగమనం శృత్వా సహైభిర్హరియూథపైః	
ప్రహృష్టో న తు రుష్టోఽసౌ వనం శృత్వా ప్రదర్శితమ్	10
ప్రహృష్టో మాం పితృవ్య స్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః	
శేష్రుం ప్రేషయ సర్వాంస్తానితి హోవాచ పార్థివః	11
శృత్వా దధిముఖ ప్రైతద్వచనం శ్లక్షమంగదః	
అబ్రవీ త్తాన్ హరిశ్రేష్ఠో వాక్యం వాక్య విశారదః	12
శంకే శృతోఽయం వృత్తాన్తో రామేణ హరియూథపాః	
తత్ క్షమం నేహ నః స్థాతుం కృతే కార్యే పరంతపాః	13
పీత్వా మధు యథాకామం విశ్రాంతా వనచారిణః	
కిం శేషం గమనం తత్ర సుగ్రీవో యత్ర మే గురుః	14
సర్వే యథా మాం వక్ష్యన్తి సమేత్య హరియూథపాః	
తథాస్మి కర్తా కర్తవ్యే భవద్భిః పరవానహమ్	15
నాజ్ఞాపయితుమీశోఽహం యువరాజోఽస్మి యద్యపి	
అయుక్తం కృతకర్మాణో యూయం ధర్షయితుం మయా	16
బృవతశ్చాఽంగద ప్రైవం శృత్వా వచన మవ్యయమ్	
ప్రహృష్ట మనసో వాక్య మిద మూచు ర్వనౌకసః	17

ఏవం వక్ష్యతి కో రాజన్ ప్రభుః సన్ వానరర్షభః	
ఐశ్వర్య మద మత్తో హి సర్వోఽహమితి మన్యతే	18
తవ చేదం సుసద్భుశం వాక్యం నాన్యస్య కస్యచిత్	
సన్నతి ర్థి తవాఖ్యాతి భవిష్య చ్చుభ యోగ్యతామ్	19
సర్వే వయమపి ప్రాప్తా స్తత్ర గన్తుం కృతక్షణాః	
స యత్ర హరివీరాణాం సుగ్రీవః పతిరవ్యయః	20
త్వయా హ్యనుక్షై ర్లరిభి ర్భైవ శక్యం పదాత్ పదమ్	
క్వచిద్గన్తుం హరిశ్రేష్ఠ బృహమః సత్యమిదం తు తే	21
ఏవం తు వదతాం తేషామఽంగదః ప్రత్యభాషత	
బాఢం గచ్ఛామ ఇత్యుక్త్వా ఉత్పాత మహీతలాత్	22
ఉత్పతన్త మనూత్పేతుః సర్వే తే హరియూధపాః	
కృత్వాకాశం నిరాకాశం యంత్రోత్థిష్ఠా ఇవాచలాః	23
తేఽమృరం సహసోత్పత్య వేగవన్తః ప్లవంగమాః	
వినదన్తో మహానాదం ఘనా వాతేరితా యథా	24
అంగదే హ్యననుప్రాప్తే సుగ్రీవో వానరాధిపః	
ఉవాచ శోకోపహతం రామం కమల లోచనమ్	25
సమాశ్వసిహి భద్రం తే దృష్టా దేవీ న సంశయః	
నాగన్తు మిహ శక్యం తై రఽతీతే సమయే హి నః	26
న మత్సకాశ మాగచ్ఛేత్ కృత్యే హి వినిపాతితే	
యువరాజో మహాబాహుః ప్లవతాం ప్రవరోఽంగదః	27
యద్యఽప్యకృతకృత్యానా మీదృశః స్యాదుపక్రమః	
భవేత్ స దీనవదనో బ్రాన్త విప్లుత మానసః	28
పితృ పైతామహం చైతత్ పూర్వకై రభిరక్షితమ్	
న మే మధువనం హన్యాదహృష్టః ప్లవగేశ్వరః	29
కౌసల్యా సుప్రజా రామ సమాశ్వసిహి సువ్రత	
దృష్టా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హనూమతా	30
న హ్యన్యః కర్మణో హేతుః సాధనేఽస్య హనూమతః	
హనూమతి హి సిద్ధిశ్చ మతిశ్చ మతి సత్తమ	31

వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ సూర్యే తేజ ఇవ ధృవమ్ జామ్బవాన్ యత్ర నేతాస్యాదఽంగదశ్చ బలేశ్వరః	32
హనుమాం శ్చాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతి రన్యథా మా భూశ్చిన్తా సమాయుక్తః సంప్రత్యఽమితవిక్రమ	33
తతః కిలకిలా శబ్దం శుశ్రావాసన్న మమ్బురే హనుమత్కర్మ దృష్టానాం నర్దతాం కాననౌకసామ్	34
కిష్కిన్దా ముపయాతానాం సిద్ధిం కథయతామివ తతః శృత్వా నినాదం తం కపీనాం కపిసత్తమః	35
ఆయతాంచిత లాంగూలః సోఽభవ ధృష్టమానసః ఆజగ్ము స్తేఽపి హరయో రామ దర్శన కాంక్షిణః	36
అంగదం పురతః కృత్వా హనూమంతం చ వానరమ్ తేఽంగద ప్రముఖా వీరాః ప్రహృష్టాశ్చ ముదాన్వితాః	37
నిపేతుర్ధరిరాజస్య సమీపే రాఘవస్య చ హనూమాంశ్చ మహాబాహుః ప్రణమ్య శిరసా తతః	38

నియతామక్షతాం దేవీం రాఘవాయ న్యవేదయత్ నిశ్చితార్థ స్తతస్తస్మిన్ సుగ్రీవః పవనాత్మజే	39
లక్ష్మణః ప్రీతిమాన్ ప్రీతం బహుమానాదవైక్షత ప్రీత్యా చ రమమాణోఽథ రాఘవః పరవీరహా	40
బహుమానేన మహతా హనూమంతమవైక్షత <u>పంచషష్ఠితమ స్సర్గః - చూడామణి ప్రదానం</u>	
తతః ప్రసవణం శైలం తే గత్వా చిత్రకాననమ్ ప్రణమ్య శిరసా రామం లక్ష్మణం చ మహాబలమ్	1
యువరాజం పురస్కృత్య సుగ్రీవమభివాద్య చ ప్రవృత్తిమఽథ సీతాయాః ప్రవక్తు ముపచక్రముః	2

రావణాంతఃపురే రోధం రాక్షసీభిశ్చ తర్జనమ్	
రామే సమనురాగంచ యశ్చాయం సమయః కృతః	3
ఏతదాఖ్యాన్తి తే సర్వే హరయో రామ సన్నిధౌ	
వైదేహీమక్షతాం శృత్వా రామస్తూతర మబ్రవీత్	4
క్వ సీతా వర్తతే దేవీ కథం చ మయి వర్తతే	
ఏత న్మే సర్వమాఖ్యాత వైదేహీం ప్రతి వానరాః	5
రామస్య గదితం శృత్వా హరయో రామ సన్నిధౌ	
చోదయన్తి హనూమన్తం సీతావృత్తాన్త కోవిదమ్	6
శృత్వా తే వచనం తేషాం హనుమాన్ మారుతాత్మజః	
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై తాం దిశం ప్రతి	7
ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞః సీతాయా దర్శనం యథా	
సముద్రం లంఘయిత్వాఽహం శతయోజనమాయతమ్	8
అగచ్ఛం జానకీం సీతాం మార్గమాణో దిద్మక్షయా	
తత్ర లంకేతి నగరీ రావణస్య దురాత్మనః	9
దక్షిణస్య సముద్రస్య తీరే వసతి దక్షిణే	
తత్ర సీతా మయా దృష్టా రావణాంతఃపురే సతీ	10
సన్నస్య త్వయి జీవన్తి రామ రామ మనోరథమ్	
దృష్టా మే రాక్షసీ మధ్యే తర్జ్యమానా ముహూర్ముహూః	11
రాక్షసీభిర్విరూపాభీ రక్షితా ప్రమదావనే	
దుఃఖమాపద్యతే దేవీ తవాదుఃఖోచితా సతీ	12
రావణాంతఃపురే రుద్ధా రాక్షసీభిః సురక్షితా	
ఏక వేణీధరా దీనా త్వయి చిన్తా పరాయణా	13
అధఃశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే	
రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్య కృత నిశ్చయా	14
దేవీ కథంచితీ కాకుత్స్థ త్వన్మనా మార్గితా మయా	
ఇక్ష్యాకువంశ విఖ్యాతిం శనైః కీర్తయతాఽనఘ	15
స మయా నరశార్దూల విశ్వాస ముపపాదితా	
తతః సంభాషితా దేవీ సర్వమర్థం చ దర్శితా	16

రామ సుగ్రీవ సఖ్యం చ శృత్వా ప్రీతి ముపాగతా నియతః సముదాచారో భక్తిశ్చాస్యా స్తథా త్వయి	17
ఏవం మయా మహాభాగా దృష్టా జనకనన్దినీ ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ	18
అభిజ్ఞానం చ మే దత్తం యథావృత్తం తవాన్తికే చిత్తకూటే మహాప్రాజ్ఞ వాయసం ప్రతి రాఘవ	19
విజ్ఞాప్యశ్చ నరవ్యాఘ్రా రామో వాయుసుత త్వయా అఖిలేనేహ యద్దృష్టమితి మామాహ జానకీ	20
అయం చాఽస్మై ప్రదాతవ్యో యత్నాత్ సుపరిరక్షితః బృవతా వచనాన్యేవం సుగ్రీవ స్యోపశృణ్వతః	21
ఏష చూడామణిః శ్రీమాన్ మయా సుపరిరక్షితః మనఃశిలాయా స్తిలకో గండపార్శ్వ నివేశితః	22
త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తు మర్హసి ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్ మయా తే వారి సంభవః	23
ఏతం దృష్ట్వా ప్రమోదిష్యే వ్యసనే త్వామివానఘ జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ	24
ఊర్ధ్వం మాసా న్న జీవేయం రక్షసాం వశమాగతా ఇతి మా మబ్రవీత్ సీతా కృశాఽంగీ వరవర్ణినీ	25
రావణాంతఃపురే రుద్ధా మృగీవోత్పల్ల లోచనా ఏతదేవ మయాఖ్యాతం సర్వం రాఘవ యద్యథా	26
సర్వథా సాగరజలే సంతారః ప్రవిధీయతామ్ తౌ జాతాశ్వాసౌ రాజపుత్రౌ విదిత్వా	
తచ్ఛాఽభిజ్ఞానం రాఘవాయ ప్రదాయ దేవ్యా చాఖ్యాతం సర్వమేవానుపూర్వ్యాత్	
వాచా సంపూర్ణం వాయుపుత్రః శశంస	27
షట్షష్ఠితమ స్కంధః - సీతా భాషిత ప్రశ్నః	
ఏవముక్తో హనుమతా రామో దశరథాత్మజః తం మణిం హృదయే కృత్వా ప్రరురోద సలక్ష్మణః	1

తం తు దృష్ట్యా మణిశ్రేష్ఠం రాఘవః శోక కర్పితః	
నేత్రాభ్యామృశ్యపూర్ణాభ్యాం సుగ్రీవమిద మబ్రవీత్	2
యదైవ ధేనుః స్రవతి స్నేహోద్వత్సస్య వత్సలా	
తథా మమాపి హృదయం మణిరత్నస్య దర్శనాత్	3
మణిరత్నమిదం దత్తం వైదేహ్యః శ్వశురేణ మే	
వధూకాలే యథాబద్ధమధికం మూర్ధ్ని శోభతే	4
అయం హి జలసంభూతో మణిః సజ్జన పూజితః	
యజ్ఞే పరమ తుష్టేన దత్తః శక్రేణ ధీమతా	5
ఇమం దృష్ట్యా మణిశ్రేష్ఠం తథా తాతస్య దర్శనమ్	
అద్యా౭స్మ్యవగతః సౌమ్య వైదేహస్య తథా విభోః	6
అయం హి శోభతే తస్యాః ప్రియాయా మూర్ధ్ని మే మణిః	
అద్యా౭స్య దర్శనే నాహం ప్రాప్తాం తామివ చింతయే	7
కిమాహ సీతా వైదేహీ బృహి సౌమ్య పునః పునః	
పిపాసుమివ తోయేన సిందన్తీ వాక్య వారిణా	8
ఇతస్తు కిం దుఃఖితరం యదిమం వారిసంభవమ్	
మణిం పశ్యామి సౌమిత్రే వైదేహీమాగతం వినా	9
చిరం జీవతి వైదేహీ యది మాసం ధరిష్యతి	
న జీవేయం క్షణమపి వినా తా మసితేక్షణామ్	10
నయ మామపి తం దేశం యత్ర దృష్టా మమప్రియా	
న తిష్ఠేయం క్షణమపి ప్రవృత్తి ముపలభ్య చ	11
కథం సా మమ సుశోణి భీరుభీరుః సతీ తదా	
భయావహానాం ఘోరాణాం మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసామ్	12
శారదస్తిమిరోన్ముక్తో నూనం చన్ద్ర ఇవామ్బుదైః	
ఆవృతం వదనం తస్యా న విరాజతి రాక్షసైః	13
కిమాహ సీతా హనుమంస్తత్త్వతః కథయస్య మే	
ఏతేన ఖలు జీవిష్యే భేషజేనాతురో యథా	14
మధురా మధురాలాపా కిమాహ మమ భామినీ	
మద్విహీనా వరారోహా హనుమన్ కథయస్య మే	15

సప్తషష్ఠితమ స్వర్గః - సీతా భాషితానువచనం

ఏవముక్తస్తు హనుమాన్ రాఘవేణ మహాత్మనా సీతాయా భాషితం సర్వం న్యవేదయత రాఘవే	1
ఇద ముక్తవతీ దేవీ జానకీ పురుషర్షభ పూర్వవృత్త మభిజ్ఞానం చిత్రకూటే యథాతథమ్	2
సుఖ సుష్టా త్వయా సార్థం జానకీ పూర్వముట్థితా వాయసః సహసోత్పత్య విదదార స్తనాన్తరే	3
పర్యాయేణ చ సుప్త స్త్వం దేవ్యంకే భరతాగ్రజ పునశ్చ కిల పక్షీ స దేవ్యా జనయతి వృథామ్	4
పునః పునరుపాగమ్య విదదార భృశం కిల తత స్త్వం బోధిత స్తస్యాః శోణితేన సముత్థితః	5
వాయసేన చ తేనైవం సతతం బాధ్యమానయా బోధితః కిల దేవ్యా త్వం సుఖసుప్తః పరంతప	6
తాం తు దృష్ట్వా మహాబాహో దారితాం చ స్తనాన్తరే ఆశీవిష ఇవ కృద్ధో నిఃశ్వసన్నభృభాషణాః	7
నఖాగ్రైః కేన తే భీరు దారితంతు స్తనాన్తరమ్ కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా	8
నిరీక్షమాణః సహసా వాయసం సమవైక్షణాః నఖైః సరుధిరై స్తీక్ష్ణై స్తామేవాభిముఖం స్థితమ్	9
సుతః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః ధరాన్తరచరః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః	10
తతస్తస్మిన్ మహాబాహో కోప సంవర్తితేక్షణః వాయసే త్వం కృథాః క్వారాం మతిం మతిమతాం వర	11
స దర్శం సంస్తరాధృహ్య బ్రహ్మస్త్రేణ హ్యయోజయః స దీప్త ఇవ కాలాగ్ని ర్జజ్వాలాభిముఖః ఖగమ్	12
క్షిప్తవాం స్త్వం ప్రదీప్తం హి దర్శం తం వాయసం ప్రతి తతస్తు వాయసం దీప్తః స దర్భోఽనుజగామ హ	13
స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సురైశ్చ సమహర్షిభిః	

త్రీంల్లోకాన్ సంపరిక్రమ్య త్రాతారం నాధిగచ్ఛతి	14
పునరేవాగ్రత స్తస్త స్వత్సకాశ మరిందమ	
స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతమ్	15
వధార్థమపి కాకుత్స్థ కృపయా పర్యపాలయః	
మోఘమస్త్రం న శక్యం తు కర్తుమిత్యేవ రాఘవ	16
భవాం స్తస్యాక్షీ కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణమ్	
రామ త్వాం స నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ	17
విస్ఫుల్లస్తు తదా కాకః ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్	
ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠః సత్త్వవాన్ శీలవానపి	18
కిమర్థమస్త్రం రక్షస్సు న యోజయతి రాఘవః	
న నాగా నాపి గన్ధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః	19
న చ సర్వే రణే శక్తా రామం ప్రతి సమాసీతుం	
తస్య వీర్యవతః కచ్ఛిద్యద్యస్తి మయి సంభ్రమః	20
క్షీప్రం సునిశితైర్బాణై ర్హన్యతాం యుధి రావణః	
బ్రాతురాదేశ మాజ్ఞాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః	21
స కిమర్థం నరవరో న మాం రక్షతి రాఘవః	
శక్తో తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్ని సమ తేజసౌ	22
సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః	
మమైవ దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః	23
సమర్థావపి తౌ యన్మాం నావేక్షేతే పరంతపౌ	
వైదేహ్య వచనం శృత్వా కరుణం సౌఽశృభాషితమ్	24
పునరఽప్యహమార్యాం తామిదం వచన మబ్బవమ్	
త్వచ్ఛోక విముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే	25
రామే దుఃఖాభిభూతే చ లక్ష్మణః పరితప్యతే	
కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్	26
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామన్తం ద్రక్ష్యసి భామిని	
తావుభౌ నరశార్దూలౌ రాజపుత్రావనిన్దితౌ	27
త్వద్దర్శన కృతోత్సాహౌ లంకామ్ భస్మీకరిష్యతః	

హత్వా చ సమరే రౌద్రం రావణం సహబాన్ధవమ్	28
రాఘవ స్త్వాం వరారోహి స్వాం పురీం నయితా ధృవమ్	
యత్తు రామో విజానీయాదభిజ్ఞాన మనిన్దితే	29
ప్రీతి సంజననం తస్య ప్రదాతుం త్వమిహార్హసి	
సాఽభివీక్య దిశః సర్వా వేణ్యుర్ధధన ముత్తమమ్	30
ముక్త్యా వస్త్రాద్దదౌ మహ్యం మణిమేతం మహాబల	
ప్రతిగృహ్య మణిం దివ్యం తవ హేతో రఘూద్వహ	31
శిరసా తాం ప్రణమ్యార్యా మఽహమాగమనే త్వరే	
గమనే చ కృతోత్సాహమఽవేక్య వరవర్ణినీ	32
వివర్ధమానం చ హి మామువాచ జనకాత్మజా	
అశృపూర్ణ ముఖీ దీనా బాష్ప సందిగ్ధ భాషిణీ	33
మమోత్పతన సంభ్రాంతా శోక వేగ సమాహతా	
హనుమన్ సింహ సంకాశౌ తావుభౌ రామ లక్ష్మణౌ	34
సుగ్రీవం చ సహమాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా హ్యనామయమ్	
మామువాచ తతః సీతా సభాగ్యోఽసి మహాకపే	35
యద్ద్రక్ష్యసి మహాబాహుం రామమ్ కమల లోచనం	
లక్ష్మణం చ మహాబాహుం దేవరం మే యశస్వినం	36
సీతయాఽప్యేవముక్తోఽహమబ్రవం మైథిలీం తథా	
పృష్ఠ మారోహ మే దేవి క్షిప్రం జనకనందిని	37
యావ త్తే దర్శయామ్యఽద్య ససుగ్రీవం సలక్ష్మణం	
రాఘవం చ మహాభాగే భార్తారమసితేక్షణే	38
సాఽబ్రవీన్నాం తతో దేవీ నైష ధర్మో మహాకపే	
యత్తే పృష్ఠం సిపేవేఽహం స్వవశా హరిపుంగవ	39
పురా చ యదఽహం వీర స్పృష్టా గాత్రేషు రక్షసా	
తత్రాఽహం కిం కరిష్యామి కాలేనోపనిపీడితా	40
గచ్ఛ త్వం కపిశార్దూల యత్ర తౌ నృపతేః సుతౌ	
ఇత్యేవం సా సమాభాష్య భూయః సందేష్టుమాస్థితా	41
యథా చ స మహాబాహు ర్మాం తారయతి రాఘవః	

అస్మాద్దుఃఖామ్బు సంరోధా త్వం సమాధాతు మర్హసి	42
ఇమం చ తీవ్రం మమ శోక వేగం	
రక్షోభిరేభిః పరిభర్తనం చ	
బ్యాయాస్తు రామస్య గతః సమీపం	
శివశ్చ తేఽధ్వాస్తు హరిప్రవీర	43
ఏతత్తవార్యా నృపరాజసింహ	
సీతా వచః ప్రాహ విషాదపూర్వమ్	
ఏతచ్ఛ బుద్ధ్వా గదితం మయా త్వం	
శ్రద్ధత్స్వ సీతాం కుశలాం సమగ్రామ్	44
<u>అష్టషష్ఠితమ స్సర్గః - హనూమ త్సమాశ్వాస వచనానువాదః</u>	
అథాహముత్తరం దేవ్యా పునరుక్తః ససంభ్రమమః	
తవ స్నేహోన్నరవ్యాప్తు సౌహార్దాదనుమాన్య వై	1
ఏవం బహువిధం వాచ్యో రామో దాశరథి స్త్వయా	
యథా మామవాప్పుయాచ్ఛీఘ్రం హత్వా రావణమాహవే	2
యది వా మన్యసే వీర వసైకాఽహ మరిందమ	
కస్మింశ్చిత్ సంవృతే దేశే విశ్రాంతః శ్వో గమిష్యసి	3
మమ చాఽప్యల్పభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్తవ వానర	
అస్య శోక విపాకస్య ముహూర్తం స్యాద్విమోక్షణమ్	4
గతే హి త్వయి విక్రాన్తే పునరాగమనాయ వై	
ప్రాణానామపి సందేహో మమ స్యా న్నాత్ర సంశయః	5
తవాదర్శనజః శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్	
దుఃఖాద్దుఃఖపరాభూతాం దుర్గతాం దుఃఖభాగినీమ్	6
అయం చ వీర సందేహాస్తిష్ఠతీవ మమారతః	
సుమహాం స్వత్సహాయేషు హర్షక్షేషు హరీశ్వర	7
కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యన్తి మహోదధిమ్	
తాని హర్షక్ష సైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ	8
త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాఽస్య లంఘనే	
శక్తిః స్యాద్వైనతేయస్య వాయోర్వా తవ వాఽనఘ	9

తదస్మిన్ కార్య నిర్వోగే వీరైవం దురతిక్రమే	
కిం పశ్యసి సమాధానం బృహి కార్యవిదాం వరః	10
కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే	
పర్యాప్తుః పరవీరఘ్న యశస్య స్తే బలోదయః	11
బలైః సమగ్రైర్యది మాం హత్వా రావణ మాహవే	
విజయీ స్వాం పురీం రామో నయేత్తత్ స్యాద్యశస్కరమ్	12
యథాఽహం తస్య వీరస్య వనాదుపధినా హృతా	
రక్షసా తద్భయాదేవ తథా నార్హతి రాఘవః	13
బలైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః	
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థ స్తత్తస్య సదృశం భవేత్	14
తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః	
భవత్యాహవ శూరస్య తథా త్వ ముపపాదయ	15
తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతు సంహితమ్	
నిశమ్యాహం తతః శేషం వాక్యముత్తర మబ్రవమ్	16
దేవి హర్యక్ష సైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః	
సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్న స్తవార్థే కృత నిశ్చయః	17
తస్య విక్రమ సంపన్నాః సత్త్వవన్తో మహాబలాః	
మనః సంకల్ప సంపాతా నిదేశే హరయః స్థితాః	18
యేషాం నోపరి నాధస్తాన్న తిర్యక్ సజ్జతే గతిః	
న చ కర్మసు సీదన్తి మహత్స్వమితతేజసః	19
అసకృత్తైర్మహాభాగై ర్వానరైర్బలదర్పితైః	
ప్రదక్షిణీకృతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః	20
మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సన్తి తత్ర వనౌకసః	
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవ సన్నిధౌ	21
అహం తావదిహ ప్రాప్తుః కిం పున స్తే మహాబలాః	
న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యన్తే ప్రేష్యన్తే హితరే జనాః	22
తదలం పరితాపేన దేవి మన్యుర్వ్యపైతు తే	
ఏకోత్పాతేన తే లంకా మేష్యన్తి హరియూధపాః	23

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చన్ద్ర సూర్యా వివోదితౌ	
త్వత్సకాశం మహాభాగే నృసింహావాగమిష్యతః	24
అరిఘ్నం సింహసంకాశం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్	
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వార ముపస్థితమ్	25
నఖ దంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూల విక్రమాన్	
వానరాన్ వారణేన్ద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్	26
శైలామ్బుద నికాశానాం లంకా మలయ సానుషు	
నర్దతాం కపిముఖ్యానామఽచిరాచ్ఛ్రీష్యసి స్వనమ్	27
నివృత్త వనవాసం చ త్వయా సార్థ మరిందమమ్	
అభిషిక్తమయోధ్యాయాం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్	28
తతో మయా వాగ్భిరదీన భాషిణా	
శివాభిరిష్టాభిరభిప్రసాదితా	
జగామ శాన్తిం మమ మైథిలాత్మజా	
తవాఽపి శోకేన తథాఽభిపీడితా	29

శ్రీసుందర కాండః సమాప్తః